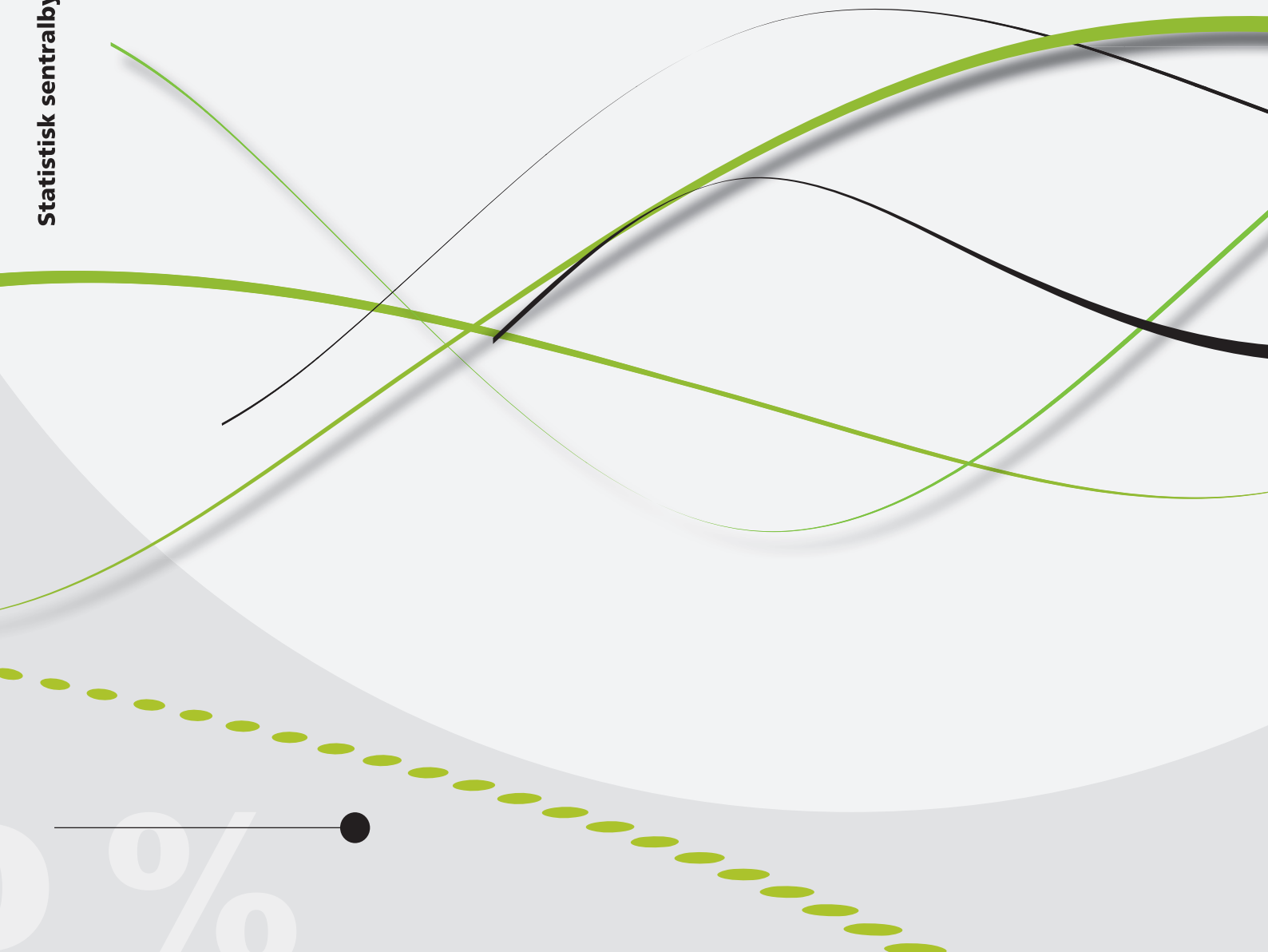

Lasse Sigbjørn Stambøl

Syssetting og flytting blant innvandrere belyst ved regional arbeidsmarkedsmobilitet

Lasse Sigbjørn Stambøl

**Syssetting og flytting blant innvandrere
belyst ved regional arbeidsmarkedsmobilitet**

I serien Rapporter publiseres analyser og kommenterte statistiske resultater fra ulike undersøkelser. Undersøkelser inkluderer både utvalgsundersøkelser, tellinger og registerbaserte undersøkelser.

© Statistisk sentralbyrå
Ved bruk av materiale fra denne publikasjonen
skal Statistisk sentralbyrå oppgis som kilde.

Publisert 12. februar 2016

ISBN 978-82-537-9304-7 (trykt)
ISBN 978-82-537-9305-4 (elektronisk)
ISSN 0806-2056

Standardtegn i tabeller	Symbol
Tall kan ikke forekomme	.
Oppgave mangler	..
Oppgave mangler foreløpig	...
Tall kan ikke offentliggjøres	:
Null	-
Mindre enn 0,5 av den brukte enheten	0
Mindre enn 0,05 av den brukte enheten	0,0
Foreløpig tall	*
Brudd i den loddrette serien	—
Brudd i den vannrette serien	
Desimaltegn	,

Forord

Innvandrere og personer født i Norge av innvandrerforeldre utgjør en stadig større andel av befolkningen i Norge. En viktig målsetting er å inkludere innvandrere mest mulig i det norske samfunns- og yrkesliv. For å få dette til er det viktig med mer kunnskap om i hvilken grad flyttemønster og mobilitet på arbeidsmarkedet blant innvandrere, norskfødte personer med innvandrerforeldre og den øvrige befolkningen er i samsvar med etterspørselen etter arbeidskraft i de forskjellige deler av landet.

Rapportens formål er å kartlegge utviklingen i netto- og bruttoendringer i sysselsettingen blant innvandrere, personer født i Norge av innvandrerforeldre og befolkningen for øvrig etter årtusenskiftet og frem til og med 2013. Deretter undersøkes sammenhengen mellom utviklingen i regional sysselsetting og flyttinger blant disse gruppene. Til slutt undersøkes flyttingene i forbindelse med yrkes- og utdanningsdeltakelse blant innvandrere etter innvandringsgrunn, der det ved hjelp av kohortanalyser undersøkes om innvandrere som flytter viser større eller mindre endringer i arbeidsmarkedsstatus enn de som ikke flytter.

Rapporten er tilgjengelig i pdf-format på Statistisk sentralbyrås nettsider under adressen <http://www.ssb.no/publikasjoner>

Prosjektet er delfinansiert av Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet og Kommunal- og moderniseringsdepartementet, samt noen midler fra et prosjekt under Norges Forskningsråds VAM-program.

Statistisk sentralbyrå, 19. januar 2016

Christine Meyer

Sammendrag

Formålet med denne rapporten er å undersøke hvordan sysselsettingen blant innvandrere, personer født i Norge av innvandrerforeldre og den øvrige befolkningen har utviklet seg etter årtusenskiftet til og med 2013. Videre undersøkes og estimeres hvordan netto- og bruttoflyttestrømmene i Norge har sammenheng med netto- og bruttoendringer i den regionale sysselsettingen totalt, og blant innvandrere spesielt, i den samme perioden. Til slutt undersøkes det om innvandrere som flytter endrer sin arbeidsmarkedsstatus mer enn de som ikke flytter.

Det har vært sterk økning i innslaget av innvandrere i sysselsettingen, og da spesielt arbeidsinnvandrere. Det foregår samtidig en reallokering i sysselsettingen der innvandrere til en viss grad erstatter ikke-innvandrere, men også tidligere sysselsatte innvandrere.

Innvandrere utgjør også en stadig større andel av bruttostrømmene på arbeidsmarkedet, spesielt til sysselsetting, men også fra sysselsetting, og da spesielt blant arbeidsinnvandrere.

Mens innvandrere som er registrert bosatte i Norge i sum representerer de største bruttostrømmer av innvandrere både til og fra sysselsetting, har nettotilførselen av arbeidskraft vært størst gjennom netto innvandring.

De fleste registrert bosatte innvandrere som går ut av sysselsetting går også ut av arbeidsstyrken. Dette er litt overraskende, siden noen av dem kan forventes å ha rett til ledighetstrygd om de meldte seg arbeidsledige. Nettotilførselen av arbeidsinnvandrere til sysselsetting avtar mot slutten av undersøkelsesperioden 2000-2013, men øker noe blant familie- og utdanningsinnvandrere og flyktninger.

Det er observert noen regionale variasjoner i disse mønstrene, men ikke så store. Mye av den samme utviklingen er å finne i så vel sentrale som mindre sentrale regioner. Skifte av jobb trekker imidlertid innvandrere noe i retning sentrale arbeidsmarkeder under oppgangstid, mens finanskrisen hadde størst negativ virkning på innvandreres sysselsetting i sentrale regioner.

Flyktninger og familieinnvandrere flytter i stor grad i samsvar med sysselsettingsutviklingen. Arbeidsinnvandrere, nordiske innvandrere og etter hvert befolkningen uten innvandrerbakgrunn viser svakere sammenheng mellom utviklingen i regionale arbeidsmarkeder og nettoutflytting.

Bruttoinnvandringen går i store trekk til de delene av landet der det er størst etterspørsel etter arbeidskraft. Før finanskrisen gikk også de innenlandske flyttingene i retning av de områdene med flest ledige jobber, men etter finanskrisen har dette endret seg. Innvandringen har på mange måter kompensert for at det innenlandske flyttemønsteret har fulgt mer tradisjonelle veier, med netto utflytting fra flere av regionene der sysselsettingen har økt på grunn av store petroleumsinvesteringer.

Flyktninger og familieinnvandrere flytter innenlands til regioner der disse gruppene utgjør størst andeler av sysselsettingen fra før, mens arbeidsinnvandrere og nordiske innvandrere viser det motsatte mønsteret – de flytter i større grad til områder med færre andre arbeidsinnvandrere og nordiske innvandrere.

Sammenhengen mellom brutto innflytting og sysselsettingstilgang er størst blant arbeidsinnvandrere, utdanningsinnvandrere og nordiske innvandrere. Dette kan

blant annet forklares med at det er disse gruppene av innvandrere som har sterkest tilknytning til arbeidsmarkedet.

Innvandrere som blir stående utenfor sysselsetting og/eller utdanning er for det meste å finne blant flyktninger, familieinnvandrere og innvandrere med ukjent innvandringsgrunn, mens utdanningsinnvandrere, arbeidsinnvandrere og nordiske innvandrere viser størst tendens til å gå inn i en jobb eller starte en utdanning. Hovedtendensen er at innvandrere som flytter mellom arbeidsmarkedsregioner, viser noe større tendens til å komme inn i sysselsetting og/eller utdanning enn innvandrere som ikke foretar slike flyttinger.

Av innvandrere som allerede er sysselsatte og/eller under utdanning har utdannings- og arbeidsinnvandrere og nordiske innvandrere størst tendens til å forbli i slike «aktivitetsstatuser». Innvandrere som i størst grad går fra status som sysselsatt og/eller under utdanning og over til noe annet er først og fremst å finne blant flyktninger, men også familieinnvandrere og innvandrere med ukjent innvandringsgrunn viser stor avgang. Hovedtendensen er at innvandrere som ikke flytter mellom arbeidsmarkedsregioner viser noe større tendens til å forbli i sysselsetting og/eller utdanning enn innvandrere som foretar slike flyttinger. Flyttinger er altså forbundet både med større sannsynlighet for å komme i jobb/utdanning, og større sannsynlighet for å slutte i jobb/utdanning.

Abstract

The purpose of this report is to examine how employment among immigrants, persons born in Norway of immigrant parents and the remaining population has evolved in the new millennium up to 2013. Furthermore, we investigate and estimate how net and gross migration flows in Norway is related to both net and gross changes in the regional employment totally, and among immigrants in particular, in the same period. Finally, we examine whether immigrants who relocate are changing their labor market status more than those who do not move.

There has been a strong increase in the proportion of immigrants in the employment, especially labor-immigrants. Simultaneously, it takes place a reallocation of employment where immigrants to some extent replace non-immigrants, but also previously employed immigrants.

Immigrants also account for a growing proportion of the gross flows in the labor market, especially to employment, but also gradually out of employment, especially among labor-immigrants.

While immigrants who are already registered as residents in Norway collectively account for the largest gross flows of immigrants to and from employment, the net supply of labor has been largest through net immigration.

Most registered settled immigrants who leave a job also have a tendency to leave the labor force. This is a bit surprising, since some of them can be expected to be entitled to unemployment benefits if they turned to unemployment. The net supply of labor immigrants decline towards the end of the investigation period 2000-2013, but increase slightly among family- and education-immigrants and refugees.

There are observed some regional variations in these patterns, but not so large. Much of the same trends can be found in both central and less central regions. Change of job draw, however, immigrants towards central labor markets during economic upswings, while the financial crisis had the strongest negative impact on immigrants' employment in the central regions.

Refugees and family-immigrants largely move in accordance with the development of employment. Labor-immigrants, Nordic immigrants and more recently also the population without immigrant background show weaker correlation between trends in regional labor markets and net relocation.

Gross immigration goes largely to the parts of the country where there is the greatest demand for labor. Before the financial crisis the domestic movements also went towards the regions with most vacant jobs, but after the financial crisis, this has changed. Immigration has in many ways compensated for the fact that domestic population movements have followed more traditional paths, with net out-migration from several of the regions where the employment has increased due to high petroleum investments.

Refugees and family-immigrants move internal to regions where these groups constitute the highest share of employment, while labor-immigrants and Nordic immigrants show the opposite pattern – they move increasingly to areas with less other labor immigrants and Nordic immigrants.

The relationship between gross in-migration and gross employment access is greatest among labor- and education-immigrants and Nordic immigrants. This can partly be explained by the fact that these groups of immigrants have the strongest labor force attachment.

Immigrants who remain outside of employment and/or education is mostly to be found among refugees, family-immigrants and immigrants with non-specified reason for immigration, while education- and labor-immigrants and Nordic immigrants show the greatest tendency to enter a job or start an education. The main trend is that immigrants who move between labor market regions show a slightly stronger tendency to go into employment and/or education than immigrants who do not provide such removals.

Among immigrants who are already in employment and/or education, the education- and labor-immigrants and Nordic immigrants show the greatest tendency to remain within such "activity statuses." Immigrants that mostly go from a status as employed and/or in education- and to another statuses, is primarily to be found among refugees, but also family-immigrants and immigrants with non-specified reason for immigration show great exits. The main trend is that immigrants who do not move between labor market regions show slightly stronger tendency to remain in employment and/or education than immigrants who make such moves. Those who relocate are thus associated both with stronger tendency of finding a job or starting an education, but also more likely to quit their job or education.

Innhold

Forord	3
Sammendrag	4
Abstract	6
1. Bakgrunn og gjennomføring	9
1.1. Prosjektets innhold.....	9
1.2. Problemstillinger	9
1.3. Formål.....	9
1.4. Datagrunnlag	10
1.5. Disposisjon	10
1.6. Noen bakgrunnsfaktorer for analysene	11
2. Datagrunnlag, definisjoner, inndelinger og metoder	13
2.1. Innvandrere, innvandreres norskfødte personer og øvrige befolkning	13
2.2. Innvandringsgrunn	13
2.3. Innvandrerkohorter og botid.....	13
2.4. Flyttetall og definisjoner	14
2.5. Mangelfull registrering av utvandring	14
2.6. Definisjoner av arbeidsmarkedsstatus og mobilitetsvariable.....	15
3. Bruk av regionale inndelinger og sentralitetsmål	19
4. Netto- og bruttoendringer i sysselsettingen blant innvandrere, personer fødte i Norge av innvandrerforeldre og befolkningen for øvrig	21
4.1. Netto endringer i sysselsetting fordelt på innvandrere, personer fødte i Norge av innvandrerforeldre og personer uten innvandrerbakgrunn	21
4.2. Brutto endringer i antall sysselsatte fordelt på innvandrere, personer fødte i Norge av innvandrerforeldre og personer uten innvandrerbakgrunn	26
4.3. Brutto sysselsettingsendringer i oppbemanningsbedrifter, nedbemanningsbedrifter og bedrifter med uendret antall sysselsatte	31
4.4. Brutto og netto endringer i sysselsettingen etter arbeidsmarkedsstatus	34
4.5. Brutto og netto endringer i sysselsettingen etter arbeidsmarkedsstatus og sentralitet	42
4.6. Brutto tilgang av nye sysselsatte til eksisterende og nyetablerte bedrifter samt avgang fra sysselsetting fra eksisterende og nedlagte bedrifter	55
4.7. Brutto endringer i rekruttering til sysselsetting og avgang fra sysselsetting fordelt på innvandrere etter innvandringsgrunn og sentralitet	66
5. Sammenhengen mellom arbeidsmarked og flytting blant innvandrere, personer fødte i Norge av innvandrerforeldre og befolkningen for øvrig	78
5.1. Sammenhengen mellom nettoflytting mellom regioner, innvandring og netto sysselsettingsendringer	79
5.2. Sammenhengen mellom innenlands flytting og innvandring og andelen innvandrere i regionenes arbeidsstedssysselsetting.....	95
5.3. Sammenhengen mellom netto- og bruttoflytting mellom regioner og netto og brutto sysselsettingsendringer	101
6. Flyttinger sett i forbindelse med yrkes- og utdanningsdeltakelse blant innvandrere etter innvandringsgrunn	111
6.1. Innvandrere som forblir utenfor sysselsetting og/eller utdanning.....	112
6.2. Innvandrere som endrer status til sysselsetting og/eller under utdanning.....	114
6.3. Innvandrere som forblir sysselsatte og/eller under utdanning.....	125
6.4. Innvandrere som endrer status fra sysselsatt og/eller under utdanning.....	130
7. En gjennomgang og drøfting av de viktigste resultatene	141
7.1. Netto- og bruttoendringer i sysselsettingen blant innvandrere, personer født i Norge av innvandrerforeldre og befolkningen for øvrig.....	141
7.2. Sammenhengen mellom arbeidsmarked og flytting blant innvandrere, personer født i Norge av innvandrerforeldre og befolkningen for øvrig	147
7.3. Flyttinger i forbindelse med yrkes- og utdanningsdeltakelse blant innvandrere etter innvandringsgrunn	153
Referanser	157
Vedlegg A: Kommuner etter sentralitet	161
Vedlegg B: Inndeling av landet i 89 økonomiske regioner	163
Vedlegg C. Estimeringsresultater i samsvar med figurer og tilhørende figurnumre i kapittel 5	164
Figurregister	176
Tabellregister	182

1. Bakgrunn og gjennomføring¹

Prosjektet, som denne rapporten dokumenterer, utgjør andre del av et større prosjekt, der første del: ”Bosettings- og flyttemønster blant innvandrere og deres norskfødte barn” ble publisert i Stambøl (2013b). Del 2 er gjennomført i 2014 og 2015, der resultatene presenteres i denne rapporten.

1.1. Prosjektets innhold

Videreføringen av prosjektet i denne rapporten inneholder analyser av innvandreres flyttinger og mobilitet på arbeidsmarkedet sett i lys av og dels forklart ved hjelp av regionale arbeidsmarkedsforhold. Ved hjelp av ulike analysemetoder kartlegges drivkrefter i de regionale arbeidsmarkedene som påvirker innvandreres mobilitet på og mellom de regionale arbeidsmarkedene, samt hvordan disse prosesser varierer mellom ulike grupper av innvandrere og også sett i sammenheng med tilsvarende bevegelser hos personer født i Norge av innvandrerforeldre og befolkningen for øvrig. Innvandreres tilpasninger på de regionale arbeidsmarkedene, bl.a. ved opplysninger om deres arbeidsmarkedsstatus som sysselsatte, under utdanning, arbeidsledige, utenfor arbeidsstyrken for øvrig, samt endringer i arbeidsmarkedsstatus, inngår som viktige kjennetegn i analysene.

1.2. Problemstillinger

Et sentralt spørsmål å besvare er hvordan regionale sysselsettingsmuligheter, målt som årlige netto- og bruttoendringer i sysselsettingen i forskjellige regioner påvirker innvandreres flyttinger og bosetting. Den andel innvandrere utgjør av sysselsettingen i fra- og tilflyttingsregionene etter innvandringsgrunn tas med som viktige forklaringsfaktorer. Personer uten innvandrerbakgrunn utgjør hoveddelen av sysselsettingen, mens personer født i Norge av innvandrerforeldre utgjør en liten andel, men som ventes å øke. I flere sammenhenger opererer vi derfor med tre grupper bestående av innvandrere, personer født i Norge av innvandrerforeldre og den øvrige befolkningen. Dette gir bl.a. mulighet til å analysere hvordan sammensetning og strømmer av arbeidskraft på arbeidsmarkedet foregår mellom personer med og uten innvandrerbakgrunn. Som grunnlag for forklaringer ser vi blant annet på: 1) tendensen til å flytte ut fra en region og bedrift, og 2) tendensen til å velge tilflyttingsregion og bedrift. Botid blant innvandrere inngår som en variabel i deler av analysene. Det regionale nivået i analysene går ned til kommunenivået, bl.a. for å bygge opp relevante data på noe mer aggregerte regionale nivåer gitt kommunenes sentralitetsnivå, samt mer gjenkjennelige inndelinger etter økonomiske regioner (arbeidsmarkedsregioner) for estimeringer og fylker og landsdeler for presentasjoner av resultater.

1.3. Formål

Prosjektet vil gi kunnskap om drivkreftene som påvirker mobilitet på og mellom de regionale arbeidsmarkedene, noe som kan belyse flere sentrale samfunnsproblemer: Hvilke faktorer er det som påvirker innvandreres deltakelse og integrering versus ikke deltakelse i de regionale arbeidsmarkedene?

Et viktig formål blir å undersøke om regionale allokering- og reallokeringsprosesser, det være seg i form av endringer i sysselsettingsnivå og bruttostrømmer inn- og ut av sysselsetting og gjennom inn- og utflytting, men også i flere sammenhenger gjennom inn- og utvandring, er med å øke antall innvandrere i de regionale arbeidsmarkedene. Summert over alle regioner, vil analysene også bidra til å si noe om innvandreres deltakelse på arbeidsmarkedet i hele landet. Et viktig

¹ Takk til Helge Nome Næsheim, Marianne Tønnesen og Torbjørn Hægeland for nyttige og viktige kommentarer og gode innspill og til Trude Lappegård for gjennomlesing.

formål har også vært å undersøke om innvandrere endrer sin status i forhold til arbeidsmarkedet i forbindelse med innenlandske flyttinger.

I analysene har vi konsentrert oss om de strømmer på arbeidsmarkedet som fører frem til sysselsetting fra en status utenfor sysselsetting, det være seg fra aktører både i eller utenfor Norge, og vice versa strømmer som går fra sysselsetting til en status utenfor sysselsetting i Norge eller til utlandet. Det er også store strømmer som går fra et sysselsettingsforhold og direkte til et annet sysselsettingsforhold, men disse har vi kun tatt med nettoresultatene av i enkelte sammenhenger. Disse strømmene er også av stor interesse, men vil i vår definisjon ikke endre en aktørs integrering på arbeidsmarkedet, i og med at disse personene allerede er integrert som sysselsatte og dermed fortsetter å være sysselsatte, om enn i et annet arbeidsforhold.

Nå er det vanlig å definere både deltakelse i yrkeslivet og deltakelse i utdannings-systemet som noe positivt i integreringssammenheng. I den siste delen av analysen har vi derfor sett på overganger til både sysselsetting og/eller utdanning, og vice versa dersom man forlater en status fra sysselsatt og/eller under utdanning til noe annet blant innvandrere som flytter og de som ikke flytter.

1.4. Datagrunnlag

Som grunnlag for prosjektet har vi benyttet individbaserte registerdata for befolkning, flytting, arbeidsmarked og utdanning for hele befolkningen fra tiden rundt årtusenskiftet og frem til og med 2013. De koblede registerdata inneholder i tillegg til en rekke personkjenntegn, bl.a. omfattende opplysninger om individenes definerte status i forhold til arbeidsmarkedet helt ned til kommunenivå. Vi har i tillegg en rekke viktige tidsseriedata på kommunenivå innhentet og bearbeidet for analysene fra den avsluttede første delen av prosjektet ”Bosettings- og flyttemønster blant innvandrere og deres norskfødte barn”.

1.5. Disposisjon

Innholdet i rapporten er fordelt på tre hovedkapitler: I det første hovedkapitlet (kapittel 4) med tittelen «Netto- og bruttoendringer i sysselsettingen blant innvandrere, personer født i Norge av innvandrerforeldre og befolkningen for øvrig» undersøkes hvordan sysselsettingen blant innvandrere, norskfødte personer av innvandrere og den øvrige befolkningen har utviklet seg etter årtusenskiftet. Det gis først en nettooversikt over utviklingen i perioden 2000-2013. Deretter vises mer detaljert hvordan bruttostrømmene inn og ut av sysselsetting har endret seg for de samme gruppene gjennom den samme perioden ved hjelp av registerdata, samt også fordelt etter innvandreres grunn for innvandring. Det gis både nasjonale tall og regionale tall etter fire sentralitetsnivåer.

I det andre hovedkapitlet (kapittel 5) med tittelen «Sammenhengen mellom arbeidsmarked og flytting blant innvandrere, personer født i Norge av innvandrerforeldre og befolkningen for øvrig» undersøkes hvordan netto- og bruttoflyttestrømmene i Norge, samt fra utlandet, har sammenheng med både netto- og bruttoendringer i den regionale sysselsettingen totalt og blant innvandrere i den samme perioden. Det regionale nivået er her stort sett basert på 89 økonomiske regioner i estimeringene, men enkelte resultater er også gitt etter fylker og grupper av fylker.

I det tredje hovedkapitlet (kapittel 6) med tittelen «Flyttinger sett i forbindelse med yrkes- og utdanningsdeltakelse blant innvandrere etter innvandringsgrunn» undersøkes innvandreres flyttinger i forbindelse med skifte av arbeidsmarkedsstatus, der det ved hjelp av kohortanalyser undersøkes om innvandrere som flytter viser større eller mindre endring av arbeidsmarkedsstatus enn de som ikke flytter.

Vi følger utvalgte ankomstkohorter av innvandrere gjennom noen år etter at de innvandret for første gang.

I tillegg har vi innledningsvis tatt med to kapitler (kapittel 2 og 3) som gir en kort beskrivelse av datagrunnlaget, definisjoner, inndelinger og metoder som er benyttet, samt bruken av regionale inndelinger og sentralitetsmål, mens det i det siste kapitlet (kapittel 7) foretas en oppsummerende gjennomgang og drøfting av de viktigste resultatene.

1.6. Noen bakgrunnsfaktorer for analysene

«Mis-match» og flaskehalsproblemer på arbeidsmarkedet er for det meste knyttet til utdanningsdimensjonen, med ubalanse i kvalifikasjonsnivå mellom tilbud og etterspørsel etter arbeidskraft, eller knapphet på arbeidskraft med spesielle kvalifikasjoner for å tilfredsstille kravene på etterspørselssiden. I tillegg vil det forekomme regionale problemer knyttet til denne ubalansen, ved at relevant arbeidskraft kan befinne seg i andre regioner enn der etterspørselen tilsier at den helst burde være, eller omvendt at det hopper seg opp spesielle typer arbeidskraft i enkelte regioner med derpå økende ledighet og strømmer ut av arbeidsstyrken. Slike ubalanser kan løses gjennom flytting, men ikke alle persongrupper er like mobile, bl.a. med sterkt fallende mobilitet med økende alder. Jo større et land er i utstrekning, og jo større de næringsstrukturelle forskjeller er mellom regionene, jo mer fremtredende blir regionale problemstillinger av den typen vi her viser til. Norge, med sin store utstrekning og store regionaløkonomiske forskjeller, tilhører de land i Europa der slike problemstillinger er av stor betydning å få analysert, modellert og overvåket.

I Statistisk sentralbyrå er det gjennom flere års samarbeid med forskere fra nordiske land blitt utviklet analyseverktøy og foretatt analyser av regional arbeidsmarkedsmobilitet blant personer med forskjellige kvalifikasjonsnivåer (se bl.a. Stambøl (red.) 1996, 1997, 1999), Stambøl (1998, 1999, 2000a,b, 2002, 2005), Heikkilä mfl. (1999), Heikkilä og Stambøl (1999), Johansson og Persson (1999), Persson (ed.) 2001, Edvardsson mfl. (2000, 2002, 2007), Aslesen m.fl. (2008)). Mer spesifikt er det utarbeidet metoder for å analysere vakanser og vakansekjeder på og mellom regionale arbeidsmarkeder med utgangspunkt i hele befolkningen i yrkesaktiv alder. Deler av disse metoder vil stå sentralt i analysene i denne rapporten. I SSB er det tidligere også analysert, estimert og modellert kvalifikasjonsspesifikk flytteatferd mellom regionene på bakgrunn av regionale ubalanser som er fremkommet i arbeidsmarkedet (se bl.a. Stambøl 1991, 1994), Resultatene av disse arbeidene ble integrert i den regionaløkonomiske og regionaldemografiske modellen REGARD (se bl.a. Mohn mfl., 1994, Stambøl m.fl. 1996, 1998 og Stambøl 2010). I nyere tid har vi også benyttet tidsseriedata av denne typen arbeidsmarkedsmobilitet for å analysere flyttestrømmer mellom arbeidsmarksregioner etter aktørenes utdanningsnivå (se bl.a. Carlsen, Johansen og Stambøl (2013)), med hensyn til allokering og reallokering av kompetanse-arbeidskraft i de regionale arbeidsmarkedene (se bl.a. NOU 2011:3 og Stambøl (2011, 2012) og med hensyn til mobilitet der også innvandrere (se bl.a. Skjerpen, Stambøl og Tønnessen, 2015a,b) og i enkelte sammenhenger også norskfødte personer av innvandrere, er skilt ut som egne grupper (se bl.a. Stambøl, 2013a,b, 2015).

En av målsettingene med rapporten er å analysere sammenhengen mellom inter- og intraregional arbeidsmarkedsmobilitet og den regionale sysselsettingsutviklingen. Med arbeidsmarkedsmobilitet mener vi bruttostrømmer av arbeidskraft til, fra og mellom jobber, mellom ulike statusgrupper på arbeidsmarkedet så vel som mellom regioner. Med statusgrupper mener vi hovedgrupper som sysselsatte, arbeidsledige, personer under utdanning og øvrige personer i yrkesaktiv alder, Disse gruppene blir

videre inndelt etter kjennetegn som bl.a. alder, innvandrere etter innvandringsgrunn, norskfødte personer av innvandrere og den øvrige befolkningen. Sysselsatte måles på bedriftsnivå og etter regioner.

Det er grunner til å forvente at både omfanget av mobiliteten og det relative forholdet mellom ulike strømmer på arbeidsmarkedet vil variere med konjunkturforløpet. At arbeidsmarkedsmobiliteten generelt, og jobb til jobb mobiliteten spesielt, endrer seg med konjunkturforløpet har vi avdekket gjennom tidligere undersøkelser (se bl.a. Stambøl (2005)). Mer spesifikt blir det bl.a. å besvare spørsmål av typen hvordan rekrutteringsstrukturen til forskjellige bedrifter foregår under forskjellige perioder av konjunkturforløpet og hvordan avgangen og spesielt tilgangen fra yngre og eldre personer i yrkesaktiv alder foregår over konjunkturforløpet osv. Forklaringsfaktorene til mobiliteten blir også knyttet til persongruppens andel av den regionale sysselsettingen.

For å avdekke hvordan vakanser og etableringer av jobber er med på å gi grunnlag for nye sysselsettingsmuligheter, kan vi i tillegg til arbeidsmarkedsmobiliteten, skissert over, avdekke hvordan jobbmobiliteten foregår på og mellom de lokale arbeidsmarkedene. Vi inkluderer dermed både begrepene jobbmobilitet (strømmen av nedleggelse, nedbemanning, oppbemanning og nyetablering av arbeidsplasser) og arbeidskraftmobilitet (individens mobilitet mellom forskjellige statusgrupper og bedrifter på og mellom de regionale arbeidsmarkedene). Sammenhengen mellom flytting, jobbmobilitet og arbeidskraftmobilitet ventes å være betydelig. Mange teoretiske arbeidsmarkedsmodeller har avdekket klare forbindelse mellom aktørenes arbeidsmarkedsmobilitet og jobbmobiliteten. (jf. bl.a. tidligere diskusjoner i Davis og Haltiwanger 1992, 1998, 1999, Burda og Wyplosz 1994, Davies mfl. 1996, Burgess, Lane og Stevens 1996, Spletzer 1997, Gautier mfl. 1999, Dale-Olsen og Rønningen 2001, og nyere diskusjoner i Davis, Faberman og Haltiwanger 2006, 2010, 2011). All jobbmobilitet må nødvendigvis bidra til arbeidskraftmobilitet, i og med at nedleggelse av jobber umiddelbart fører til at personer enten må søke seg til en ny jobb, gå over i ledighet, til videre utdanning, trekke seg ut av arbeidsstyrken for øvrig, flytte eller endog utvandre. Nyetableringer av jobber krever tilsvarende rekruttering av personer fra andre jobber, fra ledighet, fra utdanning, fra andre i yrkesaktiv alder, samt gjennom innflytting og innvandring.

Arbeidskraftmobiliteten er klart større enn jobbmobiliteten, noe som bidrar til å danne vakanseskjeder i de lokale arbeidsmarkedene. Det vil si at de som forlater en jobb kan etterlate seg en jobb som kan fylles av andre. Vakanseskjedene kan oppstå både som resultat av at arbeidstakere flytter og eller utvandrer, men i de fleste tilfelle på grunn av karrierebevegelser oppover og/eller mellom bedrifter og næringer innenfor de lokale arbeidsmarkedene. I tillegg kan vakanser oppstå ved at personer går ut av arbeidsstyrken og over til forskjellige former for trygde, over i utdanningssystemet eller ved dødsfall.

Datagrunnlaget for slike analyser hentes primært fra registerbasert statistikk, der samtlige individer i yrkesaktiv alder tas med. Vi tilrettelegger her tidsserier av arbeidsmarkedsmobilitet for alle årene på 2000-tallet frem til og med 2013.

2. Datagrunnlag, definisjoner, inndelinger og metoder

2.1. Innvandrere, innvandreres norskfødte personer og øvrige befolkning

Innvandrere er definert som personer født i utlandet av to utenlandske foreldre og som selv har innvandret til Norge. Med *innvandreres norskfødte personer* menes personer født i Norge av to innvandrerforeldre som begge har innvandret. Disse to gruppene er også blitt betegnet som *befolkningen med innvandrerbakgrunn*. Dersom personen ikke er definert som innvandrer eller som personer født i Norge av to innvandrerforeldre opererer vi her med begrepet *den øvrige befolkningen*, eller *befolkningen uten innvandrerbakgrunn*.

Den siste gruppen er imidlertid ikke helt uten innvandrerbakgrunn, i og med at den også omfatter personer født i Norge der kun én av foreldrene er uten innvandrerbakgrunn. Den øvrige befolkningen består også av personer som har foreldre født i Norge av to innvandrerforeldre. Dessuten har vi også personer født i utlandet av en norsk og en utenlandsk født foreldre, samt personer født i utlandet av to foreldre som ikke har innvandrerbakgrunn. Altså en forholdsvis sammensatt gruppe, men der antall personer i hver av disse gruppene er forholdsvis lave.

2.2. Innvandringsgrunn

Vi har skilt innvandrere ut fra en del kriterier. Ved siden av kjønn og alder bruker vi hovedsakelig innvandreres grunn for innvandring gitt som betegnelsen *innvandringsgrunn*. Her har vi først tatt med de fire hovedgruppene innvandringsgrunn: arbeid, flukt, familie og utdanning. I og med at innvandringsgrunn kun registreres for innvandrere som ikke har nordiske fødeland, har vi skilt ut innvandrere som er født i nordiske land utenom Norge. De utgjør en egen gruppe med betegnelsen *nordiske innvandrere*. I tillegg har vi en forholdsvis stor innvandrergruppe med *uoppsett* eller *ukjent innvandringsgrunn*. Begrepet innvandringsgrunn ble først innført som variabel i statistikken i 1990, så alle som innvandret til Norge før 1990 er oppført med ukjent innvandringsgrunn. Dette omfatter blant annet store innvandrergrupper som pakistanere, vietnamesere, chilenerne, iranere og tyrkere som ankom landet før 1990.

2.3. Innvandrerkohorter og botid

For øvrig opererer vi med variable for innvandrere avhengig av hvilke år de ankom Norge som innvandrere, og etter innvandreres botid. Ankomståret er gjenkjent ved variabelen "første år for innvandring", som gjengir det året innvandrer ankom landet som innvandrer første gang. Alle innvandrere som ankom landet det samme året utgjør *innvandrerkoherter* for dette året. Innvandrere beholder sin verdi for "første år for innvandring" så lenge de er registrert som innvandrere i landet. Det samme gjelder de innvandrere som har utvandret for så igjen senere å gjeninnvandre. Disse vil derfor beholde verdien for sitt "første år for innvandring" uavhengig av om de har vært utvandret fra landet for en periode.

Variabelen *botid* er definert med utgangspunkt i innvandrerens "første år for innvandring", som deretter øker med ett år for hvert år. Den samme unøyaktigheten som for det første innvandringsåret er også å gjenfinne i botiden, i og med at en innvandrer som har utvandret for en viss periode, for deretter å gjeninnvandre, vil få botiden regnet fra sitt første år for ankomst. Personer født i Norge av innvandrerforeldre og befolkningen for øvrig er ikke gitt verdi for variabelen botid, i og med at denne i de fleste tilfeller faller sammen med alder

2.4. Flyttetall og definisjoner

For flytteanalysene har vi brukt de samme kjennetegn for innvandrere, personer født i Norge av innvandrerforeldre og befolkningen for øvrig som det som er beskrevet over. Flyttingene er fordelt etter de som innvandrer gitt året for innvandring, og for de som flytter mellom regioner internt i Norge, gitt forskjellige definisjoner av geografisk nivå som kommuner, fylker og sentralitet, men i de fleste sammenhenger etter 89 økonomiske regioner.

Innvandringstallene er imidlertid gitt slik at en person som innvandrer i et år for så å utvandre det samme året, ikke er med som innvandrer for det samme året, og for øvrig også holdt utenfor analysene. For flyttinger mellom regioner er tallene hentet fra de registerbaserte flytteregistrene, og behandlet slik at hver person som flytter får registrert flytting mellom den første fraflyttingsregionen og den siste tilflyttingsregionen i det samme året. Det vil si at en person som flytter flere ganger i løpet av et år kun vil få opplysninger om den første fraflyttingsregionen og den siste tilflyttingsregionen og ikke til og fra de regionene som eventuelt er til- og fraflyttet i mellomtiden. Vi teller altså antall flyttere og ikke antall flyttinger. Totaltallene blir derfor noe mindre enn dersom vi hadde sett på alle flyttinger. I tillegg har vi også tatt ut av flytteregistrene alle personer som flytter, men som dør i det samme året.

I analysene er flyttingene for det meste gitt i form av antall flyttere og andel flyttere i stedet for rater for utflytting i forhold til bosatte i den gitte innvandringsgruppen. Dette er gjort fordi den ulike regionale fordelingen av innvandrere på for eksempel kommuner i seg selv ville gitt store forskjeller i flytterater, avhengig av om antall registrert bosatte innvandrere i gitte innvandrergrupper var veldig små eller svært høye. I kommuner og regioner med lave tall for enkelte innvandrergrupper vil flytteratene bli ekstremt høye, fordi hver enkelt flytter vil bidra betydelig i hver enkelt rate, mens det i kommuner og regioner med høyere innvandrerantall, vil hver enkelt flytter bidra langt mindre i ratene. Satt på spissen kan man si at i en region med to registrert bosatte innvandrere i en gitt gruppe, vil man få en flytterate på 50 prosent dersom én av disse flytter, mens én flytter vil bidra med en flytterate på 1 prosent i en region med hundre registrert bosatte innvandrere i tilsvarende gruppe. Så derfor mer hensiktsmessig med absolutte tall i estimeringene i stedet for rater, som på grunn av store variasjoner i befolkningsgrunnlaget ville få store år til år utslag, og da spesielt i de minste og mindre sentrale regioner. Vi har blant annet av tilsvarende grunner foretatt estimeringer for hvert år, da også antallet innvandrere i hver gruppe i mange regioner har økt betydelig i løpet av undersøkelsesperioden.

Flere av analysene som er gjennomført i rapporten, er beskrivende analyser der det til dels svært detaljerte datagrunnlaget er satt sammen på forskjellige måter og presentert enten i figurform eller i form av tabeller. Tidsseriene som analysene er basert på, varierer fra fulle tidsserier fra rundt årtusenskiftet og frem til det siste tilgjengelige året da analysen ble gjennomført, til forskjellige perioder gitt like mange år der hensikten er å gi eksempler på forskjeller mellom forskjellige ankomstkohorter av innvandrere.

I analysen opereres det med litt forskjellige flyttebegreper. Innflytting og bruttinnflytting er synonyme betegnelser, og viser til alle personer som flytter til definerte regioner i Norge og fra andre regioner i Norge. Likedan er utflytting og bruttoutflytting synonyme betegnelser, og viser til alle personer som flytter fra definerte regioner i Norge og til andre regioner i Norge. Nettoflytting og nettottinnflytting er også synonyme betegnelser, og er definert som antall personer som flytter inn minus antall personer som flytter ut til og fra definerte regioner i Norge. En positiv nettoflytting eller nettottinnflytting vil si at flere personer flytter inn enn ut. Der flere flytter ut enn inn blir nettoflyttingen og nettottinnflyttingen

negativ. I enkelte sammenhenger opereres det med flyttebalanse eller nær flyttebalanse der nettoutflytting og nettoinnflytting er null eller nær null, som vil si at det er omtrent like mange som flytter inn som de som flytter ut. I teksten veksles det ofte mellom netto innflytting og netto utflytting som enkeltstående betegnelser, hvor vi bruker netto innflytting der flere flytter inn enn ut, og netto utflytting der flere flytter ut enn inn.

Med hensyn til flyttingene fra og til utlandet brukes betegnelsene på samme måten som for innenlandske flyttinger, men der innflytting betegnes med innvandring, der utflytting betegnes med utvandring, og der nettoinnflytting betegnes med nettoinnvandring. På tilsvarende måte som over har vi i teksten brukt netto innvandring som enkeltstående betegnelse der innvandringen er større enn utvandringen, og netto utvandring der utvandringen er større enn innvandringen.

2.5. Mangelfull registrering av utvandring

Nå er utvandring som sådan ikke et direkte analysetema i denne analysen, men enkelte av resultatene som fremkommer i analysen kan være påvirket av at det er stor usikkerhet knyttet til registrering av utvandring blant innvandrere. Folkeregisterdataene i Norge har generelt høy kvalitet sammenlignet med mange andre land. Likevel er kvaliteten på statistikken over utvandring noe mindre pålitelig enn statistikken over andre befolkningsendringer (Pettersen, 2013). Dette henger sammen med at ikke alle som flytter fra Norge, gir melding om dette til folkeregisteret. Dermed kan tallene for flytting til utlandet bli for lave og/eller for seie, og i mange tilfeller vet vi ikke hvilket land utvandrerne har flyttet til.

Dersom det har gått to år eller mer siden en person hadde kjent opphold i Norge, kan folkeregisteret fatte vedtak om at personen registreres som utvandret, selv om vedkommende ikke har sendt melding om utflyttingen. Dette kan kalles en administrativ utvandring. I disse tilfellene kjenner vi ofte ikke den rette datoen eller året for faktisk utvandring, og det er dato for utregistrering (vedtaksdato) som blir oppført som dato for utvandring, eller utløpsdatoen for oppholdstillatelsen. Dette fører blant annet til at en del administrativt utvandrede står oppført med for lang botid og for høy alder ved utvandring. Det gjør det også vanskelig å slå fast hvor stor del av svingningene i utvandringsstatistikken som avspeiler reelle svingninger i utvandringen og hvor mye som avspeiler svingninger i folkeregisterets arbeid med administrative utvandring.

Den mangelfulle registreringen av utvandring er grundigere omtalt i Pettersen (2013), som opplyser at 19 prosent av alle innvandrere som utvandret i perioden 1971-2011 var administrativ utvandret. Dette er et særlig stort problem blant utvandrere som opprinnelig kom fra asiatiske og afrikanske land som Filippinene, Somalia, Irak, Eritrea og Sri Lanka. Blant innvandrere fra nordiske land er problemet bare marginalt, takket være et tett samarbeid mellom de nordiske folkeregistrene. Andelen administrative utvandring har økt over tid, og de siste årene har andelen ligget på over 20 prosent og i noen år over 30 prosent (Vassenden, 2015).

2.6. Definisjoner av arbeidsmarkedsstatus og mobilitetsvariable

Lønnstakere defineres som personer registrert i et arbeidsforhold per november i hvert registreringsår ved hjelp av yrkesstatuskoder som lønnstaker i den regionale sysselsettingsstatistikken. Personer med flere typer arbeidsforhold defineres her ut fra det viktigste av arbeidsforholdene. Lønnstakere blir i analysen videre inndelt etter organisasjonsnummeret til bedriften hvor de er registrert ansatt på referansetidspunktet. På samme måten som for selvstendige (se under) har vi i prosjektet definert sysselsatte lønnstakere som har vært arbeidsledige i 7 måneder

eller lengre i løpet av kalenderåret, som arbeidsledige. Sysselsatte lønnstakere som også har vært under utdanning i løpet av kalenderåret har vi klassifisert særskilt i en gruppe bestående av sysselsatte som også er under utdanning, men går inn i begrepet totalt antall sysselsatte.

Selvstendig næringsdrivende defineres på tilsvarende måte som personer registrert i et arbeidsforhold per november i hvert registreringsår ved hjelp av yrkesstatuskoder som selvstendig næringsdrivende i den regionale sysselsettingsstatistikken. Personer med flere typer arbeidsforhold defineres også her ut fra det viktigste av arbeidsforholdene. Selvstendig næringsdrivende blir videre inndelt etter bedriftens organisasjonsnummer. På samme måten som for lønnstakere (se over) defineres sysselsatte selvstendige næringsdrivende som har vært arbeidsledige i 7 måneder eller lengre i løpet av kalenderåret, som arbeidsledige. Sysselsatte selvstendig næringsdrivende som også har vært under utdanning i løpet av kalenderåret har vi klassifisert særskilt i en gruppe bestående av sysselsatte som også er under utdanning, men går inn i begrepet totalt antall sysselsatte.

Antall sysselsatte totalt defineres som summen av lønnstakere og selvstendig næringsdrivende, og er det sysselsettingsbegrepet som benyttes i denne analysen.

Personer under utdanning defineres som alle som er under utdanning per 1.10 i undersøkelsesåret, pluss alle som har avlagt en eksamen i periodene 1.1 - 30.9 og/eller 1.10 - 31.12 i undersøkelsesåret, men som ikke er å finne blant de personer som er registrert under utdanning per 1.10 i undersøkelsesåret. Personer under utdanning som også har vært sysselsatte i løpet av kalenderåret, defineres som sysselsatte som også er under utdanning. Personer under utdanning som også er registrert som arbeidsledige i løpet av året, klassifiseres som arbeidsledige dersom arbeidsledigheten har vart i 7 måneder eller lenger i løpet av det samme kalenderåret.

Arbeidsledige defineres som alle som er registrert i arbeidsledighetsregisteret til NAV med minst én måned arbeidsledighet i løpet av kalenderåret. Arbeidsledige som også har vært sysselsatte i løpet av kalenderåret klassifiseres som arbeidsledige dersom arbeidsledigheten har vart 7 måneder eller lenger i løpet av det samme kalenderåret. Tilsvarende vil arbeidsledige som også har vært under utdanning i løpet av kalenderåret klassifiseres som arbeidsledige dersom ledigheten har vart i 7 måneder eller lenger i løpet av det samme kalenderåret.

Personer utenfor arbeidsstyrken for øvrig defineres som alle personer i aldersgruppen 15-74 år som ikke kan plasseres i noen av statusgruppene over. Personer i arbeidsstyrken består ifølge vanlig definisjon av sysselsatte og arbeidsledige. Personer under utdanning blir sånn sett også å finne utenfor arbeidsstyrken, men defineres altså her som en egen separat gruppe som personer under utdanning (se over).

For øvrig er det gitt mer detaljerte og fortløpende beskrivelse av metode- og databruk i innledningen til hvert kapittel og avsnitt i rapporten.

Arbeidsmarkedsmobilitet/Arbeidskraftmobilitet: Begrepene brukes her synonymt om arbeidskraft som beveger seg til, fra og mellom jobber i forskjellige bedrifter gitt ved bedriftsnummer som enhet samt på grunnlag av de definisjoner vi har gitt for sysselsetting over. Rekrutteringsstrømmene til en jobb fordeles videre på om arbeidskraften kommer fra en annen jobb, fra utdanning, fra arbeidsledighet, fra utenfor arbeidsstyrken for øvrig eller fra utlandet. Avgangen fra en jobb fordeles også videre på om de går over i en ny jobb, over til utdanning, ut til arbeidsledighet, ut av arbeidsstyrken for øvrig eller utvandrer til utlandet.

Jobbmobilitet: Dette begrepet brukes om endringer i antall jobber som til enhver tid eksisterer i hver av bedriftene gitt ved antall sysselsatte som er registrert sysselsatte i hver bedrift på grunnlag av de definisjoner vi har gitt for sysselsetting over. Jobbmobiliteten blir med dette klart mindre enn arbeidsmarkedsmobiliteten/ arbeidskraftmobiliteten, i og med at den samme jobben kan bestå mens forskjellige personer kan inneha den samme jobben men til forskjellig tid.

Bruttostrømmer på arbeidsmarkedet: Vi opererer mange steder i rapporten med betegnelsen bruttostrømmer, strømmer av arbeidskraft eller strømmer på arbeidsmarkedet osv. Definisjonene som er gitt over av forskjellige statusgrupper i forhold til arbeidsmarkedet gir imidlertid ikke helt full dekning for å påvise kontinuerlige strømmer. Definisjonene av statusgruppene, under utdanning og arbeidsledige gir best dekning i så måte, i og med at disse statusgruppene er definert ut fra opplysninger om noe som foregår gjennom et helt kalenderår. Jfr. månedlige opplysninger om registrert arbeidsledige, og for de under utdanning per 1. oktober hvert år, også med tilleggsopplysninger om tidspunkt for avlagte eksamener gjennom hele kalenderåret. Definisjonen av sysselsetting gir imidlertid ikke like god dekning for å måle strømmer gjennom et helt kalenderår, i og med at registreringen forholder seg til en referanseperiode i fjerde kvartal i hvert av årene. Dessuten opererer vi med det viktigste arbeidsforholdet hver aktør har i denne referanseperioden. Ut fra denne definisjonen måler vi egentlig de bruttoendringene som har foregått i hovedarbeidsforholdet fra referanseperioden det ene året til tilsvarende referanseperiode året etter. Vi har likevel valgt å bruke betegnelsen bruttostrømmer i rapporten, men med hensyn til sysselsettingen vil dette da være synonymt med å se på de bruttoendringene som har foregått fra en referanseperiode det ene året til det neste. Begrunnelse kan bl.a. hentes fra internasjonal litteratur, der det er vanlig å bruke betegnelser som f.eks. «labour market flows» og «flows of labour» om observerte bruttoendringer som er basert på mindre detaljerte og dekkende definisjoner enn det vi har anvendt fra de norske datakildene beskrevet over. Den mest marginale statusgruppen vi opererer med, personer utenfor arbeidsstyrken for øvrig, er heller ikke helt utelukket fra en eller annen deltakelse på arbeidsmarkedet, men ut fra våre definisjoner var aktører i denne gruppen ikke å observere i noen av de dataregistrene vi har benyttet i denne analysen.

I figur 2.1 er det vist en skjematisk oversikt over hvordan vi har beregnet jobb- og arbeidsmarkedsmobiliteten i denne analysen. Jobbmobiliteten finner vi bl.a. ved å ta netto tilgang av jobber i eksisterende bedrifter (d) pluss tilgang av jobber som skapes gjennom nyetablerte bedrifter (e) og trekke i fra netto avgang av jobber i eksisterende bedrifter som nedbemanner (a) samt alle jobber som går tapt på grunn av nedleggelse av bedrifter (b). Total brutto arbeidsmarkedsmobilitet fremkommer ved å se på alle personer som fra et år til det neste får en jobb i en bedrift der de ikke var ansatt året før (f), definert som brutto tilgang av antall sysselsatte, samt brutto avgang av antall sysselsatte som har forlatt en jobb i en bedrift de hadde i et år t-1, men som de ikke lenger har i år t. Vi kan på tilsvarende måte som for jobbmobiliteten trekke avgangen (c) fra tilgangen (f), der netto arbeidsmarkedsmobilitet og netto jobbmobilitet for hele landet og for hver av regionene som brukes vil være like. Det mest interessante med analysen blir likevel å måle hver av bruttostrømmene, gitt gjennom bruttoendringene, og ikke minst personsammensetningen i hver av disse.

Figur 2.1 En oversikt over beregninger av jobb- og arbeidsmarkedsmobilitet ved hjelp av et konsistent regionalt «vakanseregnskap»

(1) Sysselsatte i bedrift (B) i region (R) i referanseperioden i år t-1 etter personkjennetegn.
Total avgang: Alle sysselsatte i referanseperioden i år t-1 som i referanseperioden i år t ikke lenger er sysselsatte i den bedriften de var sysselsatt i referanseperioden i år t-1.
a) Netto avgang av antall jobber fra referanseperioden i år t-1 til år t i bedrifter som reduserer antall sysselsatte.
b) Netto avgang av antall jobber fra referanseperioden i år t-1 til år t på grunn av nedleggelser.
c) Brutto avgang av antall personer fra hver bedrift fra referanseperioden i år t-1 til år t. (Overgang til utdanning, til arbeidsledighet, ut av arbeidsstyrken for øvrig, utflytting, utvandring, ut av yrkesaktiv alder og død (Omfatter også skifte av bedrift).
Total tilgang: Alle sysselsatte i referanseperioden i år t som i år t-1 ikke var sysselsatte i den bedriften de er sysselsatt i år t.
d) Netto tilgang av antall jobber fra referanseperioden år t-1 til år t i bedrifter som øker antall sysselsatte.
e) Netto tilgang av antall jobber fra referanseperioden i år t-1 til år t i nyetablerte bedrifter.
f) Brutto tilgang av antall personer i hver bedrift fra referanseperioden i år t-1 til år t (Summen av tilgang fra utdanning, fra arbeidsledighet, fra utenfor arbeidsstyrken for øvrig, innflytting, innvandring, inn i yrkesaktiv alder (Omfatter også skifte av bedrift).
(2) Sysselsatte i bedrift (B) i region (R) i referanseperioden i år t etter personkjennetegn.
Netto jobbmobilitet = (d + e) – (a + b). Netto arbeidsmarkedsmobilitet = (f) – (c)

3. Bruk av regionale inndelinger og sentralitetsmål

I analysen har vi benyttet litt forskjellige regionale inndelinger avhengig av hvilke analyser som gjennomføres. Kommunene ligger i bunnen som det regionale nivået for alle mikrodata som er hentet inn og viderekoblet.

Ved hjelp av sentralitetsmål har vi i deler av rapporten analysert hvordan forskjellige persongrupper etter innvandringsgrunn går inn i eller ut av sysselsetting mellom norske regioner etter sentralitet. Det innenlandske flyttemønsteret etter sentralitet er imidlertid klart avhengig av hvordan innvandringen til landet foregår etter sentralitet. Innvandrergrupper som viser en klar tendens til å innvandre direkte til sentrale regioner, vil i neste runde ha små muligheter til å flytte til mer sentrale strøk gjennom de innenlandske flyttingene. På den annen side vil innvandrergrupper som ankommer landet til mindre sentrale regioner, ha et klart større potensial for å flytte oppover i sentralitetshierarkiet.

Både de innenlandske flyttetall, innvandringstall samt sysselsettingstallene er i utgangspunktet hentet inn på kommunenivå, og alle landets kommuner er deretter inndelt i grupper etter sentralitet. I analysene for bruttoendringer i sysselsettingen har vi i tillegg til landstall hovedsakelig benyttet tall for kommuner som deretter er aggregert opp til fire sentralitetsnivåer, der de minst sentrale kommunene er gitt sentralitet 1, de mindre sentrale kommunene er gitt sentralitet 2, noe sentrale kommuner er gitt sentralitet 3 og de mest sentrale kommuner er gitt sentralitet 4.

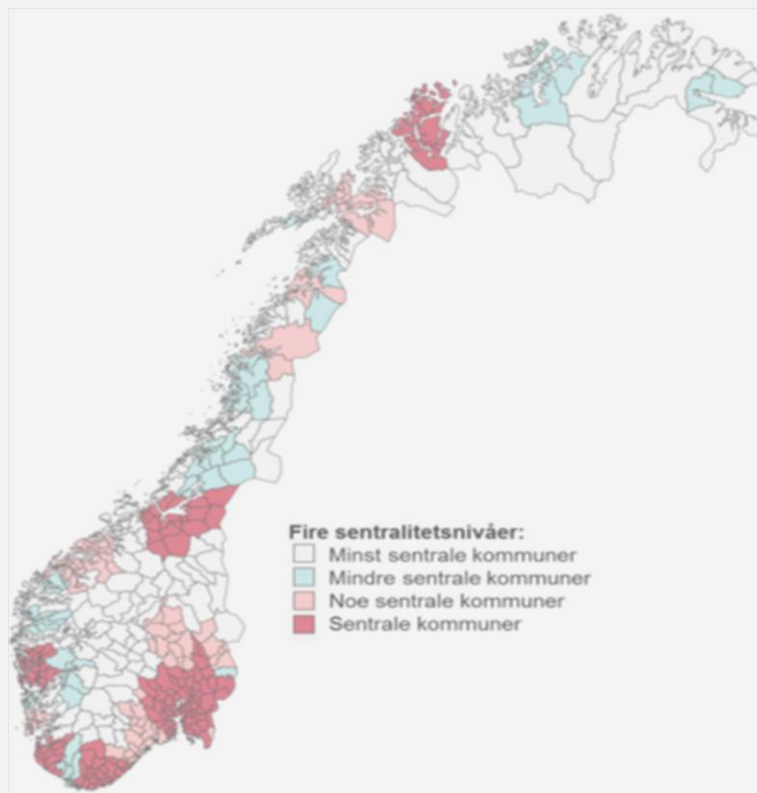
Som det går frem av egen boks som viser kommuner etter sentralitet, er det flest av de mest sentrale kommunene med til sammen 150 kommuner, mens de minst sentrale kommunene teller 149. Færrest kommuner er å finne blant de mindre sentrale kommuner som teller 51 kommuner, mens noe sentrale kommuner består av 78. Med tall per 1.1.2013 ser vi at bosettingsmønsteret blant innvandrere er mer sentralisert enn i befolkningen totalt, ved at 78,1 prosent av innvandrerne er bosatte i de mest sentrale kommunene, mot 67,7 prosent av hele befolkningen. Tilsvarende er 5,8 prosent av innvandrerne bosatte i de minst sentrale kommunene mot 9,2 prosent av hele befolkningen. Et oppsett over hvilke kommuner som inngår i hvert av sentralitetsnivåene er gitt i Vedlegg A.

I analysene i kapittel 5, der det estimeres sammenhenger mellom innenlandske flyttinger, og dels innvandringer, med forskjellige regionale arbeidsmarkedsvariable, har vi benyttet regionale inndelinger basert på Statistisk sentralbyrås 89 økonomiske regioner (se Statistisk sentralbyrå (2002)). Det samme er benyttet i kapittel 6 som grunnlag for definisjoner for det å flytte mellom arbeidsmarkedsregioner. I analysene der utviklingen i den regionale sysselsettingen står sentralt, er det bedre å benytte en noe aggregert regional inndeling basert på 89 økonomiske regioner fremfor kommunenivået, fordi kommunenivået i mange sammenhenger ville ha blitt for detaljert for å fange opp den til- og fraflytting som går til og fra felles lokale arbeidsmarkeder. Eller sagt på en annen måte: hver enkelt kommunes sysselsettingsutvikling ville ikke nødvendigvis ha vært representativ for sysselsettingsutviklingen i den arbeidsmarkedsregionen som hver enkelt kommune utgjør en del av. Mange kan velge å flytte til en region på grunn av regionens samlede sysselsettingsutvikling, men kan godt velge en bostedskommune som er attraktiv som bosted, mens det er nabokommunen eller nabokommunene som står for arbeidsplassene. Sann sett ville det ha vært uheldig å forklare slike flyttinger med bare tilflyttingskommunens eget arbeidsmarked. Tilsvarende i kapittel 6, der noe av essensen i problemstillingene er å se på om innvandreres deltakelse i arbeidsliv og utdanning er forskjellig mellom de som flytter til andre arbeidsmarkedsregioner og de som ikke flytter mellom slike regioner.

For øvrig har vi i kapittel 5 benyttet en aggregert regional inndeling for nærmere presentasjoner, satt sammen av fylkene Oslo og Akershus hver for seg, samt Østlandet for øvrig og landsdelene, Sørlandet (Agderfylkene), Vestlandet, Trøndelag og Nord-Norge.

Kommuner etter sentralitet

I denne rapporten bruker vi den samme inndelingen av kommuner etter sentralitet som er beskrevet i SSBs standard for sentralitet (se stabas.ssb.no). Hver kommune er gitt et sentralitetsnivå som vist på kartet, der de mørkeste røde kommunene er de mest sentrale. Dette er de seks storbyene (Oslo, Kristiansand, Stavanger, Bergen, Trondheim og Tromsø) samt kommuner som ligger i nærheten av disse. Tabellen gir en grundigere beskrivelse av de ulike sentralitetsnivåene.

Nivå	Tittel	Noter	Antall kommuner	Andel av hele befolkningen (1.1.2013)	Andel av innvandrere i Norge (1.1.2013)
1	Minst sentrale kommuner	Kommuner som ikke omfatter noen av de kvalifiserte tettstedene på tettstedsnivå 1-3 og heller ikke ligger innenfor 75 minutter (for Oslo:90 minutter) reisetid til et landsdelssenter, eller 60 minutters reisetid til et nivå 2 tettsted, eller 45 minutters reisetid til et nivå 1 tettsted	149	9,2 %	5,8 %
2	Mindre sentrale kommuner	Kommuner som omfatter et tettsted på nivå 1 eller som ligger innenfor 45 minutters reisetid fra et slikt tettsteds sentrum	51	6,1 %	4,0 %
3	Noe sentrale kommuner	Kommuner som omfatter et tettsted på nivå 2 eller som ligger innenfor 60 minutters reisetid fra et slikt tettsteds sentrum	78	17,0 %	12,1 %
4	Sentrale kommuner	Kommuner som omfatter et tettsted på nivå 3 (landsdelssenter) eller som ligger innenfor 75 minutters (for Oslo:90 minutters) reisetid fra et slikt tettsteds sentrum	150	67,7 %	78,1 %

4. Netto- og bruttoendringer i sysselsettingen blant innvandrere, personer fødte i Norge av innvandrerforeldre og befolkningen for øvrig

- Det har vært sterk økning i innslaget av innvandrere i sysselsettingen, og da spesielt arbeidsinnvandrere. Det foregår samtidig en reallokering i sysselsettingen der innvandrere til en viss grad erstatter ikke-innvandrere, men også tidligere sysselsatte innvandrere.
- Innvandrere utgjør en stadig større andel av bruttostrømmene på arbeidsmarkedet, spesielt til sysselsetting, men etter hvert også fra sysselsetting, og da spesielt blant arbeidsinnvandrere.
- Det er innvandrere som er registrert bosatte i Norge som i sum representerer de største bruttostrømmer av innvandrere både til og fra sysselsetting, men nettotilførselen av arbeidskraft er klart størst gjennom netto innvandring.
- Flest registrert bosatte innvandrere som går ut av sysselsetting går også ut av arbeidsstyrken. Litt overraskende, i det flere kunne ha meldt seg arbeidsledige der en del av dem forventes å ha rett til noe ledighetstrygd.
- Nettotilførselen av arbeidsinnvandrere avtar mot slutten av undersøkelsesperioden 2000-2013, men øker noe blant familie- og utdanningsinnvandrere og flyktninger.
- Det er observert noen regionale variasjoner i disse mønstrene, men ikke så store. Mye av den samme utviklingen er å finne i så vel sentrale som mindre sentrale regioner. Skifte av jobb trekker imidlertid innvandrere litt i retning sentrale arbeidsmarkeder under oppgangstid, mens finanskrisen hadde størst negativ virkning på innvandreres sysselsetting i sentrale regioner.

I dette hovedkapitlet undersøker vi hvordan sysselsettingen blant innvandrere, personer fødte i Norge av innvandrerforeldre og den øvrige befolkningen har utviklet seg i perioden etter årtusenskiftet. Vi gir først en nettoversikt over sysselsettingsutviklingen i perioden 2000-2013. Deretter vises mer detaljert hvordan bruttostrømmene, inn og ut av sysselsetting, har endret seg for de samme gruppene gjennom den samme perioden ved hjelp av arbeidsmarkedsmobilitet basert på mikrodata. Til slutt vises også tilsvarende tall for innvandrere fordelt etter innvandringsgrunn.

4.1. Netto endringer i sysselsetting fordelt på innvandrere, personer fødte i Norge av innvandrerforeldre og personer uten innvandrerbakgrunn

I dette innledende kapitlet har vi benyttet tall fra sysselsettingsregistre koblet med opplysninger fra befolkningsregistre slik at vi kan skille de tre gruppene innvandrere, personer født i Norge av to innvandrerforeldre samt den øvrige befolkningen uten innvandrerbakgrunn fra hverandre. Tallene er hentet fra hver av årgangene i perioden 2000-2013, og gruppert slik at vi kan se på årlige endringer i forhold til året før. Sysselsettingen er i dette kapitlet definert ut fra aktørens yrkesstatus, der både personer som er definert som lønnstakere og personer som er definert å ha en selvstendig næringsvirksomhet som sitt hovedarbeidsforhold til sammen utgjør antall sysselsatte i hver av årgangene. Vi har heller ikke skilt mellom heltid og deltid, slik at antall sysselsatte består av begge disse kategoriene.

For å gi et totalbilde av den årlige sysselsettingsutviklingen for hver av de tre persongruppene har vi i figur 4.1 sett på nettoendringene i antall sysselsatte i hver av gruppene fra året før for hele landet sett under ett. Som vi ser, er det store endringer og store utslag i endringene især for personer uten innvandrerbakgrunn, men også for innvandrere. Tallene følger stort sett den økonomiske utviklingen, der det nye årtusenet startet med en del svake år på arbeidsmarkedet, før konjunktorene

pekte klart oppover fra 2004 og frem til toppnivået i 2007. Deretter inntraff finanskrisen i løpet av 2008 etterfulgt av det påfølgende året 2009 som vi kan definere som selve finanskrisetåret i Norge med hensyn til tall basert på årsgjennomsnitt. I motsetning til mange andre land vi ellers kan sammenlikne oss med pekte pilene i norsk økonomi allerede klart opp i 2010, mens årene 2011 og 2012 ble meget gode økonomiske år blant annet på grunn av store og stadig økende investeringer i petroleumsnæringen, som samtidig bidro til å endre det geografiske bildet av Norge med en viss forflytning av tyngdepunktet i økonomien fra østlandsregionen og over til Vestlandet, men der også Midt-Norge med Trøndelag og også etter hvert Nord-Norge har nytt godt av de store oljeinvesteringene. 2013, som er det siste av årene vi ser på i denne analysen, fikk en liten neddemping i den økonomiske veksten mot slutten av året, slik at 2013 som årsgjennomsnitt fikk en litt lavere vekst enn toppårene 2011 og 2012.

Vi ser da også av figur 4.1, som viser sysselsettingsutviklingen for alle personer i yrkesaktiv alder, følger dette skisserte konjunkturbildet etter årtusenskiftet. For først å se på majoritetsbefolkningen uten innvandringsbakgrunn var det registrert en nedgang i sysselsettingen i 2002 og 2003 før den igjen så vidt kom på plussiden i 2004 for deretter å øke kraftig frem til toppårene 2006 og 2007, med en årlig vekst i antall sysselsatte på om lag 60 000 personer. Deretter kom et kraftig fall i sysselsettingsveksten hos majoritetsbefolkningen i 2008, for deretter å falle med nesten 40 000 personer i finanskrisetåret 2009. Sysselsettingen tok seg noe opp igjen i 2010, men ikke mer enn at det ble en liten netto nedgang i sysselsettingen for personer uten innvandrerbakgrunn også i dette året, før majoritetsbefolkningen igjen opplevde en netto vekst i sysselsettingen i 2011, men ikke mer enn på om lag 10 000 personer. I 2012 ble det igjen en ørliten nedgang i sysselsettingen for personer uten innvandrerbakgrunn, mens den så vidt kom på plussiden igjen i 2013.

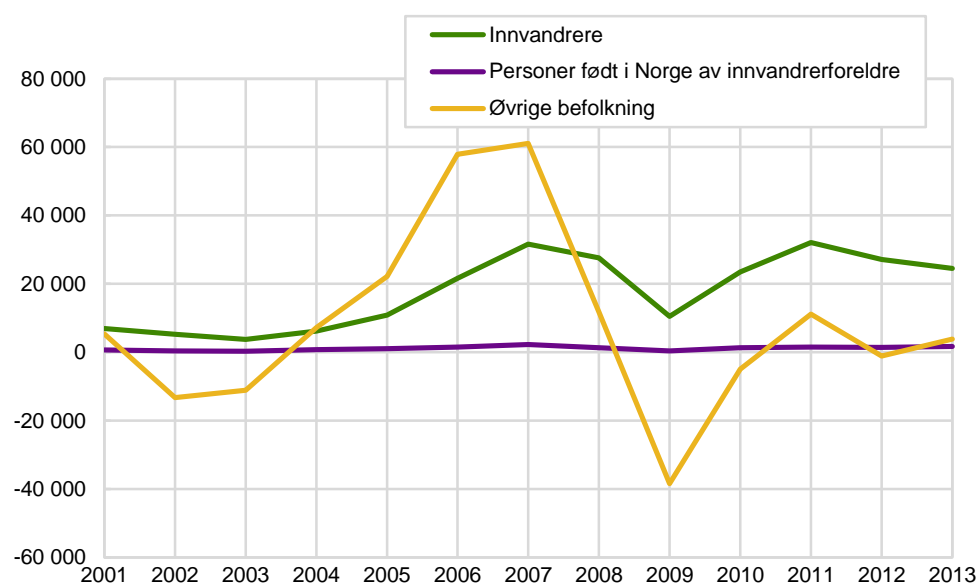
Går vi over til den nest største av disse persongruppene, til innvandrerne, er det nettoøkning i sysselsettingen i samtlige år etter tusenårsskiftet. Selv i årene med meget svak økonomisk utvikling i begynnelsen av 2000-tallet bidro innvandrere med en liten nettoøkning i sysselsettingen, mens personer uten innvandrerbakgrunn altså hadde en klar nedgang. Som vi vet ble grensene for EU utvidet østover til å omfatte ti nye land i Øst-Europa fra 1. juli 2004. Ytterligere to nye land, Romania og Bulgaria ble innlemmet i EU fra 2007. Dette bidro sterkt til å øke arbeidsinnvandringen fra de nye medlemslandene i Øst-Europa, og da spesielt fra Polen, men også etter hvert fra Litauen og etter 2007 også fra Romania. Som vi ser, peker da også nettoøkningen i sysselsettingen blant innvandrere klart opp fra 2004, for også for de å nå et foreløpig toppunkt i det svært gode økonomiske året 2007. Men som vi ser, er økningen i antall sysselsatte fortsatt noe lavere blant innvandrere enn blant personer uten innvandrerbakgrunn helt frem til og med 2006, for så i 2007 å øke noe mer enn hos majoritetsbefolkningen. Nå er i og for seg en lavere vekst i nettosysselsettingen målt i antall personer hos innvandrere enn i befolkningen for øvrig meget klart forventningsrettet, fordi majoritetsbefolkningen på det tidspunktet utgjorde mer enn 90 prosent av befolkningen.

Går vi inn i den begynnende fase av finanskrisen i 2008 så faller imidlertid veksten i sysselsettingen klart mer hos befolkningen uten innvandrerbakgrunn enn blant innvandrere, som kun hadde et moderat fall i nettoøkningen i sysselsettingen i 2008 i forhold til toppåret 2007. Går vi videre til selve finanskrisetåret 2009, så faller veksten i sysselsettingen klart blant innvandrere, men som vi ser, faller den på langt nær ned mot null eller under null. I et år da sysselsettingen blant personer uten innvandrerbakgrunn faller med nesten 40 000 personer øker nettosysselsettingen blant innvandrere med drøyt 10 000 personer. Dette er et formidabelt skille mellom disse to gruppene, og spesielt når vi også tar i betraktning at den andelen innvandrere utgjør av totalbefolkningen fortsatt ikke utgjør mer enn om lag ti prosent.

Den siste gruppen som her består av personer født i Norge av to innvandrerforeldre utgjør en klart mindre gruppe enn innvandrerne, og bidrar derfor heller ikke så mye til endringene i sysselsettingen. Men gruppen bidrar stort sett til nettoøkning i sysselsettingen gjennom hele perioden, og da mest i de sterke vekstårene 2006 og 2007 samt i tiden etter finanskrisen. I likhet med innvandrere, men i motsetning til den øvrige befolkningen, bidro personer født i Norge av innvandrerforeldre til en svak vekst i sysselsettingen også i finanskrisetåret 2009.

Figur 4.1 Netto endring i antall sysselsatte fra året før, 2001-2013. Innvandrere, personer født i Norge av innvandrerforeldre og befolkningen for øvrig, 15-74 år. Hele landet

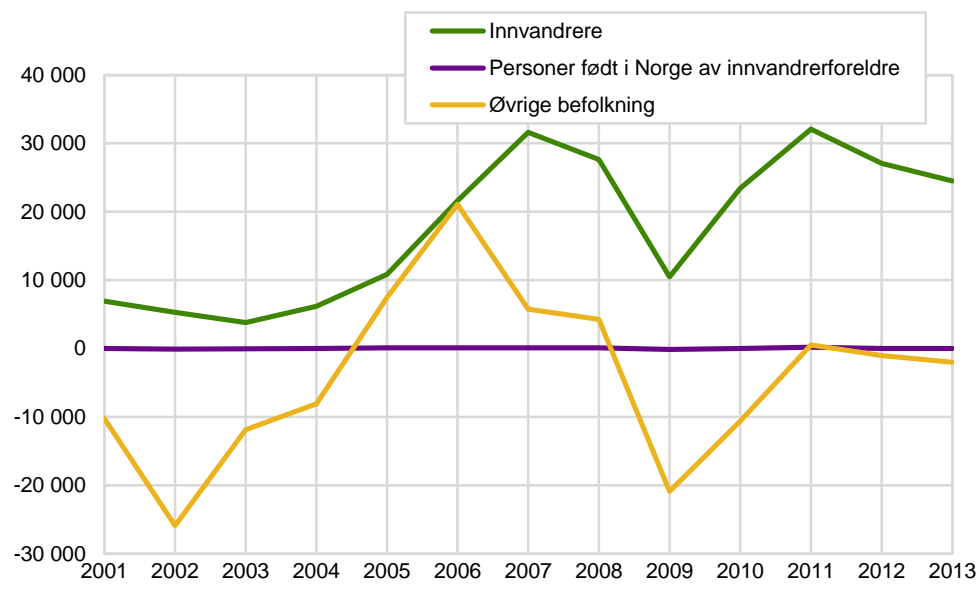

I figur 4.2 viser vi tilsvarende nettoendringer i sysselsettingen for de samme persongruppene som over, men nå kun for personer i aldersintervallet 26-59 år. Personer i alderen 15-25 år er i stor grad under utdanning, og sysselsettingen består av mye deltidsarbeid og eller sesongarbeid, der aktørene kan være mye inn og ut av arbeidsmarkedet. På tilsvarende måte vil personer i aldersgruppen 60-74 år i varierende grad søke seg ut av arbeidsmarkedet til en eller annen form for trygd og etter hvert til forskjellige grader av alderspensjon. De totale bruttostrømmene på arbeidsmarkedet vil derfor i stor grad være avhengig av forskjellige innretninger og atferd som foretas både blant de yngste og de eldste i yrkesaktiv alder.

Resultatene viser i hovedtrekk mye av det samme mønsteret som vi så i figur 4.1 for alle personer i yrkesaktiv alder, men noen forskjeller er det. For innvandrere virker det som kurvene er ganske sammenfallende både i struktur og antall sysselsatte. Det vil si at de nettoendringene vi finner i sysselsettingen blant innvandrere stort sett foregår innenfor aldersgruppen 26-59 år. Det er forholdsvis få innvandrere som så langt er eldre enn 60 år, så endringene som skjer her vil ha små virkninger på totaltallene. Derimot er det klart større forskjeller i nettoendringene i sysselsettingen for den øvrige befolkningen, som altså består av personer uten innvandrerbakgrunn. Mye av strukturen i utviklingen er forholdsvis lik, men antall personer bak nettoendringene er som forventet klart forskjellige både med hensyn til vekst og nedgang. Vi ser at nedgangen i sysselsettingen i begynnelsen på 2000-tallet var større for personer uten innvandrerbakgrunn i aldersgruppen 26-59 år enn for hele gruppen 15-74 år. Med andre ord var det ikke de yngste og eldste som sto for denne nedgangen, men som i sum hadde en svak nettoøkning i sysselsettingen i denne perioden. Nettoendringene i den sterke vekstperioden før finanskrisen var også klart større i hele befolkningen 15-74 år enn for personer i aldersintervallet 26-59 år. Derimot var nettonedgangen i sysselsettingen i finanskrisetåret 2009 dobbelt så stor for aldersgruppen 15-74 år enn for aldersgruppen 26-59 år. Med

andre ord bidro både de yngste og de eldste sterkt til denne nedgangen i sysselsettingen.

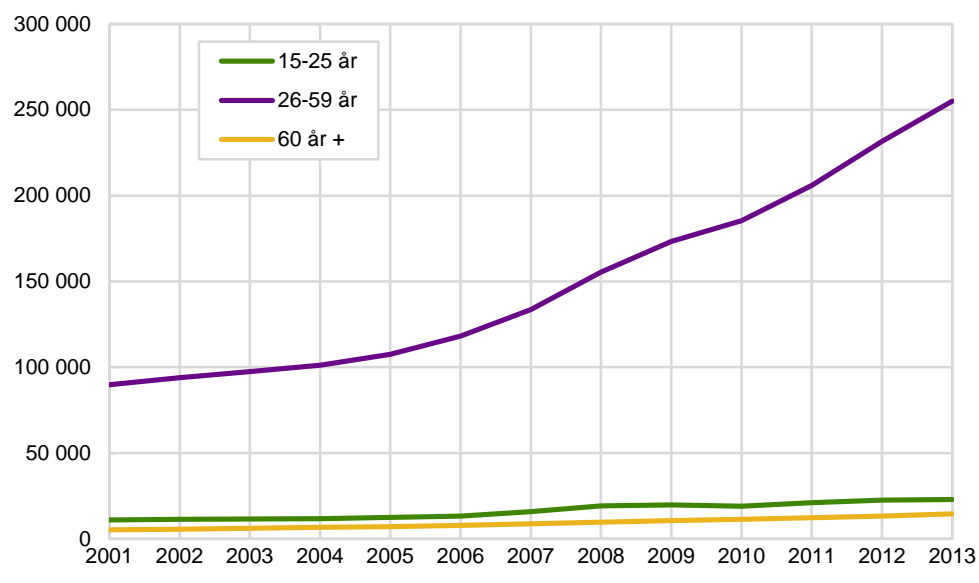
Figur 4.2 Netto endring i antall sysselsatte fra året før 2001-2013. Innvandrere, personer fødte i Norge av innvandrerforeldre og befolkningen for øvrig, 26-59 år. Hele landet

Hos den siste gruppen, personer født i Norge av innvandrerforeldre, er nettoendringene svakt positive gjennom hele perioden, men noe svakere for aldersgruppen 26-59 år enn når vi også tar med de yngste og de eldste. Forskjellene må skyldes de yngste, fordi det er svært få personer født i Norge av to innvandrerforeldre som så langt er 60 år eller eldre.

Innledningsvis tar vi også med utviklingen for sysselsatte som er gjennomgående sysselsatte i to påfølgende år. Utviklingen målt på denne måten sier noe om stabiliteten i sysselsettingen, der vi altså tar vekk personer som har vært innom sysselsetting for en kort periode i løpet av hver påfølgende toårsperiode.

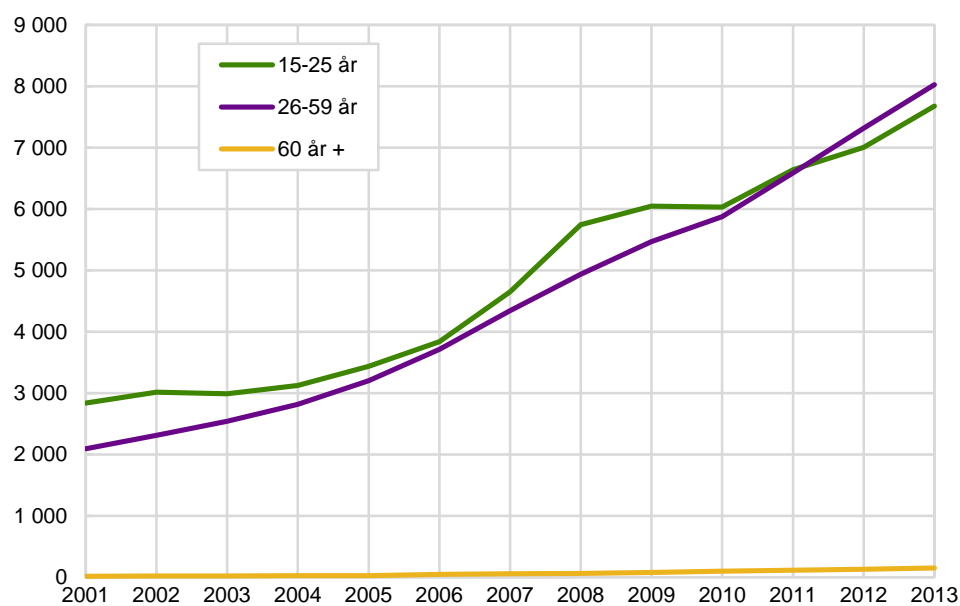
Figur 4.3 Endring i antall innvandrere som er gjennomgående sysselsatte i to påfølgende år 2001-2013. Etter aldersgrupper. Hele landet

I figur 4.3 ser vi hvordan denne gruppen sysselsatte har utviklet seg blant innvandrere fra årtusenskiftet og frem til og med 2013. Som vi ser, øker antall sysselsatte innvandrere i aldersgruppen 26-59 år fra om lag 100 000 personer i de første årene på 2000-tallet frem til 2004, for deretter å øke kraftig til over 250 000 sysselsatte innvandrere i 2013. Det er også en økning av antall sysselsatte innvandrere i den yngste aldersgruppen 15-25 år og blant de eldste i aldersgruppen 60 år og over, men på langt nær så kraftig som i aldersgruppen 26-59 år.

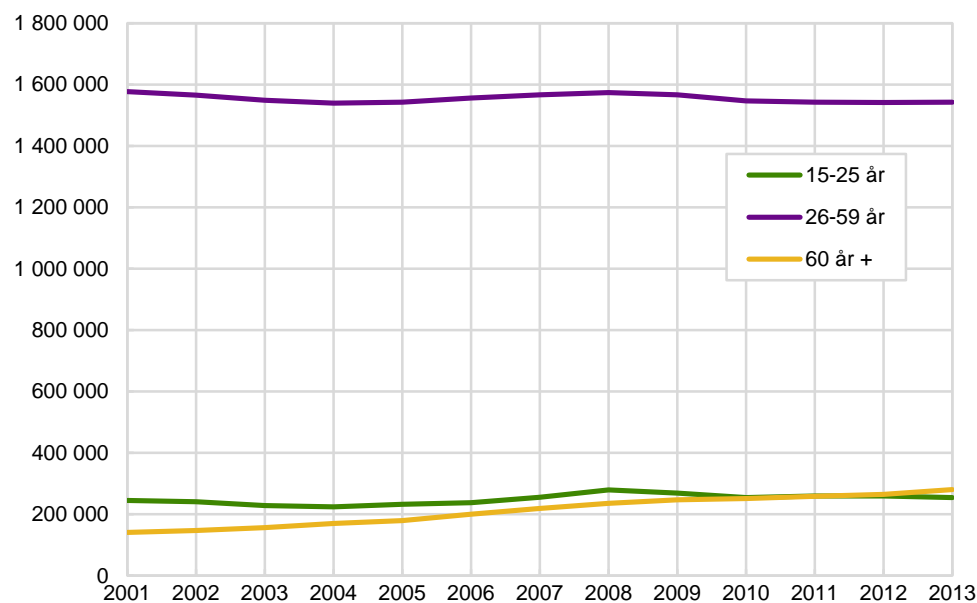
I figur 4.4 viser vi tilsvarende utvikling for personer født i Norge av innvandrerforeldre. Denne gruppen personer har vært klart økende gjennom mange år, og de representerer en særdeles ung del av befolkningen. Dette kommer også frem av utviklingen i antall personer som er gjennomgående sysselsatte i to påfølgende år, der økningen er vel så sterk for personer i alderen 15-25 år som for gruppen 26-59 år. Den yngste gruppen øker fra om lag 3000 personer og til noe over 7500 personer over den tidsperioden vi ser på, mens personer i aldersgruppen 26-59 år øker fra om lag 2000 personer ved begynnelsen av 2000-tallet til om lag 8000 personer i 2013. Som tidligere nevnt er det svært få personer født i Norge av innvandrerforeldre som er 60 år og eldre. Dette går da også frem av figur 4.4, men en ørliten økning har det vært gjennom perioden.

Figur 4.4 Endring i antall personer født i Norge av innvandrerforeldre som er gjennomgående sysselsatte i to påfølgende år 2001-2013. Etter aldersgrupper. Hele landet

Går vi over til tilsvarende utvikling blant personer uten innvandrerbakgrunn, blir bildet et helt annet. Hovedgruppen, som består av personer i alderen 26-59 år, har ligget forholdsvis stabil gjennom hele perioden vi ser på her, men dog med en svak nedgang fra årtusenskiftet og frem til 2004, for deretter å øke noe frem til finanskrisen for deretter å vise en nedadgående trend ut perioden. Antall personer i den yngste aldersgruppen, 15-25 år, utvikler seg også klart annerledes enn tilsvarende gruppe blant personer født i Norge av innvandrerforeldre. Fra en svak økning i årene fra 2004 og frem til finanskrisen, er det en svak reduksjon i antall personer som er gjennomgående sysselsatte i to påfølgende år i denne gruppen ut perioden vi ser på. Personer 60 år og over viser derimot en jevn men moderat økning i antall sysselsatte i denne gruppen gjennom hele perioden vi ser på.

Figur 4.5 Endring i antall personer uten innvandrerbakgrunn som er gjennomgående sysselsatte i to påfølgende år 2001-2013. Etter aldersgrupper. Hele landet

4.2. Brutto endringer i antall sysselsatte fordelt på innvandrere, personer fødte i Norge av innvandrerforeldre og personer uten innvandrerbakgrunn

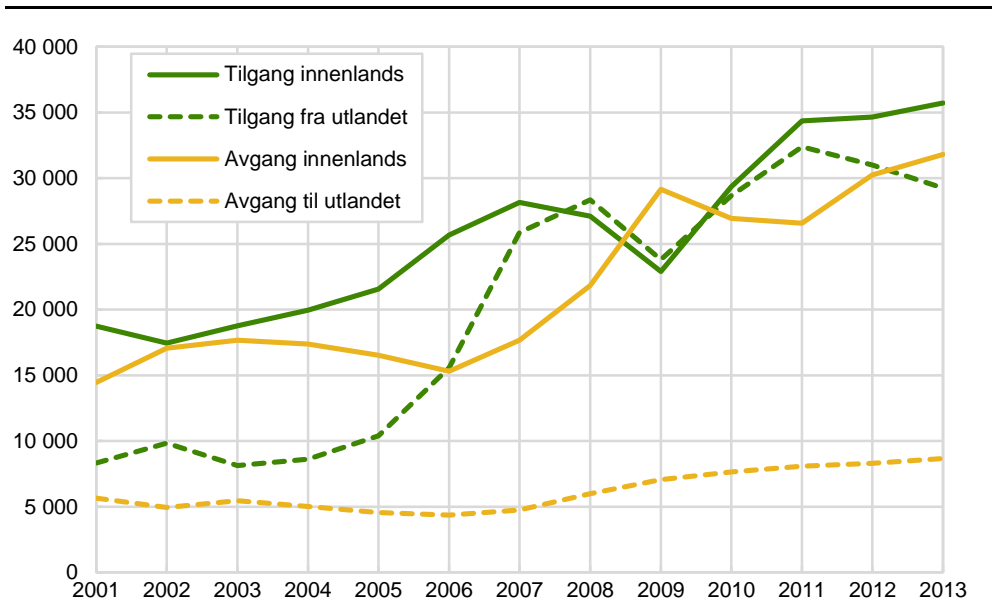
I dette avsnittet går vi over til å se på bruttoendringene i sysselsettingen. Vi tar først for oss innvandrere totalt i alderen 15-74 år, og ser på arbeidskraftsstrømmene til alle bedrifter i Norge, samt arbeidskraftsstrømmene fra alle bedrifter i Norge. Arbeidskraftsstrømmene er videre fordelt på den tilførselen av sysselsatte til bedrifter som stammer fra Norge internt og den tilførselen som stammer direkte fra utlandet gjennom innvandring. Tilsvarende er arbeidskraftsstrømmene ut av bedriftene fordelt på overgang til noe annet i Norge, samt den delen av avgangen som går ut av landet gjennom utvandring.

Som det går frem av figur 4.6, er det innvandrere som allerede bor i Norge som stort sett utgjør den største strømmen av arbeidskraft til jobb, men med et unntak for årene 2008 og 2009, da strømmen av arbeidskraft fra utlandet var vel så stor. Den innenlandske strømmen av innvandret arbeidskraft til jobb er jevnt økende frem til finanskrisen, da den får en liten nedgang, for deretter å øke igjen fra 2010 til sitt høyeste i nivå i årene 2011-2013. For øvrig er strømmen av arbeidskraft fra utlandet sterkt økende i årene etter 2004 og frem til finanskrisen, da også denne strømmen avtar noe i finanskrisetåret 2009, for deretter igjen å øke til sitt høyeste nivå i 2011. Men i motsetning til den innenlandske arbeidskraftsstrømmen av innvandrere til jobb, avtar arbeidskraftsstrømmen av innvandrere direkte fra utlandet noe i både 2012 og 2013.

Innvandrere viser også store bruttostrømmer ut av jobb, der den innenlandske avgangen nesten er på høyde med hver av de to tilgangsstrømmene av arbeidskraft, og i finanskrisetåret 2009 høyere enn hver av de to tilgangsstrømmene. Etter en liten neddemping i 2010 og 2011, øker avgangen igjen i 2012 og 2013.

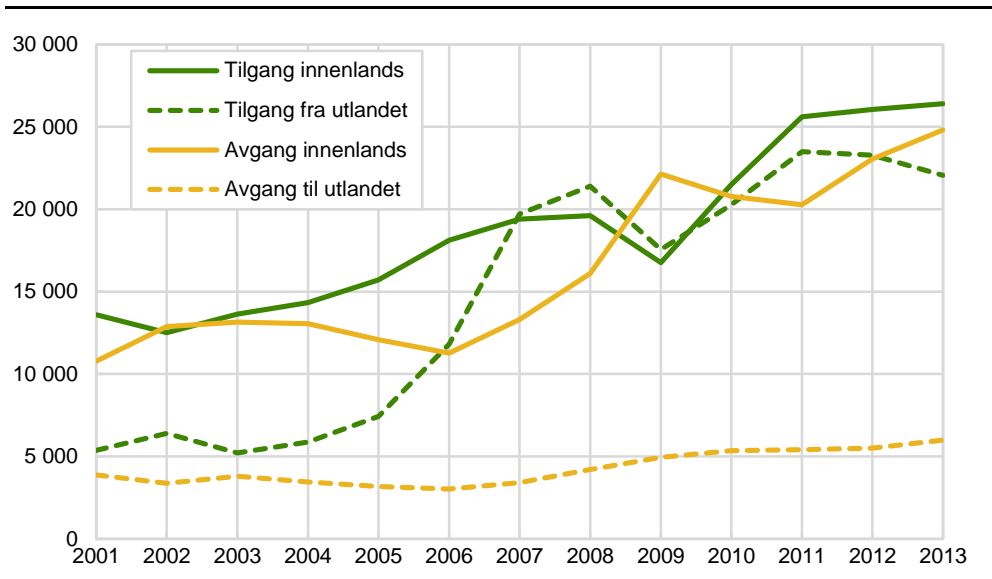
Avgangen fra sysselsetting som skyldes utvandring til utlandet er klart mer moderat enn de øvrige bruttostrømmene vi ser på her, men etter å ha ligget på om lag 5000 sysselsatte innvandrere per år i hele perioden fra årtusenskiftet og frem til 2007, er den deretter jevnt økende før den her når sitt høyeste nivå i 2013.

Figur 4.6 Brutto endring i antall sysselsatte fra året før i 2001-2013 målt som tilgang fra utenfor jobb og avgang ut av jobb i Norge og fra og til utlandet. Innvandrere 15-74 år. Hele landet

I figur 4.7 har vi tatt for oss de samme arbeidskraftsstrømmene av innvandrere, men begrenset til de som er i aldersgruppen 26-59 år. Også her er det innvandrere som allerede er registrert bosatte i Norge som stort sett utgjør den største strømmen av arbeidskraft til jobb, men med unntak for årene 2007-2009, da strømmen av arbeidskraft fra utlandet var vel så stor. Den innenlandske strømmen av innvandret arbeidskraft til jobb er jevnt økende frem til finanskrisen, da den får en liten nedgang, for deretter å øke igjen fra 2010 til sitt høyeste nivå i årene 2011-2013. For øvrig er strømmen av arbeidskraft fra utlandet sterkt økende i årene etter 2004 og frem til finanskrisen, da også denne strømmen avtar noe i finanskrisetåret 2009, for deretter igjen å øke til sitt høyeste nivå i 2011, for deretter å falle noe. Med andre ord er strukturen på tilgangsstrømmene av innvandret arbeidskraft i alderen 26-59 år omtrent på linje med strømmene for alle innvandrere i yrkesaktiv alder, kun med noe lavere nivå.

Figur 4.7 Brutto endring i antall sysselsatte i 2001-2013 målt som tilgang fra utenfor jobb og avgang ut av jobb i Norge og fra og til utlandet. Innvandrere 26-59 år. Hele landet

Innvandrere i denne aldersgruppen viser også store bruttostrømmer ut av jobb, der den innenlandske avgangen også er nesten på høyde med hver av de to

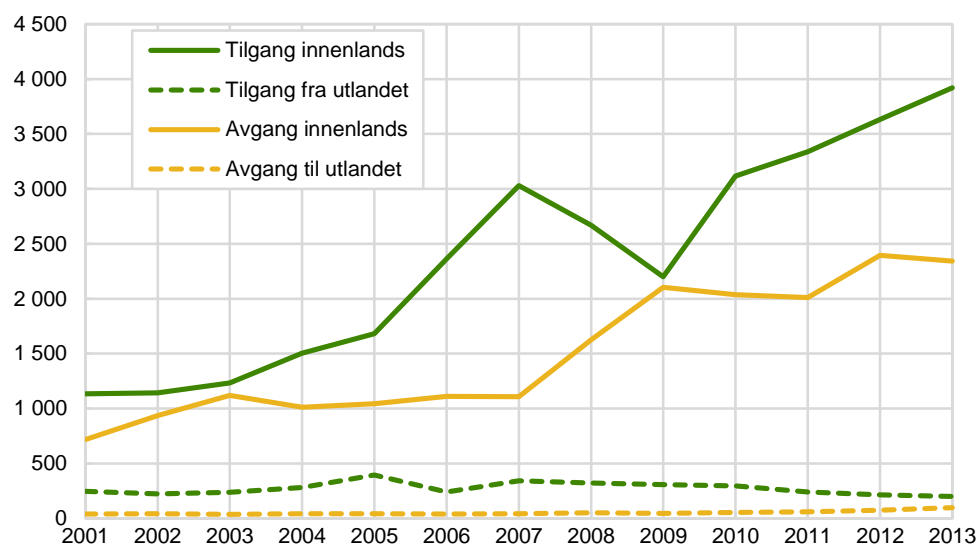
tilgangsstrømmene av arbeidskraft, og i finanskrisetåret 2009 høyere enn hver av de to tilgangsstrømmene. Etter en liten neddemping i 2010 og 2011, øker avgangen igjen i 2012 og 2013.

Avgangen fra sysselsetting blant innvandrere i alderen 26-59 år som skyldes utvandring, er klart mer moderat enn de øvrige bruttostrømmene også her, og som i totalsysselsettingen, forholdsvis jevn i den første delen av perioden, for så å øke jevnt i den siste delen av perioden.

Videre har vi sett på tilsvarende bruttostrømmer inn og ut av sysselsetting blant alle personer som er født i Norge av to innvandrerforeldre. Som det går frem av figur 4.8 er den innenlandske tilgangen av arbeidskraft i denne gruppen klart økende frem til finanskrisen, for så å gå klart tilbake i 2009, før det igjen er klar vekst ut perioden vi ser på. Tilgangen til sysselsetting fra utlandet av personer født i Norge av innvandrerforeldre, er som ventet ganske moderat, men noen er det, dog med en litt fallende tendens fra og med finanskrisen.

Personer født i Norge av innvandrerforeldre viser også ganske store bruttostrømmer ut av sysselsetting, der den årlige avgangen lå ganske stabil på rundt 1000 personer frem til og med 2007, for deretter å øke klart gjennom resten av perioden vi ser på. Den innenlandske avgangen fra sysselsetting blir imidlertid aldri større enn den innenlandske tilgangen til jobb, noe som indikerer gjennomgående positiv netto innenlands tilgang til sysselsetting, og da også i finanskrisetåret 2009. Avgangen fra sysselsetting i denne gruppen som skyldes utvandring til utlandet omfatter kun noen få personer per år, dog med en ørliten økning mot slutten av perioden.

Figur 4.8 Brutto endring i antall sysselsatte i 2001-2013 målt som tilgang fra utenfor jobb og avgang ut av jobb i Norge og fra og til utlandet. Personer født i Norge av innvandrerforeldre. 15-74 år. Hele landet

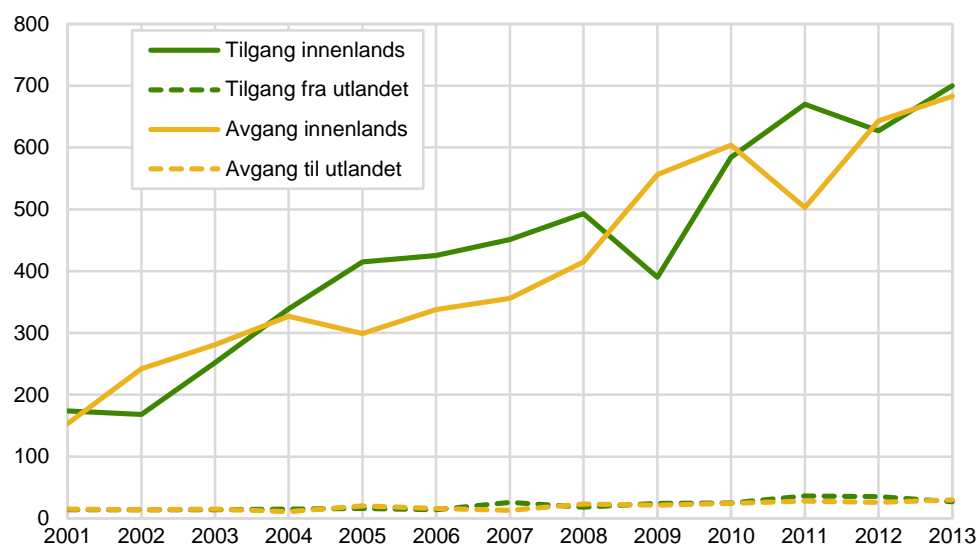

Begrenser vi antall personer til kun de født i Norge av innvandrerforeldre som er i alderen 26-59 år, blir bildet litt annerledes enn for alle personer i yrkesaktiv alder i denne gruppen. Tilgangen til sysselsetting er som vi ser av figur 4.9 klart økende det meste av perioden, med en liten nedgang i finanskrisetåret 2009. Tilgangen til jobb fra utlandet av personer i denne gruppen er svært liten, noe som betyr at den moderate tilgangen fra utlandet vi så i figur 4.8 indikerer at dette mest omfatter personer som er under 26 år. Med en stadig økning i antall personer født i Norge av innvandrerforeldre gjennom de siste tiårene, utgjør antall personer som er under 26 år i denne gruppen en klart større andel av denne gruppen enn blant innvandrere og i den øvrige befolkningen uten innvandrerbakgrunn.

Til forskjell fra hele gruppen i yrkesaktiv alder, er den innenlandske avgangen fra sysselsetting blant personer født i Norge av innvandrerforeldre klart større sett i forhold til tilgangen, og som vi ser, i enkelte år større enn tilgangen, slik at nettotilførselen til sysselsetting blir negativ. Også i denne aldersgruppen er avgangen fra jobb på grunn av utvandring nesten ikke synlig.

Som vi ser, er endringene i bruttostrømmene i antall personer født i Norge av innvandrerforeldre vesentlig lavere i aldersgruppen 26-59 år enn i hele gruppen i yrkesaktiv alder. Dette indikerer at mye av de endringene vi ser, foregår blant personer født i Norge av innvandrerforeldre som er under 26 år. Igjen vises til alderssammensetningen beskrevet over.

Figur 4.9 Brutto endring i antall sysselsatte fra året før 2001-2013 målt som tilgang fra utenfor jobb og avgang ut av jobb. Personer født i Norge av innvandrerforeldre 26-59 år. Hele landet

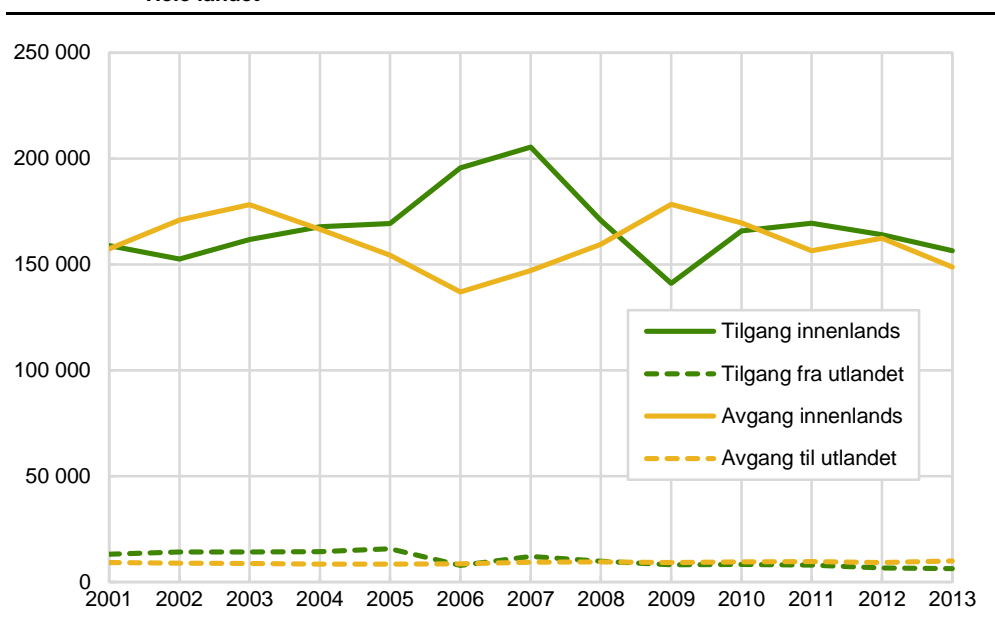
Til slutt ser vi på bruttostrømmene til og fra sysselsetting blant befolkningen uten innvandrerbakgrunn. Først tar vi også her for oss hele gruppen bestående av personer i yrkesaktiv alder, som vil si de mellom 15-74 år (se figur 4.10). Som vi ser, er utviklingen en del forskjellig fra det vi så blant innvandrere og personer født i Norge av innvandrerforeldre. Det er riktignok også her en klar økning i innenlands rekruttering til en jobb fra begynnelsen av 2000-tallet og frem til og med 2007, mens rekrutteringen deretter faller klart i 2008 og spesielt i finanskriseåret 2009. Den store forskjellen fra gruppene over, er først og fremst å finne i en svakere økning i rekrutteringen til sysselsetting i perioden etter finanskrisen, der det også er observert en nedgang i rekrutteringen igjen i 2012 og 2013.

Som ventet, er det en liten rekruttering av personer uten innvandrerbakgrunn til sysselsetting fra utlandet. Men noen er det, og da spesielt i de første årene av 2000-tallet, før denne tilgangen faller i 2006 for deretter å holde seg ganske stabil på et noe lavere nivå ut perioden vi ser på.

Personer uten innvandrerbakgrunn viser også ganske store bruttostrømmer ut av jobb, der den årlige innenlandske avgangen fra sysselsetting er større enn tilsvarende tilgang til jobb i begynnelsen av 2000-tallet og spesielt under finanskrisen. Etter finanskrisen er imidlertid den innenlandske avgangen fra jobb noe fallende ut perioden, men ligger likevel bare litt i underkant av tilsvarende innenlands rekruttering til sysselsetting.

Avgangen fra sysselsetting i denne gruppen som skyldes utvandring til utlandet omfatter kun noen få personer per år, og har vært forholdsvis stabil gjennom hele perioden vi ser på. Fra 2006 og ut perioden er antall personer uten innvandrerbakgrunn som forlater en jobb på grunn av utvandring omtrent på nivå med antall personer i denne gruppen som innvandrer til jobb fra utlandet.

Figur 4.10 Brutto endring i antall sysselsatte fra året før i 2001-2013 målt som tilgang fra utenfor jobb og avgang ut av jobb. Personer uten innvandrerbakgrunn 15-74 år. Hele landet

Helt til slutt har vi også sett på tilsvarende bruttostrømmer på arbeidsmarkedet når gruppen personer uten innvandrerbakgrunn reduseres til de i alderen 26-59 år (se figur 4.11).

Det er mye av den samme strukturen i bruttostrømmene som det vi så for alle personer uten innvandrerbakgrunn. Det er også her en økning i innenlands rekruttering til jobb fra begynnelsen av 2000-tallet, men her kun frem til 2006, før rekrutteringen deretter faller klart frem til og med finanskrisetåret 2009. Deretter er det også for denne gruppen en liten økning i rekrutteringen igjen i 2010 og 2011, før rekrutteringen igjen faller i 2012 og 2013.

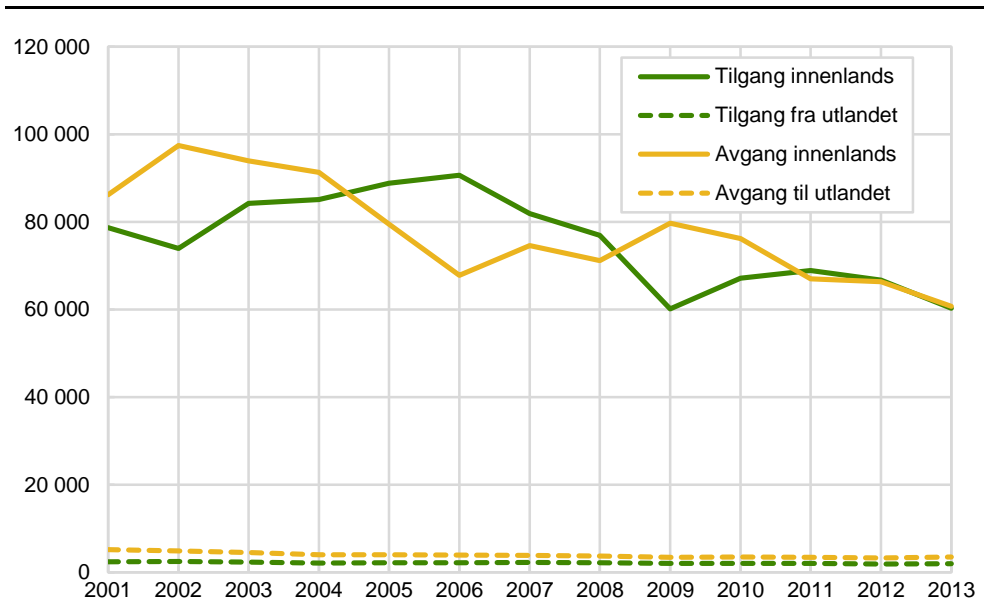
Som ventet, er det en forholdsvis liten rekruttering av personer uten innvandrerbakgrunn til sysselsetting fra utlandet, og den holder seg på et ganske stabilt nivå gjennom hele perioden vi ser på.

Personer uten innvandrerbakgrunn i alderen 26-59 år viser også store bruttostrømmer ut av sysselsetting, der den årlige innenlandske avgangen fra sysselsetting er større enn tilsvarende tilgang til jobb i begynnelsen av 2000-tallet og spesielt under finanskrisen. Etter finanskrisen er den innenlandske avgangen fra jobb noe fallende ut perioden, og omtrent på linje med tilsvarende innenlands rekruttering til sysselsetting.

Avgangen fra sysselsetting i denne gruppen som skyldes utvandring til utlandet omfatter kun noen få personer per år, og har vært forholdsvis stabil gjennom hele perioden vi ser på. Men hele tiden har avgangen fra jobb på grunn av utvandring vært noe større enn antall personer i denne gruppen som innvandrer til jobb fra utlandet.

Figur 4.11 Brutto endring i antall sysselsatte fra året før 2001-2013 målt som tilgang fra utenfor jobb og avgang ut av jobb. Personer uten innvandrerbakgrunn 26-59 år. Hele landet

4.3. Brutto sysselsettingsendringer i oppbemanningsbedrifter, nedbemanningsbedrifter og bedrifter med uendret antall sysselsatte

Til slutt har vi sett på hvordan rekruttering til og avgang fra sysselsetting foregår i bedrifter som øker sysselsettingen fra et år til det neste, såkalte oppbemanningsbedrifter, på de som reduserer antall sysselsatte fra et år til det neste, såkalte nedbemanningsbedrifter, og på de bedrifter som ikke endrer antall sysselsatte fra et år til det neste. Det kan være store forskjeller i strategi mellom bedriftene, avhengig av hvilken posisjon de er i med hensyn til å øke eller redusere antall sysselsatte. Det vanlige er at bedrifter som øker sysselsettingen, er de som gjør det bra økonomisk, og av den grunn har behov for å utvide med ytterligere sysselsatte. Nedbemanningsbedrifter blir vanligvis tolket å representere det motsatte, ved at de på grunn av en svakere økonomisk utvikling ser seg nødt til å foreta besparelser ved å redusere antall sysselsatte. Nå behøver imidlertid ikke forskjellene mellom oppbemannings- og nedbemanningsbedrifter å være like klare som beskrevet her. Nedbemanning kan også komme som et resultat av omorganisering og ikke minst teknifisering, der økt innføring av ny teknologi er med på å øke produktiviteten, og samtidig føre til rasjonaliseringer av antall sysselsatte uten at økonomien behøver å være dårlig. Men i mange tilfeller må vi regne med at det er svakere økonomi og produksjon, mer enn teknifisering og omorganisering, som er årsaker til nedbemanning av arbeidskraften.

Når det gjelder den tredje typen av bedrifter, såkalte «status quo» bedrifter med hensyn til sysselsetting, er disse definert som bedrifter som opererer med det samme antall sysselsatte fra det ene året til det neste. Det er ikke dermed sagt at det er de samme personene som er ansatte i to påfølgende år, men at det vil foregå en del mobilitet både ut og inn av bedriftene fra et år til et annet, men i kraft av definisjonen like mange personer inn som ut. Med hensyn til spørsmålet om reallokering av arbeidskraft, er denne kategorien bedrifter av spesiell interesse, fordi det er viktig å se hvilken type arbeidskraft som kommer inn i bedriften sett i forhold til hvilken type arbeidskraft som blir erstattet.

I denne analysen ser vi spesielt på reallokeringen av arbeidskraft gitt tilsvarende kjennetegn som over, avhengig av om personene er innvandrere, personer født i Norge av innvandrerforeldre eller om de tilhører majoritetsbefolkningen uten

innvandrerbakgrunn. Som eksempel har vi her tatt for oss hver av de tre kategoriene av bedrifter gitt sysselsettingen i årene 2010 og 2011. Alle bedriftene er per definisjon eksisterende bedrifter i både 2010 og 2011, slik at bedrifter som ikke eksisterte det første året men ble nyetablert i 2011 ikke er tatt med. Det samme gjelder bedrifter som eksisterte i 2010, men som på grunn av nedleggelse ikke eksisterte i 2011.

Vi starter først med den typen eksisterende bedrifter som antas å ha den beste økonomiske utviklingen, og derfor øker bemanningen fra år 2010 til 2011. Resultatene er gitt i tabell 4.1 og viser antall sysselsatte totalt det første og siste året, samt brutto avgang og brutto tilgang av sysselsatte fra det ene til det andre året. For ordens skyld tas også med tall for netto tilgang samt hvor mye tilgangen utgjør i forhold til avgangen. Som vi ser, rekrutterte denne kategorien av bedrifter totalt sett drøyt 385 500 sysselsatte fra 2010 til 2011 samtidig som om lag 183 600 sysselsatte forlot disse bedriftene. Med andre ord var det om lag 2,1 ganger så mange som ble sysselsatt som de som gikk den motsatte veien ut av bedriftene. Ser vi på tallene for hver av persongruppene, er det innvandrere som viser den største rekrutteringstakten, ved at tilgangen av nye innvandrere til disse bedriftene utgjorde om lag 2,6 ganger avgangen av innvandrere fra disse bedriftene. Personer født i Norge av innvandrerforeldre viser også en god tilførsel, ved at rekrutteringen av denne type arbeidskraft til oppbemanningsbedrifter utgjorde drøyt 2,3 ganger antallet av samme persongruppe som forlot denne type bedrifter. Til slutt ser vi at den største rekrutteringen målt i antall sysselsatte stammet fra personer uten innvandrerbakgrunn, men denne gruppen representerte også den klart største avgangen, slik at nyrekrutteringen i denne gruppen var om lag dobbelt så stor som avgangen.

Tabell 4.1 Brutto sysselsettingsendringer i alle eksisterende bedrifter som øker antall sysselsatte 2010 – 2011. Hele landet

Bakgrunn	Sysselsatte 2010	Avgang	Tilgang	Netto tilgang	(Tilgang/ avgang) *100	Syssel- satte 2011
Totalt:	1 065 630	183 598	385 497	201 899	210,0	1 267 529
Innvandrere:		26 670	69 083	42 413	259,0	
Personer født i Norge av innvandrerforeldre:		1 871	4345	2474	232,2	
Øvrige befolkning:		155 057	312 045	156 988	201,2	
Andre/uoppgitt:			24	24		

Resultatene kan tolkes slik at især innvandrere, men også personer født i Norge av innvandrerforeldre, relativt sett har en noe sterkere rekrutteringsfrekvens til oppbemanningsbedrifter enn personer uten innvandrerbakgrunn. Men likefullt er det også en betydelig avgang i alle gruppene, der erstatningsnivået er ganske stort, og da spesielt blant majoritetsbefolkningen uten innvandrerbakgrunn, men også i de to gruppene med innvandrerbakgrunn.

I tabell 4.2 er det vist tilsvarende resultater for sysselsettingsendringer i eksisterende bedrifter som reduserer antall sysselsatte fra 2010 til 2011, såkalte «nedbemenningsbedrifter». Som vi ser, hadde disse bedrifter en samlet netto nedgang i sysselsettingen på nesten 170 000 personer. Men som nevnt, betyr ikke dette det samme som at bedriftene ikke rekrutterer nye sysselsatte, men kun at det er flere sysselsatte i avgang enn det er nye som rekrutteres. Som vi ser, rekrutterte denne kategorien av bedrifter totalt sett nesten 136 000 sysselsatte fra 2010 til 2011 samtidig som nesten 305 000 sysselsatte forlot disse bedriftene. Med andre ord var det under halvparten (44,6 prosent) så mange som ble sysselsatt som de som gikk den motsatte veien ut av bedriftene.

Ser vi på tallene for hver av persongruppene, er det personer født i Norge av innvandrerforeldre som viser den største rekrutteringen til nedbemanningsbedrifter sett i forhold til antall sysselsatte fra samme gruppe som forlot disse bedriftene. Som vi ser, utgjorde rekrutteringen nesten 60 prosent av de som gikk motsatt vei ut av bedriftene. Innvandrere viser også en relativ tilførsel som ligger over gjennomsnittet, ved at rekrutteringen av denne type arbeidskraft til nedbemanningsbedrifter utgjorde om lag 55 prosent av antall innvandrere som forlot denne kategorien bedrifter. Til slutt ser vi at den klart minste rekrutteringen sett i forhold til avgangen stammet fra personer uten innvandrerbakgrunn, der nye sysselsatte utgjorde snaut 43 prosent av antall sysselsatte uten innvandrerbakgrunn som forlot denne kategorien bedrifter.

Tabell 4.2 Brutto sysselsettingsendringer i alle eksisterende bedrifter som reduserer antall sysselsatte 2010 – 2011. Hele landet

Bakgrunn	Syssel-satte 2010	Avgang	Tilgang	Netto tilgang	(Tilgang/ avgang) *100	Syssel- satte 2011
Totalt:	943 787	304 767	135 833	-168 934	44,6	774 853
Innvandrere:		41 915	22 954	-18 961	54,8	
Personer født i Norge av innvandrerforeldre:		3 270	1 906	-1 364	58,3	
Øvrige befolkning:		259 582	110 964	-148 618	42,7	
Andre/uoppgjitt:		0	9	9		

Det kan være flere grunner til at innvandrere og personer født i Norge av innvandrerforeldre relativt sett kommer noe bedre ut i bedrifter som nedbemanner enn personer uten innvandrerbakgrunn. Tar vi utgangspunkt i hypotesen om at hovedtyngden av bedrifter som nedbemanner gjør dette fordi økonomien og produksjonen blir svakere, og at en strategi for å foreta kostnadsuttak og besparelser, og i mange tilfelle også for å unngå konkurs, nettopp kan være å erstatte noe av arbeidskraften med noe mindre kostbar arbeidskraft. Sånn sett kan spesielt rekruttering av innvandret arbeidskraft være en løsning. Som vi ser, er det riktignok flere innvandrere som forlater denne kategorien bedrifter enn de som blir rekruttert. Et spørsmål som kan stilles er om de som blir rekruttert er nyere innvandrere (har kortere botid) enn de som forlater disse bedriftene. Det er ikke urimelig å anslå at innvandrere som kommer direkte fra utlandet kan representere en noe rimeligere type arbeidskraft enn innvandrere som har lengre erfaring og botid i landet, og som dermed har fått muligheten å tilvende seg landets høye kostnadsnivå og samtidig økt kjennskap til hvor høyt lønnsnivået i Norge virkelig er.

Til slutt ser vi også på sysselsettingsendringene i den tredje kategorien av bedrifter vi opererer med her, nemlig eksisterende bedrifter som har nøyaktig samme antall sysselsatte i både 2010 og 2011. Som nevnt innledningsvis, betyr ikke dette det samme som at det er de samme sysselsatte som utgjør det like antall sysselsatte fra det ene året til det neste. Som tabell 4.3 klart viser, er det også ganske stor mobilitet både inn og ut av disse såkalte «status quo» bedriftene med hensyn til antall ansatte.

Nettoendringen av antall sysselsatte fra 2010 til 2011, er som vi allerede har definert lik null, fordi tilgang og avgang av antall personer i hver av bedriftene som inngår i denne bedriftskategorien totalt sett er helt like. Som vi ser, er likevel avgangen godt over 48 000 sysselsatte, som altså blir erstattet av nøyaktig like mange som rekrutteres. Dette utgjør om lag 15 prosent av den totale sysselsettingen i disse bedriftene.

Ser vi på tallene for hver av persongruppene, er det igjen personer født i Norge av innvandrerforeldre som viser den største rekrutteringen til disse nullvekstbedriftene sett i forhold til antall sysselsatte fra samme gruppe som forlot disse bedriftene.

Som vi ser, utgjorde rekrutteringen 24 prosent flere nye sysselsatte sett i forhold til de som gikk motsatt vei ut av bedriftene. Innvandrere viser nesten like høy relativ tilførsel som norskfødte personer med innvandrerforeldre, og med sine drøyt 23 prosent større tilgang enn avgang også godt over gjennomsnittet, som jo er lik tilgang og avgang. Når både innvandrere og personer født i Norge av innvandrerforeldre begge viser klart større rekruttering enn avgang, betyr det at den øvrige gruppen, som utgjør personer uten innvandrerbakgrunn, logisk sett må vise en tilsvarende større avgang fra jobber i disse bedrifter enn de som rekrutteres. Av tabell 4.3 ser vi at dette er tilfelle, der rekrutteringen av personer uten innvandrerbakgrunn utgjør 96,5 prosent av arbeidskraft fra denne gruppen som forlot disse bedriftene fra 2010 til 2011.

Det er altså en andelsmessig re-allokering av arbeidskraft fra personer uten innvandrerbakgrunn og over til innvandret arbeidskraft og personer født i Norge av innvandrerforeldre. Nå går det riktignok også store strømmer av disse gruppene ut av disse bedriftene, men altså klart færre enn de som rekrutteres til nullvekst-bedriftene, mens forholdet er omvendt for den øvrige befolkningen.

Tabell 4.3 Brutto sysselsettingsendringer i alle eksisterende bedrifter som ikke ender antall sysselsatte 2010 – 2011. Hele landet

Bakgrunn	Sysselsatte 2010	Avgang	Tilgang	Netto tilgang	(Tilgang/avgang) *100	Sysselsatte 2011
Totalt:	379 337	48 256	48 256	0	100,0	379 337
Innvandrere:		5 784	7 118	1 334	123,1	
Personer født i Norge av innvandrerforeldre:		501	621	120	124,0	
Øvrige befolkning:		41 971	40513	-1 458	96,5	
Andre/uoppgitt:		0	4	4		

4.4. Brutto og netto endringer i sysselsettingen etter arbeidsmarkedsstatus

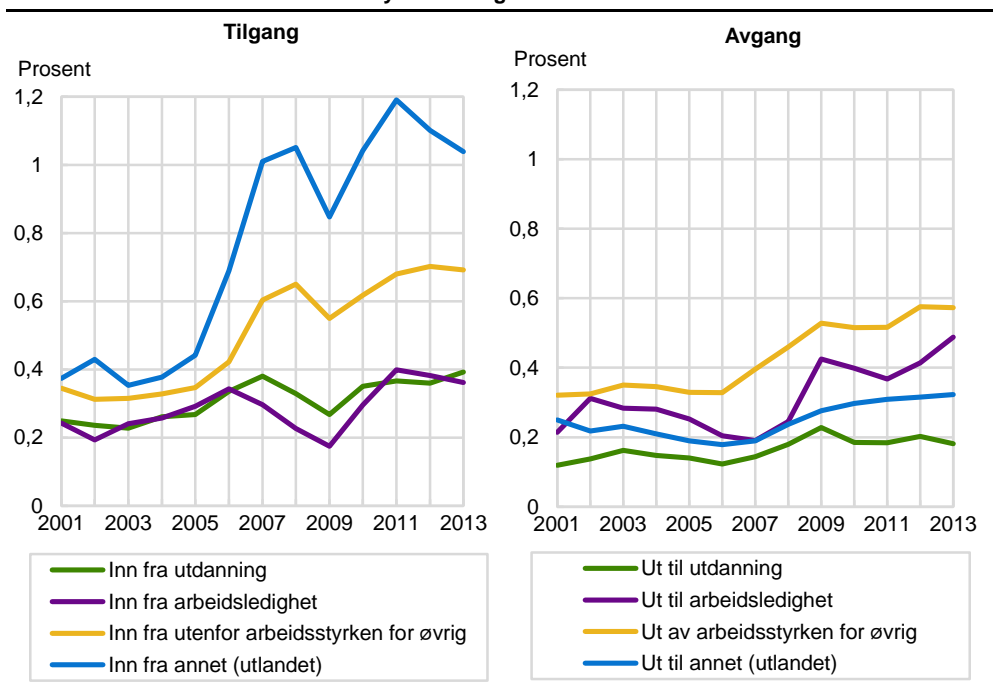
I dette underkapitlet ser vi nærmere på hvordan arbeidskraftsstrømmer fra forskjellige statuser utenfor sysselsetting til jobb og fra jobb til forskjellige statuser utenfor sysselsetting har foregått etter tusenårsskiftet for innvandrere, personer født i Norge av to innvandrerforeldre samt for den øvrige befolkningen som består av personer uten innvandrerbakgrunn. Strømmene er her målt til og fra alle bedrifter i Norge med kjent bedriftsnummer gjennom hele perioden 2000-2013, men har også i enkelte sammenhenger med overganger inn fra ukjent bedrift og ut til ukjent bedrift. Tilgangen av personer til jobb er fordelt på de som går over fra utdanning i år t-1 til sysselsetting i år t uten at de var registrert som sysselsatte ved siden av å være registrert under utdanning i år t-1, fra status som registrert arbeidsledig i år t-1 og inn til status som sysselsatt i år t, samt de som var registrert å være utenfor arbeidsstyrken for øvrig i år t-1, men ble registrert som sysselsatte i år t. Den siste gruppen, som er gitt betegnelsen inn fra annet, omfatter hovedsakelig personer som var registrert bosatte utenfor Norge i år t-1, men registrert bosatt i Norge og samtidig også som sysselsatt i år t. Gruppen består imidlertid også av personer som i år t-1 var 14 år gamle, men ble registrert med et arbeidsforhold som 15-åringer i år t. Denne gruppen utgjør svært få personer, slik at kategorien inn fra annet kan sies å representere innvandringen til jobb fra utlandet.

På tilsvarende måte ser vi på avgangen ut av sysselsetting fra år t-1 og til en status utenfor sysselsetting i år t. Vi ser også her først på de som går fra status som sysselsatt til en status som registrert i en utdanning i år t, men da uten å være registrert med sysselsetting ved siden av. Tilsvarende ser vi på overgang fra registret sysselsetting i år t-1, til viktigste status som registrert arbeidsledige i år t. Likedan ser vi på de som var registrert med et arbeidsforhold i år t, men som ikke

var å finne verken som sysselsatt, under utdanning eller registrert arbeidsledig i år t, men fortsatt registrert som bosatt i Norge. Denne gruppen defineres å gå fra sysselsetting og ut av arbeidsstyrken for øvrig. Til slutt har vi også her med en gruppe «ut til annet». Nesten hele denne overgangen skyldes utvandring i år t blant personer som var registrert bosatt i Norge med et arbeidsforhold i år t-1. Gruppen omfatter imidlertid også personer som var registrert som sysselsatte i år t-1 som 74-åringer, men som ikke lenger er registrert å være i yrkesaktiv alder som 75-åringer i år t, men også sysselsatte i år t-1 som døde i år t. Denne gruppen er også forholdsvis liten, slik at betegnelsen «ut til annet» stort sett betyr utvandring fra jobb i Norge i år t-1 til en eller annen status utenfor Norge i år t.

I figur 4.12 viser vi hvor stor andel innvandrere utgjør i hver av overgangsstatusene målt i forhold til total sysselsetting i hele landet i år t-1 gjennom perioden 2001-2013. Klart størst tilgang til sysselsetting stammer fra kategorien «inn fra annet», som i all hovedsak utgjør brutto innvandring. Som man ser, er også denne tilgangen sterkt økende i årene etter 2004, med en klar nedgang i finanskriseåret 2009, for så igjen å øke frem til den største tilgangen i 2011 for så å falle litt igjen ut perioden, men dog fortsatt på et høyt nivå. Den nest største tilførselen av innvandrere til jobb stammer fra de som i år t-1 var å finne som registrert bosatte i Norge, men med status utenfor arbeidsstyrken for øvrig. Utviklingen her følger også mønsteret for økt innvandring etter EU-utvidelsene østover i 2004 og 2007, med en økning frem til og med 2008, for deretter å falle noe i 2009, for deretter igjen å øke ut perioden vi ser på. Antall innvandrere som går fra utdanning til jobb og fra arbeidsledighet til jobb er noe lavere, men også med en økende tendens gjennom perioden, med et unntak for et klart fall i finanskriseåret 2009.

Figur 4.12 Brutto tilgang til og avgang fra sysselsetting etter arbeidsmarkedsstatus 2001-2013. Prosent av total sysselsetting i hele landet. Innvandrere 15-74 år

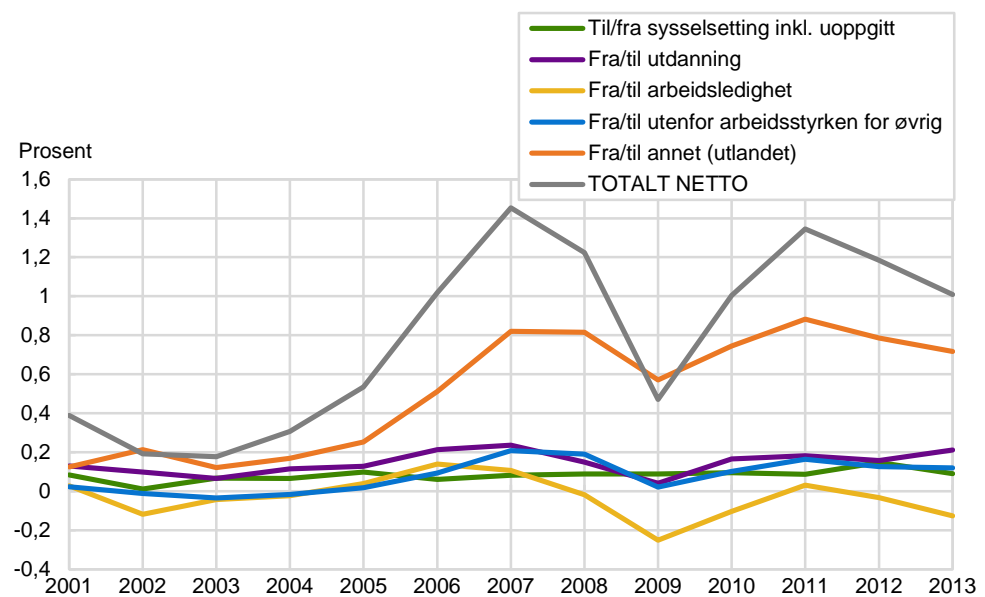

Samtidig som innvandrere strømmer inn i jobber fra ulike statusgrupper på arbeidsmarkedet, strømmer det også innvandrere ut av sysselsetting og over i de samme statusgruppene som den nye tilgangen av innvandrere ble rekruttert fra. Som avgangen i figur 4.12 viser, er det en økende tendens gjennom perioden til at innvandrere forlater et arbeidsforhold som sysselsatte i år t-1, for så å gå ut av arbeidsstyrken for øvrig i år t. Som man ser, er det i denne statusgruppen de fleste innvandrere som forlater sysselsetting ender opp. Dette er umiddelbart litt overraskende, fordi har man vært registrert som sysselsatt i år t-1 har man

muligheten til å registrere seg som arbeidsledig i år t, der flere kan forventes å ha rett til å motta noe arbeidsledighetstrygd. Et spørsmål man kan stille, er om flere av de innvandrere som går ut av sysselsetting fra det ene året til en status utenfor arbeidsstyrken for øvrig året etter fortsatt er bosatte i landet? Det er fokusert på at flere innvandrere ikke melder utvandring når de utvandrer, og at denne utvandringen må foretas administrativt en tid etter at selve utvandringen har funnet sted. En annen mulighet for at denne gruppen er så vidt stor, er at noen kan reise midlertidig ut av landet, for deretter å returnere etter en viss tid, for så igjen å søke seg ny jobb. Som vi allerede har sett er tilgangen av innvandrere til sysselsetting fra statusgruppen utenfor arbeidsstyrken for øvrig ganske stor, og større enn det avgangen fra sysselsetting og tilbake til denne gruppen skulle tilsi. For det tredje kan det også være relevant å gjenta at alle strømmene av arbeidskraft som måles og inngår i analysen er hentet fra registrert sysselsetting, slik at eventuell ikke registrert sysselsetting selvsagt ikke inngår. Det må imidlertid påpekes at vi her ikke har nyansert gruppen som går ut av arbeidsstyrken til ulike trygdeordninger, som for eksempel arbeidsavklaring, uføretrygd, alderspensjon osv.

Som vi ser, er det også innvandrere som forlater sysselsetting i år t-1 for å gå over i arbeidsledighet i år t. Det samme gjelder overgangen fra registrert sysselsetting til å bli registrert under en utdanning, men denne gruppen utgjør den minste overgangsgruppen gjennom perioden, dog med en svak økning gjennom den samme perioden. Innvandrere som går ut av sysselsetting og over i gruppen «ut til annet», består som nevnt hovedsakelig av de som er blitt registrert som utvandret på vanlig måte. Som vi ser, er denne gruppen svakt økende i årene etter 2007, men dog uten å få noen synlig økning i finanskriseåret 2009, slik det skjer for de øvrige overgangsgruppene, og da spesielt til arbeidsledighet.

Figur 4.13 Netto tilgang til sysselsetting etter arbeidsmarkedsstatus 2001-2013. Prosent av total sysselsetting i hele landet. Innvandrere 15-74 år

I figur 4.13 har vi satt sammen bruttostrømmene inn og ut av sysselsetting som vist i figur 4.12 for å kunne se nettovirkningene i hver statusgruppe. I tillegg har vi tatt med gruppen som går fra en jobb i en bedrift i år t-1 og over i en annen jobb i en annen bedrift i år t for å få et totalt bilde av nettoeffektene i sysselsettingsutviklingen. Bruttostrømmene av de som skifter jobb er ganske omfattende, og utgjør hvert år 10-15 prosent av den totale sysselsettingen, eller opp mot halvparten av den totale arbeidsmarkedsmobiliteten. I sum skulle denne gruppen komme nær null i nettoeffekt, men fordi datamaterialet inneholder en del personer med uoppgitt status i et av to påfølgende år samt også uoppgitt bedrift i et av to påfølgende år, vil

nettoeffekten ut fra våre definisjoner avvike noe fra null, slik at mobiliteten i denne gruppen kan trekke nettoendringene i sysselsettingen enten noe opp eller noe ned. Som vi ser, bidrar den for innvandrere til en svak positiv netto tilførsel gjennom perioden.

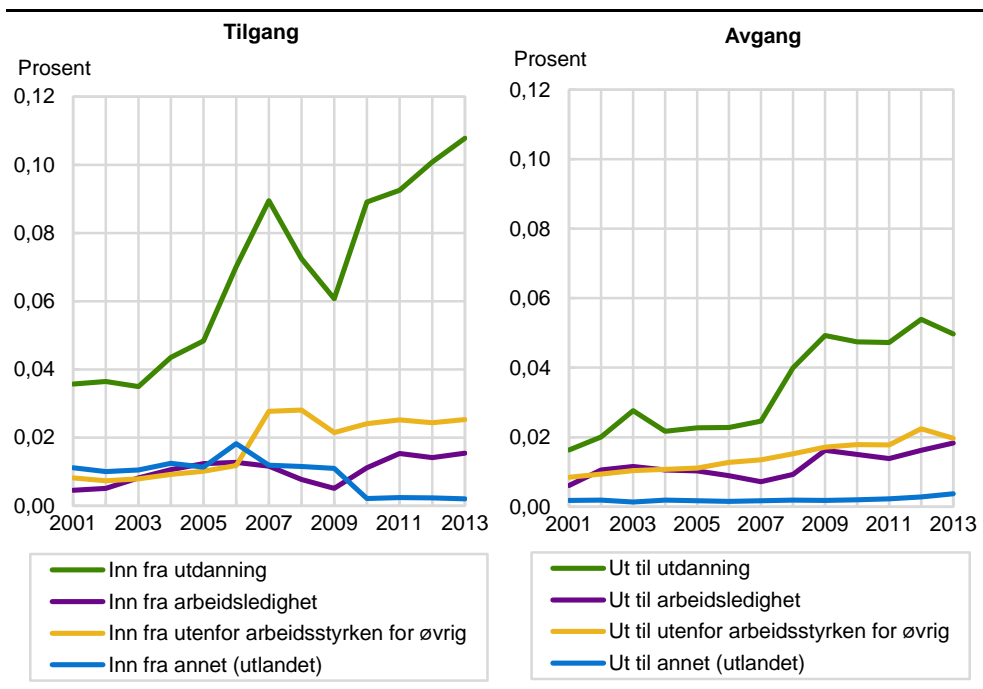
For øvrig er det nettotilførselen av strømmene «til jobb fra annet» og «fra jobb til annet» som er klart dominerende. I og med at disse strømmene med få unntak utgjør tilførselen til jobb fra utlandet og avgangen fra jobb til utlandet, har vi her valgt å kalle nettoeffekten av disse strømmer «fra/til annet (utlandet)». Nettoeffekten er som vi ser sterkt økende etter 2004, med en noe svakere netto tilførsel i finanskriseåret 2009. Her skal nevnes at den totale sysselsettingen i Norge falt med 0,5 prosent dette året, mens altså bidraget til sysselsettingen gjennom inn- og utvandring av innvandrere bidro med en netto økning på om lag 0,6 prosent av den totale sysselsettingen i landet. Som vi ser, er dette nettobidraget enda større i årene like før og etter finanskrisen, der nettoeffekten nådde sitt høyeste nivå i 2011.

Nettoeffektene av de øvrige overgangene viser at det blant innvandrere har vært noe større overgang fra utdanningssystemet til jobb enn det har vært strømmer fra jobb til utdanning gjennom hele perioden vi ser på. Med unntak av årene 2003 og 2004 har det også vært noe større tilførsel av registrert bosatte innvandrere til sysselsetting fra utenfor arbeidsstyrken for øvrig enn det har vært avgang fra sysselsetting ut av arbeidsstyrken for øvrig. Overgangene mellom jobb og arbeidsledighet har imidlertid variert noe mer, der tilførselen av innvandrere fra arbeidsledighet til jobb var noe større enn strømmene i motsatt vei i årene 2001, 2005-2007 og 2011, mens i de øvrige årgangene har strømmen av innvandrere vært større fra jobb til arbeidsledighet enn motsatt vei, og da spesielt i finanskriseåret 2009. I sum gir dette en meget sterk netto tilførsel av innvandrere til sysselsetting i landet, og da spesielt etter 2004 med toppårene i 2007 og 2011, avbrutt av en klart mindre netto tilførsel til sysselsetting i finanskriseåret 2009. Men som vi ser, dog positiv tilførsel i et år da sysselsettingen totalt sett for landet som helhet faller med om lag 0,5 prosent.

I figur 4.14 viser vi tilsvarende bruttostrømmer til og fra sysselsetting for personer som er født i Norge av to innvandrerforeldre. Som vi ser, er det strømmen av personer som kommer fra utdanning til jobb som klart dominerer brutto tilgang av arbeidskraft i denne persongruppen, og økningen har vært meget klar etter 2004, med et klart fall i veksten i finanskriseåret 2009. Som vi ser, fortsetter veksten også mot slutten av perioden, da tilførselen fra utdanning til jobb når sitt høyeste nivå så langt i 2013.

For øvrig er det en klar økning i overgangen fra utenfor arbeidsstyrken for øvrig og til jobb i den siste halvdel av perioden vi ser på. Overgangen fra arbeidsledighet til jobb ligger forholdsvis stabil gjennom perioden, med unntak av noe svakere overgang i tiden rundt finanskrisen. Inn fra annet hadde en viss betydning for denne persongruppen frem til finanskrisen, for deretter å falle til en nær ubetydelig andel de siste fire årene av perioden. Gruppen består jo av nye 15-åringer som også blir registrert som sysselsatte eller av personer som innvandrer fra det ene året til det andre. Som nevnt i bl.a. Pettersen (2013) og Tønnessen, Cappelen og Skjerpen (2014), har personer som er født i Norge av to innvandrerforeldre noe større tendens til å utvandre enn personer uten innvandrerbakgrunn, og kan sånn sett ha utgjort en liten tilførsel til sysselsetting når de igjen velger å flytte tilbake til Norge, skjønt denne tilførselen er altså nær ubetydelig i årene etter finanskrisen.

Figur 4.14 Brutto tilgang til og avgang fra sysselsetting etter arbeidsmarkedsstatus 2001-2013. Prosent av total sysselsetting i hele landet. Personer 15-74 år født i Norge av innvandrerforeldre

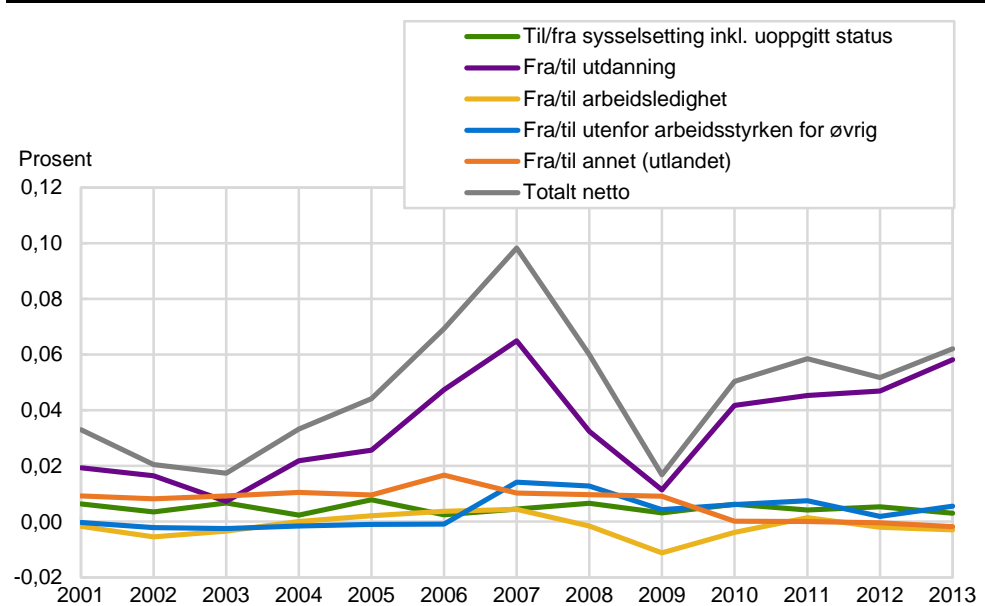

Beveger vi oss til avgangssiden fra sysselsetting, er det overgangen fra jobb til utdanning som dominerer avgangen fra sysselsetting for personer født i Norge av to innvandrerforeldre, og som vi ser, med en klar økning i tiden etter 2007. Det er også en viss overgang fra jobb til arbeidsledighet og fra jobb til ut av arbeidsstyrken for øvrig, og med en viss økende tendens gjennom perioden, med noe større utslag i årene etter finanskrisen enn i perioden før finanskrisen. Andelen av gruppen som går ut av sysselsetting til noe annet er ganske liten gjennom hele perioden, og består nesten utelukkende av personer født i Norge av innvandrerforeldre som velger å utvandre, i og med at det vel knapt finnes noen fra denne gruppen som er registret som sysselsatte 74-åringer i år t-1 og som forlater yrkesaktiv alder i år t som 75-åringer. En liten avgang kan skyldes død, men dødeligheten i denne gruppen er så langt, nær mikroskopisk, så denne faktoren kan vi stort sett se bort fra.

I figur 4.15 har vi sett på nettovirkningene for denne persongruppen av overgangene fra forskjellige statuser til jobb, og vise versa fra jobb til de samme statusgruppene på arbeidsmarkedet. Som vi ser, er det netto tilførsel til sysselsetting fra utdanning som bidrar mest til å øke sysselsettingen for denne persongruppen, selv om fallet i nettotilførselen var meget klar i finanskrisen 2009. Etter 2006 har det gjennomgående vært større tilførsel til sysselsetting fra utenfor arbeidsstyrken for øvrig enn det har gått strømmene i motsatt retning. For øvrig var tilførselen av arbeidsledige til jobb høyere enn strømmene den motsatte veien i årene før finanskrisen, mens det var større strømmene fra jobb til arbeidsledighet i årene rundt finanskrisen, før strømmene både til og fra arbeidsledighet er i nær balanse mot slutten av perioden. Strømmene til og fra annet, som stort sett betyr til og fra utlandet, bidrar med en liten netto tilførsel til sysselsettingen frem til finanskrisen, for deretter å bidra helt nøytralt. For øvrig er det en svak positiv nettoeffekt av jobb-til-jobb mobilitet når andelen ukjent for både arbeidsmarkedsstatus og bedriftskjennetegn er tatt med. Totalt sett bidrar personer født i Norge av innvandrerforeldre hele tiden positivt til netto sysselsettingsvekst, men med en klar topp i 2007, og deretter med en svak vekst etter en nær nullvekst i finanskrisen 2009.

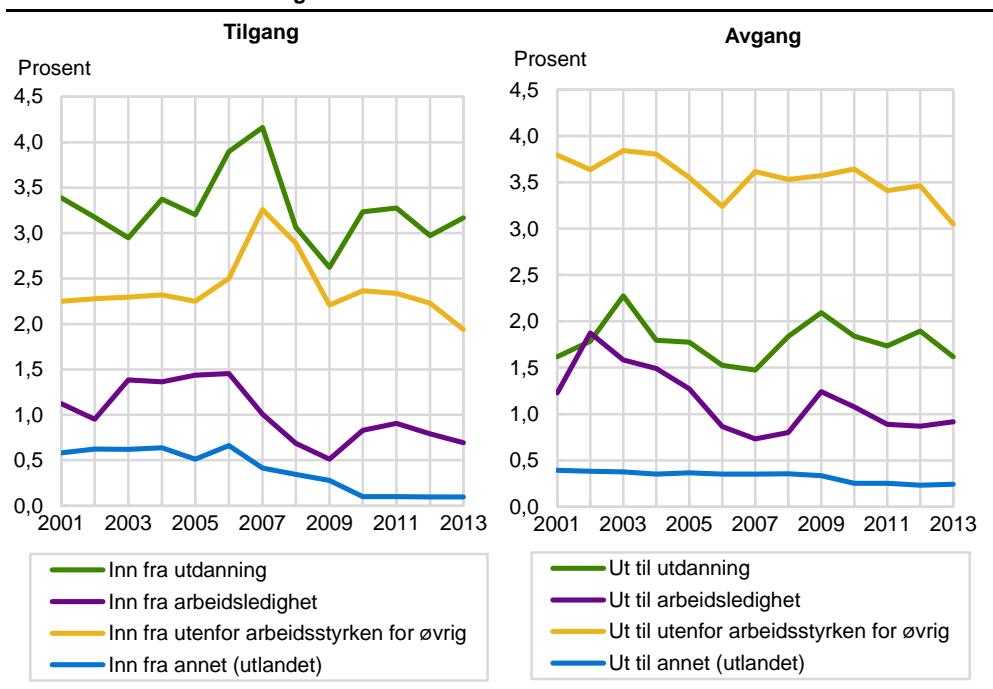

Figur 4.15 Netto tilgang til sysselsetting etter arbeidsmarkedsstatus 2001-2013. Prosent av total sysselsetting i hele landet. Personer 15-74 år født i Norge av innvandrerforeldre

Til slutt ser vi her på tilsvarende bevegelser på arbeidsmarkedet for personer uten innvandrerbakgrunn. Som forventet, og i likhet med personer født i Norge av innvandrerforeldre, er det overgangen fra utdanning som utgjør den største tilgangen til sysselsetting også blant personer uten innvandrerbakgrunn (figur 4.16). Denne overgangen er klart størst i årene rett før finanskrisen, med et klart toppnivå i 2007. Selv om overgangen fra utdanning til jobb tar seg litt opp igjen i årene etter finanskrisen, er det verdt å merke seg at den ikke kommer opp på nivået fra 2006 og 2007. Tilgangen til sysselsetting som stammer fra personer som året før var å finne i statusgruppen «utenfor arbeidsstyrken for øvrig» er også gjennomgående ganske stor, og sånn umiddelbart litt overraskende stor. Toppen nås også her klart i årene rett før finanskrisen, samt at økningen ikke tar seg nevneverdig opp etter finanskrisen, endog med en svak nedgang i årene 2011-2013. Personer som går fra utenfor arbeidsstyrken for øvrig og til jobb blant personer uten innvandrerbakgrunn kan nok representere en meget sammensatt gruppe. Enkelte kan i yngre alder vente litt med å gå inn i jobb, slik at overgangen ikke kommer direkte fra utdanning til jobb. Blant kvinner er det helt klart en stor gruppe som er hjemme fra jobb på grunn av små barn, og som deretter vender tilbake til jobb. Det har også vært store overganger fra jobb til ulike trygdeordninger utenom registrert arbeidsledighet, der noen etter en stund vender tilbake til jobb. Dessuten er altså alle personer i alderen 15-74 år med i datagrunnlaget, der også kortvarige jobber og deltidsarbeid går inn i definisjonen av sysselsetting. En del marginal arbeidskraft som beveger seg mellom jobb og annet vil også kunne bidra til en overgang fra utenfor arbeidsstyrken til jobb. Dessuten har man fenomenet «courage worker effects», der arbeidsmarkedet i oppgangstider trekker flere personer utenfor arbeidsstyrken til sysselsetting, og «discourage worker effects» der situasjonen i nedgangstider viser det motsatte. Som kjent var det en meget sterk utvikling i økonomien fra rundt 2004 og frem til finanskrisen inntraff i 2008, slik at dette er med å forklare deler av den sterke overgangen i 2006 og 2007. Nå har det også vært god utvikling i økonomien etter finanskrisen, så man kan stille et spørsmålstegn ved at overgangen både fra utdanning til jobb og spesielt fra utenfor arbeidsstyrken for øvrig til jobb ikke har vært større for personer uten innvandrerbakgrunn i disse årene? En nærliggende forklaring kan være å finne i resultatene over, der spesielt innvandrere, men også personer født i Norge av innvandrerforeldre, har en klart sterkere overgang til sysselsetting i denne perioden (jfr. figurene 4.12 og 4.14).

Figur 4.16 Brutto tilgang til og avgang fra sysselsetting etter arbeidsmarkedsstatus 2001-2013. Prosent av total sysselsetting i hele landet. Personer 15-74 år uten innvandrerbakgrunn

Går vi over til gruppen fra arbeidsledighet til jobb, er det en tilsvarende utvikling å spore også her, med en klar overgang i perioden 2002-2006, som deretter faller klart frem til og med finanskrisen, for deretter å gå svakt opp, men uten å komme tilbake til nivåene fra før finanskrisen. Antall arbeidsledige blant personer uten innvandrerbakgrunn er her en viktig faktor. Med lave ledighetstall i årene etter finanskrisen, er det færre arbeidsledige som går over i jobb, selv om overgangs-raten skulle være like stor som før i år med flere antall arbeidsledige.

Den siste overgangsgruppen «inn fra annet» omfatter også her nye 15-åringer som blir registrert som sysselsatte samt personer uten innvandrerbakgrunn som tidligere har utvandret, men som flytter tilbake til Norge for å starte i en jobb. Som vi ser, utgjorde dette en tilgang på om lag 0,5 prosent av hele sysselsettingen i tiden frem til nærmere finanskrisen, for deretter å falle ned til nærmere null. Dette er for så vidt den samme utviklingen vi så for personer født i Norge av innvandrerforeldre (figur 4.14).

Beveger vi oss til avgangssiden, er det overgangen fra sysselsetting til ut av arbeidsstyrken for øvrig som er mest dominerende gjennom hele perioden for personer uten innvandrerbakgrunn. Dette er forventningsrettet, i og med at vi har med hele aldersspennet opp til og med 74 år. Mange går her ut av sysselsetting og over på alderstrygd. Sånn sett litt interessant å se en viss tendens til nedgang i denne overgangen i årene etter 2010, da den nye pensjonsreformen ble innført med virkning fra og med 2011.

For øvrig er det også en klar overgang fra sysselsetting og over i utdanning gjennom hele perioden, men med en viss syklisk effekt med hensyn til den økonomiske utviklingen. Denne overgangen er klart fallende gjennom perioden med sterk økonomisk utvikling fra 2004 og frem til finanskrisen, for deretter å øke kraftig i finanskrisetåret 2009, og deretter med en litt fallende tendens igjen med et lite unntak for året 2012.

Overgangen fra sysselsetting og over i registrert arbeidsledighet følger i hovedtrekkene samme mønsteret som for overgangen til utdanning, og kan på tilsvarende

måte knyttes til endringene i den økonomiske utviklingen. Det vil si med fallende overgang til ledighet i perioden etter 2003 med meget sterk sysselsettingsvekst frem til finanskrisen, for deretter å gjøre et klart hopp oppover i finanskrisetåret 2009, og deretter med en fallende tendens ut perioden.

Overgangen fra sysselsetting og «ut til annet» er en forholdsvis marginal overgang for personer uten innvandrerbakgrunn, og som vi ser, svakt fallende gjennom hele perioden vi ser på. Overgangen gjelder altså sysselsatte 74-åringer som går ut av arbeidsdyktig alder som 75-åringer, de som dør samt de som går ut av sysselsetting på grunn av registrert utvandring.

På tilsvarende måte som over har vi samlet bruttostrømmene inn og ut av sysselsetting i en nettofigur for personer uten innvandrerbakgrunn (se figur 4.17). Nettotilførselen til sysselsetting er også her positiv for strømmene til og fra sysselsetting som samtidig tar hensyn til uoppgitt status og uoppgitt bedriftsnummer, men dog med en svakt fallende tendens mot slutten av perioden. Som forventet er det flere som går fra en utdanning til sysselsetting enn de som går motsatt vei, men dog med store utslag også i nettovirkningene, som altså i store trekk kan forklares av endringene i sysselsettingsutviklingen gjennom perioden.

Nettovirkningene av strømmene fra og til arbeidsledighet er noe nærmere null, og avvikene fra null kan i stor grad forklares av de økonomiske sykluser, med svak økonomisk utvikling i de første årene av 2000-tallet etterfulgt av sterk sysselsettingsvekst frem til finanskrisen og kraftig nedgang under finanskrisen. Derimot er det ikke like lett å forklare at strømmen fra sysselsetting til arbeidsledighet stort sett har vært større enn strømmen fra arbeidsledighet til sysselsetting i årene etter finanskrisen, da økonomien stort sett har utviklet seg bra. Utviklingen i nettokurvene for strømmer fra og til arbeidsledighet er imidlertid ganske identiske både for innvandrere, personer født i Norge av to innvandrerforeldre og personer uten innvandrerbakgrunn, slik at det er vanskelig å se noen reallokering mellom persongruppene med hensyn til jobb/arbeidsledighet-spørsmålet. Derimot kan den store innvandringen til jobb i disse årene fremstå som en mulig forklaringsfaktor, og at denne strømmen er med på å dempe forventet overgang fra arbeidsledighet til jobb i en periode med god økonomisk vekst for samtlige av de tre persongrupper vi opererer med her.

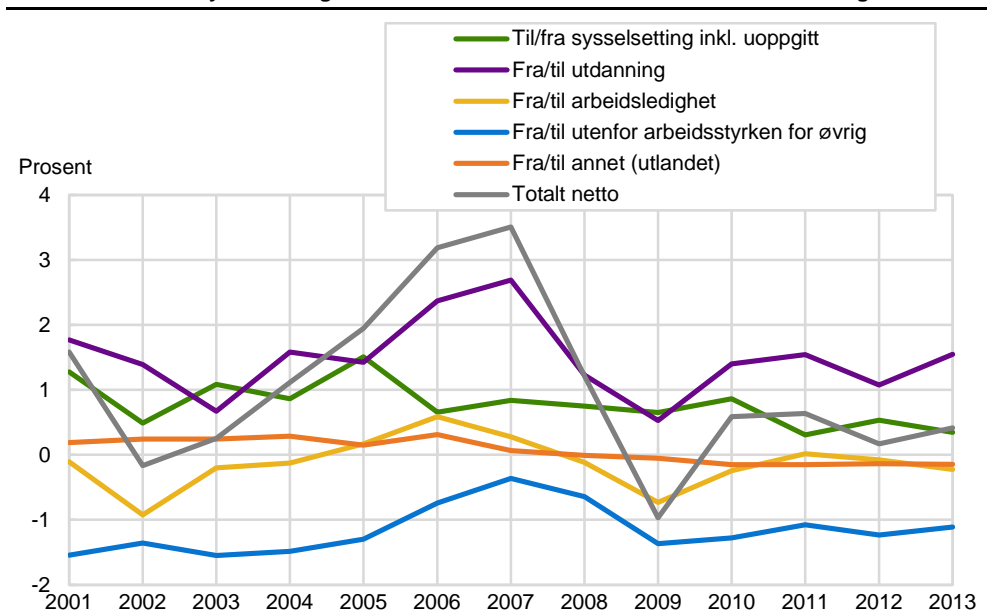
Går vi over til nettovirkningen av strømmene fra utenfor arbeidsstyrken for øvrig til jobb og vice versa, er resultatene negative gjennom hele perioden, men dog minst negativ i de sterke økonomiske vekstårene før finanskrisen. At personer uten innvandrerbakgrunn her viser negative nettotall, der både innvandrere og personer født i Norge av innvandrerforeldre har positive nettotall, har først og fremst sammenheng med alderen. Personer uten innvandrerbakgrunn har klart høyere gjennomsnittsalder enn både innvandrere og personer født i Norge av innvandrerforeldre, og har dermed en mye sterkere overgang fra sysselsetting på grunn av alder enn i de to andre persongruppene.

Den siste gruppen «fra og til annet» utgjør som nevnt en marginal overgangsgruppe for personer uten innvandrerbakgrunn, og som vi ser, bidrar den til noe netto sysselsettingsvekst i første halvdel av perioden, men gjennomgående negativt i årene fra og med finanskrisen.

Totalt sett bidrar altså personer uten innvandrerbakgrunn meget sterkt til sysselsettingsveksten i årene før finanskrisen, for deretter å bidra negativt i finanskrisetåret 2009. Deretter har bidraget igjen vært svakt positivt, om enn litt fallende mot slutten av perioden. Tallene for personer uten innvandrerbakgrunn er imidlertid litt mer positive i dette kapitlet enn det vi så i innledningen til hovedkapittel 4. Det har sammenheng med at vi her opererer med overganger fra og til

grupper med uoppgitt status på arbeidsmarkedet samt tilsvarende mellom bedrifter med og uten kjent bedriftsnummer. Dette er med på å øke bruttostrømmene noe, enten i positiv eller negativ retning med hensyn til nettovirkningene, og som vi ser, her stort sett i positiv retning for netto sysselsettingsvekst slik vi definerer det her.

Figur 4.17 Netto tilgang til sysselsetting etter arbeidsmarkedsstatus 2001-2013. Prosent av total sysselsetting i hele landet. Personer 15-74 år uten innvandrerbakgrunn

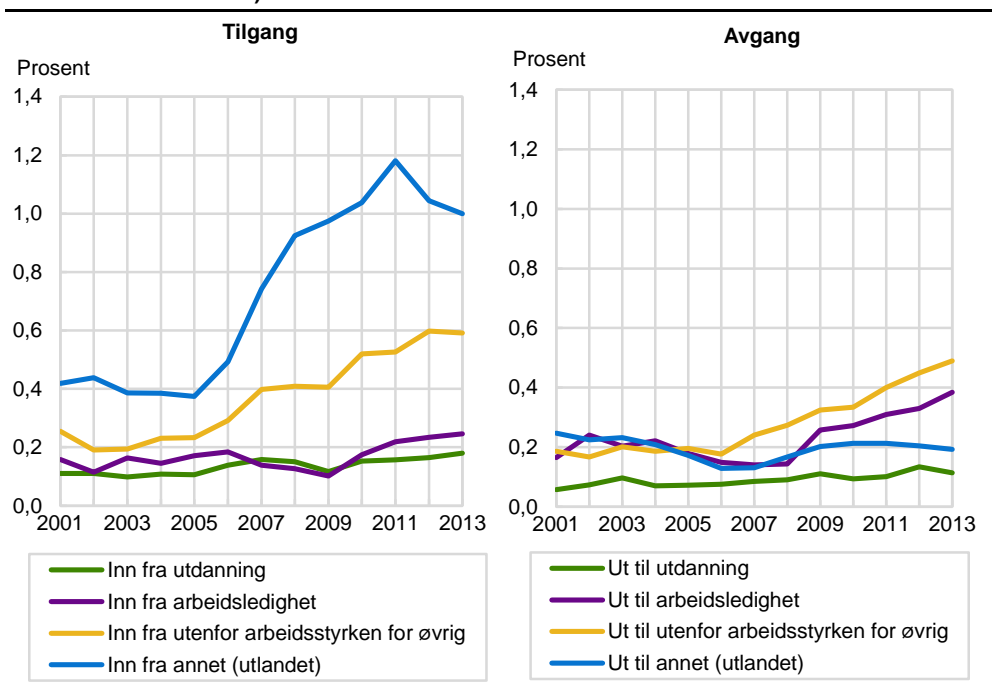
4.5. Brutto og netto endringer i sysselsettingen etter arbeidsmarkedsstatus og sentralitet

I dette underkapitlet har vi sett på tilsvarende strømmer på arbeidsmarkedet som i kapittel 4.4, men fordelt etter arbeidsplassenes lokalisering gitt alle kommuner delt inn etter fire sentralitetsnivåer fra de «minst sentrale kommunene» med lavest sentralitet (sentralitet 1), via «mindre sentrale kommuner» (sentralitet 2) og «noe sentrale kommuner» (sentralitet 3) og opp til de «mest sentrale kommunene» som har høyest sentralitet (sentralitet 4) (jfr. beskrivelse i kapittel 3 og kommunegruppering vist i vedlegg A). Fordi det er få personer født i Norge av to innvandrerforeldre i de minst og mindre sentrale regionene, har vi her tatt med resultater fra hovedgruppene; innvandrere og personer uten innvandrerbakgrunn. Alle strømmer på arbeidsmarkedet er gitt i prosent av total sysselsetting i hvert av de fire sentralitetsnivåene.

Innvandrere:

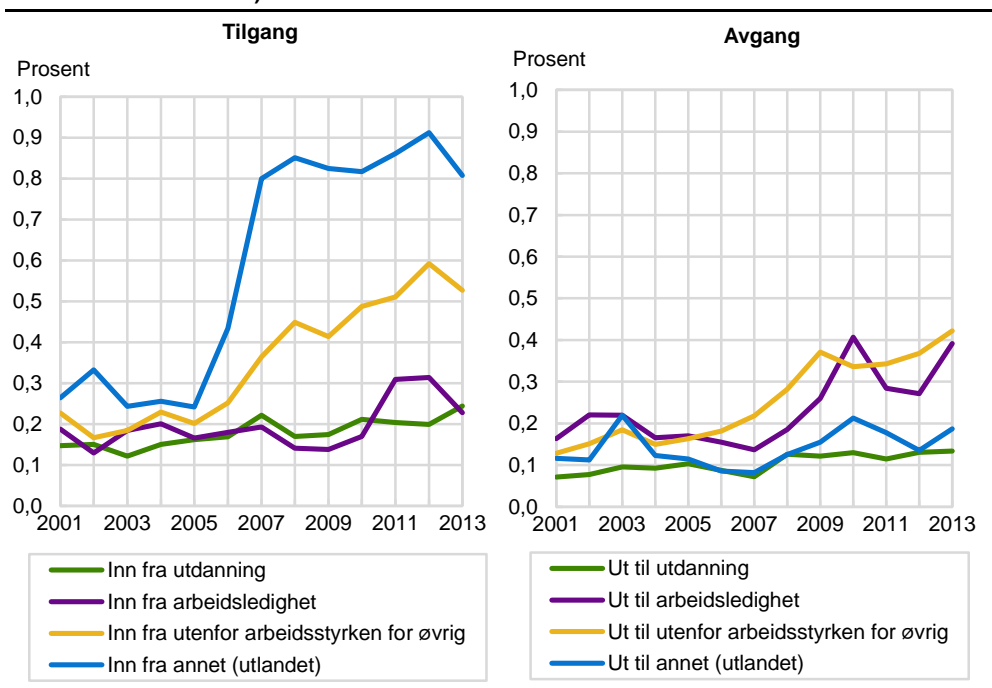
I de minst sentrale kommunene er det innvandrere som kommer inn fra annet (utlandet) som er det mest dominerende (figur 4.18). Det vil si at det hovedsakelig er personer bosatt i utlandet i år t-1 som har innvandret til Norge og blitt sysselsatt i en jobb lokalisert i en av de minst sentrale kommunene i år t. Tilgangskurven viser en meget sterk økning i årene etter EU-utvidelsen østover i 2004, og med en nær sammenhengende økning frem til toppåret 2011, med en svakt avtagende vekst i 2012 og 2013. Til forskjell fra landsgjennomsnittet i forrige kapittel, er det verdt å merke seg at tilgangskurven ikke får nevneverdig brudd gjennom finanskriseårene, men fortsetter med vekst også i 2009 og 2010, om enn ikke fullt så sterkt som i årene før finanskrisen.

Figur 4.18 Brutto tilgang til og avgang fra sysselsetting etter arbeidsmarkedsstatus 2001-2013. Prosent av total sysselsetting i kommuner med sentralitet 1 (minst sentrale kommuner). Innvandrere

For strømmer til sysselsetting i de mindre sentrale kommunene med sentralitet 2, er det også tilgangen av innvandrere direkte fra utlandet som er mest dominerende (figur 4.19). Denne tilgangen er noe sterkere enn i de minst sentrale kommunene frem til 2007, for under finanskrisen å flate ut, før veksten fortsetter svakt etter finanskrisen, for så å dempes litt i 2013. Det er verdt å merke seg at det heller ikke her er noe brudd nedover i veksten under finanskrisen.

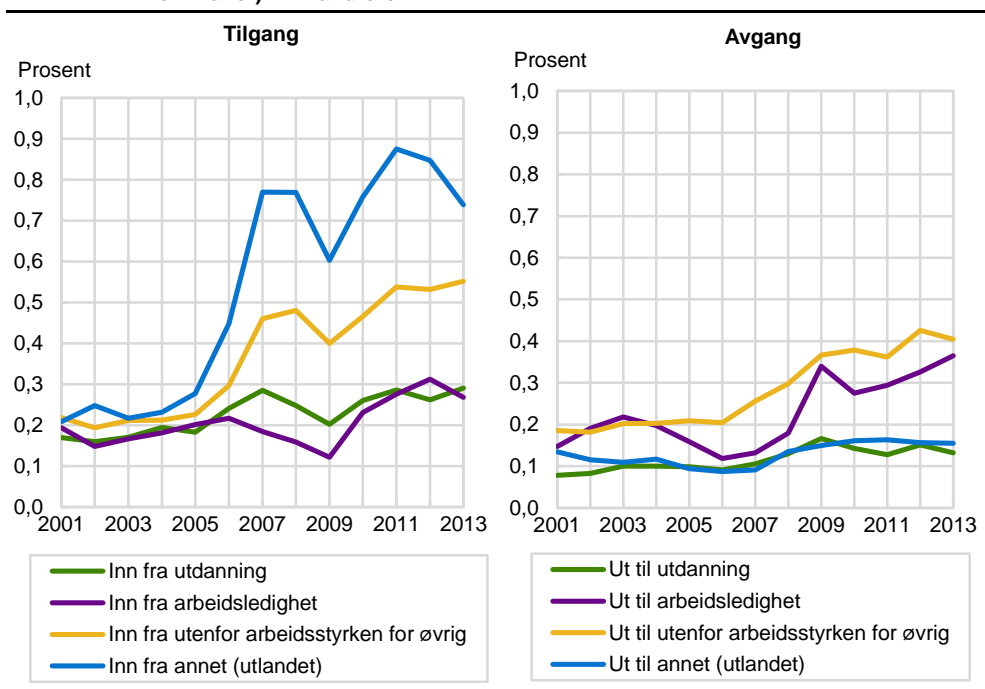
Figur 4.19 Brutto tilgang til og avgang fra sysselsetting etter arbeidsmarkedsstatus 2001-2013. Prosent av total sysselsetting i kommuner med sentralitet 2 (mindre sentrale kommuner). Innvandrere

I likhet med de øvrige sentralitetsnivåer er det tilgangen direkte fra utlandet som dominerer også i de noe sentrale kommunene, med sentralitet 3. (figur 4.20). Tilgangen viser også her en meget sterk økning i årene etter EU-utvidelsen i 2004

og frem til årene 2007 og 2008. Men i motsetning til kommunene på sentralitetsnivå 1 og 2 faller denne tilgangen klart i finanskrisetåret 2009, før veksten fortsetter etter finanskrisen for så å dempes mot slutten av perioden.

Figur 4.20 Brutto tilgang til og avgang fra sysselsetting etter arbeidsmarkedsstatus 2001-2013. Prosent av total sysselsetting i kommuner med sentralitet 3 (noe sentrale kommuner). Innvandrere

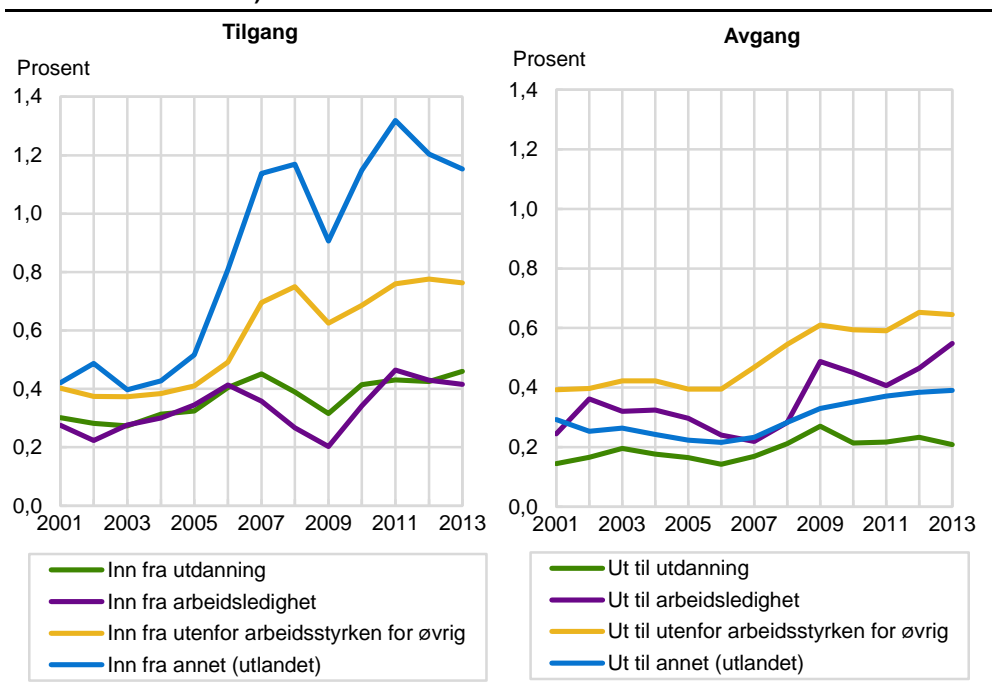
Det er strømmer til sysselsetting direkte fra utlandet som er mest fremtredende også i de mest sentrale kommunene, med sentralitet 4 (figur 4.21). Tilgangen viser også her en meget sterk økning i årene etter EU-utvidelsen i 2004 og frem til årene 2007 og 2008. Men til forskjell fra kommunene på sentralitetsnivå 1 og 2 faller denne tilgangen klart i finanskrisetåret 2009, før veksten fortsetter etter finanskrisen til toppåret 2011, for så å dempes litt mot slutten av perioden.

Tilgangen fra utenfor arbeidsstyrken for øvrig er også klart økende gjennom perioden fra 2004 for alle fire sentralitetsnivåer. Mens de minst sentrale kommuner viser en utflating i denne veksten gjennom finanskrisetårene, er det i kommuner på de øvrige sentralitetsnivåer en avtagende vekst i tilgangen fra utenfor arbeidsstyrken for øvrig.

Tilgangen fra utdanning til jobb og fra arbeidsledighet til jobb er noe mer moderat gjennom perioden i alle sentralitetsnivåer, dog med en svak nedgang under finanskrisetårene, og en synlig vekst i årene etter finanskrisen, og da spesielt fra arbeidsledighet til jobb.

Går vi over til avgangen fra sysselsetting, viser innvandrere i de minst sentrale og mindre sentrale kommunene størst avgang fra sysselsetting og ut av arbeidsstyrken for øvrig, og da spesielt i tiden etter 2005 med en økende trend ut perioden (figurene 4.18 og 4.19). Det samme er å finne i noe sentrale kommuner og i de mest sentrale kommuner, med en forholdsvis jevn økning i tiden etter 2006 (figurene 4.20 og 4.21).

Figur 4.21 Brutto tilgang til og avgang fra sysselsetting etter arbeidsmarkedsstatus 2001-2013. Prosent av total sysselsetting i kommuner med sentralitet 4 (sentrale kommuner). Innvandrere

Overgangen fra sysselsetting til arbeidsledighet blant innvandrere i de minst sentrale kommunene er også økende i finanskrisetåret 2009, men også i årene etter finanskrisen. Det at innvandrere som forlater en jobb går over i arbeidsledighet, er som beskrevet på nasjonalt nivå, noe mer forståelig enn at de kun går ut av arbeidsstyrken. Overgangen fra sysselsetting til noe annet, som stort sett betyr registrert utvandring, er noe økende gjennom finanskrisen, men flater deretter ut mot slutten av perioden. Andelen innvandrere som forlater en jobb på dette sentralitetsnivået for å gå over i utdanning er forholdsvis liten, men med en svak økende tendens gjennom perioden.

Overgangen fra sysselsetting til arbeidsledighet blant innvandrere i de mindre sentrale kommunene er også økende under finanskrisen, med en topp i 2010, før den faller i 2011 og 2012 for så å gå klart opp igjen i 2013. Overgangen fra sysselsetting til registrert utvandring, er noe økende gjennom finanskrisen, men også her med et toppår i 2010, for deretter å falle noe tilbake før det igjen er en økning i 2013. Andelen innvandrere som forlater en jobb for å gå over i utdanning er også liten, men med et noe høyere nivå etter 2007 enn i første del av perioden.

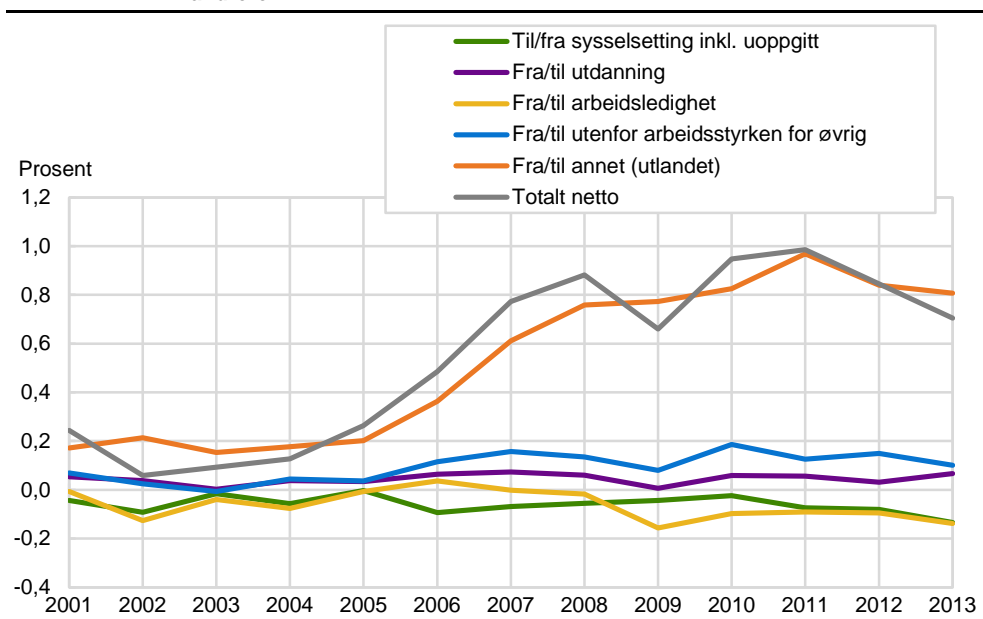
De som går fra jobb til arbeidsledighet blant innvandrere i de mest sentrale kommunene er også økende i finanskrisetåret, med en topp i 2009, før den faller litt i 2010, for så å gå klart opp mot slutten av perioden. Overgangen fra jobb til registrert utvandring er noe økende etter 2007 og ut hele perioden. Andelen innvandrere som forlater en jobb på dette sentralitetsnivået for å gå over i utdanning er forholdsvis moderat, men med et litt høyere nivå i finanskrisetåret 2009.

I figur 4.22 har vi sett på nettovirkningene av bruttostrømmene på arbeidsmarkedet blant innvandrere i de minst sentrale kommuner. Nettovirkningene av strømmene fra jobb til en annen jobb kan på regionalt nivå få stor betydning, fordi sysselsatte som skifter jobb kan forlate en jobb i en region for å gå inn i en ny jobb i en annen region. Hypotetisk kan man vente at slike jobbskift vil trekke i sentraliserende retning, noe figuren til en viss grad er med å dokumentere, i og med at nettovirkningene fra og til jobb er negative for innvandrere gjennom hele perioden.

Skjønt den negative nettovirkningen er ganske moderat, med et lite unntak for en økende negativ balanse de siste årene av perioden vi ser på.

For øvrig er nettovirkningene i kategorien «fra og til annet (utlandet)» positiv og sterkt økende gjennom det meste av perioden etter 2005, dog med en noe redusert vekst de to siste årene av perioden. Denne nettovirkningen viser i all hovedsak nettovirkningen på sysselsettingen av tilgang av innvandrere til jobb fra utlandet og avgang av innvandrere fra jobb til utlandet.

Figur 4.22 Netto tilgang til sysselsetting etter arbeidsmarkedsstatus 2001-2013. Prosent av total sysselsetting i kommuner med sentralitet 1 (minst sentrale kommuner). Innvandrere

Det er også en litt større tilstrømning til jobb blant innvandrere fra utenfor arbeidsstyrken for øvrig enn det går innvandrere fra jobb ut av arbeidsstyrken for øvrig, med en svakt økende nettogevinst i årene etter 2004, med unntak av finanskrisetåret 2009. Mye av det samme kan sies om nettovirkningene av strømmene fra utdanning til jobb og vice versa, om enn med noe mer moderate virkninger på sysselsettingen. Nettovirkningen på sysselsettingen av strømmene fra og til arbeidsledighet er imidlertid negativ fra finanskrisen og ut perioden vi ser på.

Totalt bidrar innvandrere til en meget klar økning i sysselsettingen i de minst sentrale kommunene i tiden etter 2004, dog med en klar demping av nettoøkningen i sysselsettingen i finanskrisetåret 2009, og med en litt fallende tendens i veksten i de to siste årene 2012 og 2013. Nettotilgangen av innvandrere totalt i 2009 er litt lavere enn nettotilgangen av innvandrere fra utlandet dette året, noe som betyr at det var svak negativ tilgang av innvandrere til sysselsetting i de minst sentrale kommunene i finanskrisetåret når vi ser bort fra strømmene fra og til utlandet.

Figur 4.23 viser tilsvarende nettovirkninger av bruttostrømmene på arbeidsmarkedet blant innvandrere i mindre sentrale kommuner. Nettovirkningene av jobbskift er positive i år 2005 og i finanskrisetårene, men for øvrig stort sett negativ.

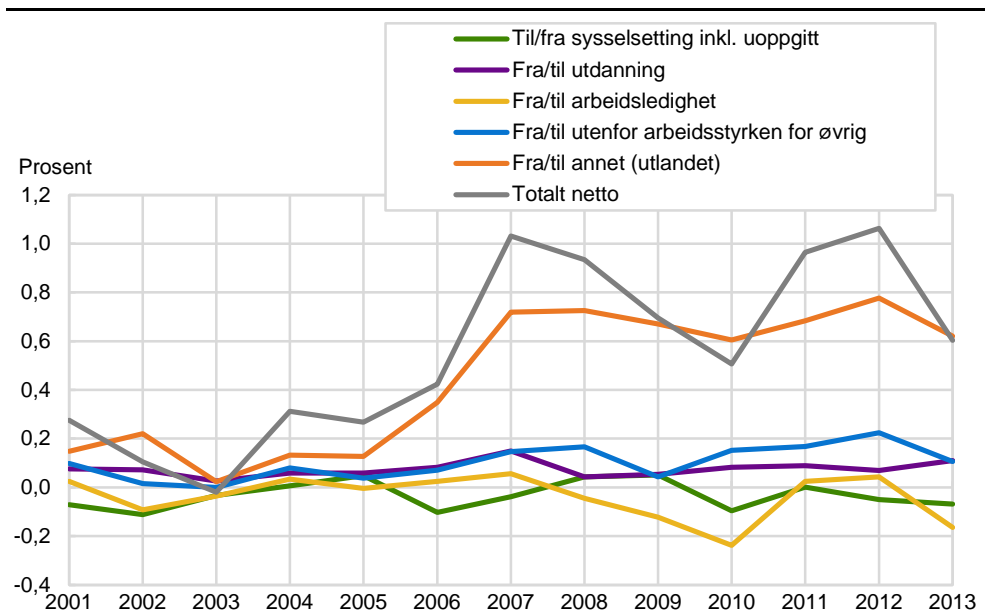
For øvrig er nettovirkningene av «fra og til annet (utlandet)» positiv og sterkt økende gjennom det meste av perioden etter 2005, dog med en noe redusert vekst i 2009 og 2010 og i det siste året av perioden.

Som vi ser, er det også en litt større tilstrømning til jobb blant innvandrere fra utenfor arbeidsstyrken for øvrig enn det går innvandrere fra jobb ut av arbeids-

styrken for øvrig, med en svakt økende nettogevinst i årene etter 2004 med unntak av finanskrisetåret 2009 og i det siste året 2013.

Figur 4.23 Brutto tilgang til sysselsetting etter arbeidsmarkedsstatus 2001-2013. Prosent av total sysselsetting i kommuner med sentralitet 2 (mindre sentrale kommuner). Innvandrere

Mye av det samme kan sies om nettovirkningene av strømmene fra utdanning til jobb og vice versa, om enn med noe mer moderate virkninger på sysselsettingen i perioden etter 2007 enn i årene før finanskrisen. Nettovirkningen på sysselsettingen av strømmene fra arbeidsledighet til jobb og vice versa er positiv i årene før finanskrisen og i 2011 og 2012, men for øvrig for det meste negativ.

Totalt bidrar innvandrere til en klar økning i sysselsettingen også i de mindre sentrale kommunene i tiden fra 2004, dog med en klar demping av nettoøkningen i sysselsettingen i årene 2009 og 2010, og med en klart fallende tendens i veksten i 2013. Nettotilgangen av innvandrere totalt i 2009 er imidlertid litt lavere enn nettotilgangen av innvandrere fra utlandet dette året, noe som betyr at det var svakt negativ tilgang av innvandrere til sysselsetting også i de mindre sentrale kommunene i finanskrisetåret når vi ser bort fra strømmene fra og til utlandet.

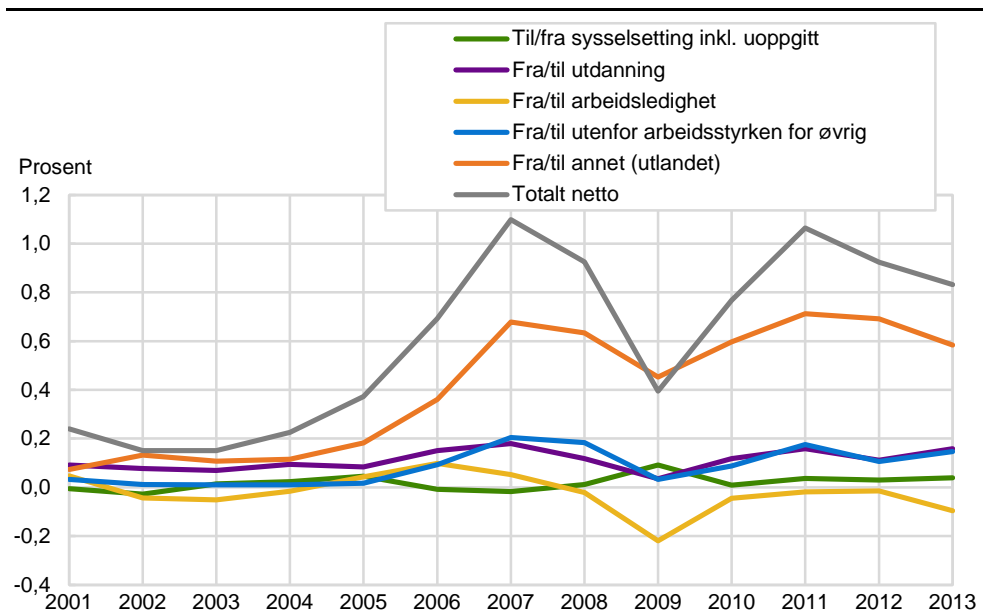
I figur 4.24 ser vi også på tilsvarende nettovirkninger av bruttostrømmene på arbeidsmarkedet blant innvandrere i noe sentrale kommuner. Nettovirkningen av jobbskift er forholdsvis liten, men dog positiv i 2005 og i finanskrisetåret 2009, for deretter å holde seg svakt positiv ut perioden. For øvrig er nettovirkningene i kategorien «fra og til annet (utlandet)» positiv og sterkt økende gjennom det meste av perioden etter 2004, dog med en svakt redusert vekst i 2008 og spesielt i finanskrisetåret 2009 og i det siste året av perioden.

Som vi ser, er det også en litt større tilstrømning til jobb blant innvandrere fra utenfor arbeidsstyrken for øvrig enn det går innvandrere motsatt vei, med en svakt økende nettogevinst i årene etter 2004 med unntak av finanskrisetåret 2009. Mye av det samme kan sies om nettovirkningene av strømmene fra utdanning til jobb og vice versa, også med noe mer moderate virkninger på sysselsettingen i finanskrisetåret 2009. Nettovirkningen på sysselsettingen av strømmene fra arbeidsledighet til jobb og motsatt vei er positiv i årene før finanskrisen, for å bli klart negativ i 2009, for deretter å holde seg svakt negativ ut perioden.

Totalt bidrar innvandrere til en klar økning i sysselsettingen også i de noe sentrale kommunene i tiden fra 2004, dog med en meget klar demping av nettoøkningen i

sysselsettingen under finanskrisen i år 2009, for deretter å øke klart til 2011 med en etterfølgende svakt fallende tendens. Nettotilgangen av innvandrere totalt i 2009 er imidlertid litt lavere enn nettotilgangen av innvandrere fra utlandet dette året, noe som betyr at det var svakt negativ tilgang av innvandrere til sysselsetting også i de noe sentrale kommunene i finanskrisetåret når vi ser bort fra strømmene fra og til utlandet.

Figur 4.24 Netto tilgang til sysselsetting etter arbeidsmarkedsstatus 2001-2013. Prosent av total sysselsetting i kommuner med sentralitet 3 (noe sentrale kommuner). Innvandrere

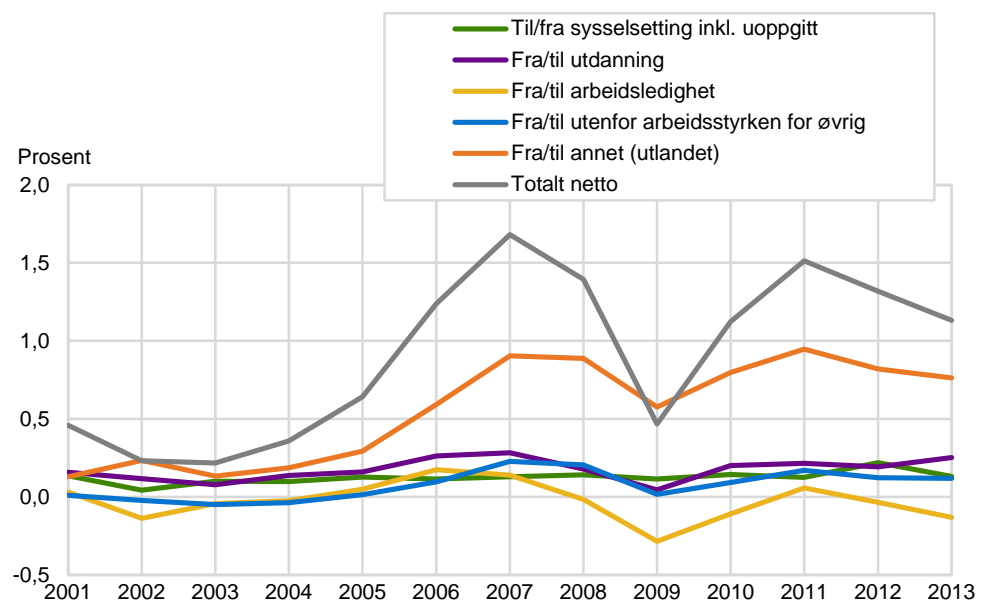
I figur 4.25 ser vi til slutt på nettovirkningene av bruttostrømmene på arbeidsmarkedet blant innvandrere i de mest sentrale kommuner. Nettovirkningene av strømmene fra en jobb og til en annen jobb er forholdsvis små, men dog klart positive i årene før og etter finanskrisetåret 2009.

For øvrig er nettovirkningene i kategorien «fra og til annet (utlandet)» positiv og sterkt økende gjennom det meste av perioden etter 2004, dog med en klart redusert vekst i finanskrisetåret 2009, for deretter å øke kraftig til toppåret 2011 og deretter gå litt ned i siste del av perioden.

Som vi ser, er det også en litt større tilstrømning til jobb blant innvandrere fra utenfor arbeidsstyrken for øvrig enn det går innvandrere fra jobb ut av arbeidsstyrken for øvrig, med en svakt økende nettogevinst i årene etter 2005 med unntak av finanskrisetåret 2009. Mye av det samme gjelder nettovirkningene av strømmene fra utdanning til jobb og fra sysselsetting til utdanning, også med noe mer moderate virkninger på sysselsettingen i finanskrisetåret 2009. Nettovirkningen på sysselsettingen av strømmene fra arbeidsledighet til jobb og fra sysselsetting til arbeidsledighet er positiv i årene før finanskrisen, for deretter å bli klart negativ i 2009, for deretter å holde seg svakt negativ bortsett fra i 2011.

Totalt bidrar innvandrere til en meget klar økning i sysselsettingen i de mest sentrale kommunene i tiden fra 2004, dog med en meget klar demping av nettoøkningen i sysselsettingen under finanskrisen i år 2009, for deretter å øke klart til 2011 med en etterfølgende svakt fallende tendens. Nettotilgangen av innvandrere totalt i 2009, er også her litt lavere enn nettotilgangen av innvandrere fra utlandet dette året, noe som betyr at det var svakt negativ tilgang av innvandrere til sysselsetting også i de mest sentrale kommunene i finanskrisetåret når vi ser bort fra strømmene fra og til utlandet.

Figur 4.25 Netto tilgang til sysselsetting etter arbeidsmarkedsstatus 2001-2013. Prosent av total sysselsetting i kommuner med sentralitet 4 (sentrale kommuner). Innvandrere

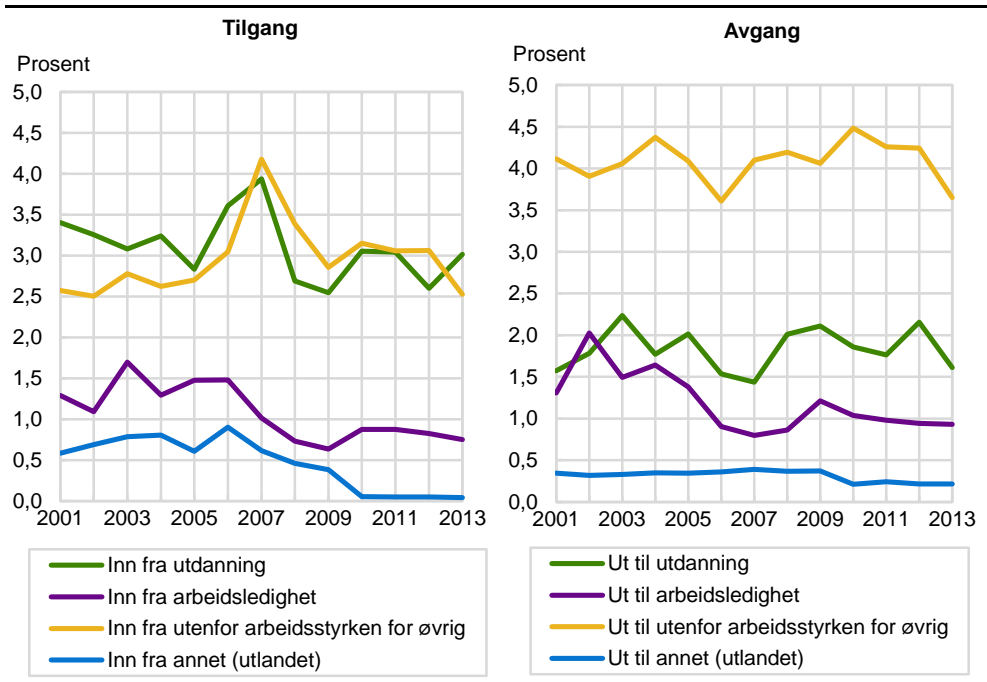

Personer uten innvandrerbakgrunn:

Tilgang og avgang av arbeidskraft i de minst sentrale kommunene er vist for personer uten innvandrerbakgrunn i figur 4.26. Den største tilgangen til sysselsetting stammer her vekselvis fra personer som kommer direkte fra utdanning og personer som rekrutteres til sysselsetting fra utenfor arbeidsstyrken for øvrig. Tilgangen fra begge gruppene var stor i årene rett før finanskrisen, men falt klart gjennom finanskrisen. Tilgangen økte moderat igjen i 2010 for deretter å flate ut på dette nivået.

Tilgangen til sysselsetting fra arbeidsledige holdt seg godt oppe i perioden frem til 2006, for deretter å falle til sitt laveste nivå i finanskrisetåret 2009. Deretter var det kun en moderat økning, som igjen var svakt fallende gjennom perioden.

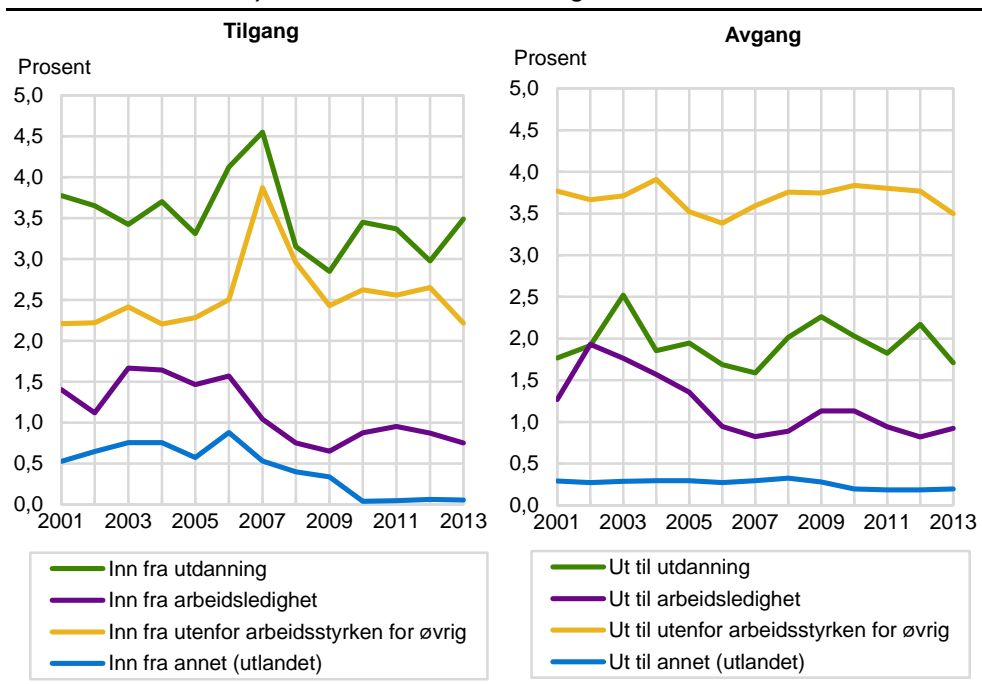
Figur 4.26 Brutto tilgang til og avgang fra sysselsetting etter arbeidsmarkedsstatus 2001-2013. Prosent av total sysselsetting i kommuner med sentralitet 1 (minst sentrale kommuner). Personer uten innvandrerbakgrunn

Tilsvarende resultater er vist for personer uten innvandrerbakgrunn i mindre sentrale kommuner i figur 4.27. Den største tilgangen til sysselsetting stammer også her fra personer som kommer direkte fra utdanning, der tilgangen var spesielt stor i årene før finanskrisen. Etter et klart fall i tilgangen under finanskrisen har tilgangen tatt seg litt opp igjen etter finanskrisen, men ikke til nivåene fra før finanskrisen. Tilgangen fra personer som rekrutteres til sysselsetting fra utenfor arbeidsstyrken for øvrig er også betydelig, og da spesielt i årene før finanskrisen for så å falle klart i 2009 og deretter flate ut.

Tilgangen til sysselsetting fra arbeidsledige holdt seg godt oppe i perioden frem til 2006, for deretter å falle til sitt laveste nivå i finanskrisetåret 2009. Deretter var det kun en moderat økning som igjen ble svakt fallende mot slutten av undersøkelsesperioden.

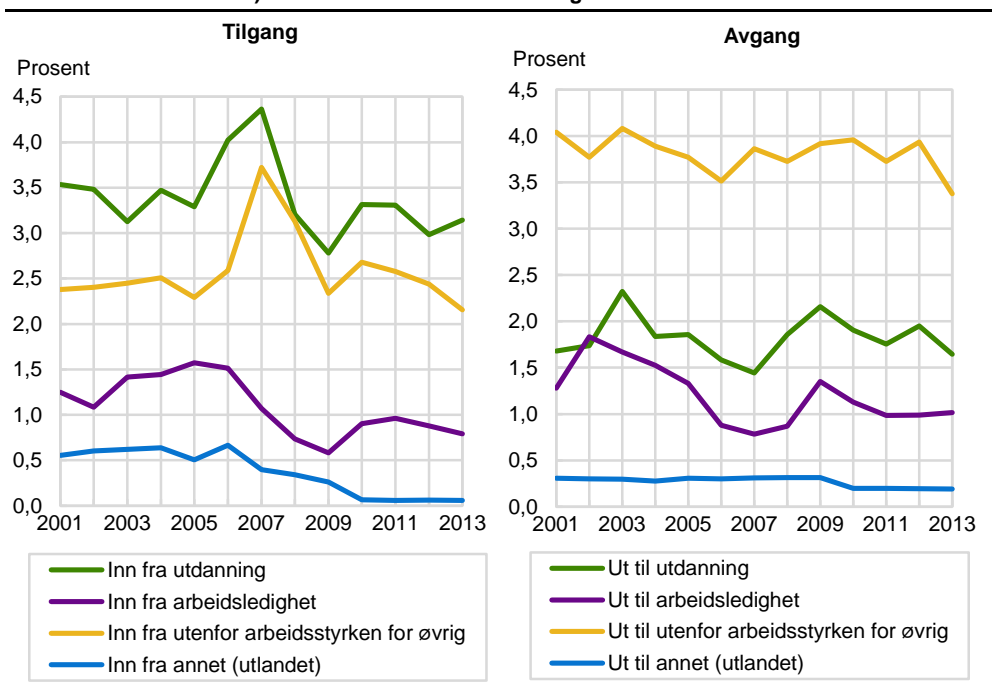
Figur 4.27 Brutto tilgang til og avgang fra sysselsetting etter arbeidsmarkedsstatus 2001-2013. Prosent av total sysselsetting i kommuner med sentralitet 2 (mindre sentrale kommuner). Personer uten innvandrerbakgrunn

I figur 4.28 vises tilgang til og avgang fra sysselsetting for personer uten innvandrerbakgrunn i noe sentrale kommuner. Den største tilgangen til sysselsetting stammer her fra personer som kommer direkte fra utdanning, der tilgangen var spesielt stor i årene før finanskrisen. Etter et klart fall i tilgangen under finanskrisen har tilgangen tatt seg litt opp igjen etter finanskrisen, men ikke til nivåene fra før finanskrisen. Tilgangen av personer som rekrutteres til sysselsetting fra utenfor arbeidsstyrken for øvrig er også betydelig, og da spesielt i årene før finanskrisen, for så å falle klart i 2009 og deretter å øke litt før en fallende tendens inntre mot slutten av perioden.

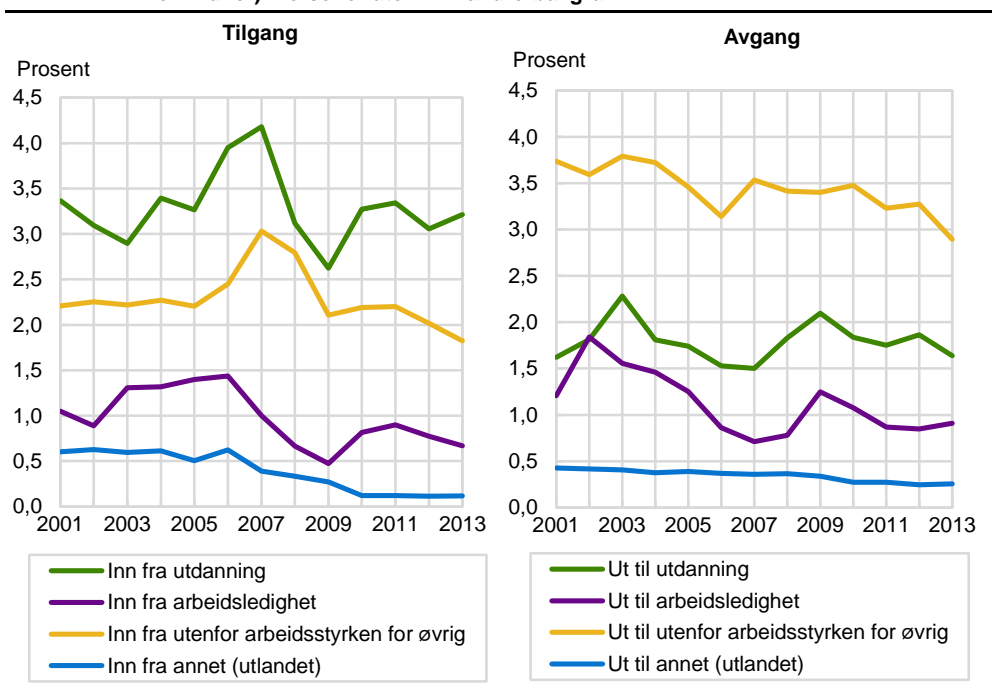
Tilgangen til sysselsetting fra arbeidsledige holdt seg godt oppe i perioden frem til 2006, for deretter å falle til sitt laveste nivå i finanskrisetåret 2009. Deretter var det kun en moderat økning, som igjen var svakt fallende mot slutten av undersøkelsesperioden.

Figur 4.28 Brutto tilgang til og avgang fra syssetsetting etter arbeidsmarkedsstatus 2001-2013. Prosent av total syssetsetting i kommuner med sentralitet 3 (noe sentrale kommuner). Personer uten innvandrerbakgrunn

Vi har også tatt med tilsvarende resultater for personer uten innvandrerbakgrunn i de mest sentrale kommunene i figur 4.29. Størst tilgangen til syssetsetting stammer også her fra personer som kommer direkte fra utdanning, der tilgangen var spesielt stor i årene før finanskrisen. Etter et klart fall i tilgangen under finanskrisen har tilgangen tatt seg litt opp igjen etter finanskrisen, men ikke til nivåene fra før finanskrisen. Tilgangen fra personer som rekrutteres til syssetsetting fra utenfor arbeidsstyrken for øvrig er også betydelig, og da spesielt i årene før finanskrisen.

Figur 4.29 Brutto tilgang til og avgang fra syssetsetting etter arbeidsmarkedsstatus 2001-2013. Prosent av total syssetsetting i kommuner med sentralitet 4 (sentrale kommuner). Personer uten innvandrerbakgrunn

Tilgangen til syssetsetting fra arbeidsledige holdt seg godt oppe i perioden frem til 2006, for deretter å falle til sitt laveste nivå i finanskrisen 2009. Deretter var det

kun en moderat økning som igjen var svakt fallende mot slutten av undersøkelsesperioden.

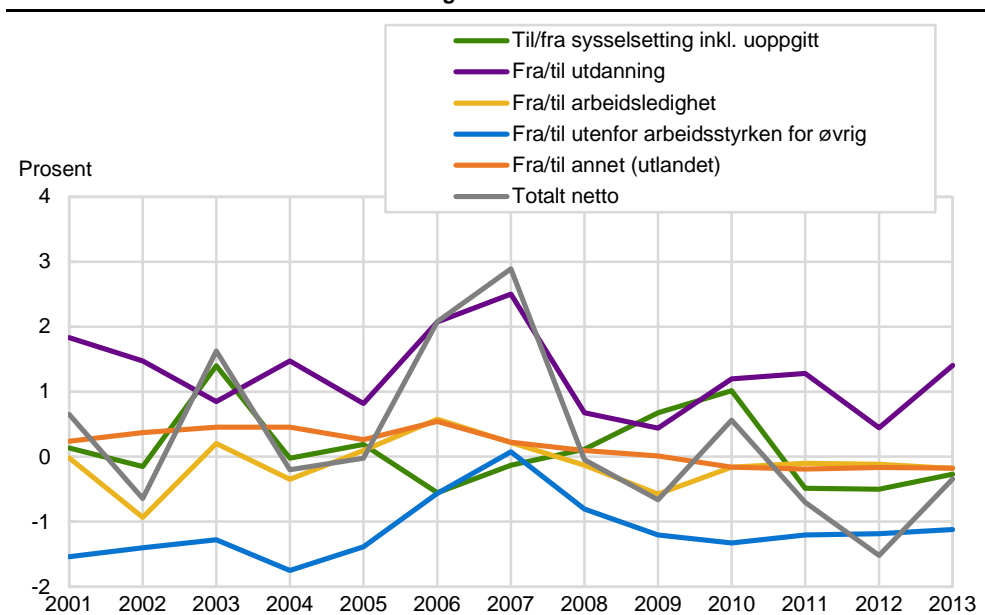
Går vi over til avgangen fra sysselsetting, viser personer uten innvandrerbakgrunn i kommuner på samtlige fire sentralitetsnivåer klart størst avgang for de som går ut av arbeidsstyrken for øvrig, der overgang på grunn av alder er en viktig faktor. Avgangen fra sysselsetting til utdanning har ligget på et forholdsvis stabilt nivå gjennom hele perioden, med en viss nedgang i tiden rett før finanskrisen og i det siste året 2013. Avgang fra sysselsetting til arbeidsledighet var høyest de første årene av 2000-tallet, for deretter å falle klart frem til finanskrisen, da den igjen økte til et toppnivå i 2009 for deretter igjen å falle svakt og/eller flate ut.

I figur 4.30 har vi sett på nettovirkningene av bruttostrømmene på arbeidsmarkedet blant personer uten innvandrerbakgrunn på lavt sentralitetsnivå. Det først i øyenfallende er at mye synes å være lite stabilt over tid.

Nettovirkningene av strømmene fra en jobb og til en annen jobb varierer mye gjennom perioden, og resultatene kan være heller kontrasykliske enn prosykliske, ved at balansen gjennom jobbskift er positiv i perioder med svakere økonomisk utvikling, som i året 2003 og årene 2008-2010, mens i periodene med bedre økonomisk utvikling har kommunene med lavest sentralitet en negativ balanse av strømmene for jobbskift. Dette er i og for seg ikke helt uventet. I blant annet Stambøl (2005, 2009) er det påpekt at sentraliseringen i både bosetting og sysselsetting er sterkest når økonomien i landet har sterkest vekst, og vice versa minst når økonomien er svakere. I Stambøl (2009) pekes det på at finanskrisen ventes å få klart størst negativ virkning for mer sentralt lokaliserte regioner. Sånn sett kan en bedring i jobb-til-jobb balansen i de minst sentrale regionene i perioder med svakere økonomi forstås bedre.

For øvrig er det nettovirkningene av overgangene fra utdanning til jobb og vice versa som gir de største positive sysselsettingsvirkningene for kommuner med lav sentralitet, der denne virkningen er spesielt stor i årene før finanskrisen. Nettovirkningen på sysselsettingen av strømmene fra arbeidsledighet til jobb og vice versa er stort sett negativ med unntak av året 2003 og årene 2005-2007.

Figur 4.30 Netto tilgang til sysselsetting etter arbeidsmarkedsstatus 2001-2013. Prosent av total sysselsetting i kommuner med sentralitet 1 (minst sentrale kommuner). Personer uten innvandrerbakgrunn

Som vi ser, er det også her en klart større avgang fra sysselsetting og ut av arbeidsstyrken for øvrig enn det er rekruttering fra utenfor arbeidsstyrken for øvrig til sysselsetting. Det eneste unntaket er å finne i det økonomiske toppåret 2007. Mye av denne ubalansen for personer uten innvandrerbakgrunn skyldes at personer går ut av sysselsetting på grunn av alder.

Totalt sett bidrar personer uten innvandrerbakgrunn til en klar økning i sysselsettingen i de minst sentrale kommuner i år 2001, 2003, 2006, 2007 og 2010, mens i de øvrige årene er nettobidraget til sysselsettingen negativ.

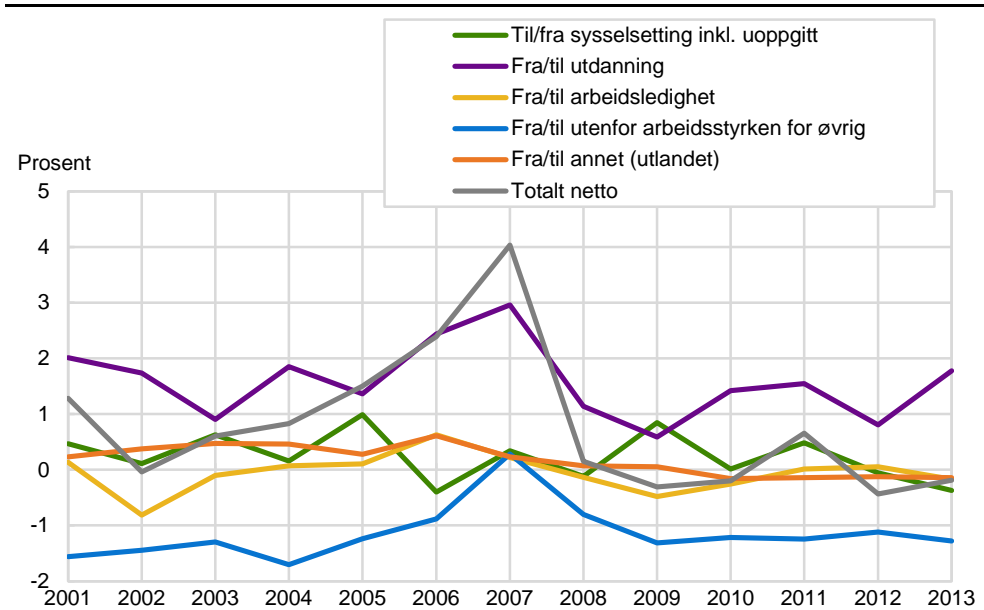
I figur 4.31 har vi også satt sammen nettovirkningene av bruttostrømmene på arbeidsmarkedet blant personer uten innvandrerbakgrunn i mindre sentrale kommuner. Nettovirkningene av strømmene av jobbskift er her for det meste positiv, men med negative utslag i årene 2006, 2008 og 2013, der de to første årene forventes å ha hatt en viss sentraliserende effekt på sysselsettingen.

For øvrig er det nettovirkningene av overgangene fra utdanning til jobb og vice versa som gir de største positive sysselsettingsvirkningene for mindre sentrale kommuner, der også virkningen er spesielt stor i årene før finanskrisen. Nettovirkningen på sysselsettingen av strømmene fra arbeidsledighet til jobb og vice versa er stort sett positiv, med unntak av årene 2002 og 2003 samt finanskrisetåret 2009, da nettoeffekten er negativ.

Som vi ser, er det en klart større avgang fra sysselsetting og ut av arbeidsstyrken for øvrig enn det er rekruttering motsatt vei. Eneste unntak er for dette sentralitetsnivået å finne i det økonomiske toppåret 2007. Mye av denne ubalansen for personer uten innvandrerbakgrunn skyldes også her at personer går ut av sysselsetting på grunn av alder.

Totalt sett bidrar personer uten innvandrerbakgrunn til en klar økning i sysselsettingen i de mindre sentrale kommunene i årene fra 2003 og frem til finanskrisen, for deretter å bidra negativt med unntak av året 2011.

Figur 4.31 Netto tilgang til sysselsetting etter arbeidsmarkedsstatus 2001-2013. Prosent av total sysselsetting i kommuner med sentralitet 2 (mindre sentrale kommuner). Personer uten innvandrerbakgrunn

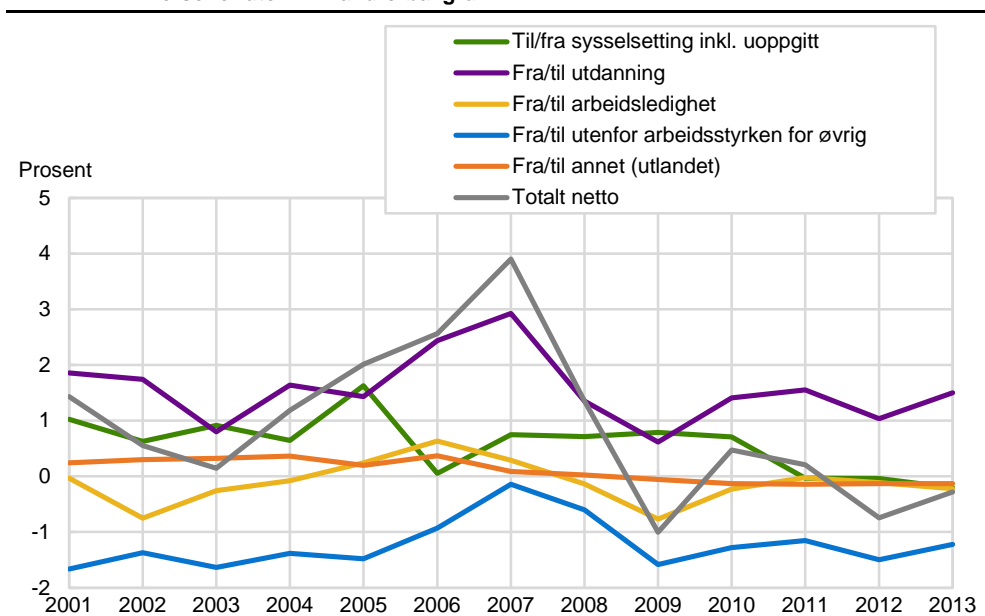
I figur 4.32 ser vi på nettovirkningene av bruttostrømmene på arbeidsmarkedet blant personer uten innvandrerbakgrunn i noe sentrale kommuner. Nettovirkningene av jobbskift er her for det meste positiv, men med svakt negative

utslag i årene 2011-2013. For øvrig er det nettovirkningene av overgangene fra utdanning til jobb og vice versa som gir de klart største positive sysselsettingsvirkningene også i noe sentrale kommuner, der virkningen er spesielt stor i årene før finanskrisen. Nettovirkningen på sysselsettingen av strømmene fra arbeidsledighet til jobb og vice versa var positiv i årene før finanskrisen, men klart negativ i årene 2002 og 2003 samt i finanskrisetåret 2009, for deretter å forbli svakt negativ ut undersøkelsesperioden.

Som vi ser, er det en klart større avgang fra sysselsetting og ut av arbeidsstyrken for øvrig enn det er rekruttering motsatt vei. Det eneste unntaket er også for dette sentralitetsnivået å finne i det økonomiske toppåret 2007, da nettoeffekten var i nær balanse, men dog svakt negativ. Mye av denne ubalansen for personer uten innvandrerbakgrunn skyldes at personer går ut av sysselsetting på grunn av alder.

Totalt sett bidrar personer uten innvandrerbakgrunn til en klar økning i sysselsettingen i de noe sentrale kommunene i årene fra 2003 og frem til og med 2008, for deretter å bidra negativt med unntak av årene 2010 og 2011, da persongruppen bidro til en liten nettoøkning i sysselsettingen.

Figur 4.32 Netto tilgang til sysselsetting etter arbeidsmarkedsstatus 2001-2013. Prosent av total sysselsetting i kommuner med sentralitet 3 (noe sentrale kommuner). Personer uten innvandrerbakgrunn

I figur 4.33 har vi til slutt satt sammen nettovirkningene av bruttostrømmene på arbeidsmarkedet blant personer uten innvandrerbakgrunn i de mest sentrale kommunene.

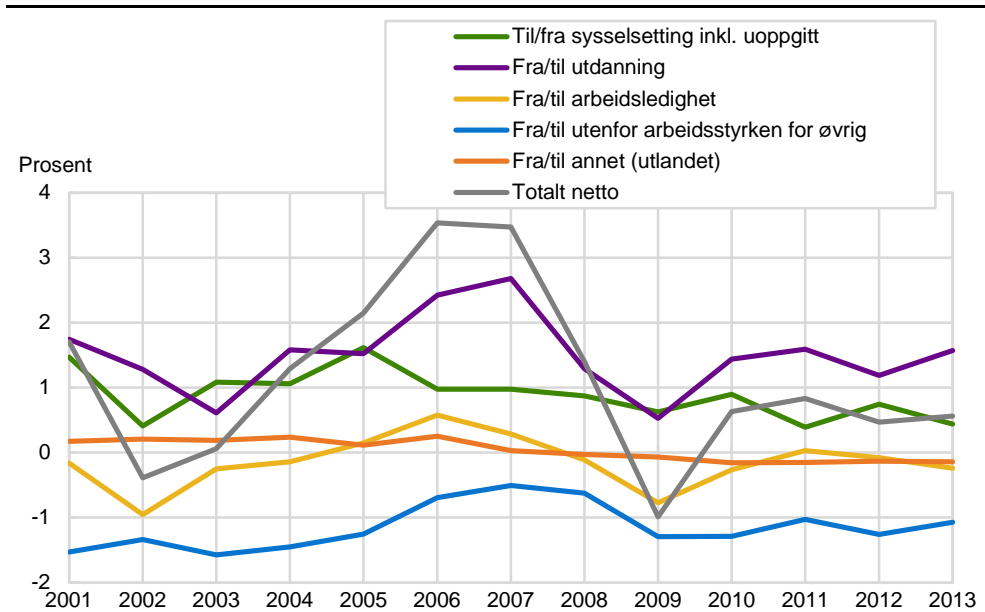
Nettovirkningene av strømmene fra en jobb og til en annen jobb er her for det meste positiv, men dog med en svakt fallende tendens etter 2007. For øvrig er det nettovirkningene av overgangene fra utdanning til jobb og vise versa som gir de klart største positive sysselsettingsvirkningene også i de mest sentrale kommuner, der virkningen er spesielt stor i årene før finanskrisen. Nettovirkningen på sysselsettingen av strømmene fra arbeidsledighet til jobb og fra sysselsetting til arbeidsledighet var positiv i årene 2005-2007, men negativ i årene 2001-2004 samt i finanskrisetåret 2009, for deretter å forbli svakt negativ ut undersøkelsesperioden med et lite unntak for 2011.

Som vi ser, er det også her en klart større avgang fra sysselsetting og ut av arbeidsstyrken for øvrig enn det er rekruttering motsatt vei. Det eneste unntaket er også for dette sentralitetsnivået å finne i det økonomiske toppåret 2007, men ikke

mer enn at nettoeffekten også da var negativ. Mye av denne ubalansen for personer uten innvandrerbakgrunn skyldes også her at personer går ut av sysselsetting på grunn av alder.

Figur 4.33 Netto tilgang til sysselsetting etter arbeidsmarkedsstatus 2001-2013. Prosent av total sysselsetting i kommuner med sentralitet 4 (sentrale kommuner). Personer uten innvandrerbakgrunn

Totalt sett bidro personer uten innvandrerbakgrunn til en klar økning i sysselsettingen i de mest sentrale kommunene i årene fra 2003 og frem til og med 2008, for deretter å bidra negativt i finanskrisetåret 2009, før persongruppen igjen bidrar med en liten nettoøkning i sysselsettingen ut perioden.

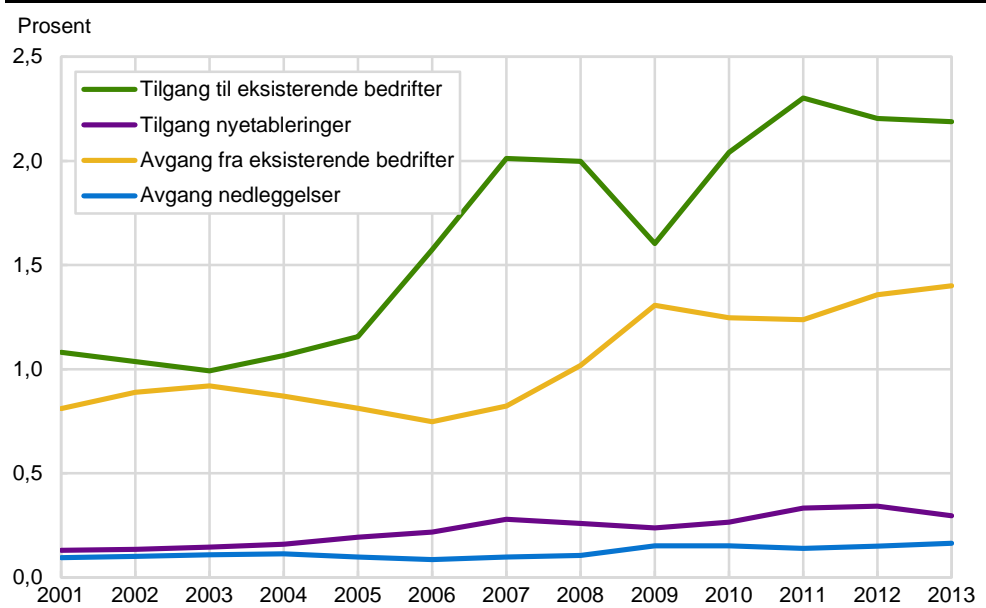
4.6. Brutto tilgang av nye sysselsatte til eksisterende og nyetablerte bedrifter samt avgang fra sysselsetting fra eksisterende og nedlagte bedrifter

I dette underkapitlet har vi sett på hvordan bruttostrømmene av nye sysselsatte går til tidligere etablerte og fortsatt eksisterende bedrifter og til bedrifter som er nyetablerte i hvert av årene vi undersøker. Tilsvarende har vi sett på hvordan bruttostrømmene av sysselsatte som går ut av sysselsetting går fra tidligere etablerte bedrifter som fortsatt eksisterer samt fra bedrifter som nedlegges i det året vi undersøker.

Vi har som før fordelt personene på innvandrere, personer født i Norge av to innvandrerforeldre samt den øvrige befolkningen uten innvandrerbakgrunn. Tallene er også her gitt for landet som helhet samt for hvert av de fire sentralitetsnivåene som vist i det forrige kapitlet og definert i kapittel 3.

Av figur 4.34 ser vi at flest nye innvandrere på arbeidsmarkedet blir sysselsatt i allerede etablerte bedrifter, der veksten også er meget klar i perioden etter 2004 med unntak av et klart vekstfall i finanskrisetåret 2009, før veksten igjen tar seg opp. På den annen side er det også stor avgang av innvandrere ut av sysselsetting fra de etablerte bedriftene, men i ingen av årene er avgangen av innvandrere større enn tilgangen, slik at i alle år bidrar innvandrere med netto tilførsel av arbeidskraft til de etablerte bedriftene, så også i finanskrisetåret 2009, dog med et noe mindre nettooverskudd.

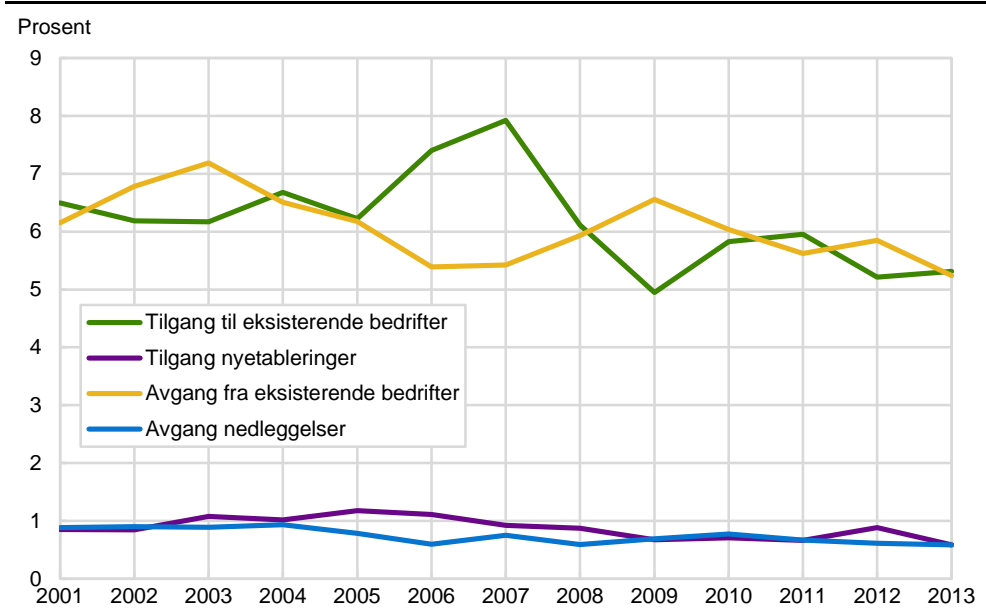
Figur 4.34 Brutto tilgang av nye sysselsatte til eksisterende og nyetablerte bedrifter og avgang fra sysselsetting fra eksisterende og nedlagte bedrifter 2001-2013. Prosent av total sysselsetting i hele landet. Innvandrere

Som vi ser, er det også en del tilgang av nye sysselsatte innvandrere til nyetablerte bedrifter, noe som har vært svakt økende gjennom nesten hele perioden vi ser på her. Som vi ser, er også antall innvandrere som går til nyetablerte bedrifter gjennomgående større enn antall innvandrere som mister sin jobb på grunn av nedleggelser av bedrifter.

I figur 4.35 er det vist tilsvarende bruttostrømmer for personer uten innvandrerbakgrunn. Også her er det tilgangen av nye sysselsatte til tidligere etablerte bedrifter som er det dominerende, men som vi ser, er det flere år der avgangen fra sysselsetting fra de etablerte bedriftene er større enn tilgangen fra denne persongruppen. Det gjelder de første årene av perioden, under finanskrisen samt også i 2012. Størst tilgang av nye sysselsatte personer uten innvandrerbakgrunn i forhold til avgang ut av sysselsetting var det i årene før finanskrisen.

Figur 4.35 Brutto tilgang av nye sysselsatte til eksisterende og nyetablerte bedrifter og avgang fra sysselsetting fra eksisterende og nedlagte bedrifter 2001-2013. Prosent av total sysselsetting i hele landet. Personer uten innvandrerbakgrunn

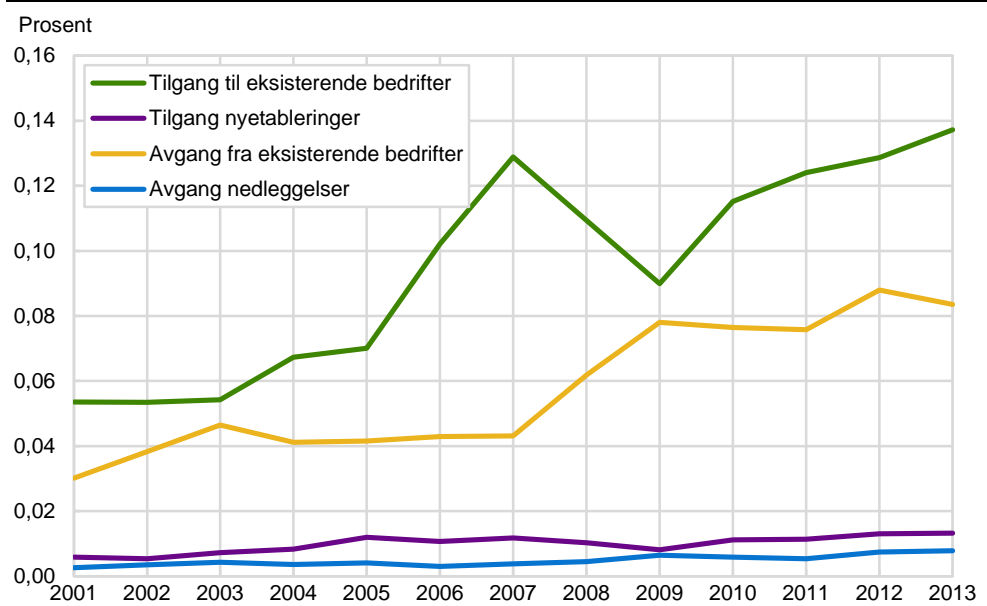

Som vi ser, bidrar nye sysselsatte personer uten innvandrerbakgrunn med en sysselsetting i nyetablerte bedrifter tilsvarende om lag 1 prosent av den samlede sysselsettingen i landet. Men som vi ser, er det en svakt fallende tendens etter toppårene 2005 og 2006 for så å gjøre et lite hopp opp igjen i 2012. For øvrig er det i flere år omtrent like mange som mister sin jobb fordi bedriften de jobbet i ble nedlagt. Størst avgang på grunn av nedleggelse kom her i de første årene av 2000-tallet og i 2010. Som vi ser, var rekrutteringen av nye sysselsatte personer uten innvandrerbakgrunn til nyetablerte bedrifter større enn den avgangen de som mistet sin jobb på grunn av nedleggelse bidro med i årene før finanskrisen og i 2012.

Til slutt ser vi på tilsvarende rekruttering og avgang blant personer født i Norge av to innvandrerforeldre (figur 4.36). Som vi ser, er andelen disse utgjør av den totale sysselsettingen i landet ganske liten. Men det er også i denne gruppen en klar økning utover i perioden i rekruttering til sysselsetting i tidligere etablerte bedrifter, dog med en klar nedgang i økningen i finanskrisetåret 2009. Avgangen fra sysselsetting fra tidligere etablerte bedrifter er også ganske stor og noe økende gjennom perioden, skjønt i likhet med innvandrere er det hos personer født i Norge av innvandrerforeldre ingen år der avgangen fra sysselsetting fra disse bedrifter er større enn rekrutteringen av nye sysselsatte til disse bedrifter, og selv i finanskrisetåret var rekrutteringen større enn avgangen.

Som vi ser, er det også en del nye sysselsatte personer født i Norge av innvandrerforeldre som rekrutteres inn i nyetablerte bedrifter. Med et lite unntak for finanskrisetåret, har det vært en svak økning i denne rekrutteringen gjennom hele perioden. Nå skal det nevnes at antall personer født i Norge av innvandrerforeldre som når yrkesaktiv alder er klart økende for hvert år. Denne gruppen rammes også av bedriftsnedleggelse, og som man ser, er andelen noe økende gjennom hele undersøkelsesperioden.

Figur 4.36 Brutto tilgang av nye sysselsatte til eksisterende og nyetablerte bedrifter og avgang fra sysselsetting fra eksisterende og nedlagte bedrifter 2001-2013. Prosent av total sysselsetting i hele landet. Personer født i Norge av innvandrerforeldre

4.6.1 Brutto tilgang av nye sysselsatte til eksisterende og nyetablerte bedrifter samt avgang fra sysselsetting fra eksisterende og nedlagte bedrifter etter sentralitet

Innvandrere:

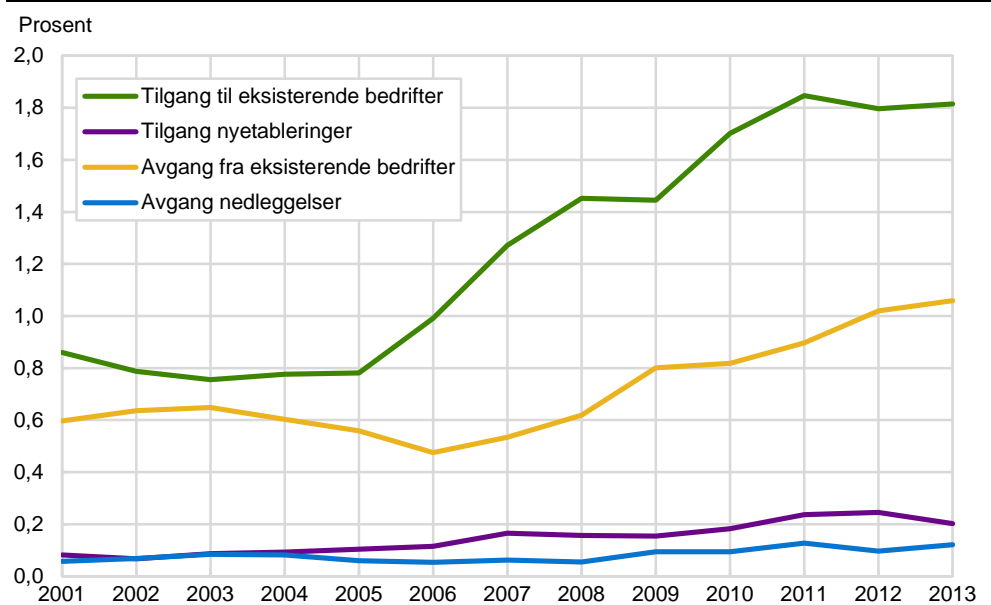
Vi har også i dette kapitlet fordelt tilgangs- og avgangsstrømmer på kommuner avhengig av hvilket sentralitetsnivå de befinner seg på. Med bakgrunn i samme

definisjoner som gitt i kapittel 3, starter vi her med resultatene for de minst sentrale kommunene på sentralitetsnivå 1. Andelene hver av strømmene utgjør er her målt på grunnlag av total sysselsetting i de minst sentrale kommunene.

Av figur 4.37 ser vi at flest nye sysselsatte innvandrere blir sysselsatt i allerede etablerte bedrifter også på lavest sentralitet, der veksten også er meget klar i perioden etter 2006. I motsetning til for landet som helhet, er det ingen nevneverdig vekstfall i finanskrisetåret 2009, men kun en utflating før veksten igjen tar seg opp. Også her er det stor avgang fra sysselsetting av innvandrere fra de etablerte bedriftene, men i ingen av årene er avgangen fra sysselsetting blant innvandrere større enn tilgangen, slik at i alle år bidrar nye sysselsatte innvandrere med netto tilførsel av arbeidskraft til de etablerte bedriftene, og med en klar nettoøkning utover i perioden, men med en viss stabilisering mot slutten av perioden.

Som vi ser, er det også en del tilgang av nye sysselsatte innvandrere til nyetablerte bedrifter i de minst sentrale områdene, og det med en viss økning gjennom nesten hele perioden vi ser på. Som vi ser, er antall innvandrere som mister sin jobb på grunn av nedleggelse også økende gjennom perioden, men aldri større enn antall nye sysselsatte innvandrere som blir sysselsatt i nyetablerte bedrifter.

Figur 4.37 Brutto tilgang til eksisterende og nyetablerte bedrifter og avgang fra eksisterende og nedlagte bedrifter 2001-2013. Prosent av total sysselsetting i minst sentrale kommuner (sentralitet 1). Innvandrere

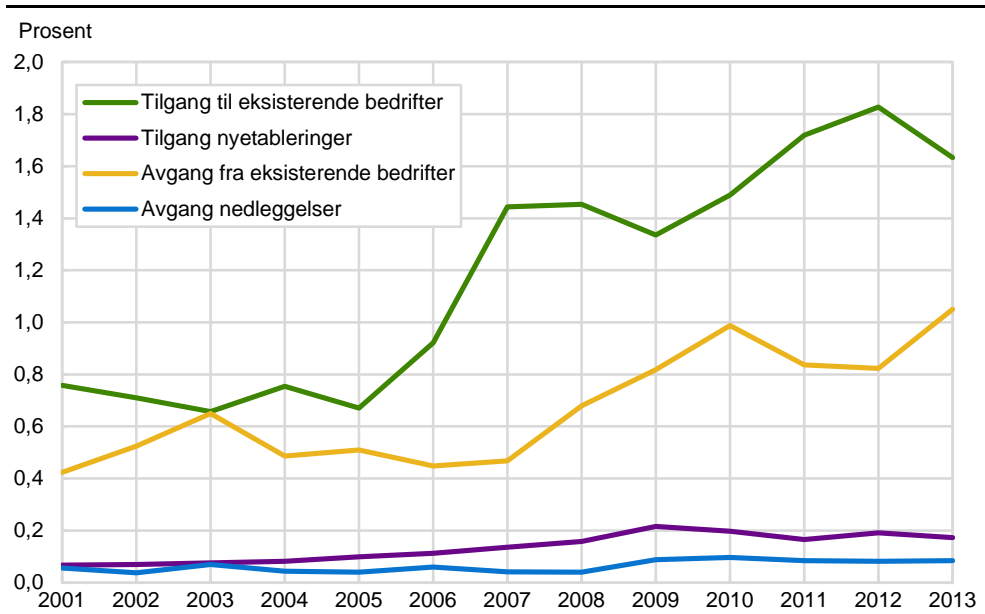

På tilsvarende måte ser vi på bruttostrømmene til og fra sysselsetting i de mindre sentrale kommunene. Av figur 4.38 ser vi at flest nye sysselsatte innvandrere blir sysselsatt i allerede etablerte bedrifter også i mindre sentrale kommuner, der veksten også er meget klar i perioden etter 2005, dog med en noe svakere vekst i finanskrisetåret 2009 samt i det siste av årene vi ser på her, 2013. I likhet med det laveste sentralitetsnivået, er det en stor avgang fra sysselsetting av innvandrere fra de etablerte bedriftene, men med et lite unntak for 2003 er det ingen av årene der avgangen fra sysselsetting blant innvandrere er større enn tilgangen, slik at i de øvrige årene bidrar nye sysselsatte innvandrere med netto tilførsel av arbeidskraft til de etablerte bedriftene, og med en klar nettoøkning i store deler av perioden, men med en viss neddemning under finanskrisen og i 2013.

Som vi ser, er det også en del tilgang av nye sysselsatte innvandrere til nyetablerte bedrifter i de mindre sentrale kommunene, og det med en viss økning frem til 2009 for deretter å holde seg på dette nivået. Som vi ser, er antall innvandrere som

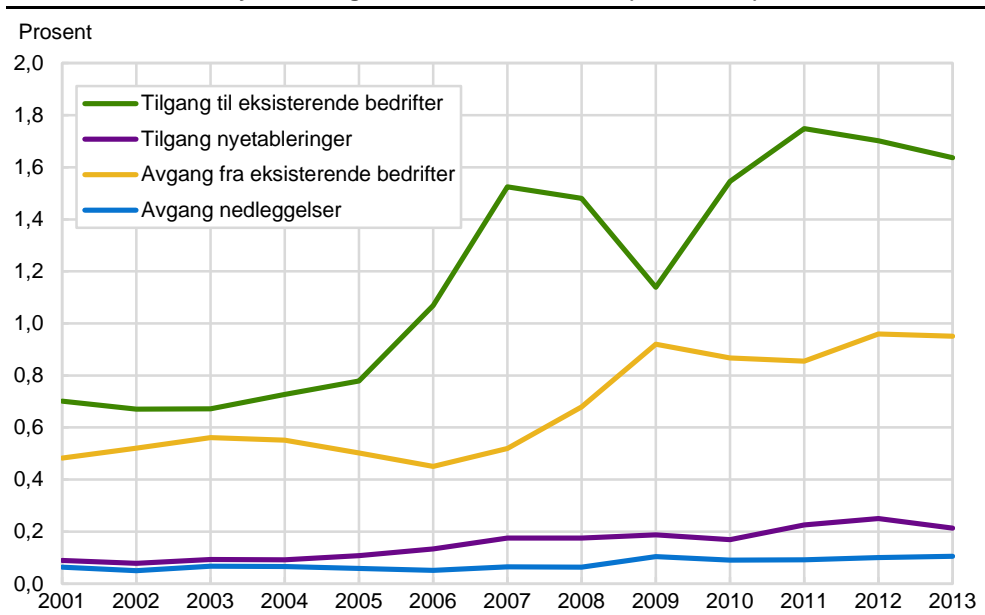
mister sin jobb på grunn av nedleggelse av bedrifter også økende gjennom perioden, men aldri større enn antall nye sysselsatte innvandrere som blir sysselsatt i nyetablerte bedrifter.

Figur 4.38 Brutto tilgang av nye sysselsatte i eksisterende og nyetablerte bedrifter og avgang fra sysselsetting fra eksisterende og nedlagte bedrifter 2001-2013. Prosent av total sysselsetting i mindre sentrale kommuner (sentralitet 2). Innvandrere

Av figur 4.39 ser vi at flest nye sysselsatte innvandrere blir sysselsatt i allerede etablerte bedrifter også i noe sentrale kommuner, der veksten også er meget klar i perioden etter 2005, dog med en klart svakere vekst i finanskrisetåret 2009 samt i det siste av årene vi ser på her. I likhet med de to laveste sentralitetsnivåene, er det en stor avgang fra sysselsetting av innvandrere fra de etablerte bedriftene i noe sentrale kommuner, men som vi ser, er det ingen av årene der avgangen fra sysselsetting blant innvandrere er større enn tilgangen, slik at i alle år bidrar nye sysselsatte innvandrere med netto tilførsel av arbeidskraft til de etablerte bedriftene, og med en klar nettoøkning i store deler av perioden, men med en klar neddemping under finanskrisen og til dels i 2013.

Figur 4.39 Brutto tilgang av nye sysselsatte til eksisterende og nyetablerte bedrifter og avgang fra sysselsetting fra eksisterende og nedlagte bedrifter 2001-2013. Prosent av total sysselsetting i noe sentrale kommuner (sentralitet 3). Innvandrere

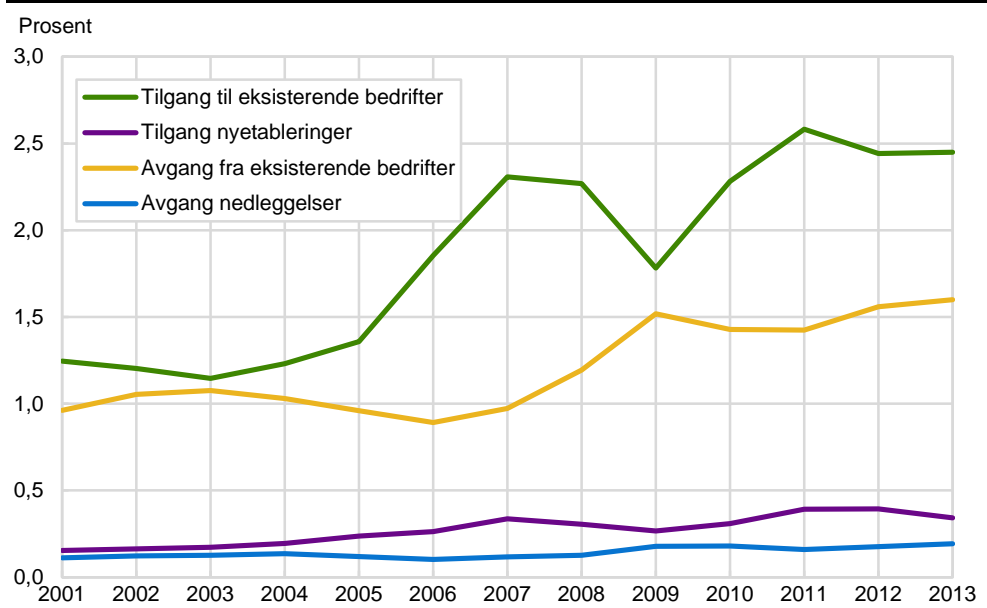

Som vi ser, er det også en del tilgang av nye sysselsatte innvandrere til nyetablerte bedrifter i de noe sentrale kommunene, og det med en jevn økning gjennom det meste av perioden. Som vi ser, er antall innvandrere som mister sin jobb på grunn av nedleggelse av bedrifter også økende gjennom perioden i noe sentrale kommuner, men aldri større enn antall nye sysselsatte innvandrere som blir sysselsatt i nyetablerte bedrifter.

Figur 4.40 viser at flest nye sysselsatte innvandrere blir sysselsatt i allerede etablerte bedrifter også i de mest sentrale kommuner, der veksten også er meget klar i perioden etter 2005, dog med en klart svakere vekst i finanskrisetåret 2009, mens veksten flater noe ut i de siste årene vi ser på her. I likhet med de øvrige sentralitetsnivåene, er det en klar avgang fra sysselsetting av innvandrere fra de etablerte bedriftene, men det er ingen av årene der avgangen fra sysselsetting blant innvandrere er større enn tilgangen, slik at i alle årene bidrar nye sysselsatte innvandrere med netto tilførsel av arbeidskraft til de etablerte bedriftene, og med en klar nettoøkning i store deler av perioden, men med en klar neddemping under finanskrisen og mot slutten av perioden vi ser på.

Som vi ser, er det også en viss tilgang av nye sysselsatte innvandrere til nyetablerte bedrifter i de mest sentrale kommunene, og det med en jevn økning gjennom årene før finanskrisen og mot slutten av perioden. Som vi ser, er antall innvandrere som mister sin jobb på grunn av nedleggelse av bedrifter økende gjennom perioden også i de mest sentrale kommunene, men aldri større enn antall nye sysselsatte innvandrere som blir sysselsatt i nyetablerte bedrifter.

Figur 4.40 Brutto tilgang av nye sysselsatte til eksisterende og nyetablerte bedrifter og avgang fra sysselsetting fra eksisterende og nedlagte bedrifter 2001-2013. Prosent av total sysselsetting i sentrale kommuner (sentralitet 4). Innvandrere

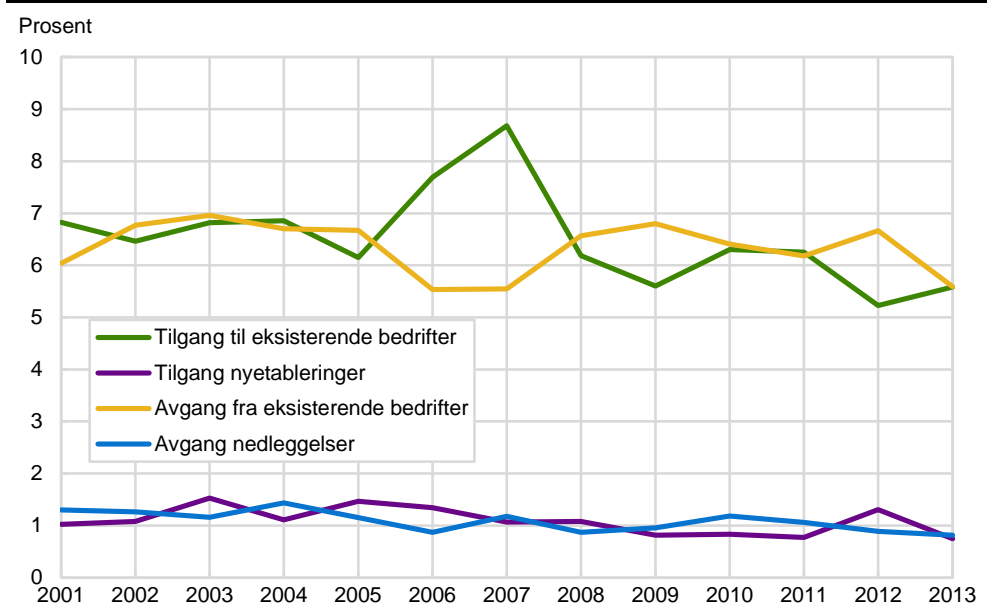

Personer uten innvandrerbakgrunn:

I figur 4.41 vises tilsvarende bruttostrømmer for personer uten innvandrerbakgrunn på det laveste sentralitetsnivået. Også her er det tilgangen av nye sysselsatte til tidligere etablerte bedrifter som er det dominerende, men det er flere år der avgangen fra sysselsetting fra de etablerte bedriftene er større enn tilgangen fra denne persongruppen. Det gjelder enkelte av de første årene av perioden, under finanskrisen, samt også i 2012. Størst tilgang av nye sysselsatte personer uten innvandrerbakgrunn i forhold til avgang var det i årene 2006 og 2007, da tilgangen kom opp i nesten 9 prosent av den totale sysselsettingen.

Som vi ser, bidrar nye sysselsatte uten innvandrerbakgrunn med en tilgang til nyetablerte bedrifter tilsvarende om lag 1 prosent av den samlede sysselsettingen i de minst sentrale kommuner. Men som vi ser, er det er svakt fallende tendens etter toppårene 2005 og 2006 for så å gjøre et lite hopp opp igjen i 2012. For øvrig er det i flere år omtrent like mange som mister sin jobb fordi bedriften blir nedlagt. Størst avgang fra sysselsetting på grunn av nedleggelse kom i de første årene av 2000-tallet og i 2010. Som vi ser, var rekrutteringen av nye sysselsatte personer uten innvandrerbakgrunn til nyetablerte bedrifter større enn den avgangen nedleggelse bidro med i årene før finanskrisen og i 2012.

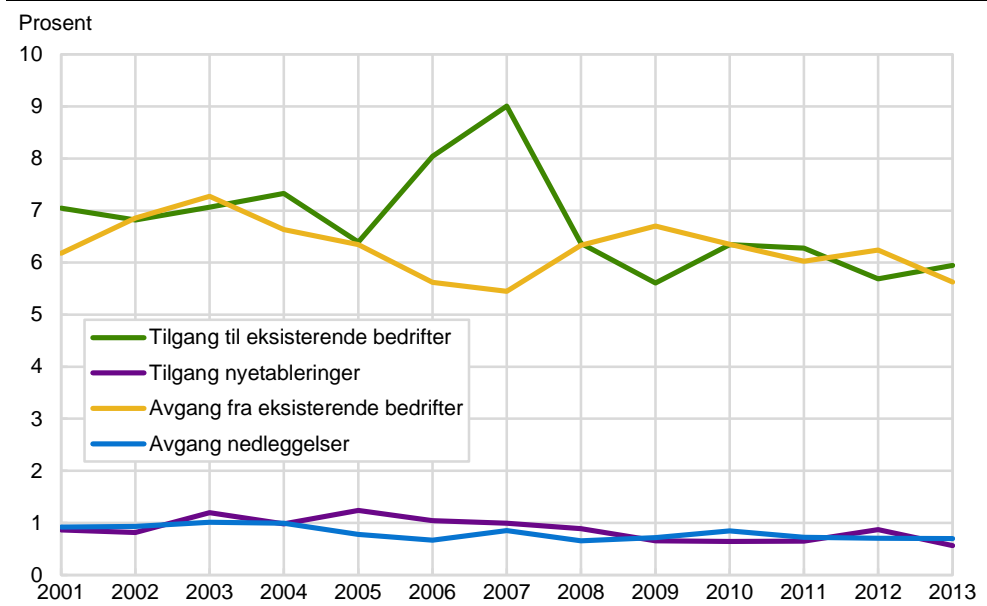
Figur 4.41 Brutto tilgang av nye sysselsatte til eksisterende og nyetablerte bedrifter og avgang fra sysselsetting fra eksisterende og nedlagte bedrifter 2001-2013. Prosent av total sysselsetting i minst sentrale kommuner (sentralitet 1). Personer uten innvandrerbakgrunn

I figur 4.42 vises bruttostrømmer for personer uten innvandrerbakgrunn på det nest laveste sentralitetsnivået. Også her er det tilgangen av nye sysselsatte til tidligere etablerte bedrifter som er dominerende, men også her er det flere år der avgangen fra sysselsetting fra de etablerte bedriftene er større enn tilgangen fra denne persongruppen. Det gjelder enkelte av de første årene av perioden, i finanskrisen 2009 samt i 2012. Størst tilgang av nye sysselsatte personer uten innvandrerbakgrunn i forhold til avgang var det i årene 2006 og 2007, der tilgangen kom opp i om lag 9 prosent av den totale sysselsettingen.

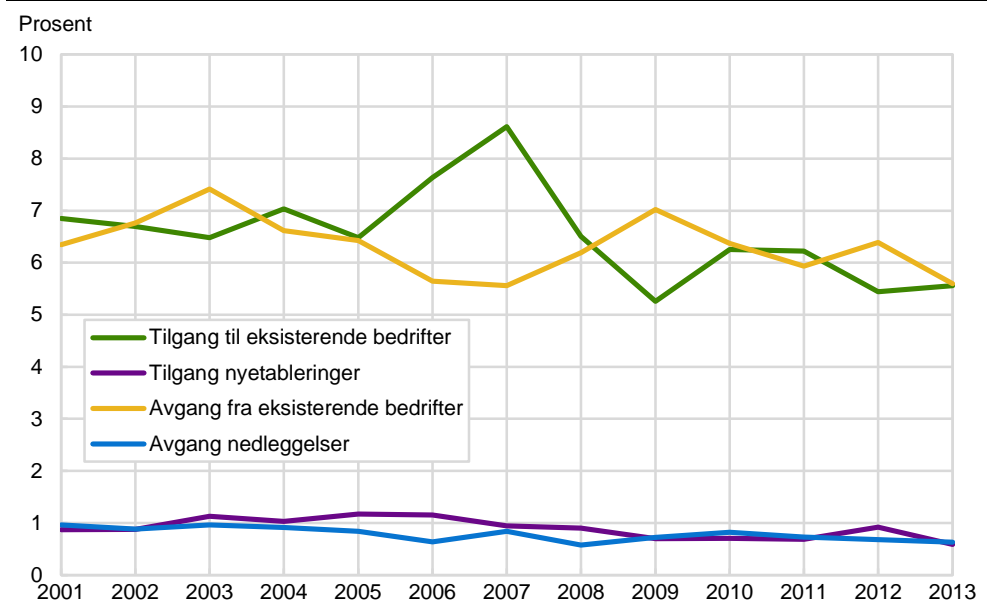
Nye sysselsatte uten innvandrerbakgrunn bidrer med en tilgang til nyetablerte bedrifter tilsvarende om lag 1 prosent av den samlede sysselsettingen i mindre sentrale kommuner. Men som vi ser, er det er svakt fallende tendens etter toppåret 2005, for så å gjøre et lite hopp opp igjen i 2012. For øvrig er det i flere år omtrent like mange som mister sin jobb fordi bedriften de jobbet i ble nedlagt. Størst avgang fra sysselsetting på grunn av nedleggelse kom i de første årene av 2000-tallet og i 2007 og 2010. Som vi ser, var rekrutteringen av nye sysselsatte personer uten innvandrerbakgrunn til nyetablerte bedrifter større enn den avgangen de som mistet sin jobb på grunn av nedleggelse bidro med i årene før finanskrisen og i 2012.

Figur 4.42 Brutto tilgang av nye sysselsatte til eksisterende og nyetablerte bedrifter og avgang fra sysselsetting fra eksisterende og nedlagte bedrifter 2001-2013. Prosent av total sysselsetting i mindre sentrale kommuner (sentralitet 2). Personer uten innvandrerbakgrunn

I figur 4.43 vises tilsvarende bruttostrømmer for personer uten innvandrerbakgrunn på det nest høyeste sentralitetsnivået. Også her er det tilgangen av nye sysselsatte til tidligere etablerte bedrifter størst, men også her er det flere år der avgangen fra sysselsetting fra de etablerte bedriftene er større enn tilgangen fra denne persongruppen. Det gjelder spesielt i årene 2003, 2009 og 2012. Størst tilgang av nye sysselsatte personer uten innvandrerbakgrunn i forhold til avgang var det i årene 2006 og 2007, der tilgangen kom opp i om lag 8,5 prosent av den totale sysselsettingen.

Figur 4.43 Brutto tilgang av nye sysselsatte til eksisterende og nyetablerte bedrifter og avgang fra sysselsetting fra eksisterende og nedlagte bedrifter 2001-2013. Prosent av total sysselsetting i noe sentrale kommuner (sentralitet 3). Personer uten innvandrerbakgrunn

Nye sysselsatte uten innvandrerbakgrunn bidrar med en tilgang til nyetablerte bedrifter tilsvarende om lag 1 prosent av den samlede sysselsettingen i noe sentrale kommuner. Men med en svakt fallende tendens etter toppårene 2005 og 2006, for så å gjøre et lite hopp opp igjen i 2012. For øvrig er det i flere år like mange som

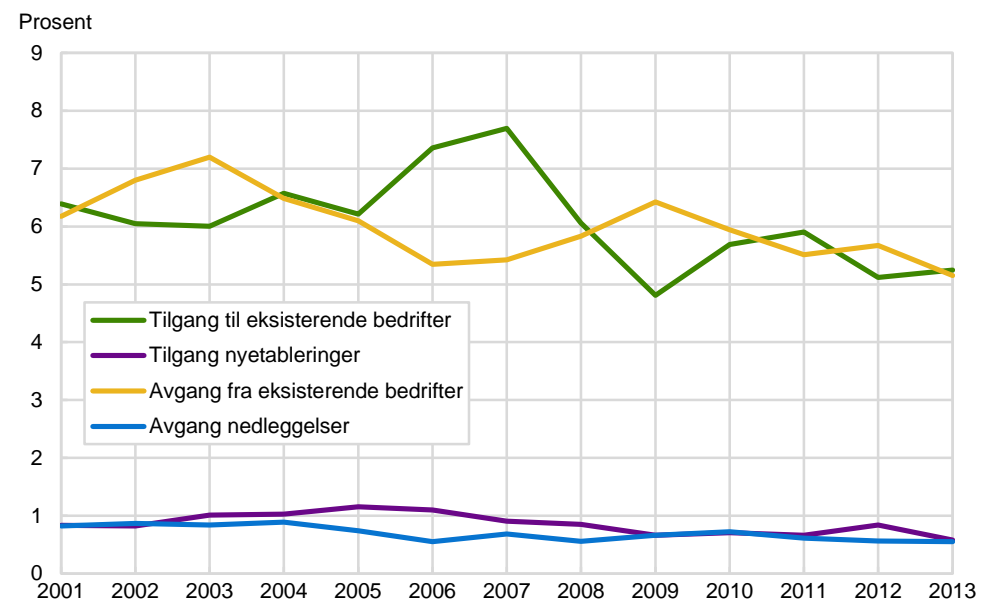

mister sin jobb på grunn av bedriftsnedleggelse. Størst avgang fra sysselsetting på grunn av nedleggelse kom i de første årene av 2000-tallet og i 2007 og 2010. Som vi ser, var rekrutteringen av nye sysselsatte personer uten innvandrerbakgrunn til nyetablerte bedrifter større enn den avgangen de som mistet sin jobb på grunn av nedleggelse bidro med i flere av årene før finanskrisen og i 2012.

I figur 4.44 vises tilsvarende bruttostrømmer for personer uten innvandrerbakgrunn på det høyeste sentralitetsnivået. Også her er det tilgangen av nye sysselsatte til tidligere etablerte bedrifter som dominerer, men også her flere år der avgangen fra de etablerte bedriftene er større enn tilgangen fra denne persongruppen. Det gjelder spesielt i årene 2002 og 2003, i 2009 og 2012. Størst tilgang av nye sysselsatte personer uten innvandrerbakgrunn i forhold til avgang var det i årene 2006 og 2007, da tilgangen kom opp i drøyt 7,5 prosent av den totale sysselsettingen, som er noe lavere enn på de øvrige sentralitetsnivåene.

Nye sysselsatte uten innvandrerbakgrunn bidrar med en tilgang til nyetablerte bedrifter med om lag 1 prosent av den samlede sysselsettingen også i de mest sentrale kommunene, men med en svakt fallende tendens etter toppårene 2005 og 2006, for så å gjøre et lite hopp opp igjen i 2012. For øvrig er det i flere år like mange som mister sin jobb fordi bedriften ble nedlagt. Størst avgang fra sysselsetting på grunn av nedleggelse kom i de første årene av 2000-tallet og under finanskrisen i 2009 og 2010. Som vi ser, var rekrutteringen av nye sysselsatte personer uten innvandrerbakgrunn til nyetablerte bedrifter større enn den avgangen de som mistet sin jobb på grunn av nedleggelse bidro med i flere av årene før finanskrisen og i 2012.

Figur 4.44 Brutto tilgang av nye sysselsatte til eksisterende og nyetablerte bedrifter og avgang fra sysselsetting fra eksisterende og nedlagte bedrifter 2001-2013. Prosent av total sysselsetting i sentrale kommuner (sentralitet 4). Personer uten innvandrerbakgrunn

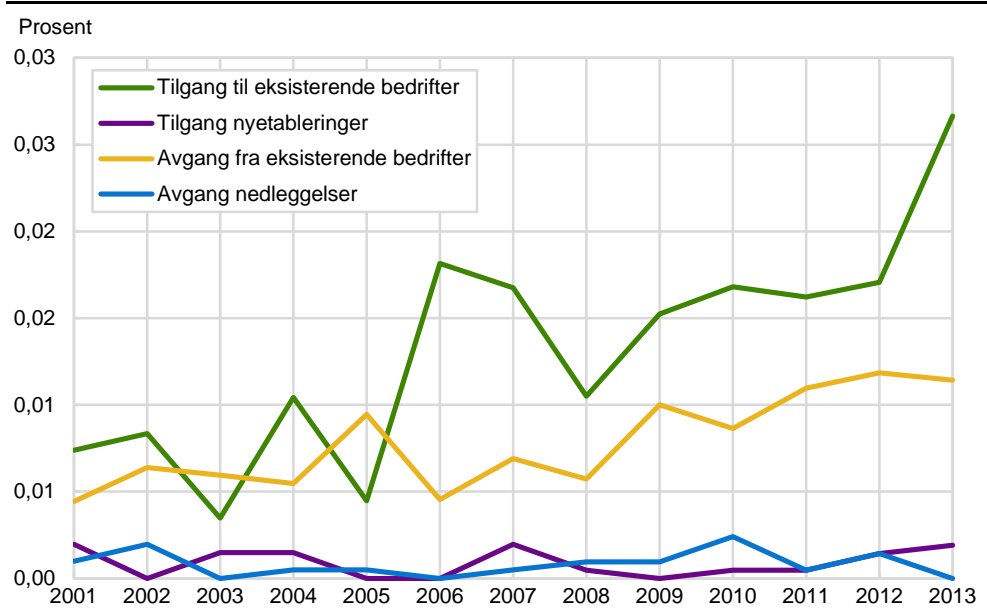

Personer født i Norge av innvandrerforeldre:

Til slutt ser vi på tilsvarende rekruttering og avgang i de minst sentrale kommunene blant personer født i Norge av to innvandrerforeldre (figur 4.45). Som vi ser, er andelen disse utgjør av den totale sysselsettingen i disse kommunene ganske liten. Det er også i denne gruppen en klar økning utover i perioden i rekruttering til sysselsetting i tidligere etablerte bedrifter, dog med en klar nedgang i økningen i 2008. Avgangen fra sysselsetting fra tidligere etablerte bedrifter er også ganske stor og noe økende gjennom perioden, skjønt det er ingen år etter 2005

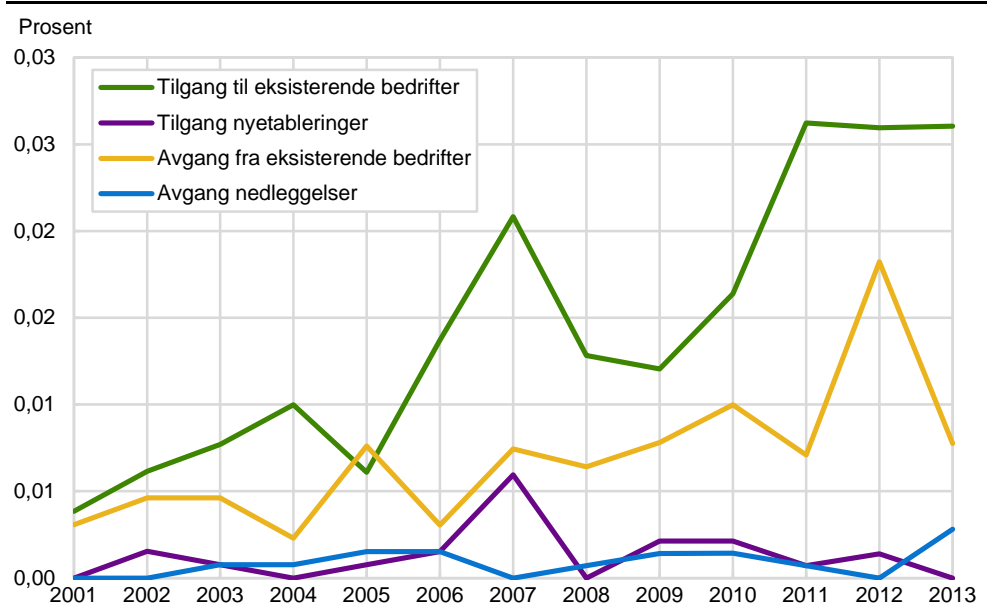
der avgangen er større enn rekrutteringen av nye sysselsatte til disse bedrifter, og selv i finanskrisåret var rekrutteringen større enn avgangen.

Figur 4.45 Brutto tilgang av nye sysselsatte til eksisterende og nyetablerte bedrifter og avgang fra sysselsetting fra eksisterende og nedlagte bedrifter 2001-2013. Prosent av total sysselsetting i de minst sentrale kommuner (sentralitet 1). Personer født i Norge av innvandrereforeldre

Det er få nye sysselsatte personer født i Norge av innvandrereforeldre som rekrutteres inn som arbeidskraft i nyetablerte bedrifter i de minst sentrale kommunene. Det var en liten økning i årene 2003 og 2007 og deretter en svak økning etter finanskrisen. Som vi ser, rammes også denne gruppen av bedrifts-nedleggelses i de minst sentrale kommunene, og gjennom finanskrisen og frem til 2011 noe mer enn det nye sysselsatte til nyetablerte bedrifter tilsa.

Figur 4.46 Brutto tilgang av nye sysselsatte til eksisterende og nyetablerte bedrifter og avgang fra sysselsetting fra eksisterende og nedlagte bedrifter 2001-2013. Prosent av total sysselsetting i mindre sentrale kommuner (sentralitet 2). Personer født i Norge av innvandrereforeldre

I figur 4.46 vise tilsvarende rekruttering og avgang i de mindre sentrale kommunene blant personer født i Norge av to innvandrereforeldre. Som vi ser, er andelen disse utgjør av den totale sysselsettingen i disse kommunene ganske liten.

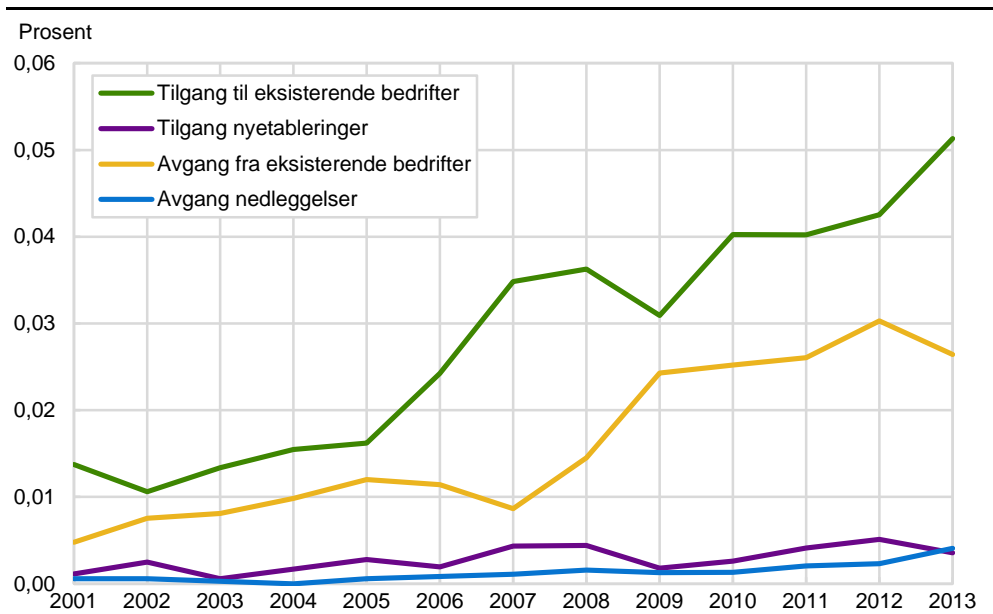
Men det er også i denne gruppen en klar økning utover i perioden i rekruttering til sysselsetting i tidligere etablerte bedrifter, dog med en klar nedgang i økningen i perioden 2008-2010, før økningen når sitt høyeste nivå mot slutten av perioden. Avgangen fra sysselsetting fra tidligere etablerte bedrifter er også ganske stor og noe økende gjennom perioden, skjønt det er ingen år etter 2005 der avgangen fra disse bedrifter er større enn rekrutteringen av nye sysselsatte til disse bedrifter, og selv i finanskriseåret var rekrutteringen større enn avgangen.

Som vi ser, er det få nye sysselsatte personer født i Norge av innvandrerforeldre som rekrutteres inn som arbeidskraft i nyetablerte bedrifter i de mindre sentrale kommunene. Det var riktignok en klar økning i 2007 og deretter en svak økning gjennom finanskrisen. Som vi ser, rammes noen i denne gruppen av bedriftsnedleggelse, og spesielt i 2013 noen flere enn det nye sysselsatte til nyetablerte bedrifter tilsa.

Videre ser vi på tilsvarende rekruttering og avgang i de noe sentrale kommunene blant personer født i Norge av to innvandrerforeldre (figur 4.47). Andelen disse utgjør av den totale sysselsettingen i disse kommunene er ganske liten. Men også i denne gruppen er det en klar økning utover i perioden i rekruttering til sysselsetting i tidligere etablerte bedrifter, dog med en nedgang i finanskriseåret 2009, før økningen når sitt høyeste nivå i 2013. Avgangen fra sysselsetting fra tidligere etablerte bedrifter er også ganske stor og noe økende gjennom perioden, skjønt det er ingen år der avgangen fra disse bedrifter er større enn rekrutteringen av nye sysselsatte til disse bedrifter, og selv i finanskriseåret var rekrutteringen større enn avgangen.

Det er få nye sysselsatte personer født i Norge av innvandrerforeldre som rekrutteres inn som arbeidskraft i nyetablerte bedrifter i de noe sentrale kommunene. Det var riktignok en klar økning i 2007 og 2008, og deretter en enda sterkere økning i 2012. Som vi ser, rammes også noen i denne gruppen av bedriftsnedleggelse, og spesielt i 2013 noen flere enn det nye sysselsatte til nyetablerte bedrifter tilsa.

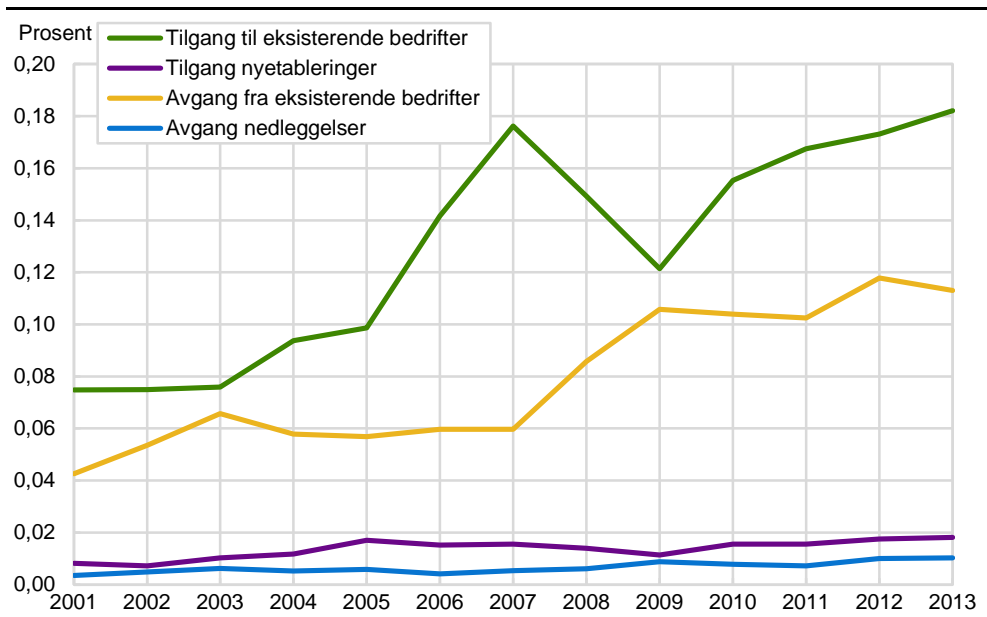
Figur 4.47 Brutto tilgang av nye sysselsatte til eksisterende og nyetablerte bedrifter og avgang fra sysselsetting fra eksisterende og nedlagte bedrifter 2001-2013. Prosent av total sysselsetting i noe sentrale kommuner (sentralitet 3). Personer født i Norge av innvandrerforeldre

På tilsvarende måte ser vi her til slutt på rekruttering og avgang i de mest sentrale kommunene blant personer født i Norge av to innvandrerforeldre (figur 4.48).

Andelen disse utgjør av den totale sysselsettingen i disse kommunene er noe større enn på de øvrige sentralitetsnivåene, men dog likevel ganske moderat. Det er også i denne gruppen en klar økning utover i perioden i rekruttering til sysselsetting i tidligere etablerte bedrifter, dog med en klar nedgang i finanskriseåret 2009, før økningen når sitt høyeste nivå i 2013. Avgangen fra sysselsetting fra tidligere etablerte bedrifter er også ganske stor og noe økende gjennom perioden, skjønt det er ingen år der avgang fra disse bedrifter er større enn rekrutteringen av nye sysselsatte til disse bedrifter, og selv i finanskriseåret var rekrutteringen større enn avgangen.

Figur 4.48 Brutto tilgang av nye sysselsatte til eksisterende og nyetablerte bedrifter og avgang fra sysselsetting fra eksisterende og nedlagte bedrifter 2001-2013. Prosent av total sysselsetting i sentrale kommuner (sentralitet 4). Personer født i Norge av innvandrerforeldre

Som vi ser, er det enkelte nye sysselsatte personer født i Norge av innvandrerforeldre som rekrutteres inn som arbeidskraft i nyetablerte bedrifter i de mest sentrale kommunene. Det var en klar økning i 2005 som falt svakt mot finanskriseåret 2009, for deretter igjen å øke litt mot slutten av perioden. Som vi ser, rammes også noen i denne gruppen av bedriftsnedleggelse i de mest sentrale kommunene, men i ingen av årene flere enn det nye sysselsatte til nyetablerte bedrifter tilsa.

4.7. Brutto endringer i rekruttering til sysselsetting og avgang fra sysselsetting fordelt på innvandrere etter innvandringsgrunn og sentralitet

I dette siste underkapitlet av kapittel 4 har vi sett på hvordan bruttostrømmene av nye sysselsatte til sysselsetting og hvordan bruttostrømmene ut av sysselsetting foregår blant innvandrere gitt deres innvandringsgrunn. Som tidligere definert i kapittel 3, har vi også tatt med innvandrere født i andre nordiske land som en egen gruppe, selv om disse ikke er definert med noen innvandringsgrunn. På tilsvarende måte har vi også tatt med innvandrere som har ukjent eller uoppgitt innvandringsgrunn. Den siste utgjør en stadig mindre gruppe, i og med at majoriteten består av de som ankom landet før 1990, da innvandringsgrunn ble innført i statistikken.

Tallene er også her gitt først for landet som helhet samt deretter for hvert av de fire sentralitetsnivåene som vist i de forrige underkapitlene og definert i kapittel 3.

Av figur 4.49, som er standardisert i forhold til totalt antall sysselsatte i landet, ser vi at den klart største tilførselen av nye sysselsatte stammer fra innvandrere med arbeid som innvandringsgrunn, og da spesielt i tiden etter 2004, da økningen har vært formidabel fra et årlig rekrutteringsnivå på om lag 0,1 prosent av totalt antall sysselsatte i landet og opp til om lag 1,1 prosent i toppåret 2011. Går vi tilbake til de første årene av 2000-tallet, men før 2004, var den største tilførselen av nye sysselsatte innvandrere å finne blant de med familie som innvandringsgrunn, etterfulgt av innvandrere fra øvrige nordiske land. Flyktninger hadde også en årlig tilførsel av nye sysselsatte som lå litt over 0,2 prosent av landets totale sysselsetting, noe som var om lag på nivå med eller litt over innvandrere med ukjent innvandringsgrunn, og høyere enn de innvandrere som den gang hadde arbeide som innvandringsgrunn. Som vi ser, var rekrutteringen av nye sysselsatte blant innvandrere med utdanning som innvandringsgrunn klart den laveste blant innvandrerne på begynnelsen av 2000-tallet.

Fra 2004 er det som nevnt arbeidsinnvandrere som står for den klart sterkeste økningen i sysselsettingen, etterfulgt av innvandrere med familie og flukt som innvandringsgrunn og dernest nordiske innvandrere. Innvandrere med utdanning som innvandringsgrunn har vist en jevnt økende andel nye sysselsatte gjennom hele den perioden vi ser på, mens nye sysselsatte innvandrere med ukjent innvandringsgrunn har vist en litt fallende tendens gjennom perioden, noe som nevnt har sammenheng med at denne gruppen blir stadig mindre jo lenger tid det går etter året 1990. Samtlige grupper viser en viss nedgang i veksten i finanskriseåret 2009, med sterkest utslag for innvandrere med arbeid, familie og flukt som innvandringsgrunn.

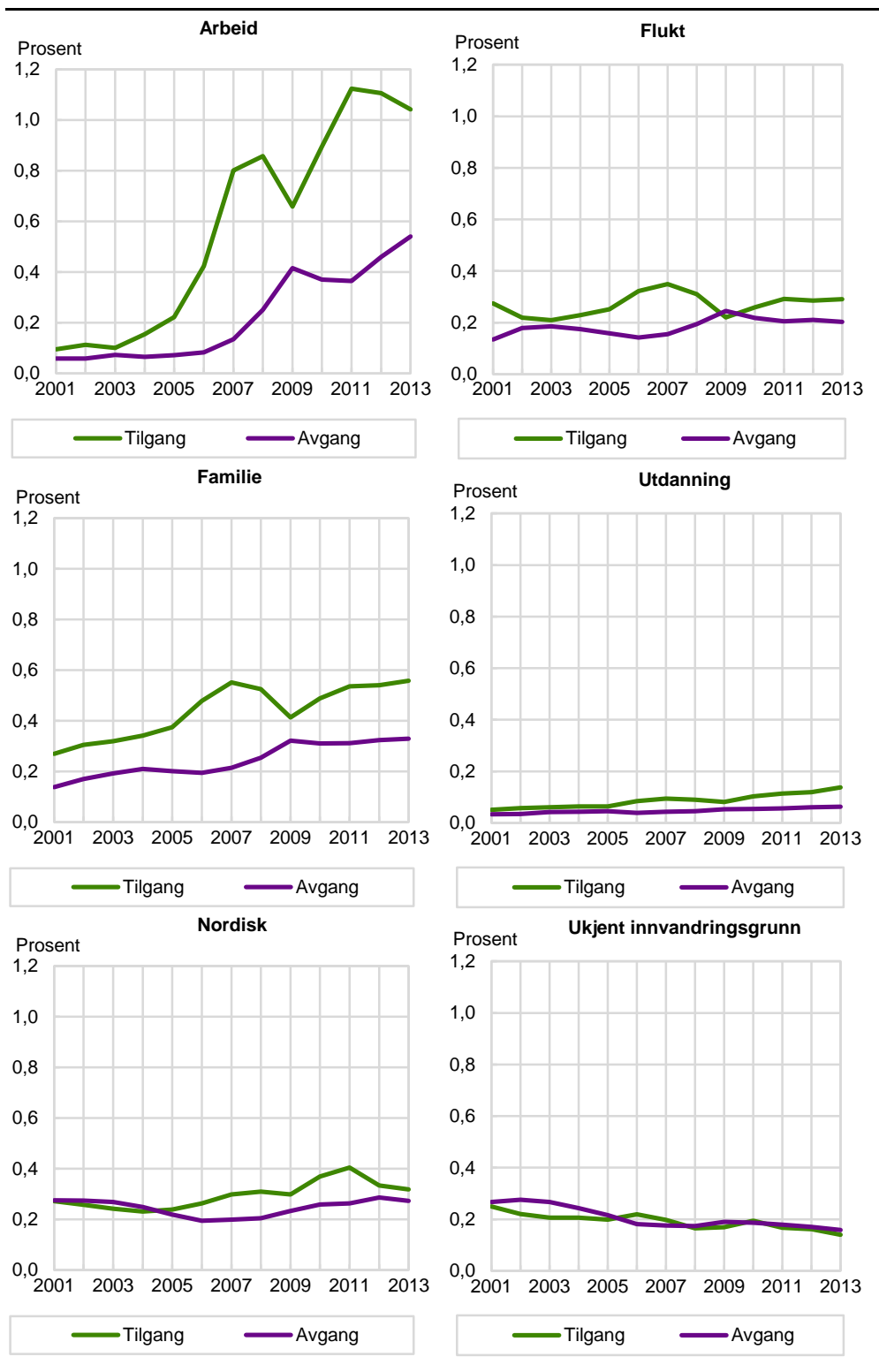
Som vi allerede har sett i underkapitlene over, foregår det ikke bare rekruttering til sysselsetting blant innvandrerne, men også en betydelig andel som går ut av sysselsetting til noe annet. Denne økningen er også klart sterkest blant innvandrere med arbeid som innvandringsgrunn, der økningen dog startet noen år senere enn rekrutteringen, men som deretter ble ganske betydelig frem til finanskriseåret, for deretter å falle noe tilbake før den igjen økte mot slutten av perioden. Nettotilførselen av arbeidsinnvandrere har dog hele tiden hatt en tendens til å øke klart, men dog med en sterk tilbakegang i finanskriseåret 2009 samt i det siste året 2013, da tilgangen sank mens avgangen økte klart.

Innvandrere med familie som innvandringsgrunn viser noe av den samme utviklingen, men da klart mer moderat. Skjønt, til forskjell fra arbeidsinnvandrere viser de fortsatt en nettoøkning i sysselsettingen også mot slutten av den perioden vi ser på her.

Innvandrere med flukt som innvandringsgrunn viser mye av den samme utviklingen, med en klar økning i rekrutteringen til sysselsetting i årene mellom 2004 og finanskrisen, samtidig som avgangen fra sysselsetting hadde en tendens til å falle frem til 2006. Flyktninger skiller seg deretter ut ved at de får en klar nedgang i rekrutteringen og sterk økning i avgangen fra sysselsetting inn i finanskrisen, og slik at avgangen fra sysselsetting blir større enn rekruttering til sysselsetting i finanskriseåret 2009. Etter finanskrisen har det derimot vært en økning i tilgangen til sysselsetting og en svak nedgang i avgangen fra sysselsetting blant flyktningene helt ut perioden vi ser på.

Nordiske innvandrere oppfører seg litt annerledes enn flere av de andre, ved at bruttoavgangen fra sysselsetting var klart fallende gjennom årene før finanskrisen, for deretter å øke jevnt ut perioden. I likhet med arbeidsinnvandrere bidrar de nordiske innvandrere til klart lavere nettotilførsel til sysselsettingen mot slutten av perioden, men som vi ser, skyldes dette vel så mye lavere tilgang til sysselsetting som økt avgang fra sysselsetting.

Figur 4.49 Brutto tilgang av nye sysselsatte og brutto avgang fra sysseting 2001–2013 blant innvandrere etter innvandringsgrunn. I prosent av total sysseting i hele landet

Selv om utdanningsinnvandrere utgjør en liten del av tilførselen av nye sysselsatte, så bedrer de sin posisjon på arbeidsmarkedet jevnt over gjennom perioden etter 2004 med et lite unntak også for dem i finanskrisetåret 2009. Som vi ser, fortsetter de å bedre sin posisjon også i de siste årene i kraft av noe sterkere tilførsel av nye sysselsatte, mens avgangen fra sysseting holder seg forholdsvis stabil, dog med en ørliten årlig vekst.

Den siste gruppen, bestående av innvandrere med ukjent innvandringsgrunn, hadde en svak start på 2000-tallet med klart større avgang fra sysselsetting enn tilgang til sysselsetting. Deretter fikk også de en positiv men moderat nettotilførsel i årene før finanskrisen, før trenden deretter er i nær balanse. Sammen med flyktninger er det gruppen innvandrere med ukjent innvandringsgrunn som viser større avgang ut av sysselsetting enn rekruttering til sysselsetting i finanskrisetåret 2009, mens de øvrige innvandrergroppene viste positiv netto tilførsel av arbeidskraft også dette året.

I dette avsnittet ser vi nærmere på hvordan disse bruttostrømmene på arbeidsmarkedet har foregått i de minst sentrale kommunene på sentralitetsnivå 1.

Av figur 4.50, som her er standardisert i forhold til totalt antall sysselsatte i de minst sentrale kommunene, ser vi at den klart største tilførselen av nye sysselsatte også her stammer fra innvandrere med arbeid som innvandringsgrunn, og da spesielt i tiden etter 2004, da økningen har vært formidabel fra et årlig nivå på under 0,1 prosent av totalt antall sysselsatte og opp til om lag 1,1 prosent i toppåret 2011. Det vil si at økningen i rekrutteringen av arbeidsinnvandrere har vært like sterk for kommunene på lavest sentralitet som vist for landsgjennomsnittet over.

Går vi også her tilbake til de første årene av 2000-tallet, men før 2004, var den største tilførselen av nye sysselsatte innvandrere å finne blant innvandrere fra nordiske land, etterfulgt av innvandrere med familie og flukt som innvandringsgrunn.

Både nordiske innvandrere og familieinnvandrere hadde en årlig tilførsel av nye sysselsatte som lå på mellom 0,2 og 0,3 prosent av sentralitetsnivåets totale sysselsetting, mens flyktninger bidro med litt under 0,2 prosent, som var noe høyere enn hos arbeidsinnvandrere og innvandrere med ukjent innvandringsgrunn. Som vi ser, var rekrutteringen av nye sysselsatte blant innvandrere med utdanning som innvandringsgrunn klart lavest også på det laveste sentralitetsnivået i begynnelsen av 2000-tallet.

Fra 2004 er det som nevnt arbeidsinnvandrere som står for den klart sterkeste veksten i sysselsettingen, etterfulgt av innvandrere med familie som innvandringsgrunn og dernest nordiske innvandrere og flyktninger. Mens innvandrere med utdanning som innvandringsgrunn viser en svak men jevnt økende andel nye sysselsatte gjennom hele perioden vi ser på, er andelen nye sysselsatte innvandrere med ukjent innvandringsgrunn ganske stabil, bortsett fra en liten økning under finanskrisen.

Som vi ser, er det også her en klar økning i avgangen fra sysselsetting, og klart sterkest blant innvandrere med arbeid som innvandringsgrunn, der økningen startet noen år senere enn rekrutteringen, men holdt seg ut perioden. Nettotilførselen av arbeidsinnvandrere har dog hele tiden hatt en tendens til å øke klart, men med en sterk tilbakegang i det siste året 2013, da tilgangen sank mens avgangen fortsatte å øke.

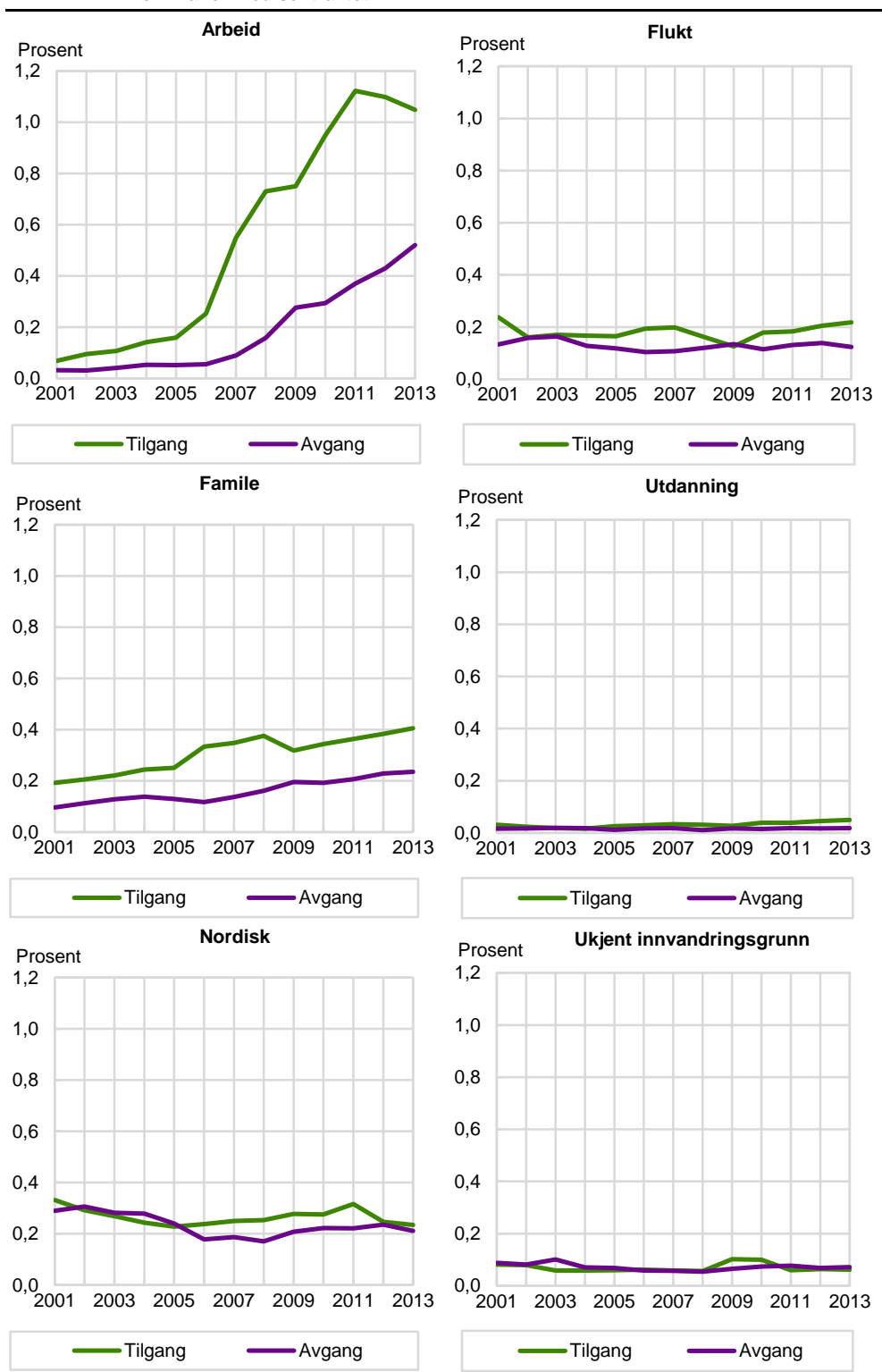
Innvandrere med familie som innvandringsgrunn viser noe av den samme utviklingen, men klart mer moderat. Til forskjell fra arbeidsinnvandrere viser de også på dette sentralitetsnivået fortsatt nettoøkning i sysselsettingen også mot slutten av perioden.

Innvandrere med flukt som innvandringsgrunn viser en viss økning i rekrutteringen til sysselsetting i årene mellom 2005 og finanskrisen, samtidig som avgangen fra sysselsetting hadde en tendens til å falle noe, slik at de bidro til en liten netto tilførsel til sysselsettingen. Flyktninger skiller seg deretter ut som eneste innvandrergrope der avgangen fra sysselsetting blir større enn rekruttering til sysselsetting i finanskrisetåret 2009. Etter finanskrisen har det derimot vært en

økning i tilgangen til sysselsetting og en nær utflating i avgangen fra sysselsetting blant flyktingene helt ut perioden.

Nordiske innvandrere viser en fallende tendens i bruttoavgangen fra sysselsetting gjennom årene før finanskrisen, for deretter å øke jevnt til og med 2012. I likhet med arbeidsinnvandrere bidrar de nordiske innvandrere til klart lavere nettotilførsel til sysselsettingen mot slutten av perioden, noe som skyldes lavere tilgang til sysselsetting.

Figur 4.50 Brutto tilgang av nye sysselsatte og brutto avgang fra sysselsetting 2001–2013 etter innvandringsgrunn. I prosent av total sysselsetting i minst sentrale kommuner med sentralitet 1

Utdanningsinnvandrere utgjør en svært liten andel av sysselsettingen i de minst sentrale kommunene, men de viser dog i alle årene etter 2004 en noe høyere tilførsel av nye sysselsatte enn avgang fra sysselsetting, og spesielt mot slutten av perioden.

Innvandrere med ukjent innvandringsgrunn hadde en noe større avgang fra sysselsetting enn tilgang til sysselsetting på begynnelsen av 2000-tallet. Deretter har rekruttering og avgang stort sett vært i balanse, med unntak av finanskriseårene 2009 og 2010, da tilgangen til sysselsetting var større enn avgangen i kommunene med lavest sentralitet.

I dette avsnittet ser vi nærmere på hvordan disse bruttostrømmene på arbeidsmarkedet har foregått i de mindre sentrale kommunene på sentralitetsnivå 2.

Av figur 4.51, som her er standardisert i forhold til totalt antall sysselsatte i de mindre sentrale kommunene, ser vi at den klart største tilførselen av nye sysselsatte også her stammer fra innvandrere med arbeid som innvandringsgrunn, og da spesielt i tiden etter 2004, da økningen har vært formidabel fra et årlig nivå på om lag 0,1 prosent av totalt antall sysselsatte på dette sentralitetsnivået og opp til litt over 1 prosent i toppåret 2011. Det vil si at økningen i rekrutteringen av arbeidsinnvandrere har vært nesten like sterk for kommunene på nest lavest sentralitet som vist for landsgjennomsnittet over.

Går vi også her tilbake til de første årene av 2000-tallet, men før 2004, var den største tilførselen av nye sysselsatte innvandrere å finne blant innvandrere med familie og flukt som innvandringsgrunn etterfulgt av nordiske innvandrere.

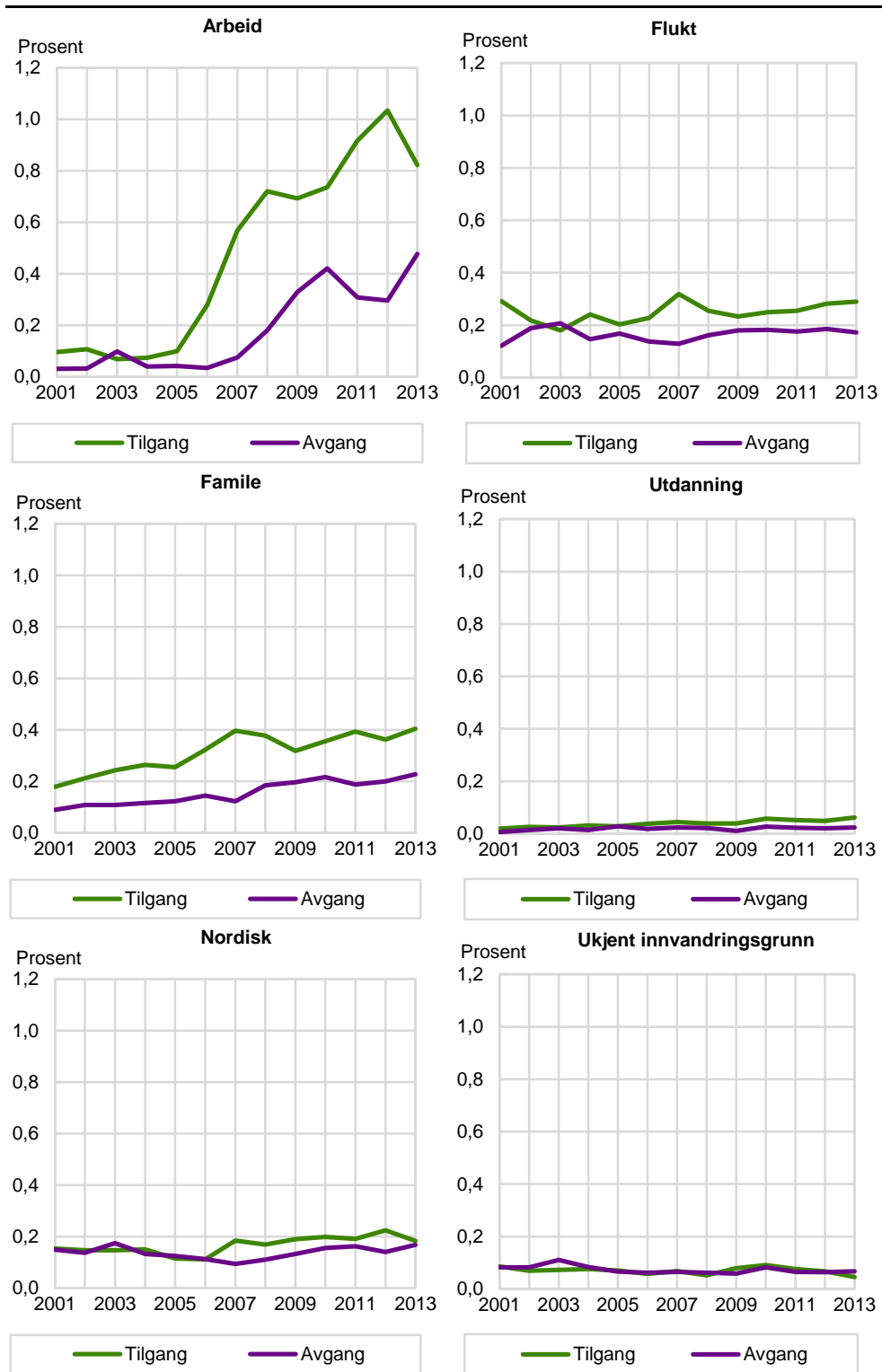
Både familieinnvandrere og flyktinger hadde en årlig tilførsel av nye sysselsatte som lå på litt over 0,2 prosent av sentralitetsnivåets totale sysselsetting, mens nordiske innvandrere bidro med noe under 0,2 prosent, som var høyere enn hos arbeidsinnvandrere og innvandrere med ukjent innvandringsgrunn. Som vi ser, var rekrutteringen av nye sysselsatte blant innvandrere med utdanning som innvandringsgrunn klart lavest også på det nest laveste sentralitetsnivået i begynnelsen av 2000-tallet.

Fra 2004 er det som nevnt arbeidsinnvandrere som står for den klart sterkeste veksten i sysselsettingen, etterfulgt av innvandrere med familie og flukt som innvandringsgrunn og dernest nordiske innvandrere. Mens innvandrere med utdanning som innvandringsgrunn viser en svak men jevnt økende andel nye sysselsatte gjennom hele perioden vi ser på, er andelen nye sysselsatte innvandrere med ukjent innvandringsgrunn ganske stabil.

Som vi ser, er det også her en klar økning i avgangen fra sysselsetting, og klart sterkest blant innvandrere med arbeid som innvandringsgrunn, der økningen også her startet noen år senere enn rekrutteringen. Nettotilførselen av arbeidsinnvandrere hadde en klar tendens til å øke frem til finanskrisen, da den deretter gikk noe ned. Etter finanskrisen økte nettotilførselen sterkt både på grunn av økt tilgang til og redusert avgang fra sysselsetting, for så også på dette sentralitetsnivået å falle sterkt tilbake i det siste året 2013, da tilgangen sank klart mens avgangen igjen økte sterkt.

Innvandrere med familie som innvandringsgrunn viser noe av den samme utviklingen, men i klart mindre omfang. Til forskjell fra arbeidsinnvandrere viser de også på dette sentralitetsnivået fortsatt nettoøkning i sysselsettingen også mot slutten av perioden.

Figur 4.51 Brutto tilgang av nye sysselsatte og brutto avgang fra sysselsetting 2001–2013 etter innvandringsgrunn. I prosent av total sysselsetting i mindre sentrale kommuner med sentralitet 2

Innvandrere med flukt som innvandringsgrunn viste i 2003 en større avgang fra sysselsetting enn rekruttering til sysselsetting, mens situasjonen var omvendt i resten av perioden, med sterkest nettoøkning i 2000, 2007 og 2013.

Nordiske innvandrere viser en fallende tendens i både bruttoavgang fra og rekruttering til sysselsetting frem til 2006, for deretter stort sett å øke frem til og med 2012. De nordiske innvandrere bidro til netto tilførsel til sysselsetting i

perioden etter 2006, med en nær balanse i 2013 da rekrutteringen til sysselsetting falt og avgangen fra sysselsetting økte.

Utdanningsinnvandrere utgjør en svært liten andel av sysselsettingen også i de mindre sentrale kommunene, men også her viser de dog i alle årene etter 2005 en noe høyere tilførsel av nye sysselsatte enn avgang fra sysselsetting, og spesielt mot slutten av perioden.

Innvandrere med ukjent innvandringsgrunn hadde en noe større avgang fra sysselsetting enn tilgang til sysselsetting på begynnelsen av 2000-tallet. Deretter har rekruttering og avgang stort sett vært i nær balanse.

I dette avsnittet ser vi nærmere på hvordan bruttostrømmene på arbeidsmarkedet har foregått i de noe sentrale kommunene på sentralitetsnivå 3.

Av figur 4.52, som her er standardisert i forhold til totalt antall sysselsatte i de noe sentrale kommunene, ser vi at den klart største tilførselen av nye sysselsatte også her stammer fra innvandrere med arbeid som innvandringsgrunn, og da spesielt i tiden etter 2004, da økningen har vært formidabel fra et årlig nivå på under 0,1 prosent av totalt antall sysselsatte på dette sentralitetsnivået og opp til litt over 0,9 prosent i toppåret 2011. Det vil si at økningen i rekrutteringen av arbeidsinnvandrere har vært litt i underkant for kommunene på nest høyest sentralitet enn for landsgjennomsnittet.

På begynnelsen av 2000-tallet, men før 2004, var den største tilførselen av nye sysselsatte innvandrere også her å finne blant innvandrere med familie og flukt som innvandringsgrunn etterfulgt av nordiske innvandrere.

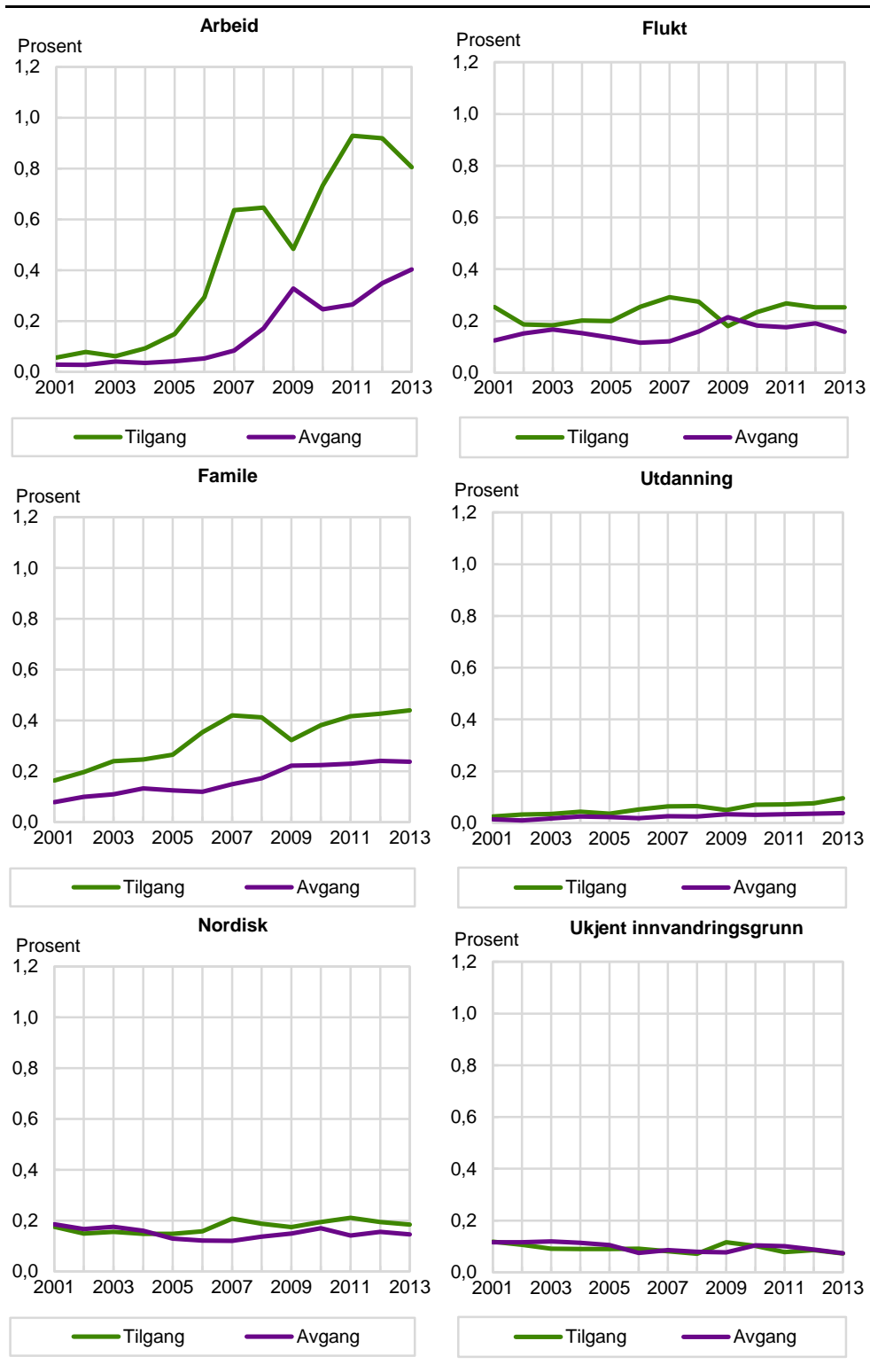
Familieinnvandrere og flyktninger hadde en årlig tilførsel av nye sysselsatte som lå på litt over 0,2 prosent av sentralitetsnivåets totale sysselsetting, mens flyktninger bidro med om lag 0,2 prosent og nordiske innvandrere med noe under 0,2 prosent, som var høyere enn hos arbeidsinnvandrere og innvandrere med ukjent innvandringsgrunn. Som vi ser, var rekrutteringen av nye sysselsatte blant innvandrere med utdanning som innvandringsgrunn klart lavest også på det nest høyeste sentralitetsnivået i begynnelsen av 2000-tallet.

Fra 2004 var det altså arbeidsinnvandrere som sto for den klart sterkeste veksten i sysselsettingen, etterfulgt av innvandrere med familie og flukt som innvandringsgrunn og dernest nordiske innvandrere. Mens innvandrere med utdanning som innvandringsgrunn viser en svak men jevnt økende andel nye sysselsatte gjennom hele perioden vi ser på, er andelen nye sysselsatte innvandrere med ukjent innvandringsgrunn ganske stabil.

Som vi ser, er det også her en klar økning i avgangen fra sysselsetting, og klart sterkest blant innvandrere med arbeid som innvandringsgrunn, der økningen også her startet noen år senere enn rekrutteringen. Nettotilførselen av arbeidsinnvandrere hadde en klar tendens til å øke frem til finanskrisen, da den gikk klart ned. Etter finanskrisen økte nettotilførselen sterkt både på grunn av økt tilgang til og redusert avgang fra sysselsetting, for så også på dette sentralitetsnivået å falle sterk tilbakegang i det siste året 2013, da tilgangen sank klart mens avgangen fortsatte å øke.

Innvandrere med familie som innvandringsgrunn viser noe av den samme utviklingen, men i klart mindre omfang. Til forskjell fra arbeidsinnvandrere viser de også på dette sentralitetsnivået fortsatt nettoøkning i sysselsettingen mot slutten av perioden.

Figur 4.52 Brutto tilgang av nye sysselsatte og brutto avgang fra sysselsetting 2001–2013 etter innvandringsgrunn. I prosent av total sysselsetting i noe sentrale kommuner med sentralitet 3

Innvandrere med flukt som innvandringsgrunn viste som eneste innvandrergruppe større avgang fra sysselsetting enn rekruttering til sysselsetting i finanskrisåret 2009, mens rekruttering til sysselsetting var større en avgangen fra sysselsetting i resten av perioden, med sterkest nettoøkning i 2000, i årene før finanskrisen og mot slutten av perioden.

Nordiske innvandrere viser en litt større avgang fra sysselsetting enn rekruttering til sysselsetting frem til 2004, mens situasjonen deretter er omvendt, bortsett fra en nærmere balanse, men dog positiv netto tilførsel under finanskrisen.

Utdanningsinnvandrere utgjør en liten andel av sysselsettingen også i de noe sentrale kommunene, men viser i samtlige år en noe høyere tilførsel av nye sysselsatte enn avgang fra sysselsetting, og spesielt i årene før finanskrisen og mot slutten av perioden.

Innvandrere med ukjent innvandringsgrunn hadde en noe større avgang fra sysselsetting enn tilgang til sysselsetting på begynnelsen av 2000-tallet. Deretter har rekruttering og avgang stort sett vært i nær balanse, dog med en litt større tilførsel enn avgang i finanskrisetåret 2009.

I dette siste avsnittet ser vi på hvordan bruttostrømmene på arbeidsmarkedet har foregått i de mest sentrale kommunene på sentralitetsnivå 4.

Av figur 4.53, som her er standardisert i forhold til totalt antall sysselsatte i de mest sentrale kommunene, ser vi at den klart største tilførselen av nye sysselsatte også her stammer fra innvandrere med arbeid som innvandringsgrunn, og da spesielt i tiden etter 2004, da økningen har vært formidabel fra et årlig nivå på ned mot 0,1 prosent av totalt antall sysselsatte på dette sentralitetsnivået og opp til om lag 1,2 prosent i toppåret 2011. Det vil si at økningen i rekrutteringen av arbeidsinnvandrere har vært litt i overkant for kommunene på det høyeste sentralitetsnivået enn for landsgjennomsnittet.

På begynnelsen av 2000-tallet, men før 2004, var den største tilførselen av nye sysselsatte innvandrere også her å finne blant innvandrere med familie og flukt som innvandringsgrunn etterfulgt av nordiske innvandrere og innvandrere med ukjent innvandringsgrunn.

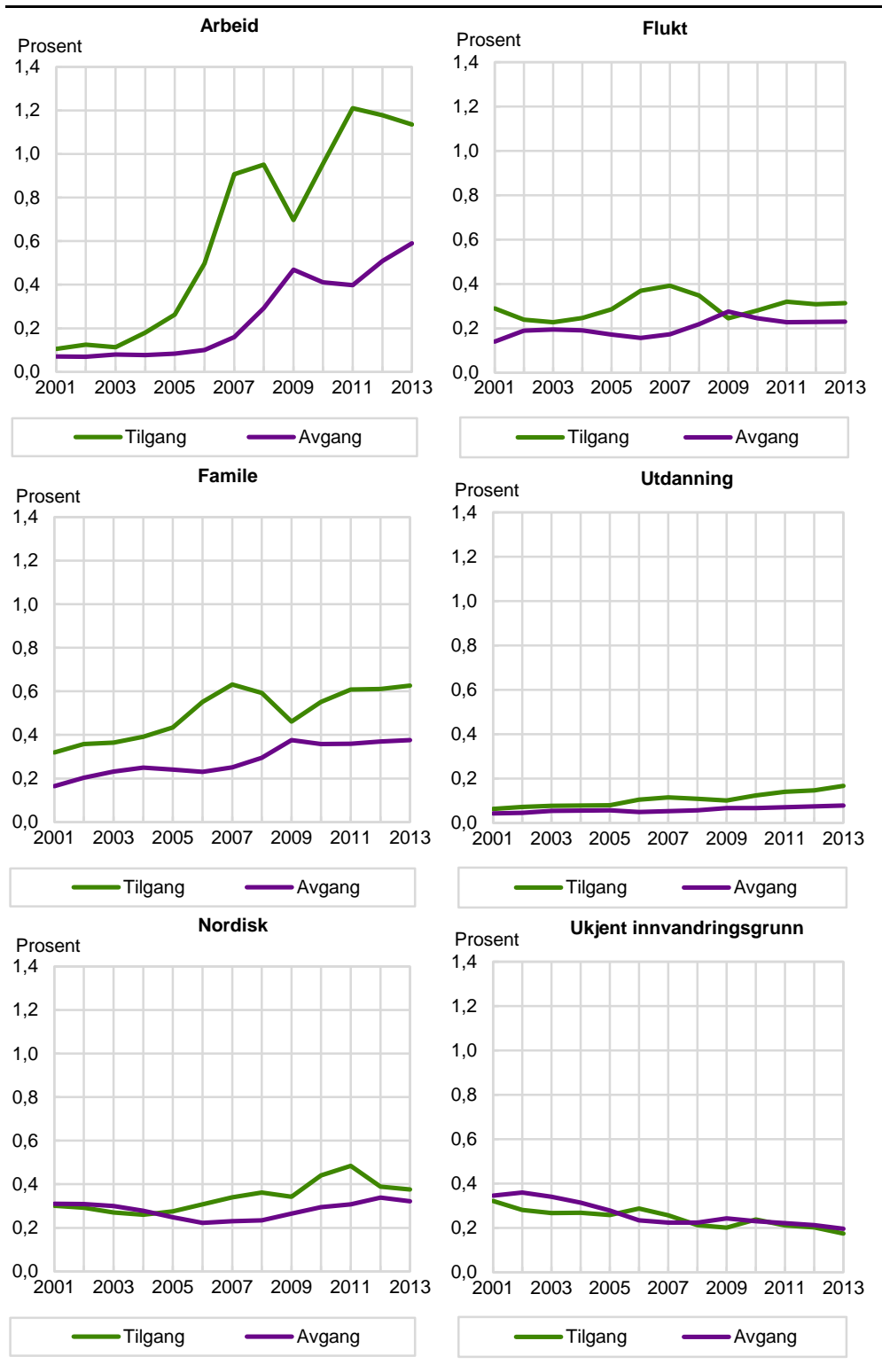
Familieinnvandrere og flyktninger hadde en årlig tilførsel av nye sysselsatte som lå på litt under 0,4 prosent av sentralitetsnivåets totale sysselsetting, mens flyktninger, nordiske innvandrere og innvandrere med ukjent innvandringsgrunn bidro med litt i overkant av 0,2 prosent, som var høyere enn hos arbeidsinnvandrere. Som vi ser, var rekrutteringen av nye sysselsatte blant innvandrere med utdanning som innvandringsgrunn lavest også på det høyeste sentralitetsnivået i begynnelsen av 2000-tallet.

Fra 2004 var det altså arbeidsinnvandrere som sto for den klart sterkeste veksten i sysselsettingen, etterfulgt av innvandrere med familie som innvandringsgrunn og nordiske innvandrere og dernest flyktninger. Mens innvandrere med utdanning som innvandringsgrunn viser en svak men jevnt økende andel nye sysselsatte etter 2005, er andelen nye sysselsatte innvandrere med ukjent innvandringsgrunn svakt synkende gjennom det meste av perioden.

Som vi ser, er det også her en klar økning i avgangen fra sysselsetting også på det høyeste sentralitetsnivået, og klart sterkest blant innvandrere med arbeid som innvandringsgrunn, der økningen også her startet noen år senere enn rekrutteringen. Nettotilførselen av arbeidsinnvandrere hadde en klar tendens til å øke frem til finanskrisen, da den gikk klart ned. Etter finanskrisen økte nettotilførselen sterkt både på grunn av økt tilgang til og redusert avgang fra sysselsetting, for så også på dette sentralitetsnivået å falle tilbake i det siste året 2013, da tilgangen sank mens avgangen var klart på vei opp.

Innvandrere med familie som innvandringsgrunn viser noe av den samme utviklingen, men i mindre omfang. Til forskjell fra arbeidsinnvandrere, viser de også på dette sentralitetsnivået fortsatt nettoøkning i sysselsettingen mot slutten av perioden.

Figur 4.53 Brutto tilgang av nye sysselsatte og brutto avgang fra sysselsetting 2001–2013 etter innvandringsgrunn. I prosent av total sysselsetting i sentrale kommuner med sentralitet 4

Innvandrere med flukt som innvandringsgrunn viste sammen med de med ukjent innvandringsgrunn større avgang fra sysselsetting enn rekruttering til sysselsetting i finanskrisetåret 2009, mens rekruttering til sysselsetting var større enn avgangen fra sysselsetting i resten av perioden, med sterkeste nettoøkning i 2000, i årene før finanskrisen og mot slutten av perioden.

Nordiske innvandrere viser en litt større avgang fra sysselsetting enn rekruttering til sysselsetting frem til 2004, mens situasjonen deretter er omvendt, bortsett fra en nærmere balanse, men dog positiv netto tilførsel mot slutten av perioden.

Utdanningsinnvandrere utgjør en litt større andel av sysselsettingen i de mest sentrale kommunene enn på de øvrige sentralitetsnivåene, og viser i samtlige år en noe høyere tilførsel av nye sysselsatte enn avgang fra sysselsetting, og spesielt i årene etter 2005.

Innvandrere med ukjent innvandringsgrunn hadde en noe større avgang fra sysselsetting enn tilgang til sysselsetting gjennom det meste av perioden, dog med en litt større tilførsel enn avgang i årene like før finanskrisen.

5. Sammenhengen mellom arbeidsmarked og flytting blant innvandrere, personer fødte i Norge av innvandrerforeldre og befolkningen for øvrig

- Flyktninger og familieinnvandrere flytter i stor grad i samsvar med sysselsettingsutviklingen. Arbeidsinnvandrere, nordiske innvandrere og etter hvert befolkningen uten innvandrerbakgrunn viser svakere sammenheng mellom utviklingen i regionale arbeidsmarkeder og nettoflytting.
- Bruttoinnvandringen går i store trekk til de delene av landet der det er størst netto vekst i sysselsettingen. Før finanskrisen gikk også de innenlandske flyttingene i retning av de områdene med flest ledige jobber, men etter finanskrisen har dette endret seg.
- Innvandringen fra utlandet har på mange måter kompensert for at det innenlandske flyttemønsteret har fulgt mer tradisjonelle veier, med netto utflytting fra flere av regionene der sysselsettingen har økt som følge av store petroleumsinvesteringer.
- Den store arbeidsinnvandringen til Norge generelt, og den regionale fordelingen spesielt, må også sees i lys av små fødselskohorter i Norge på 1970- og 1980-tallet, der den etterfølgende regionale fordelingen av disse har ført mange til Osloregionen, mens landet for øvrig har redusert sine andeler av disse små kohortene.
- Flyktninger og familieinnvandrere flytter innenlands til regioner der disse grupper har størst andeler av sysselsettingen fra før, mens arbeidsinnvandrere og nordiske innvandrere viser det motsatte mønsteret – de flytter i større grad til områder med færre andre arbeidsinnvandrere og nordiske innvandrere.
- Sammenhengen mellom utviklingen i regionale arbeidsmarkeder og flytting øker i styrke når mobiliteten måles i bruttoendringer fremfor i nettoendringer, spesielt blant arbeidsinnvandrere men også blant utdanningsinnvandrere og nordiske innvandrere.
- Dette kan blant annet forklares med at det er disse gruppene av innvandrere som har størst tilknytning til arbeidsmarkedet, og som ved siden av å vise stor rekruttering til sysselsetting også viser stor avgang fra sysselsetting.

I dette hovedkapitlet undersøker vi sammenhengen mellom netto- og bruttoendringer i sysselsettingen og flyttebevegelsene blant innvandrere, personer født i Norge av innvandrerforeldre og den øvrige befolkningen i Norge i perioden etter årtusenskiftet og frem til og med 2013. Vi har stilt hypoteser om det kan være større og sterkere sammenheng mellom flyttingene og arbeidsmarked når disse knyttes til bruttostrømmene på arbeidsmarkedet, enn de mer vanlig benyttede nettoendringene i sysselsettingen fra år til år. Det er blant annet i Stambøl (2005, 2011, 2012), samt i kapitlet foran, vist at det er betydelige strømmer både inn og ut av sysselsetting hvert år i alle regionale arbeidsmarkeder, om enn med noen regionale forskjeller. I tillegg er det også mange sysselsatte som skifter jobb i hvert år, og sånn sett bidrar til at den totale strømmen av personer inn og ut av sysselsetting, det være seg målt etter regioner, og ikke minst etter bedrifter, blir meget stor. Tar vi med alle personer i aldersgruppen 15-74 år som enten går inn i eller ut av en jobb, det være seg på heltid eller deltid, snakker vi om rundt en fjerdedel av den totale sysselsettingen hvert år som et gjennomsnitt. Enkelte grupper bidrar mer enn andre til denne store mobiliteten, og ikke minst er tallene høye for de yngste i yrkesaktiv alder, som blant annet har et, eller gjerne flere og skiftende, arbeidsforhold ved siden av utdanning.

5.1. Sammenhengen mellom nettoflytting mellom regioner, innvandring og netto sysselsettingsendringer

Vi starter med å se på flytting knyttet til nettoendringer i sysselsettingen. Vi har i Stambøl (2013b) sett at regionale bosettingskonsentrasjoner av innvandrere til dels har hatt stor betydning for innvandreres flyttemønster i Norge, og da spesielt blant flyktninger og deres familier, mens arbeidsinnvandrere og til dels nordiske innvandrere har langt mindre tendens til å flytte i retning regioner med flere bosatte fra egne grupper, der enkelte årganger endog viser negativ sammenheng mellom netto innenlands flytting og regional befolkningsutvikling etter innvandringsgrunn.

I de samme undersøkelser så vi også tentativt på noen sammenhenger mellom innenlands nettoflytting og regionale nettoendringer i sysselsettingen frem til 2010. Tilsvarende også på sammenhengen mellom brutto innvandring og regionale nettoendringer i sysselsettingen. Foreløpige konklusjoner var at blant innvandrergruppene var det flyktninger og deres familier som viste størst sammenheng mellom netto innenlands flytting og regionale nettoendringer i sysselsettingen, mens denne sammenhengen var langt svakere, og endog til tider negativ, for arbeidsinnvandrere og innvandrere fra andre nordiske land. Blant majoritetsbefolkningen uten innvandrerbakgrunn har det gjennom en årrekke vært positiv og signifikant sammenheng mellom netto innenlands flytting og regionale nettoendringer i sysselsettingen. Denne positive sammenhengen synes gradvis å ha blitt svekket i årene etter 2005, og ned til et nivå som i enkelte år gir negativ sammenheng mellom netto innenlands flytting og regional netto sysselsettingsutvikling blant majoritetsbefolkningen, men dog ikke signifikant negativ.

Det at flyktninger og deres familier viser en sterk, positiv og signifikant sammenheng mellom netto innenlands flytting og regionale nettoendringer i sysselsettingen, er i og for seg ikke så overraskende. Flyktninger blir i sine første år som bosatte i Norge plassert rundt i det ganske land. Deretter har det vist seg at flyttestrømmene blant flyktninger har gått i sentral retning. I den grad sysselsettingsutviklingen har vært noe bedre i sentrale regioner enn i regioner med middels og lav sentralitet, gir dette nettopp en positiv sammenheng mellom netto innenlands flytting og regionale nettoendringer i sysselsettingen. Slik har det vært lenge, og sånn er det fortsatt.

Den gradvis svakere bindingen mellom innenlands flytting og netto sysselsettingsutvikling blant befolkningen uten innvandrerbakgrunn har gitt grunnlag for en rekke hypoteser om hva dette kunne skyldes. I Stambøl (2013b) er det også vist hvordan det regionale bosettingsmønsteret for innvandrere har utviklet seg etter årtusenskiftet, samt sett på flyttemønsteret til både innvandrere og befolkningen uten innvandrerbakgrunn. Resultatene viste at innvandrere har spredd seg til hele landet, der arbeidsinnvandringen har vært særlig stor til Vestlandet, men også til Midt-Norge og videre nordover. Resultatene viste også at befolkningen uten innvandrerbakgrunn har fortsatt å flytte vekk fra mange av disse regionene, med nettoutflytting både fra Vestlandet, deler av Trøndelag og Nord-Norge, men også til dels fra Oslo. Når dette ses i sammenheng med den regionaløkonomiske utviklingen, der den såkalte «todelingen» av norsk økonomi, med sterk vekst knyttet til store petroleumsinvesteringer, ga spesielt sterk vekst i regioner på Vestlandet, men også videre nordover langs kysten, vil man også kunne forvente at dette vil ha positiv virkning på flyttestrømmene til de regioner hvor sysselsettingen utviklet seg bra. Når resultatene viser at befolkningen uten innvandrerbakgrunn fortsatt har hatt en tendens til å flytte mer fra enn til mange av disse regionene, bidrar dette til en svakere sammenheng mellom netto innenlands flytting og regional netto sysselsettingsutvikling.

Nå ga ikke resultatene av innenlands nettoflytting så mange positive estimater for en del av innvandrerguppene heller, og spesielt ikke blant arbeidsinnvandrere og

nordiske innvandrere. Dette ble tolket å ha sammenheng med at disse innvandrergруппene søkte seg til regionale arbeidsmarkeder der det var færre innvandrere fra samme gruppe, og dermed til regionale arbeidsmarkeder der konkurransen fra andre innvandrere var relativt mindre.

Sammenhengen mellom direkte innvandring og netto regional sysselsettingsendring var derimot klart positiv og signifikant for flere av innvandrergруппene, og da spesielt for arbeidsinnvandrere.

I Stambøl (2013b) ble det stilt spørsmål om hva som ville skje videre med dette flyttemønsteret, og vi har i første del av dette kapitlet tatt med noen resultater etter at vi har oppdatert tidligere analyser med tall for årene etter finanskrisen, og så langt til og med 2013.

Vi viser først resultater av sammenhengen mellom netto innenlands flytting og netto sysselsettingsendring basert på flytting mellom 89 økonomiske regioner i Norge (Se kapittel 3 og vedlegg A for nærmere detaljer). Vi har her brukt netto innenlands innflytting til hver av de 89 økonomiske regionene målt som antall personer som uavhengig variabel og vekstrate for nettoendringer i sysselsettingen i de samme regionene som forklaringsvariabel.

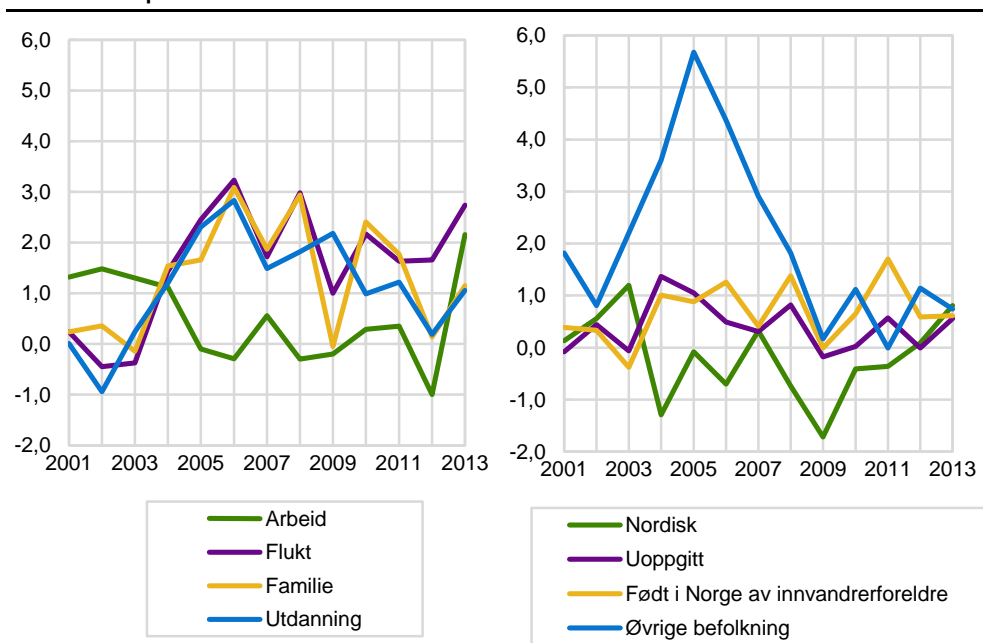
Resultatene viser at noe i underkant av halvparten av estimatene er signifikant positive eller signifikant negative. I figur 5.1 har vi tatt med alle t-verdier for estimeringene, slik at det blir lettere å se forskjellene mellom persongруппene med hensyn til sammenhengen mellom netto innenlands flytting og netto sysselsettingsendring i regionene utover på 2000-tallet (se tabell C1a i vedlegg C for mer detaljer). Figuren er delt i to, for at forskjellene mellom persongруппene lettere skal kunne synliggjøres, med hovedgruppene innvandrere som har arbeide, flukt, familie og utdanning som innvandringsgrunn samlet i den ene delen, og de øvrige gruppene bestående av innvandrere fra øvrige nordiske land, innvandrere med ukjent innvandringsgrunn, personer født i Norge av innvandrerforeldre samt personer uten innvandrerbakgrunn i den andre delen. Sammenlikninger kan gjøres ved at figurdelen er standardiserte.

Arbeidsinnvandrere viser stort sett svak sammenheng mellom netto innenlands flytting og den regionale sysselsettingsutviklingen. Sammenhengen veksler mellom år med positive og negative sammenhenger, men ingen av estimatene er signifikant positive eller negative innen vi kommer frem til 2013. I det siste året i undersøkelsesperioden viser plutselig arbeidsinnvandrere bra sammenheng mellom netto innenlands flytting og netto sysselsettingsutvikling. Hva som er årsaken til denne klare endringen er vanskelig å si, men resultatene viser at arbeidsinnvandrere i langt større grad enn tidligere beveger seg geografisk i retning de arbeidsmarkeder som relativt sett utvikler seg best. Vi har også sett i kapittel 4 at arbeidsinnvandrere viser en endret atferd i bruttostrømmene på arbeidsmarkedet mot slutten av perioden vi ser på, blant annet med mindre tilgang til sysselsetting og større avgang fra sysselsetting.

Går vi over til innvandrere med flukt som innvandringsgrunn, er resultatene klart annerledes, ved at denne gruppen viser en meget klar positiv sammenheng mellom netto innenlands innflytting og regionale nettoendringer i sysselsettingen det meste av perioden. Flyktingene flytter altså til de regionene der nettoøkningen i sysselsettingen er sterkest. Denne sammenhengen var dog svak og dels negativ i de aller første årene på 2000-tallet, men har fra og med 2004 gjennomgående vært positiv, og også med en klar signifikans med unntak av finanskrisetåret 2009, som rammet sentrale arbeidsmarkeder mer enn de mer perifere arbeidsmarkedene. Den positive sammenhengen er i og for seg ikke overraskende. Som vi har sett i Stambøl (2013b), er det innvandrere med flukt som innvandringsgrunn som viser

klart størst tendens til å flytte oppover i sentralitetshierarkiet gjennom sine innenlandske flyttinger, og med det øker sin sannsynlighet for å flytte i retning regionale arbeidsmarkeder med relativt bedre sysselsettingsutvikling i den grad økningen i sysselsettingen viser seg å være sterkere i mer enn i mindre sentrale regioner. Det vi ikke vet, er i hvilken grad flyktninger øker sin yrkesdeltakelse i kraft av flyttingene. Det vi vet, er at flyktninger i gjennomsnitt viser lavere yrkesdeltakelse enn andre grupper, men hvorvidt den viktigste forklaringsfaktoren til flyttingene i sentral retning er større og bedre arbeidsmarkeder, eller som vi har sett i Stambøl (2013b), å flytte i retning andre innvandrere med samme innvandringsgrunn som dem selv, er så langt vanskelig å si. Dette spørsmålet blir imidlertid noe behandlet i kapittel 6 i denne rapporten.

Figur 5.1 Sammenhengen mellom innenlands nettoinnflytting og netto sysselsettingsendring 2001-2013. Innvandrere etter innvandringsgrunn, personer født i Norge av innvandrerforeldre og øvrige befolkning 15-74 år. Estimeringene er basert på 89 økonomiske regioner og estimatene illustrert med t-verdier. Nettoflytting i antall personer

Innvandrere med familie som innvandringsgrunn viser mye av de samme resultater som flyktninger med hensyn til sammenheng mellom innenlands flytteretning og regional sysselsettingsutvikling. Dette er i og for seg ikke så overraskende, i og med at blant den registrert bosatte andelen av familieinnvandrere er det klart flere som er tilknyttet flyktninger som innvandringsgrunn enn de som er tilknyttet arbeidsinnvandrere. Den siste gruppen har riktignok vært sterkt økende de siste årene, men som beholdning av totalt antall bosatte familieinnvandrere i landet, er familieinnvandrere tilknyttet flyktninger fortsatt den største. Med unntak av de første årene på 2000-tallet, viser resultatene stort sett positiv sammenheng mellom innenlands netto innflytting og regionale nettoendringer i sysselsettingen, om enn litt svakere enn blant flyktninger.

Hos innvandrere med utdanning som innvandringsgrunn, er også sammenhengen mellom netto innenlands flytting og regional sysselsettingsutvikling for det meste positiv, og flere av årgangene før finanskrisen viser signifikant positive estimater, mens perioden deretter viser fortsatt positiv men ikke signifikant positive sammenhenger.

Nordiske innvandrere viser derimot en omvendt trend: Sammenhengen mellom innenlands nettoflytting og regionale nettoendringer i sysselsettingen er i all hovedsak negativ, men dog ikke signifikant negativ. Resultatene likner mye på de

funnt som er gjort for innvandrere med arbeid som innvandringsgrunn, og som for arbeidsinnvandrere blir sammenhengen positiv i det siste observasjonsåret, men dog ikke signifikant positiv.

Innvandrere med ukjent innvandringsgrunn viser overveiende svak sammenheng mellom innenlands netto innflytting og regional sysselsettingsutvikling. Estimatenes er stort sett positive, men ingen årganger viser signifikante sammenhenger. Som tidligere nevnt består denne gruppen hovedsakelig av noe eldre innvandrere som innvandret til Norge før 1990, og utgjør med det et lite antall personer som flytter i de årene vi ser på her. Gruppen ventes i kraft av sin noe høyere gjennomsnittsalder å vise større regional bofasthet og mindre regional flytteaktivitet enn øvrige grupper.

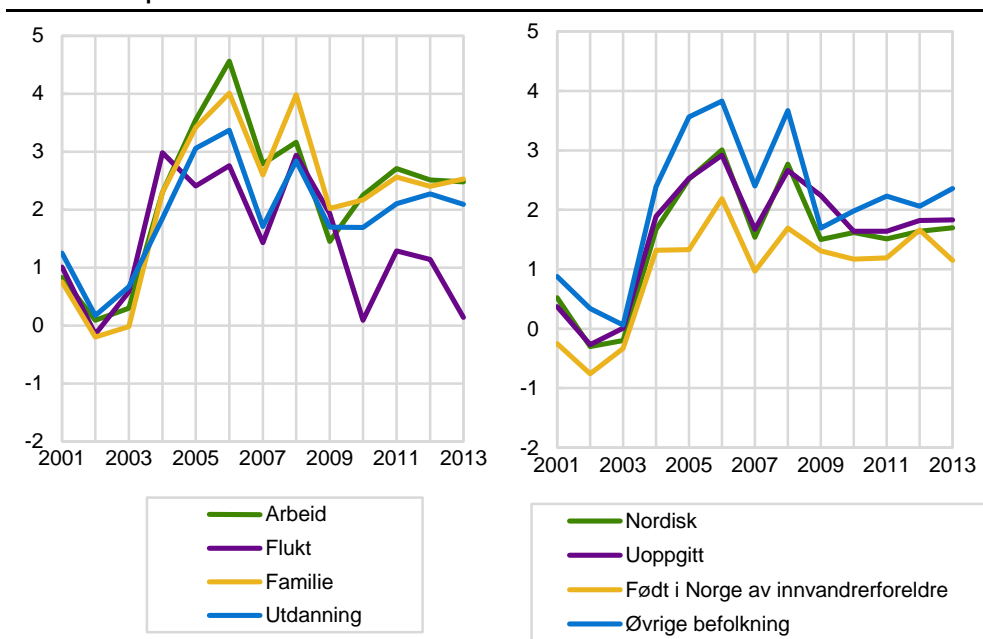
Personer født i Norge av innvandrerforeldre utgjør en stadig økende befolkningsgruppe i Norge. Deres netto innenlandske flyttinger har en tendens til å gå i retning regioner med noe sterkere enn svakere sysselsettingsvekst, men sammenhengene er også her svake, ved at ingen av årgangene, bortsett fra 2011, viser signifikante estimater for sammenhengen mellom netto innenlands flytting og regionale nettoendringer i sysselsettingen.

Til slutt tar vi med tilsvarende resultater for den øvrige befolkningen bestående av personer uten innvandrerbakgrunn. Tidligere flytteanalyser med tall fra 1980-, 1990- og tidlig 2000-tallet (se bl.a. Stambøl, 1994 og 2005, Stambøl, Stølen og Åvitsland, 1998, og Stambøl, 2010) har vist klare signifikante sammenhenger mellom innenlandske flyttinger og den regionale sysselsettingsutviklingen, med positiv sammenheng mellom innenlands brutto innflytting og netto sysselsettingsvekst, negativ sammenheng mellom innenlands brutto utflytting og netto sysselsettingsvekst og positiv sammenheng mellom innenlands netto innflytting og netto sysselsettingsutvikling for hele befolkningen. Resultatene i figur 5.1 bekrefter noe av dette, med klare positive og signifikante sammenhenger mellom netto innenlands innflytting og regionale nettoendringer i sysselsettingen i perioden fra 2003 og frem til og med 2005, dog etter noe svakere sammenheng mellom nettoflytting og arbeidsmarked helt i begynnelsen av årtusenet, da sysselsettingsutviklingen var svak. Deretter inntreier et klart trendskifte, ved at sammenhengen mellom netto innflytting og regional sysselsettingsvekst blir gradvis svakere frem mot finanskrisen, for deretter å gi svake og ikke-signifikante sammenhenger for alle årene frem til og med 2013. Det ble tidligere anslått at dette kunne ha en viss forbindelse med finanskrisen, begrunnet med at de mer sentrale arbeidsmarkedene ble noe mer påvirket av finanskrisen enn flere av de mellomstore og mindre sentrale regionale arbeidsmarkedene. En fortsatt sentraliserende trend i flyttebevegelsene ville sånn sett gi noe svakere sammenheng mellom netto innflytting og sysselsettingsutvikling. Men når nye oppdaterte estimeringer viser at den svake sammenhengen mellom nettoflytting og sysselsettingsutvikling blant personer uten innvandrerbakgrunn også fortsetter i årene etter finanskrisen, må forklaringene også søkes blant faktorer utenom finanskrisen. Et påfallende resultat er det klare fallet i estimatens signifikans etter 2005, og da parallelt med en stadig økende innvandring. Et spørsmål vi da kan stille er hvordan forbindelsene var mellom økningen i innvandringen og den regionale sysselsettingsutviklingen utover på 2000-tallet?

I figur 5.2 har vi tatt med resultater av sammenhengen mellom brutto innvandring og regional sysselsettingsutvikling i årene fra årtusenskiftet og frem til og med 2013 (se mer detaljer i tabell C1b i vedlegg C). Etter forholdsvis svak sammenheng mellom brutto innvandring og regional sysselsettingsutvikling de første årene av 2000-tallet, tar sammenhengen seg klart opp i tiden fra 2004 og gjennom den sterke oppgangsperioden frem til og med 2007. Det er arbeidsinnvandrere og innvandrere med familie som innvandringsgrunn som viser

sterkest sammenheng mellom innvandring og regional sysselsettingsutvikling blant innvandrere, men også personer uten innvandrerbakgrunn innvandrer til regionale arbeidsmarkeder med god sysselsettingsutvikling. Svakest sammenheng mellom innvandring og regional sysselsettingsutvikling viser personer født i Norge av innvandrerforeldre som gjeninnvandrer, mens innvandrere med flukt, utdanning og ukjent innvandringsgrunn samt nordiske innvandrere viser sånn midt på treet sammenheng i forhold til de øvrige persongruppene.

Figur 5.2 Sammenhengen mellom brutto innvandring og netto sysselsettingsendring 2001-2013. Innvandrere etter innvandringsgrunn, personer født i Norge av innvandrerforeldre og øvrige befolkning 15-74 år. Estimeringene er basert på 89 økonomiske regioner og estimatene illustrert med t-verdier. Innvandring i antall personer

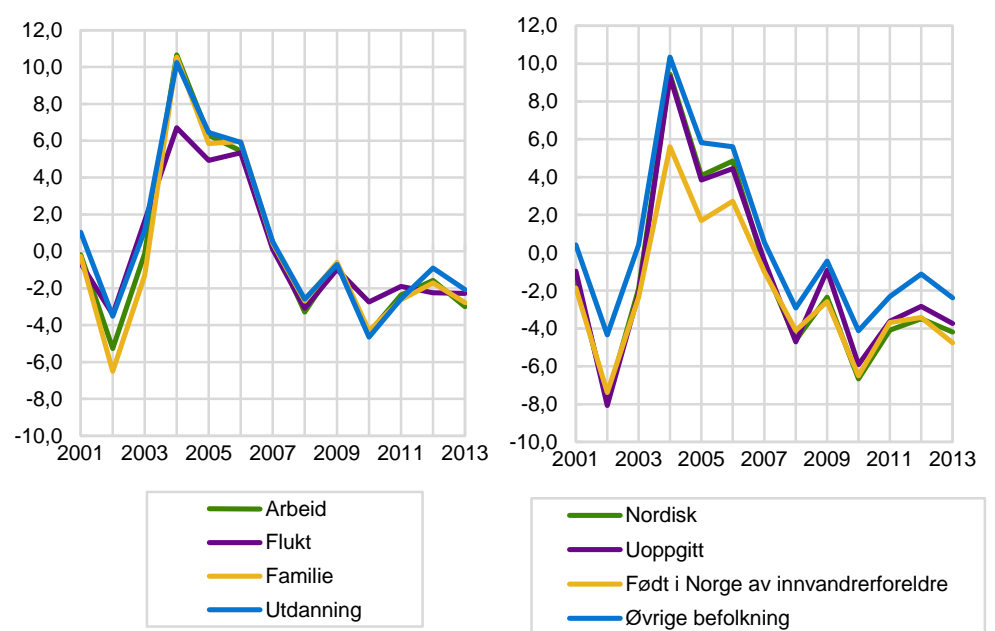
Etter en svakere sammenheng mellom innvandring og regional sysselsettingsutvikling gjennom finanskrisen, tok sammenhengen seg opp igjen de siste årene av undersøkelsesperioden, og da spesielt blant arbeidsinnvandrere og innvandrere med familie og utdanning som innvandringsgrunn, samt hos personer uten innvandringsbakgrunn som innvandrer. Dette til tross, blir sammenhengen mellom innvandring og regional sysselsettingsutvikling ikke like sterk i perioden etter finanskrisen som det den var i de sterke økonomiske vekstårene før finanskrisen, og spesielt er sammenhengen svak blant innvandrere med flukt som innvandringsgrunn.

Når vi ser sammenhengen mellom innenlands nettoinnflytting og innvandring i sammenheng med den regionale sysselsettingsutviklingen fremkommer en del interessante momenter. Mens sammenhengen mellom innenlands nettoinnflytting og netto regional sysselsettingsutvikling var forholdsvis svak for flere av innvandrergruppene med unntak av flyktninger og familieinnvandrere, samt sterkt fallende blant personer uten innvandrerbakgrunn utover i perioden, er sammenhengen klart annerledes mellom innvandringen og den regionale sysselsettingsutviklingen. Mye kan tyde på at innvandringen kompenserer for en noe svakere trend i utviklingen i sammenhengen mellom netto innenlands flytting og netto regional sysselsettingsutvikling.

For å vurdere dette nærmere, har vi sett på sammenhengen mellom den innenlandske nettoinnflyttingen og innvandringen til hver av landets 89 økonomiske regioner. Resultatene er gitt som t-verdier i figur 5.3 (se mer detaljer i tabell C1c i vedlegg C). Etter en overveiende negativ og signifikant sammenheng mellom

innenlandsk nettoinnflytting og innvandring på begynnelsen av 2000-tallet, snudde dette til klar positiv sammenheng i tiden rundt 2004 og de nærmeste årene deretter. Dette betyr at mens innvandringen gikk i retning regioner der den innenlandske nettoutflyttingen var størst i begynnelsen av årtuset, så snudde denne trenden slik at innvandringen gikk i samme retning som den innenlandske nettoinnflyttingen i tiden rundt og like etter utvidelsen av EU østover, som resulterte i en tiltagende økning i innvandringen til Norge. Fra og med 2007 blir denne sammenhengen svakere, for deretter å trekke i retning negativ sammenheng mellom netto innenlands flytting og innvandring. Dette betyr at innvandringen etter år 2006 i stor grad har gått til regioner i Norge som har mindre enn gjennomsnittlig nettoinnflytting. Dette gjelder for de fleste innvandringsgruppene, men i litt mindre grad blant flyktninger og personer med ukjent innvandringsgrunn som innvandrere. Dette bekrefter hypotesen om at innvandrere har hatt en tendens til å kompensere for innenlands netto utflytting, ved at de har innvandret til regioner som viser svakere enn gjennomsnittlig innenlands nettoinnflytting, slik at sammenhengen mellom innenlands nettoinnflytting og innvandring blir negativ, og som vi ser, i de fleste tilfelle også signifikant negativ.

Figur 5.3 Sammenhengen mellom innenlands nettoinnflytting og (brutto) innvandring 2001-2013. Personer etter innvandringsbakgrunn. Estimeringene er basert på 89 økonomiske regioner og estimatene illustrert med t-verdier

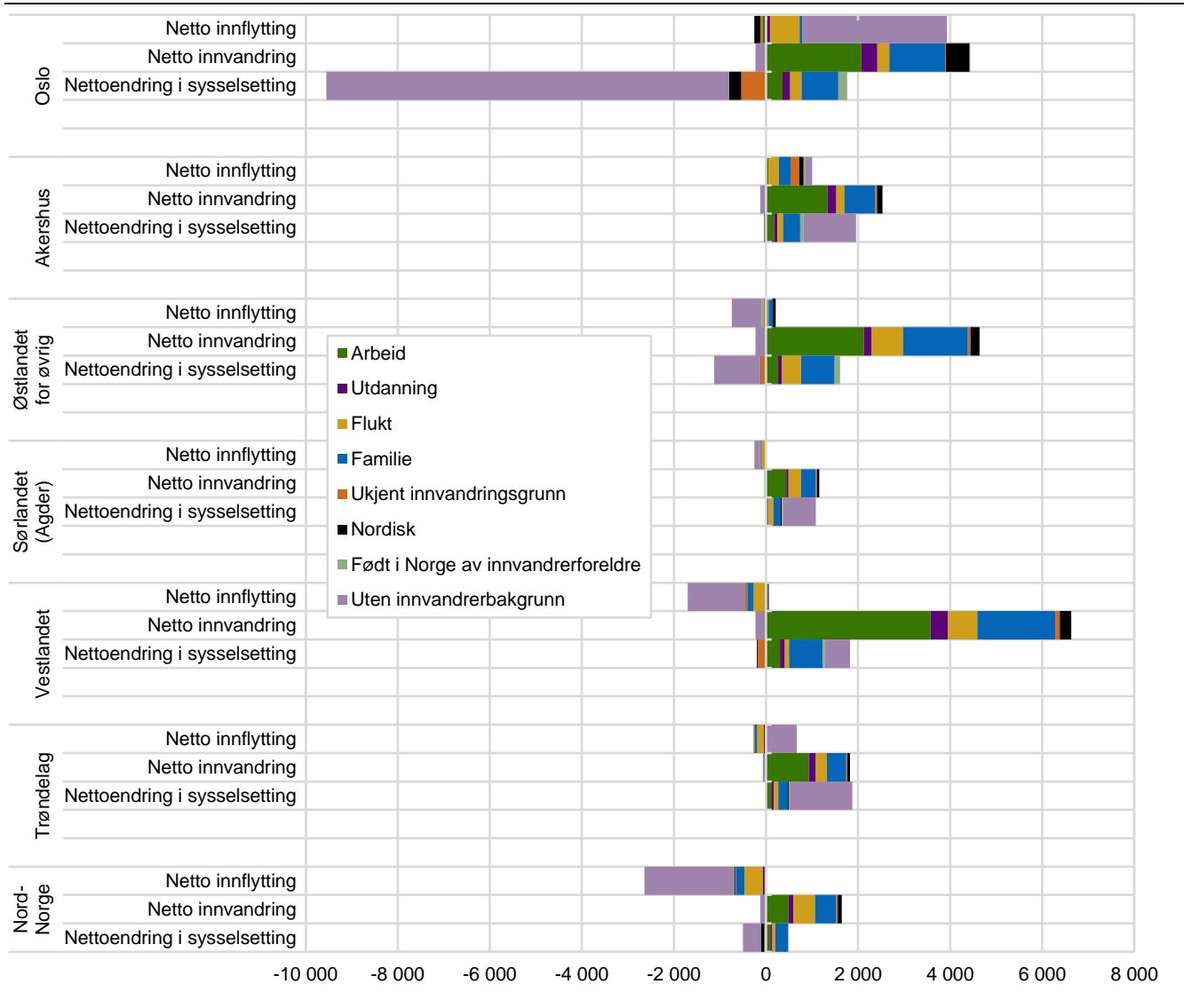

For å illustrere dette mer geografisk, har vi satt sammen resultatene av innenlands nettoflytting og netto innvandring for alle personer i yrkesaktiv alder, her gitt for personer i alderen 15-74 år. For å se nettoflyttebevegelsene i sammenheng med utviklingen i de regionale arbeidsmarkedene, har vi tatt med netto sysselsettingsendringer for hver av persongruppene i hvert av de geografiske områdene gitt etter de sysselsattes arbeidssted.

Resultatene er gitt i figurene 5.4 -5.7, og viser årlige gjennomsnittstall for nettoflytting, nettoinnvandring og netto sysselsettingsendring i de fire tre-årsperiodene 2002-2004, 2005-2007, 2008-2010 og 2011-2013. Tallene er fordelt på hovedstadsregionen, bestående av henholdsvis fylkene Oslo og Akershus hver for seg, Østlandet for øvrig, Sørlandet ved Agderfylkene, Vestlandet, Trøndelag og Nord-Norge. Som tidligere i analysen fordeler vi alle innvandrere etter innvandringsgrunn i tillegg til nordiske innvandrere, personer født i Norge av innvandrerforeldre samt personer uten innvandrerbakgrunn. I resultatene har vi foretatt denne inndelingen både av innenlands nettoflytting, netto innvandring og endringer i netto sysselsetting.

Figur 5.4 viser resultater for årene 2002-2004, som var en periode med til dels svak utvikling i arbeidsmarkedet, men med en noe bedre utvikling i 2004 enn i 2002 og 2003. Som vi ser, var det et klart fall i sysselsettingen i Oslo i disse årene, der først og fremst personer uten innvandrerbakgrunn ble rammet av denne nedgangen, mens flere av innvandrergruppene bidro med netto tilførsel av antall sysselsatte, og da spesielt blant de med familie som innvandringsgrunn. Til tross for klar sysselsettningsnedgang opplevde hovedstaden i denne perioden en klar økning både i innenlands netto innflytting og i netto innvandring. Mens personer uten innvandrerbakgrunn bidro mest til innenlands netto innflytting bidro innvandrere med arbeid som innvandringsgrunn mest til innvandringsoverskuddet, noe som skyldtes en viss økning i innvandringen fra denne gruppen etter EU utvidelsen østover fra medio 2004. Akershus opplevde en økning i både netto innflytting, netto innvandring og netto sysselsetting, der personer uten innvandrerbakgrunn bidro mest til økningen i sysselsettingen, mens personer med innvandrerbakgrunn bidro til overskuddet både i netto innflytting og netto innvandring. I det øvrige Østlandet bidro innvandrere til økning i nettoinnvandringen og i sysselsetting, mens personer uten innvandrerbakgrunn bidro til nedgang i både netto innflytting, netto innvandring og i sysselsettingen.

Figur 5.4 Netto innflytting, netto innvandring og netto sysselsettingsendring etter arbeidssted 2002-2004. Gjennomsnittlig antall personer i alderen 15-74 år etter innvandrerbakgrunn og landsdel

På Sørlandet var det små endringer i de tre komponentene, men personer med innvandrerbakgrunn bidro til en liten økning i netto innvandringen, mens personer uten innvandrerbakgrunn bidro til en liten økning i sysselsettingen. På Vestlandet var det også en liten nettoøkning i sysselsettingen i denne perioden, der især innvandrere med arbeid og familie som innvandringsgrunn bidro mye til en klar økning i nettoinnvandringen, mens personer uten innvandrerbakgrunn bidro klart til netto innenlands flyttetap. I trøndelagsfylkene var det også en liten økning i alle tre komponentene, der personer uten innvandrerbakgrunn bidro mest til overskuddet i innenlands netto innflytting og i sysselsettingen, mens arbeidsinnvandrere, familieinnvandrere og flyktninger bidro mest til et lite overskudd i nettoinnvandringen fra utlandet. I Nord-Norge var det små endringer i sysselsettingen, men dog slik at personer uten innvandrerbakgrunn bidro negativt, mens innvandrere bidro om lag tilsvarende positivt. Især personer uten innvandrerbakgrunn, men også familieinnvandrere og flyktninger bidro til en klar netto innenlands utflytting, mens familieinnvandrere, flyktninger og arbeidsinnvandrere bidro til en liten netto innvandring, men dog ikke stor nok til å kompensere for det innenlandske flyttetapet.

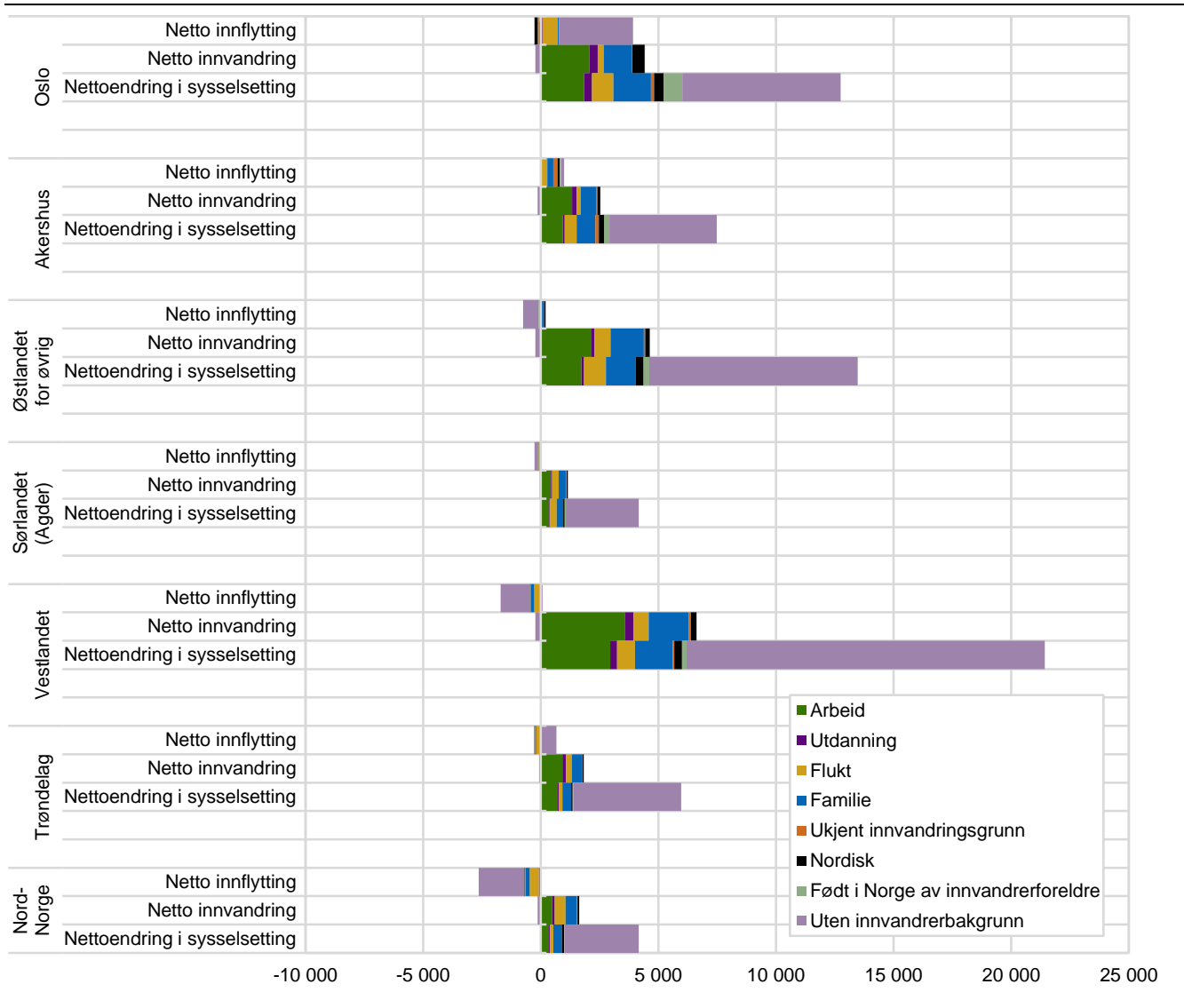
Går vi til perioden 2005-2007, så kjennetegnes denne av en meget sterk økning i sysselsettingen, med en jevn økning som når sitt høydepunkt i 2007 (se figur 5.5). Som vi ser, opplevde samtlige av de regioner vi opererer med her en meget klar nettoøkning i sysselsettingen, og da spesielt i fylkene på Vestlandet. Som vi også ser, er det personer uten innvandrerbakgrunn som er den dominerende tilførselsfaktoren bak den sterke sysselsettingsveksten, skjønt i Oslo bidro personer med innvandrerbakgrunn nesten like mye til nettoøkningen i sysselsettingen som personer uten innvandrerbakgrunn. Innvandrere begynner i denne perioden å bidra klart til sysselsettingsveksten også i flere av de øvrige regionene, og da spesielt i Akershus, Østlandet for øvrig og på Vestlandet, og tilførselen ser vi stammer en del fra netto innvandring, mens personer uten innvandrerbakgrunn bidro til innenlands netto utflytting fra østlandsfylkene utenom Oslo og Akershus, fra Vestlandet og fra Nord-Norge.

Går vi til neste periode, som består av årene 2008-2010, er denne klart preget av finanskrisen som slo til i andre halvdel av 2008 og fortsatte gjennom finanskriseåret i 2009 før «pilene» begynte å peke svakt opp igjen i 2010. Som vi ser av figur 5.6, er veksten i sysselsettingen klart mindre enn i den forrige perioden, der personer uten innvandrerbakgrunn står for så godt som all nedgang i nettosysselsettingen, men der personer med innvandrerbakgrunn mer enn kompenserte for dette i alle regionene med unntak av det øvrige Østlandet, som opplevde nedgang i samlet sysselsetting i denne treårsperioden.

I Oslo bidro imidlertid personer uten innvandrerbakgrunn klart til netto innenlands flytteoverskudd, men dette skyldtes stor tilførsel av unge voksne til utdanningssystemet mer enn til sysselsetting, i og med at nettotapet av antall sysselsatte uten innvandrerbakgrunn var enda større enn netto innflytting av personer uten innvandrerbakgrunn. Nettoinnvandringen var som vi ser, betydelig i Oslo, især blant arbeidsinnvandrere, familieinnvandrere, utdanningsinnvandrere og nordiske innvandrere, og litt større enn det disse gruppernes netto bidrag til sysselsettingsveksten skulle tilsi.

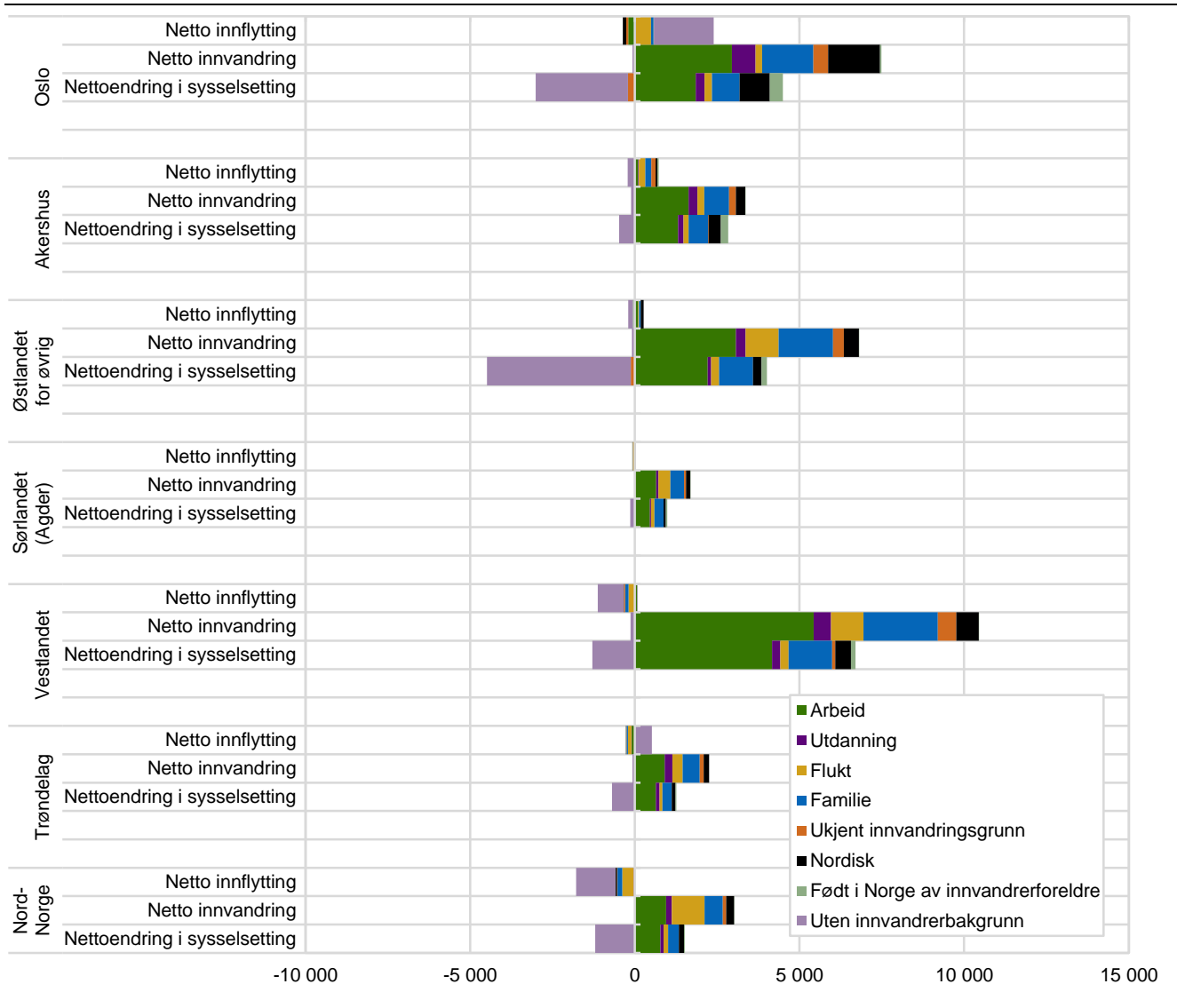
Figur 5.5 Netto innflytting, netto innvandring og netto sysselsettingsendring etter arbeidssted 2005-2007. Gjennomsnittlig antall personer i alderen 15-74 år etter innvandrerbakgrunn og landsdel

Selv i Akershus bidro personer i yrkesaktiv alder uten innvandrerbakgrunn til en liten netto innenlands utflytting, netto utvandring og netto sysselsettingsnedgang, mens personer med innvandrerbakgrunn bidro til vekst i alle tre komponentene, og da spesielt til sysselsettingsvekst gjennom direkte innvandring. I de øvrige østlandsfylkene ser vi en sterk reallokering i sysselsettingen, ved at den sterke netto innvandringen av spesielt arbeids- og familieinnvandrere nesten kompenserer bortfallet av personer uten innvandrerbakgrunn i sysselsettingen. På Sørlandet er det forholdsvis små nettoendringer, men også der er det nettoinnvandringen av personer med innvandrerbakgrunn fra utlandet som bidrar til hele nettoøkningen i sysselsettingen.

Til tross for finanskrisen, bidro utviklingen i petroleumsinvesteringene til klar sysselsettingsvekst på Vestlandet også i denne perioden, og som vi ser, er det innvandringen av især arbeids- og familieinnvandrere som dekker alt det som er av nettoøkning i sysselsettingen, mens personer uten innvandrerbakgrunn bidrar til nedgang i sysselsettingen samt til innenlands netto utflytting. Utflyttingen av personer uten innvandrerbakgrunn var imidlertid ikke større enn at resultatene reflekterer en reallokering i landsdelens sysselsetting fra sysselsatte uten innvandrerbakgrunn i retning sysselsetting av personer med innvandrerbakgrunn.

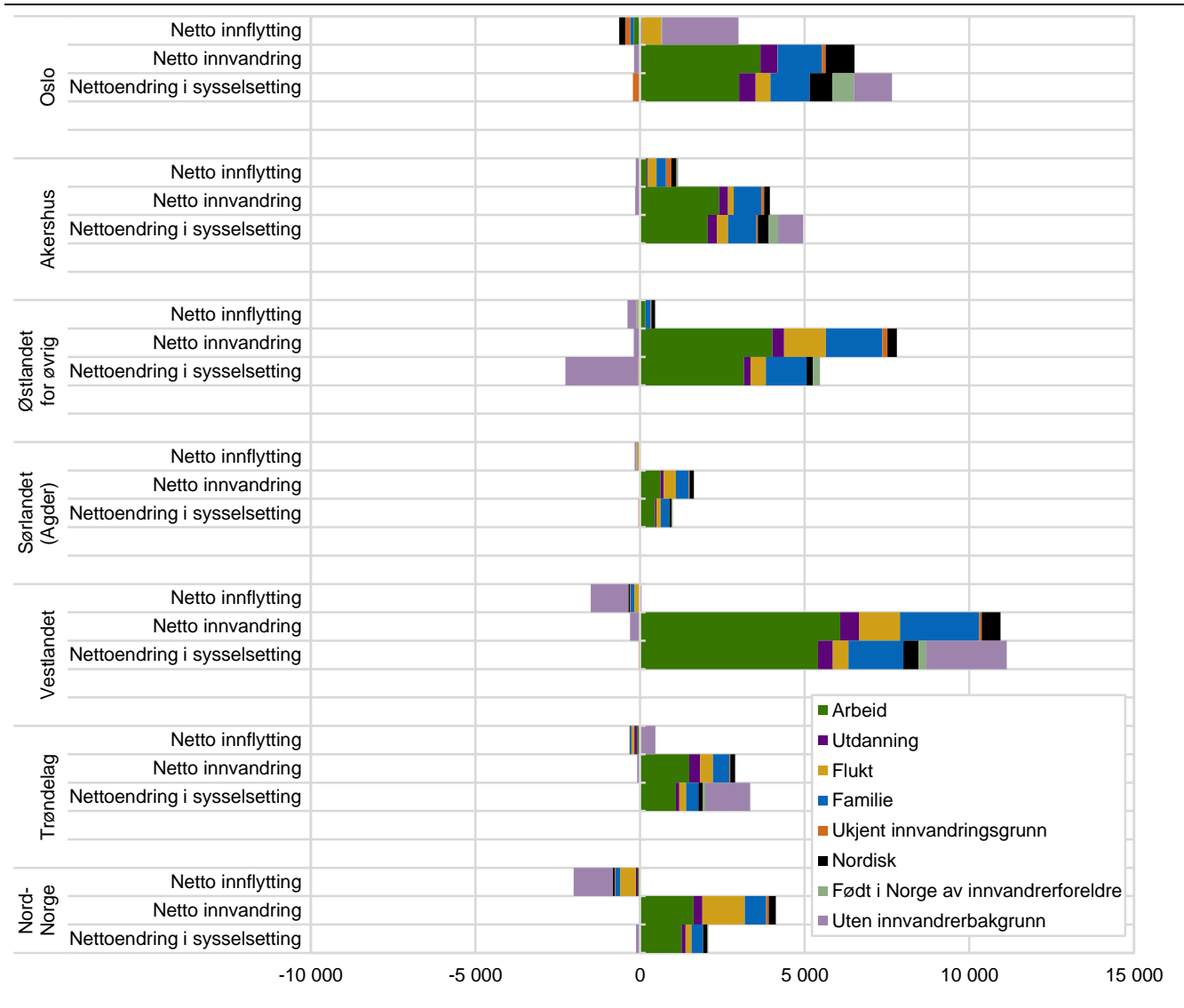
Figur 5.6 Netto innflytting, netto innvandring og netto sysselsettingsendring etter arbeidssted 2008-2010. Gjennomsnittlig antall personer i alderen 15-74 år etter innvandrerbakgrunn og landsdel

Til slutt ser vi på tilsvarende resultater for årene 2011-2013, som igjen utgjør en periode med meget sterk vekst i sysselsettingen, om enn noe mindre enn i treårsperioden før finanskrisen (se figur 5.7). Samtlige av regionene vi ser på, viser vekst i sysselsettingen i denne perioden, og igjen er det Vestlandet som viser den sterkeste sysselsettingsveksten i kjølvannet av den meget sterke økningen i petroleumsinvesteringene som foregikk i disse årene.

Oslo og Akershus viser også meget klar vekst i sysselsettingen, og det er personer med innvandrerbakgrunn som står for størstedelen av økningen, med om lag 85 prosent av nettoøkningen både i Oslo og i Akershus. Igjen er det arbeidsinnvandrere og familieinnvandrere som bidrar mest til sysselsettingsveksten, men også nordiske innvandrere, utdanningsinnvandrere, flyktninger og personer født i Norge av innvandrerforeldre bidrar til nettoøkningen i sysselsettingen. Den største tilførselen stammer fra netto innvandring av personer med innvandrerbakgrunn fra utlandet, men også innenlands nettoinnflytting er positiv for denne aldersgruppen, der personer uten innvandrerbakgrunn bidrar klart til dette i Oslo.

Figur 5.7 Netto innflytting, netto innvandring og netto sysselsettingsendring etter arbeidssted 2011-2013. Gjennomsnittlig antall personer i alderen 15-74 år etter innvandrerbakgrunn og landsdel

Til tross for en klar økning i sysselsettingen i fylkene på Østlandet for øvrig, bidrar personer uten innvandrerbakgrunn klart negativt, noe som igjen forsterker bildet av at det har foregått en reallokering av arbeidskraft fra personer uten innvandrerbakgrunn til sysselsetting av personer med innvandrerbakgrunn, som i sterk grad rekrutteres gjennom stor netto innvandring.

I Agderfylkene er det igjen små endringer i nettotallene, men den endringen som foregår stammer fra netto økning av sysselsatte med innvandrerbakgrunn som i sin helhet tilføres gjennom netto innvandring, mens personer uten innvandrerbakgrunn bidrar med en liten netto utflytting, netto utvandring og svak nedgang i sysselsettingen.

Vestlandet hadde som nevnt en meget sterk vekst i sysselsettingen i denne perioden, og som vi ser, er det personer med innvandrerbakgrunn som bidrar svært mye til denne veksten, og som før spesielt av arbeidsinnvandrere og familieinnvandrere. Personer uten innvandrerbakgrunn bidrar riktignok også noe til nettoøkningen i sysselsettingen, men bidrar samtidig negativt gjennom netto utvandring og spesielt gjennom innenlands netto utflytting.

I trøndelagsfylkene er det en noe mer forventet utvikling, ved at en klar økning i sysselsettingen foregår parallelt med økning i både netto innvandring og innenlands

netto innflytting. Som vi ser, bidrar personer uten innvandrerbakgrunn relativt sett noe mer til nettoøkningen i sysselsettingen enn i andre regioner, samtidig som de også bidrar til innenlands netto innflytting.

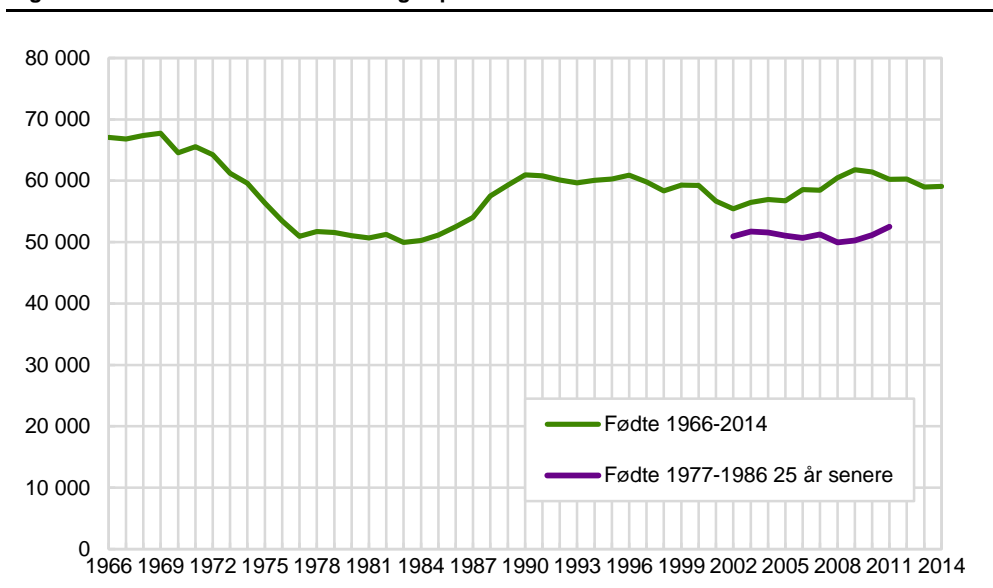
I Nord-Norge er vi igjen tilbake til et mønster med svakt bidrag fra personer uten innvandrerbakgrunn både mht. flytting og sysselsetting. Som i andre regioner opplevde også Nord-Norge klar vekst i sysselsettingen i denne perioden. Men som vi ser, bidro personer med innvandrerbakgrunn, og da spesielt arbeids- og familieinnvandrere, til hele nettoøkningen i både innvandringen og i sysselsettingen, mens personer uten innvandrerbakgrunn bidro til nedgang i sysselsettingen, en liten netto utvandring og en klart større innenlands netto utflytting. Til det siste må også nevnes at flyktninger og familieinnvandrere bidrar en del til innenlands netto utflytting fra Nord-Norge.

Oppsummert viser resultatene i dette avsnittet at personer med innvandrerbakgrunn har bidratt stadig mer til de nettoøkninger som har foregått i de regionale arbeidsmarkedene, og da spesielt gjennom stor netto innvandring direkte fra utlandet. Som vi har sett, er det helt klart arbeidsinnvandrere og familieinnvandrere som har bidratt mest til denne sterke økningen, mens flyktninger, som i sum er en meget stor innvandrergruppe i landet, bidrar mindre til nettoøkningene enn det deres antall skulle tilsi. Et spørsmål vi kan stille, er om flyktninger og deres familier ville ha bidratt mer til nettoøkningene i sysselsettingen dersom arbeidsinnvandringen og familieinnvandringen for øvrig ikke hadde vært så omfattende? Personer uten innvandrerbakgrunn bidrar som vi har sett forholdsvis moderat til den sterke nettoøkningen som har foregått i sysselsettingen gjennom de periodene vi her har sett på. Til gjengjeld bidrar de en del til ubalansene i det innenlandske flyttemønsteret, med en klar tendens til å flytte vekk fra østlandsregionene utenom Oslo og Akershus, vekk fra Vestlandet og vekk fra Nord-Norge. Dette er et regionalt flyttemønster som ikke er av ny dato blant personer uten innvandrerbakgrunn, men har foregått også i tider før vår analyseperiode her. Med den meget sterke sysselsettingsveksten som har foregått i de fleste av årene på 2000-tallet, og da især på Vestlandet, er en fortsatt klar netto utflytting av personer uten innvandrerbakgrunn fra disse «vekstregionene» med på å svekke de regionale arbeidsmarkedenes forklaringskraft på de innenlandske flyttebevegelsene. Det er nettopp det vi har sett av estimeringsresultatene i de første avsnittene i dette kapitlet, der de regionale arbeidsmarkedene synes å ha svekket sin forklaring av de innenlandske nettoflyttingene utover på 2000-tallet, og da spesielt blant personer uten innvandrerbakgrunn. Enkelte av de regionale arbeidsmarkedene har endret seg svært mye i Norge i løpet av det siste tiåret, og da spesielt i kraft av de sterke økningene i petroleumsinvesteringene, samtidig som det tradisjonelle innenlandske flyttemønsteret har holdt seg oppe. En nærliggende konklusjon å trekke av dette, er at svekkelsen i forklaringskraft mellom regional sysselsettingsutvikling og regionale nettoflyttinger kommer som et resultat av at det er de regionale arbeidsmarkedene som har endret seg, mens de innenlandske flyttebevegelsene ikke har endret seg. For å løse dette tilsynelatende «dilemmaet» har den meget sterke nettoinnvandringen av personer med innvandrerbakgrunn fra utlandet fylt mye av det behovet som det innenlandske flyttemønsteret ikke har klart å dekke, i tillegg til at det også synes å ha foregått en viss reallokering i sysselsettingen fra arbeidskraft uten innvandrerbakgrunn i retning mer arbeidskraft med innvandrerbakgrunn. På den annen side, kan det også argumenteres for at det innenlandske regionale flyttemønsteret har foregått slik det siste tiåret, at etterspørselen etter innvandret arbeidskraft har økt mer enn den ellers ville ha gjort med et noe mer «riktig» innenlands flyttemønster ut fra den regionale sysselsettingsutviklingen, og sånn sett vært med på å øke innvandringen ytterligere enn det den ellers ville ha vært. Som vi har sett, har det vært en sterk og positiv sammenheng mellom brutto innvandring og regional netto sysselsettingsutvikling.

Noen demografiske betraktninger

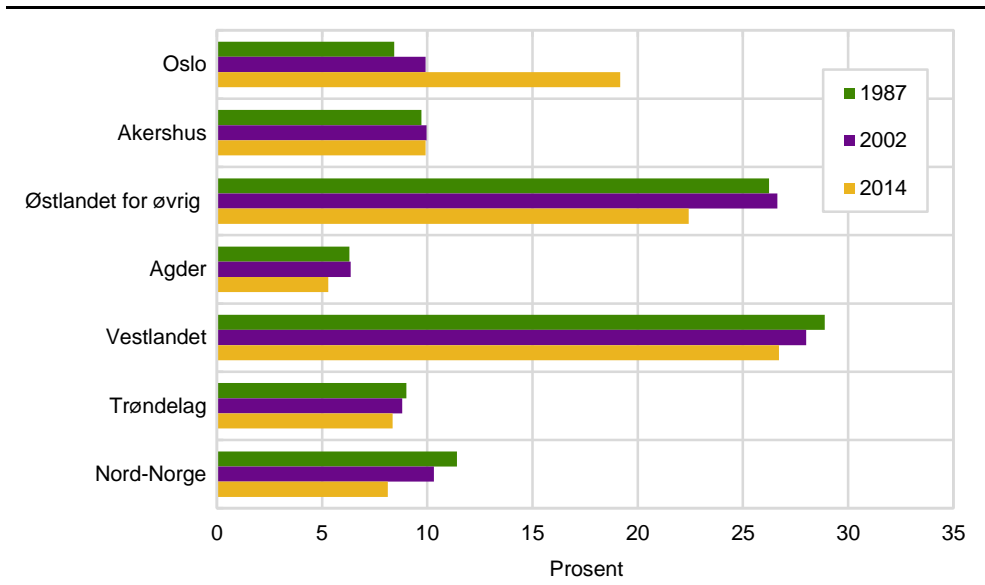
Som delforklaring til det som er beskrevet over, kan man med fordel også trekke inn betraktninger rundt den demografiske utviklingen i Norge som helhet gjennom noen tiår, og spesielt i en regional sammenheng. Som man vet, var fødselstallene i Norge ganske høye i årene etter 2. verdenskrig, og som fortsatte å holde seg høye helt opp til 1970-tallet. Deretter ble det et meget sterkt fall i antall fødsler utover på 1970-tallet, der fødselstallene ikke begynte å øke igjen før i siste halvdel av 1980-tallet. For kort å illustrere dette er det i figur 5.8 vist utviklingen i antall fødsler i alle årene i perioden 1966-2014. Antall fødsler falt fra nesten 70 000 fødte per år i slutten av 1960-tallet og begynnelsen på 1970-tallet helt ned til om lag 50 000 fødte per år fra siste halvdel av 1970-tallet og frem til siste halvdel av 1980-tallet, da fødselstallene igjen økte til om lag 60 000 fødte per år, et nivå det deretter med små variasjoner har ligget på helt frem til og med 2014.

Figur 5.8 Antall levendefødte i Norge i perioden 1966-2014

Det som er interessant med dette i sammenheng med det som er skrevet over, er at Norge i denne perioden opplevde 10-15 år med svært lave fødselstall. Personer fra disse små kullene blir med tiden eldre, og når vi kommer frem til årene utover på 2000-tallet, er det personer fra disse små kullene som representerer rekrutteringen til utdanning og arbeidsmarked. Sett i forhold til alle andre årskull, blir rekrutteringen fra alle disse små årskullene tilsvarende lavere. Det er grunn til å tro at dette har påvirket tilbudssiden i arbeidsmarkedet slik, at dette kan ha medført behov for større innvandret arbeidskraft i den perioden vi ser på fra 2002 til 2013.

Vi har sett litt nærmere på fødselskullene fra de ti årene med lavest fødselstall, fra og med de som ble født i 1977 og til og med de som ble født i 1986, da fødselstallene så smått begynte å øke igjen. For å illustrere dette er det opprinnelige antall fødte personer i disse kohortene i figur 5.8 forskjøvet 25 år oppover i tid når vi samtidig ser bort fra inn- og utvandring og dødsfall i den samme perioden. Hypotetisk vil disse små fødselskullene ha betydning for rekrutteringen av arbeidskraft i hele landet etter hvert som disse kohortene kommer inn i og oppover i 20-årsalderen. Satt inn i en regional sammenheng, vil rekrutteringen fra disse små kullene kunne få ytterligere betydning, avhengig av hvordan personene fra disse små årskullene har beveget seg geografisk i tiden fra de ble født og frem til perioden 2002-2013. Vi har derfor tatt med en liten undersøkelse som viser hvordan summen av antall personer i disse ti fødselskohortene er fordelt på de samme syv regionene som benyttes i framstillingene over i henholdsvis 1987, 2002 og 2014. Fordelingen er vist i figur 5.9.

Figur 5.9 Personer født i årene 1977-1986 fordelt på regioner i henholdsvis 1987, 2002 og 2014. Prosent

Flest personer fra disse fødselskohortene var opprinnelig å finne i regionene på Vestlandet og på Østlandet utenom Oslo og Akershus, da personene født i årene 1977-1986 var å finne i aldersgruppen 0-9 år ved inngangen til 1987. Følger vi disse kohortene videre til de kom opp i aldersgruppen 15-24 år ved inngangen til 2002 og videre til de kom opp i aldersgruppen 27-36 år ved inngangen til 2014, ser vi at Oslo helt klart har økt sin andel av kohortene som ble født i perioden 1977-1986. Akershus beholder sin andel av disse kohortene, mens de øvrige regionene reduserer sine andeler, og da spesielt Østlandet utenom Oslo og Akershus, Vestlandet og Nord-Norge. Nå er imidlertid ikke disse tallene her kontrollert for inn- og utvandring for disse kohortene, men påplussert utgangsbestanden. Med den sterke geografiske spredningen vi har sett i innvandrersstrømmene i årene utover på 2000-tallet (se Stambøl 2013b), er det grunn til å forvente at de innenlandske flyttingene har bidratt til å forskyve dette regionale bildet ytterligere i den perioden som har gått etter årtusenskiftet.

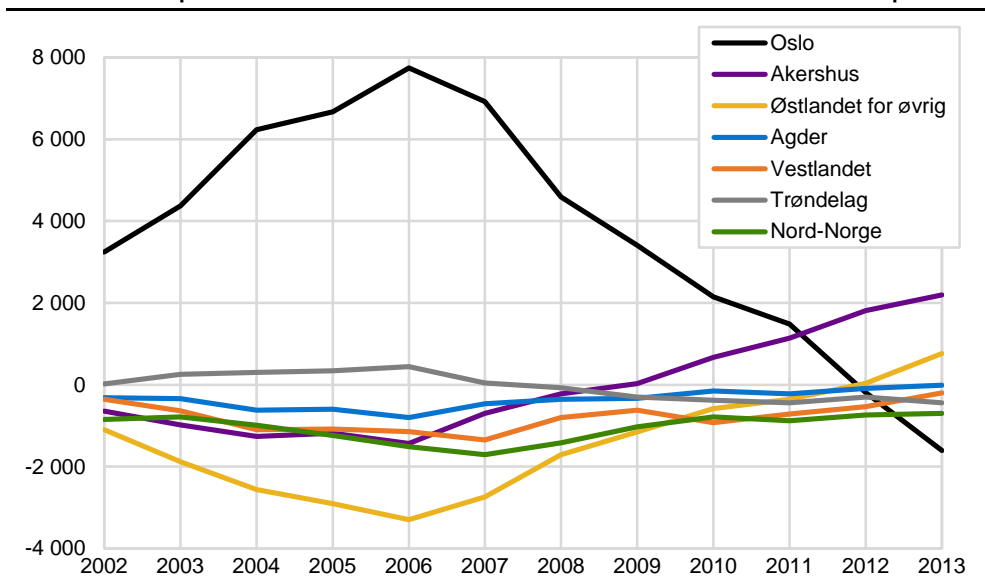
Vi har derfor tatt med en figur som viser de innenlandske nettoflyttingene for disse kohortene i vår undersøkelsesperiode 2002-2013 (se figur 5.10). Det vil si i den perioden personene fra disse små kohortene var i alderen 16-25 år ved utgangen av 2002, til de samme kohortene var å finne i alderen 27-36 år ved utgangen av 2013. Med andre ord i den perioden da disse ti små kohortene gjennomlever sin viktigste rekrutteringsperiode med hensyn til å gå inn i høyere utdanning og yrkesliv.

Når vi først ser kun på innenlands nettoflytting, blir tallene å tolke som en ren geografisk omfordeling av personene i disse kohortene i denne perioden ved at nettotallene summerer seg til null for hele landet for hvert av årene. Som man ser, er det Oslo som helt klart dominerer tilførselen av disse kohortene gjennom netto innflytting, der nettoflyttetallene må summeres for hver årgang for å finne samlet netto tilførsel av disse kohortene til hovedstaden i denne perioden. Som ventet øker nettoinnflyttingen til Oslo kraftig når kohortene beveger seg inn i og oppover i 20-årsalderen, men faller deretter når de samme kohortene nærmer seg slutten av 20-årsalderen og beveger seg inn i og oppover i 30-årsalderen. Som vi ser, viser Oslo netto innenlands utflytting i 2013, når disse kohortene er å finne i aldersgruppene 27-36 år. Dette er i samsvar med det flyttemønsteret vi tidligere har beskrevet for hovedstaden i bl.a. Stambøl (2013c).

For de øvrige regionene er tallene for nettoflyttingene for disse kohortene for det meste negative, med unntak for positiv nettoflytting til Trøndelag i årene 2002-2006, da personer fra disse kohortene var i alderen fra 16 og opp til 29 år, og i

Akershus og Østlandet for øvrig mot slutten av perioden, da store deler av disse kohortene kommer opp i 30-årsalderen.

Figur 5.10 Netto innenlands flytting i 2002-2013 for personer født i årene 1977-1986. Det vil si fra personene var i alderen 16-25 år i 2002 til de ble 27-36 år i 2013. Antall personer

For de øvrige regionene, er det som vi ser, akkumulert sett en stor netto utflytting fra Nord-Norge og Vestlandet gjennom hele perioden, mens Østlandet utenom Oslo og Akershus hadde den største nettoutflyttingen i de første årene av undersøkelsesperioden, da disse kohortene beveget seg inn i og noe oppover i 20-årsalderen.

Oppsummert viser dette, at de i utgangspunktet meget små kohortene som ble født i perioden 1977-1986 i tillegg til å være små også har blitt klart geografisk omfordelt, og da spesielt i den perioden disse små kohortene gir rekruttering til utdanning, og da spesielt høyere utdanning, og til yrkeslivet. Som vi ser, har Oslo kompensert mye av disse små fødselskohortene gjennom en meget sterk innenlands netto innflytting, mens regioner som Østlandet for øvrig, Vestlandet og Nord-Norge har fått disse små kohortene ytterligere tappet gjennom netto innenlands utflytting i den perioden vi ser på her.

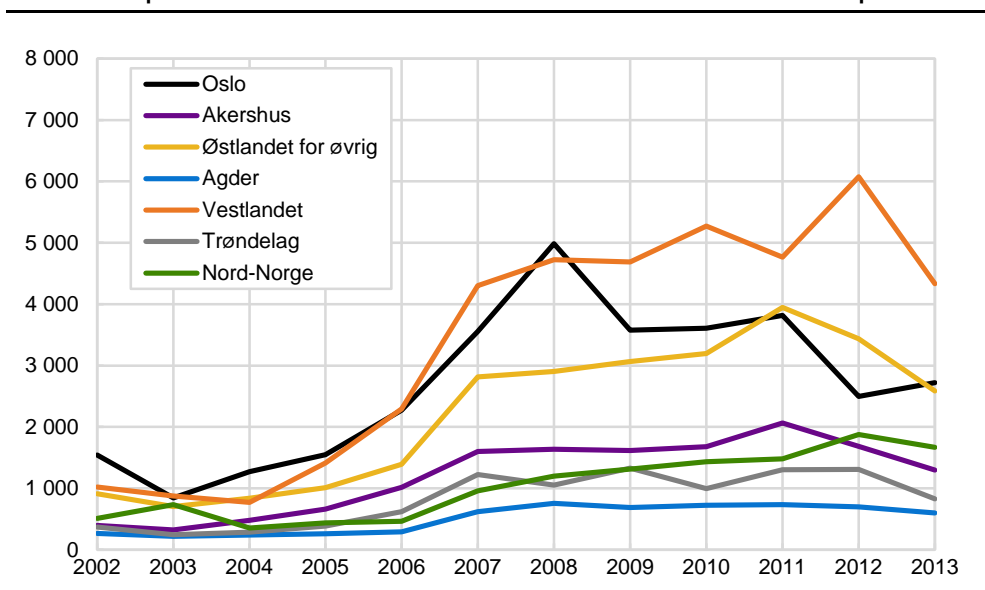
Sett i sammenheng med den meget sterke økningen i sysselsettingen vi har beskrevet i kapittel 4 for hele landet som sådan i årene før finanskrisen, og spesielt for Vestlandet og videre nordover i årene etter finanskrisen, indikerer dette et ekstraordinært rekrutteringsbehov både for landet som helhet i årene før finanskrisen og spesielt for de regionene som ble mest påvirket av de meget høye petroleumsinvesteringene i tiden etter finanskrisen til og med 2013.

For orden skyld, har vi også fordelt den geografiske omfordelingen av kohortene gjennom netto innflytting på 2000-tallet etter kjønn. Resultatene ga forholdsvis moderate endringer i forhold til de resultatene vi her har gitt for kohortene samlet. Oslo får imidlertid noe større tilførsel av kvinner enn menn i den første delen av undersøkelsesperioden, som mer enn kompenseres ved at det er kvinner som starter utflyttingen noe tidligere enn menn når kohortene kommer opp i slutten av 20-årsalderen og inn i 30-årsalderen. Dette får først og fremst konsekvenser for Akershus som i sum mottar et kvinneoverskudd gjennom innenlands innflytting, mens situasjonen er omvendt for menn. For øvrig er det en overvekt av kvinner i disse kohortene som flytter ut av Vestlandet og Trøndelag, mens det er en liten overvekt av menn som flytter ut av regionene på Østlandet utenom Oslo og Akershus, Agder og Nord-Norge.

Ut fra dette skulle noe av den sterke arbeidsinnvandringen landet har opplevd i tiden både før og spesielt etter finanskrisen kunne forklares ved hjelp av disse kohortanalysene. Har denne hypotesen noe for seg, skulle vi regionalt sett forvente et rekrutteringsbehov som sprer seg over hele landet i årene før finanskrisen, da sysselsettingen økte klart i store deler av landet, og spesielt i de regionene som ble mest påvirket av de store petroleumsinvesteringene i tiden rett etter finanskrisen, der altså de små fødselskullene fra 1970- og 1980-tallet var blitt ytterligere tappet gjennom innenlands netto utflytting. For å understreke dette bildet ytterligere, har vi til slutt tatt med en figur som viser hvordan tilførselen til disse kohortene har foregått regionalt gjennom netto innvandring gjennom perioden 2002-2013. Resultatene er vist i figur 5.11.

Ikke overaskende har innvandringen bidratt til netto tilførsel til disse kohortene i samtlige regioner gjennom hele perioden, og da spesielt i tiden etter EU-utvidelsen østover i 2004. Som vi ser, var nettotilførselen til disse kohortene gjennom innvandring meget stor til Oslo gjennom første del av perioden, som dermed fikk kompensert de små kohortene både gjennom stor netto innenlands innflytting, men i enda større grad gjennom netto innvandring. Nettoinnvandringen til Oslo er imidlertid klart fallende i tiden fra finanskrisen og deretter, noe som kan sees i sammenheng med at disse kohortene da allerede var blitt «fylt opp» i hovedstaden, men også fordi tyngdepunktet i den regionaløkonomiske utviklingen i landet etter hvert beveget seg vestover i kjølvannet av den meget sterke økningen i petroleumsinvesteringene. Som vi ser, er det da også Vestlandet som både kompenserer og endog klart øker tilførselen til disse kohortene gjennom en meget sterk økning i netto innvandring, og da især i tiden etter finanskrisen, men dog med et tydelig fall i nettoinnvandringen gjennom 2013. På tilsvarende måte har også regionene på Østlandet utenom Oslo og Akershus kompensert det store frafallet av disse kohortene gjennom innenlands netto utflytting, samt også økt tilførselen av disse kohortene med netto innvandring gjennom det meste av perioden. Mye av det samme kan sies om Nord-Norge, Trøndelag og Agder, om enn i noe mindre omfang.

Figur 5.11 Netto innvandring i 2002-2013 for personer født i årene 1977-1986. Det vil si fra personene var i alderen 16-25 år i 2002 til de ble 27-36 år i 2013. Antall personer

Splittes også disse tallene opp etter kjønn, er det også her forholdsvis små avvik fra det vi ser for nettoinnvandringen i disse kohortene samlet. Som vist i bl.a. Stambøl (2013b) har arbeidsinnvandringen til Norge utover på 2000-tallet vist et klart mannoverskudd, men dette kompenseres en del ved at påfølgende familie-

gjenforeninger med arbeidsinnvandrere har vært med på å redusere disse kjønnsforskjellene noe. I våre tall for nettoinnvandringen for kohorter som ble født i perioden 1977-1986, utgjør menn om lag 53 prosent av disse, mens kvinner dermed som følger utgjør om lag 47 prosent. Menn viser noe større overskudd i nettoinnvandringen enn kvinner til samtlige av de regionene vi opererer med her, med unntak av Agder, der kjønnsfordelingen i nettoinnvandringen i disse kohortene er i nær balanse.

Konklusjonen av dette er at nettoinnvandringen til Norge har kompensert den sterke nedgangen i rekruttering disse kohortene representerte gjennom de lave fødselstallene på 1970- og 1980-tallet, samtidig som innvandringen har vært av stor betydning for rekrutteringen til disse kohortene i en tid da rekrutteringen fra disse kohortene ble stadig viktigere i kjølvannet av den sterke økningen i sysselsettingen som fant sted både før og etter finanskrisen. Som vi har sett har også tilførselen til disse kohortene gjennom innvandring i stor grad fulgt det regionale behovet for rekruttering som reduksjonen av disse små kohortene har medført gjennom de innenlandske flytteprosessene, samt å fylle det økte regionale behovet for rekruttering til sysselsetting som oppsto i kjølvannet av de kraftige økningene i petroleumsinvesteringene. Når vi samtidig har sett tidligere i kapitlet, at det er personer uten innvandrerbakgrunn som i størst grad har beveget seg vekk fra de sterkeste vekstområdene gjennom innenlands utflytting, har behovet for rekruttering til disse kohortene gjennom innvandring økt ytterligere.

5.2. Sammenhengen mellom innenlands flytting og innvandring og andelen innvandrere i regionenes arbeidsstedssysselsetting

Resultatene i Stambøl (2013b) viste at det var klar positiv og signifikant sammenheng mellom nettoinnflytting og regionale bosettingskonsentrasjoner av innvandrere med flukt som innvandringsgrunn og til dels av innvandrere med familie som innvandringsgrunn. Derimot var det svak sammenheng mellom innenlands nettoinnflytting og regionalt bosettingsmønster blant innvandrere med arbeid som innvandringsgrunn og blant innvandrere fra andre nordiske land. Når disse flyttet innenlands, valgte de altså regioner med relativt færre bosatte innvandrere av sin egen innvandrerbakgrunn, mens forholdet altså var omvendt blant flyktninger som i større grad søker seg til sine «egne».

I dette avsnittet har vi først sett nærmere på sammenhengen mellom innenlands nettoinnflytting og den andelen innvandrere utgjør av regionenes totale arbeidsstedssysselsetting. I utgangspunktet kunne man tenke seg at innvandrere kan ha en tendens til å flytte til regionale arbeidsmarkeder der det finnes større innslag av innvandrere i sysselsettingen fra før.

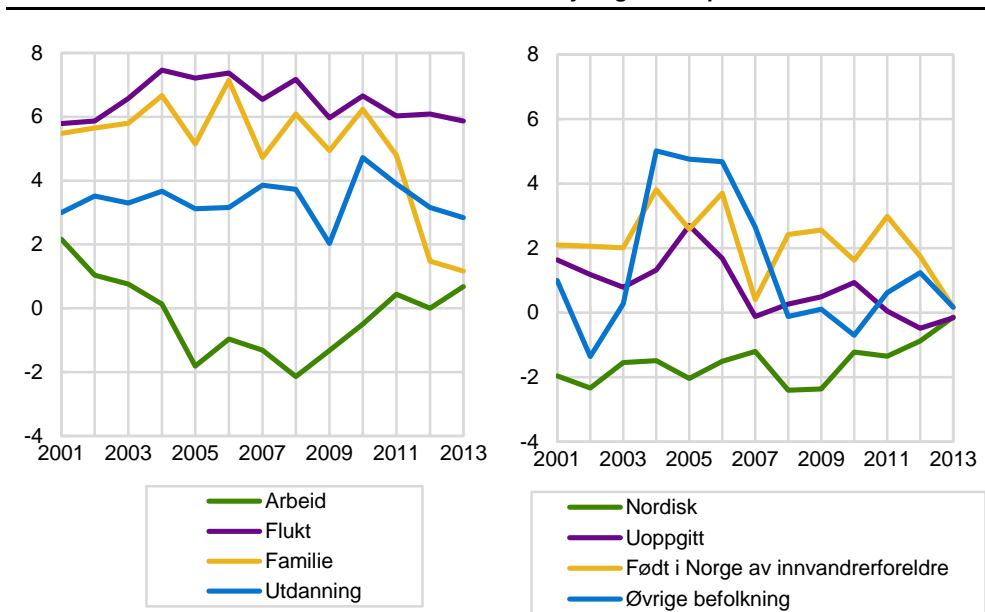
Det er foretatt estimeringer for hvert av årene i perioden 2001-2013, og som tidligere er de regionale arbeidsmarkedene fordelt etter til sammen 89 økonomiske regioner (se definisjoner i kapittel 3 og oversikt i vedlegg A). Resultatene er gitt som estimatenes t-verdier i figur 5.12 (se mer detaljer i tabell C2a i Vedlegg C).

Det er blant flyktninger en klar, positiv og signifikant sammenheng mellom innenlands nettoflytting og den andelen innvandrere utgjør av regionenes arbeidsstedssysselsetting. Som vi tidligere har vist, er det en klar sentraliserende tendens i det regionale flyttemønsteret blant flyktninger, noe som dermed betyr at de flytter til regioner med større innvandrerandeler både i befolkningen men også i sysselsettingen.

Som vi ser, var det lenge nesten like høy, positiv og signifikant sammenheng mellom nettoflytting og innvandrerinnslaget i sysselsettingen blant innvandrere

med familie som innvandringsgrunn, men denne sammenhengen avtar kraftig mot slutten av perioden. Mye kan tyde på at det er sammensetningen av familieinnvandrere som kan være noe av årsaken til dette, da familiegjenforening med arbeidsinnvandrere ble mer hyppig enn familiegjenforening med flyktninger fra og med 2007. Som vi ser, er da også sammenhengen mellom nettoflytting og andelen innvandrere i de regionale arbeidsmarkedene svak og til dels negativ blant arbeidsinnvandrere, noe som betyr at de har hatt en tendens til å flytte i retning regioner med mindre innslag av andre innvandrere.

Figur 5.12 Sammenhengen mellom innenlands nettoinnflytting og andelen innvandrere i regionenes arbeidsstedssysselsetting 2001-2013. Innvandrere etter innvandringsgrunn, personer født i Norge av innvandrerforeldre og øvrige befolkning 15-74 år. Estimeringene er basert på 89 økonomiske regioner og estimatene illustrert med t-verdier. Nettoflytting i antall personer

Utdanningsinnvandrere kommer her i en mellomstilling, men også med en positiv og signifikant sammenheng mellom netto innflytting og andelen innvandrere i de regionale arbeidsmarkedene, men dog klart svakere enn det vi så hos flyktninger og familieinnvandrere frem til de aller siste årene av undersøkelsesperioden. Et unntak er imidlertid en noe svakere sammenheng mellom nettoflytting og sysselsettingsandel i finanskrisetåret 2009, som igjen synes å bli kompensert gjennom en noe sterkere sammenheng mellom nettoflytting og regional sysselsettingsandel i det påfølgende året 2010.

Går vi over til de øvrige gruppene, kommer det frem at nordiske innvandrere har en negativ, og til dels signifikant sammenheng mellom netto innflytting og andelen innvandrere i de regionale arbeidsmarkedene, noe som indikerer at de i likhet med arbeidsinnvandrere her en tendens til å flytte i retning regioner med noe lavere andel innvandrere enn til det motsatte.

Personer født i Norge av innvandrerforeldre viser også en positiv og til dels signifikant sammenheng mellom netto innflytting og andelen innvandrere i den regionale sysselsettingen, noe som indikerer at innvandrerandelene har betydning for flyttebevegelsene. Noe av det samme kan sies om flyttemønsteret blant innvandrere med ukjent innvandringsgrunn, dog klart mindre signifikant enn blant personer født i Norge av innvandrerforeldre.

Til slutt viser personer uten innvandrerbakgrunn klart skiftende sammenhenger mellom netto innflytting og innvandrerinnslaget i den regionale sysselsettingen. Tradisjonelt har det vært en økning i sentraliseringen i flyttebevegelsene med

bedrede konjunkturer og vice versa under lavkonjunkturer. Den svake forklaringskraften i begynnelsen av perioden kan ha sammenheng med mindre sentralisering i flyttingene under den svake økonomiske utviklingen på begynnelsen av 2000-tallet, med påfølgende større sentralisering i retning de regioner som har større innvandrerinnslag under den sterke vekstperioden frem til finanskrisen. Deretter er igjen bindingen mellom nettoflytting og innvandrerandeler i den regionale sysselsettingen svake, men til tross for gode økonomiske vekstår i 2011-2013, øker også innvandrerinnslaget kraftig i mindre sentrale regioner, slik at sentraliseringshypotesen får mindre forklaringskraft.

Til slutt har vi for ordens skyld også tatt med estimater for sammenhengen mellom innenlands nettoflytting og andel sysselsatte for personer uten innvandrerbakgrunn. Denne gruppen utgjør jo majoritetsandelen av de sysselsatte i alle regionene vi ser på, så på sett og vis ser vi altså her på sysselsettingsandeler som er bestemt av hvor innvandrerinnslaget i sysselsettingen er størst eller minst. Resultatene er mye i samsvar med det vi fant over for sammenhengen mellom netto innflytting og netto sysselsettingsendringer, med sterk, positiv og signifikant sammenheng i årene før finanskrisen, som deretter synker ned til lav og ikke-signifikant sammenheng. Dette kan forklares med at personer uten innvandrerbakgrunn tidligere på 2000-tallet flyttet i retning sentrale regioner som også var regionene med størst innvandrerinnslag i sysselsettingen. I kraft av den utviklingen vi har observert utover på 2000-tallet, med stadig sterkere regional spredning av innvandrere, med påfølgende sterk økning i andelen arbeids- og familieinnvandrere i de regionale arbeidsmarkedenes sysselsetting, samtidig som personer uten innvandrerbakgrunn har fortsatt sitt tradisjonelle flyttemønster vekk fra flere av de «nye» vekst-regionene, gir dette etter hvert en klart svakere sammenheng mellom deres innenlandske nettoflytting og innvandrerinnslaget i sysselsettingen.

Vi har også foretatt estimeringene av sammenhengen mellom innenlands nettoflytting og den andelen hver persongruppe utgjør av den totale arbeidsstedssysselsettingen i hver av regionene. Denne estimeringen gir en mer detaljert sammenheng knyttet til hver gruppe, i og med at det er den andelen hver enkelt persongruppe utgjør av den regionale sysselsettingen som legges til grunn for å måle sammenhengen mellom arbeidsmarked og flytting i de samme persongruppene. Altså at det er den andel arbeidsinnvandrere utgjør av regionenes sysselsetting som blir brukt for å se på virkningene på nettoflyttingen blant arbeidsinnvandrere, og tilsvarende den andel flyktninger utgjør av sysselsettingen for å måle virkningen på nettoflyttingene blant flyktninger og så videre på samme måte for alle de øvrige innvandrer- og persongrupper. I figur 5.12 ble den andelen alle innvandrere utgjorde av sysselsettingen lagt til grunn, mens vi nå i figur 5.13 splitter opp innvandrerinnslaget i den regionale sysselsettingen på hver gruppe. I utgangspunktet kunne man tenke seg at innvandrere har en tendens til å flytte til regionale arbeidsmarkeder der det finnes større innslag av den samme type arbeidskraft som de selv representerer. Altså at flyktninger oppsøker flyktninger og at arbeidsinnvandrere oppsøker andre arbeidsinnvandrere osv. (se mer detaljer i tabell C2b i vedlegg C).

Som vi ser, er det også en klar, positiv og signifikant sammenheng mellom innenlands netto innflytting og den andelen flyktningene utgjør av regionenes arbeidsstedssysselsetting. Dette er i tråd med det vi fant i sammenhengen mellom innenlands nettoflytting og bosettingsmønsteret i Stambøl (2013b), i og med at vi må forvente at flyktninger utgjør en noe større andel av sysselsettingen i de regionene der de etter hvert har sin største bosetting, enn i de øvrige regionene. Innvandrere med familie som innvandringsgrunn viser også lenge en klar, positiv og signifikant sammenheng mellom innenlands netto innflytting og den andelen familieinnvandrere utgjør av regionenes totale sysselsetting, og i flere av årene endog sterkere sammenheng enn tilsvarende sammenheng blant flyktningene. Men

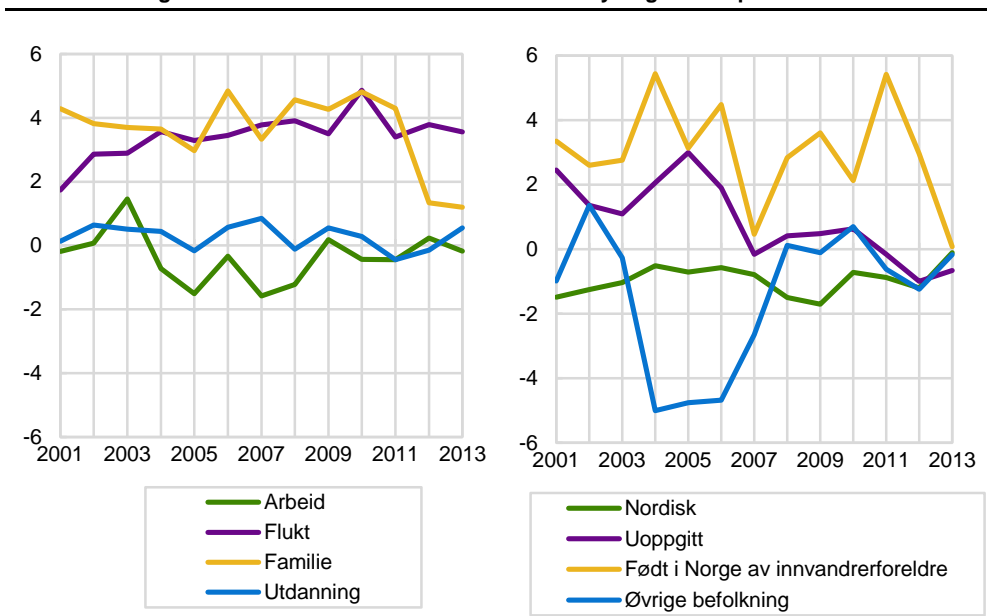
som vi ser, skjer det også her en klar endring i dette mønsteret mot slutten av perioden, da sysselsettingsandelens forklaringskraft på nettoflyttingen blant familieinnvandrere faller kraftig, og ned til en ikke-signifikant, men dog fortsatt positiv, sammenheng mellom netto innenlands nettoflytting og sysselsettingsandel.

Noe av forklaringen til dette kan være sammensetningen av familieinnvandringen til Norge, der familiegjennforening med arbeidsinnvandrere har vært større enn familiegjennforeningen med flyktninger fra og med 2007. En stadig økende andel familieinnvandrere som er knyttet til arbeidsinnvandrere ventes å trekke denne innvandrergruppens innenlandske flyttemønster mer i retning arbeidsinnvandreres innenlandske flyttemønster. Vi må riktignok være klar over at antall registrert bosatte familieinnvandrere som er knyttet til flyktninger fortsatt er større enn antall familieinnvandrere knyttet til arbeidsinnvandrere, og sånn sett fortsatt kan utgjøre en større andel av sysselsatte familieinnvandrere. Nå vet vi at yrkesdeltakelsen blant innvandrere som er blitt gjenforent med flyktninger ikke er høy. Dersom familieinnvandrere som er knyttet til arbeidsinnvandrere viser høyere yrkesdeltakelse enn familieinnvandrere knyttet til flyktninger, vil de utgjøre en større andel av sysselsatte familieinnvandrere enn det antall familieinnvandrere i befolkningen skulle tilsi. Sånn sett må vi kunne anta at det er nettopp denne vridningen i sammensetningen av familieinnvandrere som kan være årsak til en svakere sammenheng mellom innenlands nettoflytting og «egen» sysselsettingsandel, vel og merke dersom arbeidsinnvandrere de blir familiegjennforent med også viser svake koblinger mellom innenlands flytting og den andelen de selv utgjør av regionenes sysselsetting.

Som figur 5.13 viser, har også arbeidsinnvandrere en svak sammenheng mellom innenlands nettoflytting og den andelen de selv utgjør av den regionale sysselsettingen. Den var særlig svak i årene før finanskrisen, med negativ sammenheng mellom nettoflytting og sysselsettingsandel, men har deretter kommet svakt over i pluss, men dog med estimater som ligger under å være signifikant positive. Disse resultatene for arbeidsinnvandrere, er også i tråd med det vi fant i Stambøl (2013b) for sammenhengen mellom innenlands netto innflytting og bosettingskonsentrasjoner, og det vi tidligere i dette kapitlet fant for sammenhengen mellom innenlands nettoflytting og netto sysselsettingsutvikling (se figur 5.1). Arbeidsinnvandrere synes altså å ha en viss tendens til å flytte innenlands til de regionale arbeidsmarkeder der det bor færre av sine «egne», og altså dit hvor de utgjør noe lavere enn høyere andeler av den lokale sysselsettingen. Det kan synes som om de oppsøker nisjer i de regionale arbeidsmarkedene gjennom sin innenlandske flytting, fremfor å klumpe seg sammen i regioner med mange innvandrere med samme innvandringsgrunn som dem selv.

Går vi videre ser vi at utdanningsinnvandrere stort sett viser positiv, men ikke signifikant positiv, sammenheng mellom netto innenlands flytting og den andelen utdanningsinnvandrere utgjør av regionenes arbeidsstedssysselsetting. Denne positive sammenhengen har ligget forholdsvis stabil gjennom hele tidsperioden vi ser på, med et unntak for en noe svakere binding mellom nettoflytting og sysselsettingsandel i 2005, 2008 og 2011.

Figur 5.13 Sammenhengen mellom innenlands nettoinnflytting og den andelen hver persongruppe utgjør av regionenes arbeidsstedssysselsetting 2001-2013. Innvandrere etter innvandringsgrunn, personer født i Norge av innvandrerforeldre og øvrige befolkning 15-74 år. Estimeringene er basert på 89 økonomiske regioner og estimatene illustrert med t-verdier. Nettoflytting i antall personer

Går vi til nordiske innvandrere, skiller denne gruppen seg ut som den av samtlige innvandrergrupper som viser svakest positiv sammenheng mellom innenlands nettoflytting og den andelen nordiske innvandrere utgjør av regionenes sysselsetting. Sammenhengen gir riktignok estimater som ligger et stykke unna null, men sammenhengen er gjennomgående negativ gjennom hele perioden, og for flere av årgangene også signifikant negativ. Noe av forklaringen til denne svake bindingen mellom nordiske innvanderers innenlandske nettoflytting og regionale sysselsettingsandeler kan være at mange nordiske innvandrere også kommer til Norge på grunn av familieinngåelser, og at slike prosesser i liten grad bestemmes av innvanderers sysselsettingsandeler i de regionale arbeidsmarkedene. Nordiske innvandrere finnes som nevnt i Stambøl (2013b) over hele landet, men med en overvekt i regioner som grenser til Sverige helt fra sør på Østlandet og opp til og med Finnmark. Innenlandske flyttinger fra slike regioner kan derfor også berøre regioner som i utgangspunktet ikke har så store andeler sysselsatte blant nordiske innvandrere. En stor andel av de nordiske innvandrere er imidlertid også arbeidsinnvandrere, og kan i likhet med innvandrere som er registrert med arbeid som innvandringsgrunn, vise svake sammenhenger mellom innenlands nettoflytting og regionale sysselsettingsandeler, ved at også de kan søke seg til regionale arbeidsmarkeder der det finnes mindre konkurranse fra andre nordiske innvandrere.

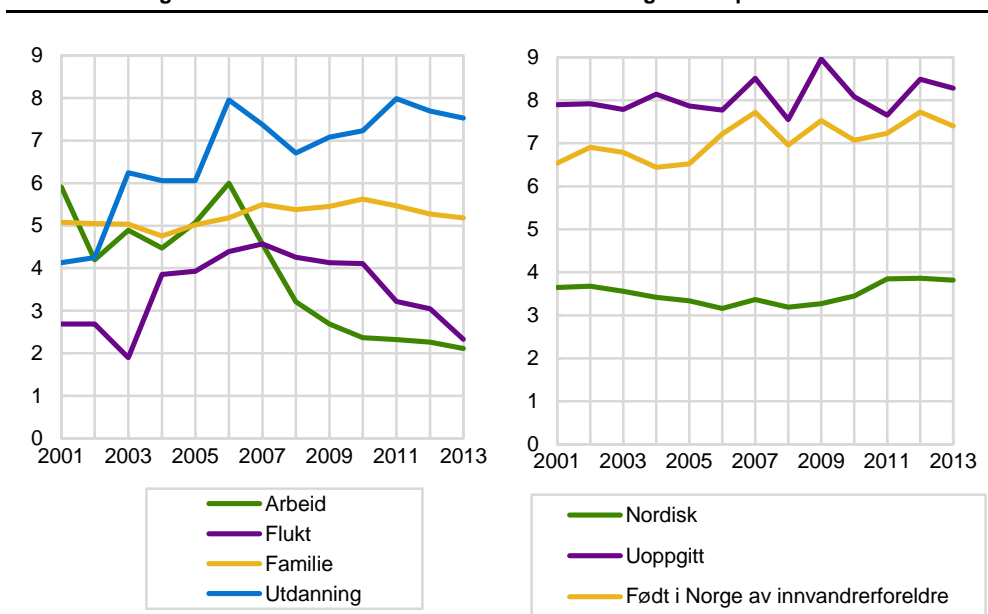
Blant innvandrere som har ukjent innvandringsgrunn og blant personer født i Norge av innvandrerforeldre, er det også stort sett positiv sammenheng mellom netto innenlands flytting og den andelen disse gruppene utgjør av den regionale sysselsettingen, men sammenhengen har en tendens til å bli noe svakere mot slutten av perioden vi ser på. Personer født i Norge av innvandrerforeldre viser stort sett noe sterkere sammenheng mellom nettoflytting og gruppens «egne» andeler av den regionale sysselsettingen enn de gjorde mht. det totale innvandrerinnslaget i sysselsettingen over, men som vi ser, sprer denne gruppen seg noe mer regionalt gjennom sine innenlandske flyttinger mot slutten av perioden enn det de gjorde tidligere på 2000-tallet.

Vi har også tatt med sammenhengen mellom netto innenlands flytting og sysselsettingsandelene for personer uten innvandrerbakgrunn. Resultatene blir de motsatte av det vi fikk i figur 5.12, og det er forståelig. Mens vi tidligere estimerte

sammenhengen mellom majoritetsgruppens nettoflytting og innvandrerinnslaget i den regionale sysselsettingen, ser vi i figur 5.13 på den andelen personer uten innvandrerbakgrunn utgjør av den regionale sysselsettingen. Med andre ord det motsatte av innvandrerandelen og dermed nøyaktig de motsatte virkning på nettoflyttingen. Den positive virkningen helt i begynnelsen av 2000-tallet kan altså ha sammenheng med mindre sentralisering i flyttemønsteret, ved at de flytter til regioner der innvandrerinnslaget er mindre, mens flyttingene går i mer sentraliserende retning under den sterke vekstperioden før finanskrisen, da de flytter i retning sentrale regioner med lavere prosentandel av personer uten innvandrerbakgrunn i sysselsettingen, mens utslagene blir svakere mot slutten av undersøkelsesperioden da innvandrerinnslaget også har økt klart i mange mindre sentrale regioner.

Vi har på tilsvarende måte som over også sett på hvordan innvandringen til Norge har fordelt seg regionalt ut fra hvordan innslaget av hver innvandregruppe i regionenes arbeidsstedssysselsetting har utviklet seg utover på 2000-tallet. Resultatene er gitt i figur 5.14 som visualisering av estimeringenes signifikansverdier (mer detaljer i tabell C2c i vedlegg C).

Figur 5.14 Sammenhengen mellom innvandring og andel innvandrere i hver gruppe etter innvandrerbakgrunn i regionenes arbeidsstedssysselsetting 2001-2013. Innvandrere etter innvandringsgrunn, personer født i Norge av innvandrerforeldre og øvrige befolkning 15-74 år. Estimeringene er basert på 89 økonomiske regioner og estimatene illustrert med t-verdier. Innvandring i antall personer

Utdanningsinnvandrere har en meget klar tendens til å innvandre til regioner der det er stor andel utdanningsinnvandrere fra før blant de sysselsatte. Familieinnvandrere viser også sterk sammenheng mellom regional innvandring og andelen familieinnvandrere utgjør av den regionale sysselsettingen. Flyktninger har derimot variert en del med hensyn til denne sammenhengen, men som vi vet blir flyktninger plassert rundt i det ganske land avhengig av hvilke kommuner som har stilt seg villige til å motta et visst antall flyktninger. Sånn sett indikerer resultatene her enn sammenheng mellom valg av mottak av flyktninger og regionenes andel flyktninger i arbeidsstedssysselsettingen. Sammenhengen er, som vi ser, positiv og signifikant, men altså ikke like sterk og signifikant som hos utdanningsinnvandrere og familieinnvandrere. Arbeidsinnvandrere viser en litt spesiell utvikling, ved at de viste en sterk tendens til å innvandre til de regioner der arbeidsinnvandrere var mest representert i sysselsettingen, men etter 2006 faller denne tendensen klart, dog ikke mer enn at sammenhengen mellom innvandring og innslaget av arbeidsinnvandrere i den regionale sysselsettingen fortsatt var signifikant positiv også mot

slutten av undersøkelseperioden. Skjønt relativt sett indikerer resultatene at også den direkte innvandringen blant arbeidsinnvandrere er klart mer regionalt spredt utover i undersøkelsesperioden enn de første årene av 2000-tallet.

Av de øvrige gruppene med innvandrerbakgrunn ser vi at det er en meget sterk sammenheng mellom innvandring og regionale sysselsettingsandeler blant innvandrere med ukjent innvandringsgrunn og mellom gjeninnvandring og regionale sysselsettingsandeler blant personer født i Norge av innvandrerforeldre.

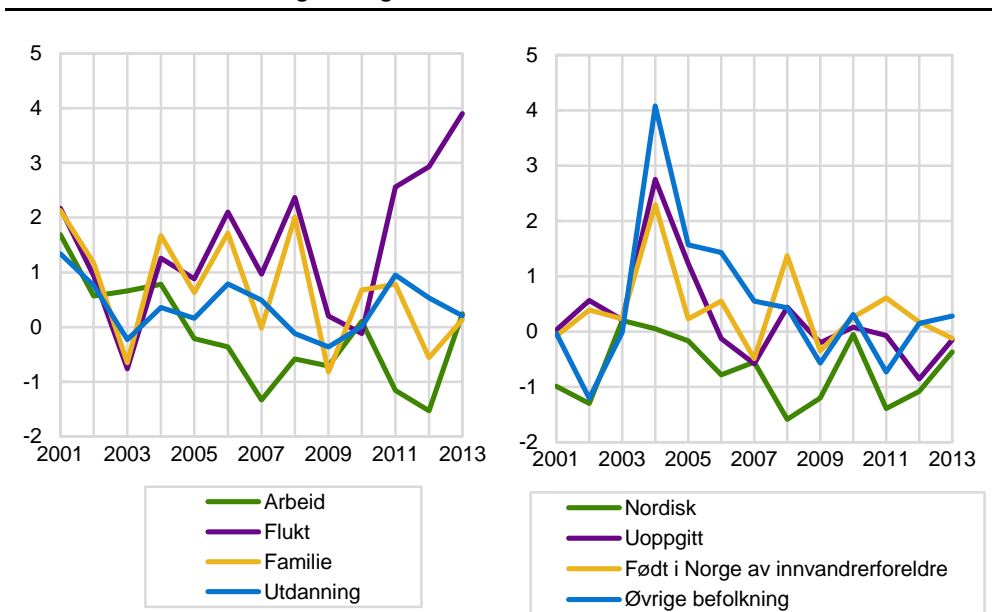
Nordiske innvandrere skiller seg noe ut med noe mindre sterk sammenheng mellom regional innvandring og deres regionale sysselsettingsandeler, noe som indikerer at de ved sin direkte innvandring sprer seg noe mer regionalt enn de øvrige gruppene, skjønt sammenhengen mellom innvandring og regionale sysselsettingsandeler er også hele tiden positiv og signifikant også blant nordiske innvandrere.

5.3. Sammenhengen mellom netto- og bruttoflytting mellom regioner og netto og brutto sysselsettingsendringer

Til slutt i dette kapitlet har vi tatt med et avsnitt der vi konsentrerer oss om flyttebevegelsene sett i sammenheng med bruttostrømmene inn og ut av sysselsetting i de regionale arbeidsmarkedene. Vi har tidligere stilt hypoteser om at forklaringskraften i estimatene kan være sterkere når flyttebevegelsene sees i sammenheng med bruttostrømmene på arbeidsmarkedet.

Vi starter ved å se hvordan nettoinnflyttingene blir forklart av brutto tilgang på arbeidskraft. På tilsvarende måte som tidligere er estimeringene basert på 89 økonomiske regioner med årlige estimeringer gjennom tidsperioden 2001-2013. Resultatene er gitt som visualiseringer av estimatenes t-verdier i figur 5.15 (se mer detaljer i tabell C3a i vedlegg C).

Figur 5.15 Sammenhengen mellom innenlands nettoinnflytting og brutto tilgang på arbeidskraft 2001-2013. Innvandrere etter innvandringsgrunn, personer født i Norge av innvandrerforeldre og øvrige befolkning 15-74 år. Estimeringene er basert på 89 økonomiske regioner og estimatene illustrert med t-verdier

Resultatene ligner noe på det vi fant av sammenhengen mellom nettoflytting og årlige nettoendringer i sysselsettingen. Flyktninger viser brutto innflytting til regioner der bruttoendringene i sysselsettingen er størst. Nå er det tidligere

avdekket at bruttostrømmene på arbeidsmarkedet, det være seg til eller fra sysselsetting, gjennomsnittlig er noe større i de mer sentrale arbeidsmarkedene enn i de mer perifere, så en bruttoflytting som går i sentraliserende retning ventes å være noe mer i samsvar med bruttoetterspørselen av arbeidskraft.

Nest etter flyktninger viser også familieinnvandrere bra sammenheng mellom brutto innflytting og brutto tilgang på arbeidskraft, men som tidligere så svekkes noe av forklaringskraften mot slutten av perioden, noe som antas å ha sammenheng med vridninger i sammensetningen av familieinnvandrere knyttet til flyktninger i retning familieinnvandrere som er tilknyttet arbeidsinnvandrere. Som vi ser, er da også forklaringskraften svak og til dels negativ mellom brutto tilgang på arbeidskraft og netto innflytting til regionene blant arbeidsinnvandrere. Utdanningsinnvandrere viser imidlertid stor sett positiv sammenheng mellom innenlands netto innflytting og brutto tilgang på arbeidskraft, men ingen av estimatene er signifikant positive.

Nordiske innvandrere viser i likhet med arbeidsinnvandrere også svake og stort sett negative sammenhenger mellom innenlands nettoinnflytting og brutto tilgang på arbeidskraft. Dette er også i samsvar med den sammenhengen de viste mellom nettoflytting og netto sysselsettingsendring, noe som indikerer at de sprer seg til flere regioner, men ikke nødvendigvis dit hvor man finner den største bruttoetterspørselen etter arbeidskraft.

Personer født i Norge av innvandrerforeldre og innvandrere med ukjent innvandringsgrunn viser stort sett positiv sammenheng mellom netto innflytting og brutto tilgang på arbeidskraft, men forklaringskraften synes å svekkes mot slutten av perioden, og da spesielt for innvandrere med ukjent innvandringsgrunn der sammenhengen etter hvert går over til å bli negativ.

Personer uten innvandrerbakgrunn øker klart sin sammenheng mellom netto innflytting og brutto tilgang på arbeidskraft i de første årene på 2000-tallet inntil toppnivået nås i 2004. Deretter faller denne sammenhengen jevnt gjennom undersøkelsesperioden, med enkelte år med negative sammenhenger mot slutten av perioden. Resultatene kan sees i sammenheng med det vi fant om sammenhengen mellom netto innflytting og netto sysselsettingsendring, der også personer uten innvandrerbakgrunn gikk fra klar, positiv og signifikante estimater og ned til dels negative og ikke-signifikante sammenhenger.

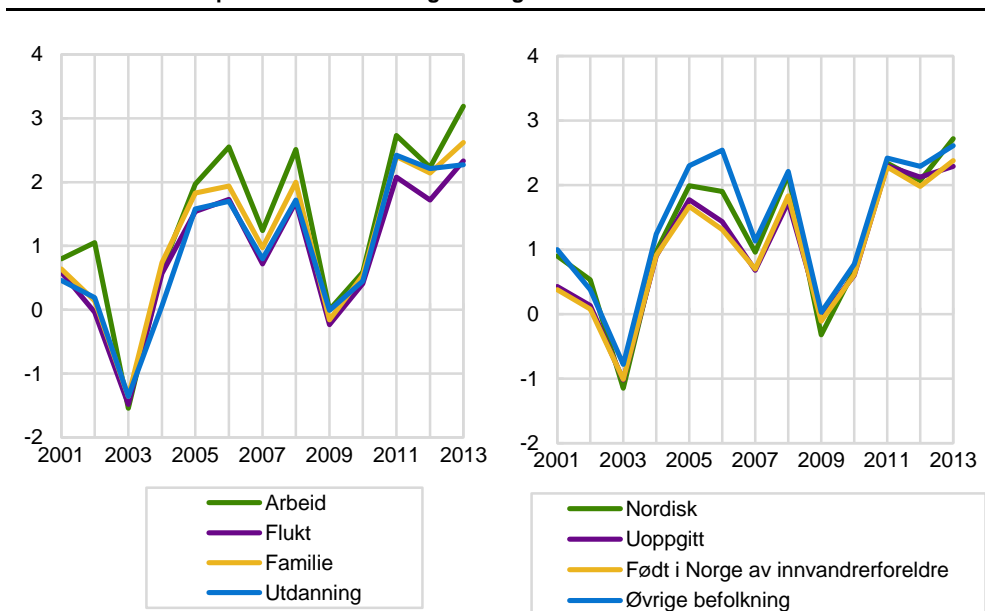
Vi har videre sett på hvordan persongruppenes bruttoflytting mellom arbeidsmarkedsregionene forholder seg til nettoendringene i regionenes arbeidssteds-sysselsetting. Vi ser først på sammenhengen mellom innenlands brutto innflytting og nettoendringene i sysselsettingen, og resultatene er gitt i figur 5.16 (se mer detaljer i tabell 3b i vedlegg C). Den umiddelbare tolkningen er at sammenhengen i stor grad er avhengig av konjunktursvingningene, og dette gjelder i stor grad for alle persongruppene vi ser på. Fra og komme fra en svak positiv sammenheng ved inngangen til årtusenskiftet, går sammenhengen over til å bli negativ under den svake økonomiske utviklingen i årene 2002 og 2003, for igjen å ta seg klart opp i den sterke økonomiske vekstperioden frem til finanskrisen, før den igjen går over til å bli svakt negativ i finanskrisetåret 2009, for så igjen å øke til positive og signifikante sammenhenger mot slutten av perioden vi ser på. I og for seg er dette forventningsrettet, i og med at mange av de regionale arbeidsmarkedene opplevde negativ sysselsettingsutvikling i nedgangsperiodene, og sånn sett reduserer innflyttingen.

Det er imidlertid arbeidsinnvandrere og personer uten innvandrerbakgrunn som viser mest positiv sammenheng mellom brutto innflytting og netto sysselsettingsutvikling perioden sett under ett, og da spesielt under den sterke

vekstperioden før finanskrisen, men også mot slutten av perioden da økonomien har tatt seg klart opp igjen. Nordiske innvandrere viser også noe større enn gjennomsnittlig positiv sammenheng når innflyttingen måles i brutto og ikke i netto.

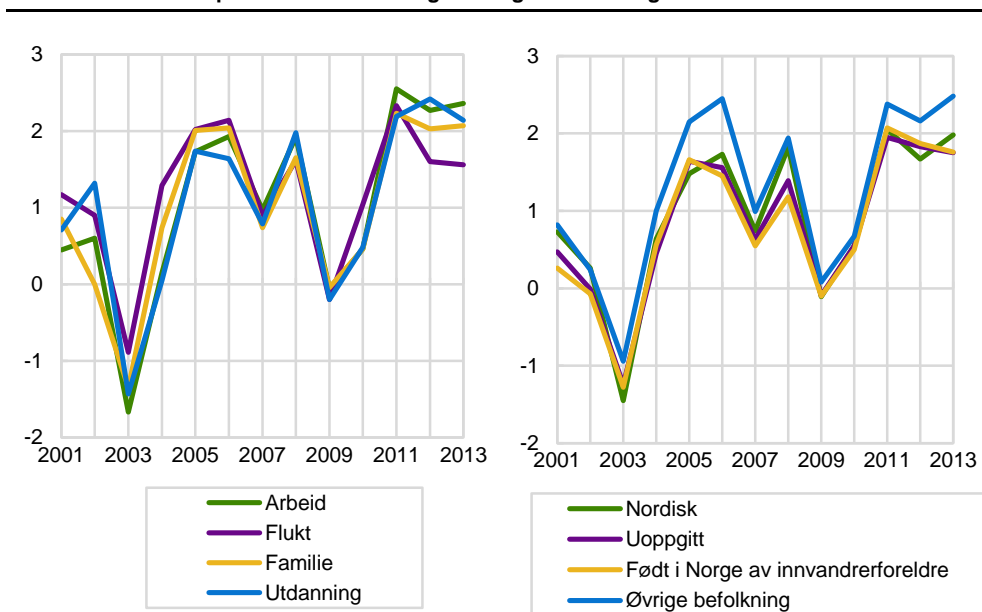
Figur 5.16 Sammenhengen mellom innenlands brutto innflytting og netto sysselsettingsendring 2001-2013. Innvandrere etter innvandringsgrunn, personer født i Norge av innvandrerforeldre og øvrige befolkning 15-74 år. Estimeringene er basert på 89 økonomiske regioner og estimatene illustrert med t-verdier

Resultatene er noe forskjellig fra de sammenhenger vi har funnet tidligere for nettoutflyttetallene. Et spørsmål som da er nærliggende å stille, er om avvikene også er tilsvarende mellom brutto utflytting og netto sysselsettingsendringer i regionene. Vi har i kapittel 4 sett at det er store bruttostrømmer på arbeidsmarkedet, og da ikke bare til sysselsetting men også fra sysselsetting, og da spesielt blant arbeidsinnvandrere og personer uten innvandrerbakgrunn.

I figur 5.17 viser vi tilsvarende sammenhenger mellom brutto utflyttingen fra alle de 89 arbeidsmarkedsregionene og nettoutviklingen i sysselsettingen i de samme regionene (se mer detaljer i tabell C3c i vedlegg C). Vi ser at mye av de samme variasjonene over tid også fremkommer i sammenhengen mellom brutto utflytting og netto sysselsettingsutvikling. Nå er det slik at det på mange måter er nær sammenheng mellom inn- og utflytting. Med hensyn til innenlandske flyttinger totalt er dette innlysende, i og med at enhver innflytting også nødvendigvis må representere en utflytting. Sett på landsbasis blir det like mange inn- som utflyttinger. Nå vet vi at antall flyttinger øker med bedre konjunkturer, da det blant annet blir flere jobber å flytte til, mens antall flyttinger synker i nedgangstider, fordi det blir færre jobber å flytte til, samtidig som mange velger å beholde den jobben de har, uten å eksperimentere med noe nytt. Dette gir dermed også konjunkturrelle utslag i utflyttingene. Dette går frem av figur 5.17, der sammenhengen mellom brutto utflytting og netto sysselsettingsendringer faller klart i lavkonjunkturperioden 2002-2003, for så å øke klart i den sterke vekstperioden før finanskrisen, da sammenhengen igjen faller til under null, for så igjen å øke mot slutten av perioden vi ser på. Mønsteret i denne sammenhengen varierer ikke så mye mellom de forskjellige persongruppene, men flyktninger synes å vise noe større sammenheng mellom brutto utflytting og netto sysselsettingsvekst i begynnelsen av oppgangstiden etter 2003, mens utdanningsinnvandrere og arbeidsinnvandrere viser noe sterkere sammenheng mot slutten av den perioden vi ser på.

Figur 5.17 Sammenhengen mellom innenlands brutto utflytting og netto sysselsettingsendring 2001-2013. Innvandrere etter innvandringsgrunn, personer født i Norge av innvandrerforeldre og øvrige befolkning 15-74 år. Estimeringene er basert på 89 økonomiske regioner og estimatene gitt med t-verdier

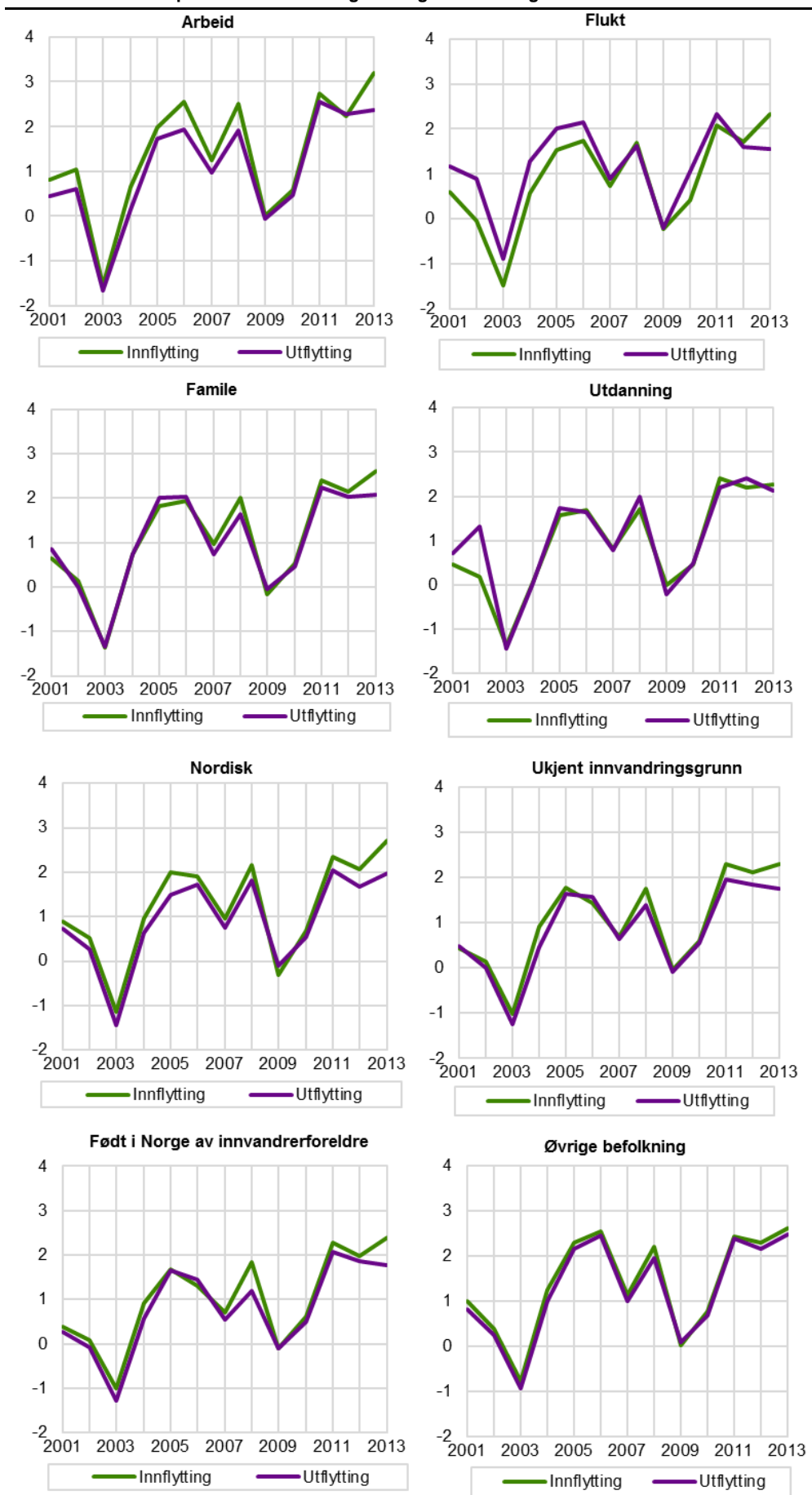
Av de øvrige gruppene viser personer uten innvandrerbakgrunn relativt stor sammenheng mellom brutto utflytting og netto sysselsettingsvekst gjennom store deler av oppgangstiden før finanskrisen, men også mot slutten av undersøkelsesperioden, mens nordiske innvandrere og personer født i Norge av innvandrerforeldre har litt mer moderate utslag i bruttoutflyttingen sett i sammenheng med nettoendringene i sysselsettingen.

I og med at det kan være nær sammenheng mellom brutto inn- og utflytting har vi tilslutt tatt med en figur 5.18 som viser t-verdiene både for estimatene for innflytting og utflytting sett i sammenheng med nettoendringene i sysselsettingen. Ved å sammenstille estimatenes t-verdier på denne måten, får vi en indikasjon om hvilken sammenheng som er sterkest, enten innflyttingen til regionene sett i forhold til nettoendringene i sysselsettingen eller utflyttingen fra regionene sett i forhold til de samme netto sysselsettingsendringer.

Som vi ser, er sammenhengen mellom brutto innflytting og netto sysselsettingsendringer noe sterkere enn tilsvarende utslag i bruttoutflyttingen. Hos flyktninger er situasjonen i store deler av undersøkelsesperioden det motsatte, noe som kan indikere en noe svakere forbindelse med «timingene» i innflyttingene i forhold til nettoendringene i sysselsettingen. Eller at det vi tidligere har sett av sammenhengen mellom nettoutflytting og nettoendringer i sysselsettingen blant flyktninger, ikke er like klare når vi ser på bruttoinnflyttingen. Dette kan styrke hypotesene om at flyttinger blant flyktninger ikke er like klart rettet mot arbeidsmarkedet, men kan også skyldes andre forhold, som for eksempel regionale bosettingskonsentrasjoner av flyktninger (se bl.a. Stambøl, 2013b)

Blant familieinnvandrere og utdanningsinnvandrere er det små forskjeller mellom brutto inn- og utflyttingseffektene på nettoendringene i sysselsettingen. Derimot viser nordiske innvandrere noe av det samme som arbeidsinnvandrere, med noe sterkere sammenheng mellom brutto innflytting og netto sysselsettingsendring enn i brutto utflytting. Både innvandrere med ukjent innvandringsgrunn og personer født i Norge av innvandrerforeldre viser også litt sterkere sammenheng mellom bruttoinnflytting enn bruttutflytting og netto sysselsettingsendring, mens det er få eller ingen forskjeller mellom inn- og utflytting sett i forhold til netto sysselsettingsendring hos personer uten innvandrerbakgrunn.

Figur 5.18 Sammenhengen mellom innenlands brutto inn- og utflytting og netto sysselsettingsendring 2001-2013. Innvandrere etter innvandringsgrunn, personer født i Norge av innvandrerforeldre og øvrige befolkning 15-74 år. Estimeringene er basert på 89 økonomiske regioner og estimatene gitt med t-verdier

For å teste sammenhengen mellom bruttoflyttebevegelsene og bruttostrømmene i de regionale arbeidsmarkedene, er en mulighet å se bruttoflyttingene direkte i sammenheng med de bruttostrømmer av arbeidskraft som går inn og ut av bedriftene i hvert regionalt arbeidsmarked. Som vi har sett i kapittel 4, er bruttostrømmene både inn og ut av sysseletting ganske omfattende. For at arbeidsmarkedet skal fungere best mulig bør det være god sammenheng mellom bruttoetterspørselen av arbeidskraft og bruttoinnflyttingene til en region, blant annet fordi vi også forventer at bruttoutflyttingen fra en region kan være i nært samsvar med den sysselettingsavgangen som skjer i en region. Nå vil selvsagt ikke all tilgang til sysseletting og all avgang fra sysseletting føre til flytting, men i et best mulig fleksibelt arbeidsmarked forventer vi at marginalvirkningene av flytting som en faktor i tilbud og etterspørsel av arbeidskraft gir klare sammenhenger i begge retninger med bruttostrømmene på arbeidsmarkedet.

I figur 5.19 tester vi først ut sammenhengen mellom brutto innflytting og brutto sysselettingstilgang i de samme 89 arbeidsmarksregionene vi har benyttet over (se mer detaljer i tabell C1e i vedlegg C). Strukturen i resultatene er mye av det samme som vi fant i sammenhengen mellom brutto innflytting og nettosysselettingen, men med den forskjell at forklaringskraften nå synes å være klart sterkere med større signifikans i estimatene. For øvrig viser resultatene en sterk sammenheng mellom brutto innflytting og brutto arbeidskrafttilgang ved inngangen til 2000-tallet som faller til lave og ikke signifikante sammenhenger litt under null i de svake økonomiske årene 2002 og 2003. Sammenhengen øker igjen klart gjennom perioden med sterk økonomisk vekst frem til finanskrisen, da sammenhengen mellom brutto innflytting og brutto arbeidskrafttilgang igjen faller til nær null, for så igjen å tilta gjennom de siste årene av undersøkelsesperioden.

Igen er det arbeidsinnvandrere sammen med utdanningsinnvandrere som viser de sterkeste sammenhengene mellom brutto innflytting og brutto sysselettingstilgang, mens flyktninger og familieinnvandrere viser noe mer moderat sammenheng, men dog også signifikant positive i de periodene da økonomien har vært i sterkest vekst.

Figur 5.19 Sammenhengen mellom innenlands brutto innflytting og bruttosysselettingstilgang 2001-2013. Innvandrere etter innvandringsgrunn, personer født i Norge av innvandrerforeldre og øvrige befolkning 15-74 år. Estimeringene er basert på 89 økonomiske regioner og estimatene illustrert med t-verdier

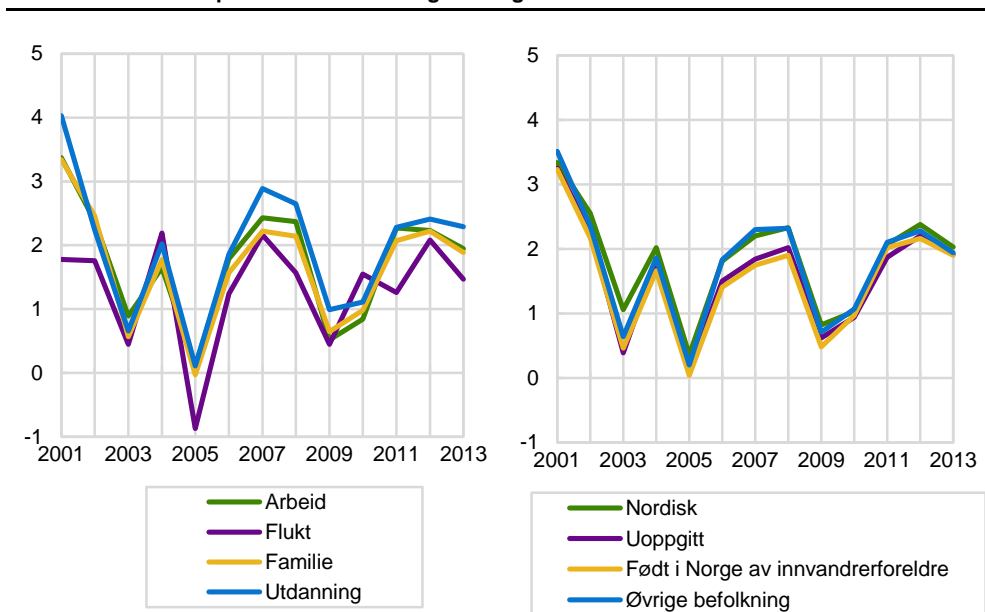
Blant de øvrige persongruppene er det også forholdsvis sterk, positiv og signifikant sammenheng mellom brutto innflytting og brutto sysselettingstilgang blant

nordiske innvandrere og i befolkningen uten innvandrerbakgrunn, mens innvandrere med ukjent innvandringsgrunn og personer født i Norge av innvandrerforeldre viser litt mer moderat sammenheng, men også de med flere år med positiv og signifikant sammenheng mellom brutto innflytting og regional bruttotilgang av sysselsatte.

På tilsvarende måte har vi testet sammenhengen mellom brutto utflytting og brutto avgang i sysselsettingen i de regionale arbeidsmarkedene. Resultatene er visualisert med t-verdier i figur 5.20. (se mer detaljer i tabell C3f i vedlegg C). Som det fremgår er det store variasjoner i denne sammenhengen over tidsperioden, og da spesielt knyttet til de konjunkturskiftene som har foregått gjennom perioden. Sammenhengen mellom brutto utflytting og brutto avgang i sysselsettingen synes å være noe sterkere når økonomien går bra, for så å dempe seg ned til nær null når økonomien er svakere. Dette er for så vidt i samsvar med tidligere forventninger om at antall personer som forlater en jobb for å søke seg over i en annen jobb er vesentlig høyere i oppgangs- enn i nedgangstid, og sånn sett også etterlater seg vakanser i de bedrifter de forlater, der også antall arbeidsplasser har en større tendens til å holde seg oppe og også øke når økonomien går bra, mens nedbemanning og endog nedleggelse av arbeidsplasser tiltar i perioder med svakere økonomi.

Som vi ser, er det forholdsvis små forskjeller mellom persongruppene også med hensyn til sammenhengen mellom brutto utflytting og brutto sysselsettingsavgang. Skjønt det er også her noe sterkere sammenheng hos arbeids- og utdanningsinnvandrere enn hos flyktninger og familieinnvandrere. Spesielt kommer denne forskjellen frem under den sterke vekstperioden forut for finanskrisen. Av de øvrige gruppene, ser vi at sammenhengen mellom brutto utflytting og brutto sysselsettingsavgang er noe sterkere blant nordiske innvandrere og personer uten innvandrerbakgrunn enn blant innvandrere med ukjent innvandringsgrunn og blant personer født i Norge av innvandrerforeldre.

Figur 5.20 Sammenhengen mellom innenlands brutto utflytting og brutto sysselsettingsavgang 2001-2013. Innvandrere etter innvandringsgrunn, personer født i Norge av innvandrerforeldre og øvrige befolkning 15-74 år. Estimertene er basert på 89 økonomiske regioner og estimatene illustrert med t-verdier

I og med at det er såpass nær påvirkning mellom bruttoinnflytting og brutto-utflytting har vi tilslutt også tatt med en figur 5.21 som viser t-verdiene både for estimatene for innflytting og utflytting sett i sammenheng med tilhørende brutto-tilgang og bruttoavgang i sysselsettingen. Ved å sammenstille estimatenes t-verdier

på denne måten, får vi også her en indikasjon om hvilken sammenheng som er sterkest, enten innflyttingen til regionene sett i forhold til brutto tilgangen, og dermed bruttoetterspørselen etter arbeidskraft, eller bruttoutflyttingen fra regionene sett i forhold til den bruttoavgangen som foregår fra sysselsettingen.

Som vi ser, er sammenhengen mellom brutto innflytting og brutto tilgang på sysselsatte en del sterkere enn tilsvarende utslag i brutto utflytting sett i forhold til brutto avgang fra sysselsetting. Utslagene for bruttoinnflyttingen i forhold til bruttoutflyttingen er også større enn tilsvarende resultater i figur 5.18, sett i forhold til nettoendringene i sysselsettingen, og samtidig med større utslag i signifikans både for inn- og utflyttingen. Dette mønsteret er også klart til stede i samtlige av de persongruppene vi ser på her, og mest synlig i perioder da økonomien utvikler seg best og tilgangen av nye jobber er størst, mens forholdet mellom utflytting og sysselsettingsavgang øker sin relative forklaringsposisjon da økonomien utvikler seg svakere, som i 2003 og i finanskrisetåret 2009. Blant gruppene virker det som at arbeidsinnvandrere og nordiske innvandrere har en litt sterkere sammenheng knyttet til innflyttingen enn i de øvrige gruppene med innvandrerbakgrunn, men også personer uten innvandrerbakgrunn viser sterkere sammenheng mellom brutto innflytting og sysselsettingstilgang enn mellom brutto utflytting og sysselsettingsavgang enn flere av de øvrige gruppene. Som nevnt innledningsvis, er dette mønsteret positivt for funksjonsmåten i de regionale arbeidsmarkedene.

Til slutt har vi sett på sammenhengen mellom brutto innflytting til regionene og brutto avgang i den regionale sysselsettingen. De store bruttostrømmene på arbeidsmarkedet er med å øke behovet for nye ansettelser. Nå foregår riktignok de aller fleste reallokeringer på arbeidsmarkedet innenfor de lokale arbeidsmarkedene, ved at mange skifter jobb lokalt, som dermed er med på å skape vakanser i de lokale arbeidsmarkedene. Avgang av arbeidskraft som foregår på grunn av forskjellige typer overgang til trygd kan være med å bidra i samme retning, mens avgang som skyldes nedbemanning av jobber internt i eksisterende bedrifter eller nedleggelse av hele bedrifter ikke fører til reallokeringer, i og med at de sysselsatte ikke skal erstattes. Men i sum forventer vi at av den avgangen som hele tiden foregår, skal så mange jobber erstattes at det får klar virkning på tilgangssiden, og i dette tilfelle også berøre innflyttingen til en region. Så forventningen er at der det er størst brutto avgang i sysselsettingen vil dette også gi impulser til økt tilgang gjennom innflytting. Nå har vi riktignok tidligere i dette kapitlet sett at mye av denne tilgangen også kommer direkte gjennom innvandring, men dette forhindrer ikke vår hypotese om sammenhengen mellom brutto inn- og brutto utflyttingen internt i Norge, selv om resultatene av nettoutflyttingen mellom regionene har vist seg å være forholdsvis moderat, og da som vi har sett spesielt i forhold til den omfattende nettoinnvandringen fra utlandet.

Resultatene av sammenhengen mellom innenlands brutto innflytting og brutto sysselsettingsavgang er vist i figur 5.22 (mer detaljer i tabell C3h i vedlegg C).

Igjen ser vi overveiende positive sammenhenger, og da spesielt gjennom de perioder da økonomien utvikler seg best. Dette har igjen sammenheng med at det er under oppgangskonjunktur at flest personer forlater en jobb, og spesielt blant de som gjør dette for å oppnå en bedre posisjon innenfor arbeidsmarkedet. Avgangen fra sysselsetting som skyldes overgang til arbeidsledighet og til forskjellige ordninger utenfor arbeidsstyrken er som regel større i nedgangstider enn i oppgangstider, men slike overganger skal i mindre grad erstattes gjennom ny sysselsetting, slik at denne type sysselsettingsavgang forventes å ha mindre påvirkning på tilgangssiden, og da spesielt i perioder med svakere økonomisk utvikling.

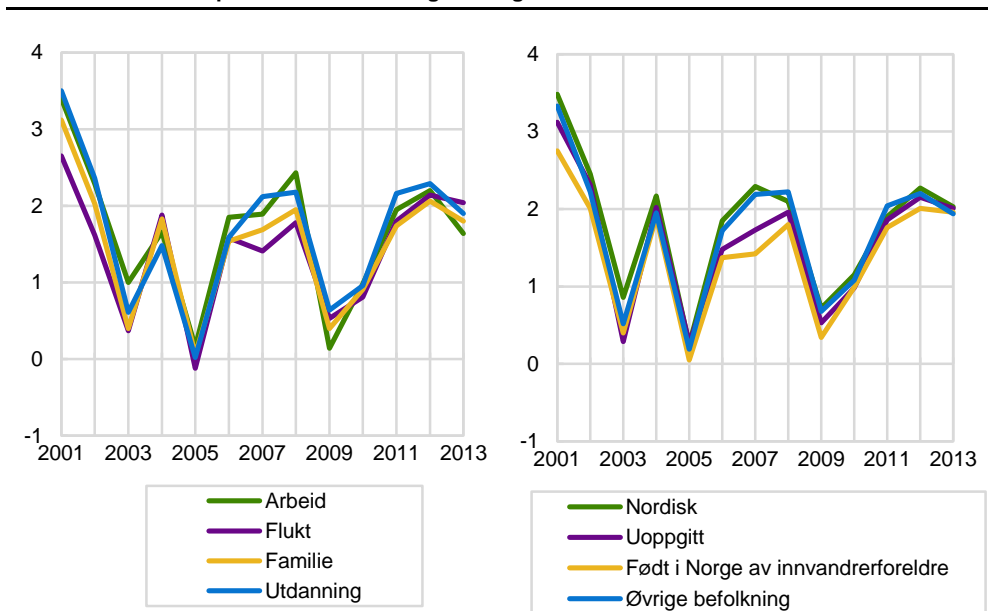
Figur 5.21 Sammenhengen mellom innenlands brutto inn- og utflytting og brutto syssetsetts-tilgang og -avgang 2001-2013. Innvandrere etter innvandringsgrunn, personer født i Norge av innvandrerforeldre og øvrige befolkning 15-74 år. Estimeringene er basert på 89 økonomiske regioner og estimatene illustrert med t-verdier

Det er også her forholdsvis moderate forskjeller mellom persongruppene, men også her synes det å være noe sterkere sammenheng mellom brutto innflytting og sysselsettingsavgang blant arbeidsinnvandrere og utdanningsinnvandrere enn blant flyktninger og familieinnvandrere, men med et lite unntak i det siste året 2013, da flyktninger viser svakt større sammenheng enn de øvrige innvandrergруппene med kjent innvandringsgrunn. Resultatene er i bra samsvar med mye av det vi fant i kapittel 4, der arbeidsinnvandrere viser stor rekruttering til jobber, men samtidig også stor avgang fra jobber og ut av arbeidsstyrken for øvrig, slik at de er med på å generere sin egen etterspørsel.

Blant de øvrige gruppene er det overveiende små forskjeller, men nordiske innvandrere og personer uten innvandrerbakgrunn viser noe sterkere sammenheng mellom brutto innflytting og brutto sysselsettingsavgang enn innvandrere med ukjent innvandringsgrunn og personer født i Norge av innvandrereforeldre, og da spesielt i de sterke økonomiske vekstårene forut for finanskrisen.

Figur 5.22 Sammenhengen mellom innenlands brutto innflytting og brutto sysselsettingsavgang 2001-2013. Innvandrere etter innvandringsgrunn, personer født i Norge av innvandrereforeldre og øvrige befolkning 15-74 år. Estimeringene er basert på 89 økonomiske regioner og estimatene illustrert med t-verdier

6. Flyttinger sett i forbindelse med yrkes- og utdanningsdeltakelse blant innvandrere etter innvandringsgrunn

- Innvandrere som forblir stående utenfor sysselsetting og/eller utdanning er for det meste å finne blant flyktninger, familieinnvandrere og innvandrere med ukjent innvandringsgrunn.
- Innvandrere som i størst grad går fra statuser utenfor sysselsetting og/eller utdanning og over til slike «aktivitetsstatuser» er å finne blant utdannings- og arbeidsinnvandrere og nordiske innvandrere.
- Hovedtendensen er at innvandrere som flytter mellom arbeidsmarkedsregioner, viser noe større tendens til å komme seg inn i sysselsetting og/eller utdanning enn innvandrere som ikke foretar slike flyttinger.
- Blant innvandrere som allerede er sysselsatte og/eller under utdanning, har utdannings- og arbeidsinnvandrere og nordiske innvandrere størst tendens til å forbli i slike «aktivitetsstatuser».
- Innvandrere som i størst grad går fra status som sysselsatt og/eller under utdanning og over til noe annet er først og fremst å finne blant flyktninger, men også familieinnvandrere og innvandrere med ukjent innvandringsgrunn viser stor avgang.
- Hovedtendensen er at innvandrere som ikke flytter mellom arbeidsmarkedsregioner viser noe større tendens til å forbli i sysselsetting og/eller utdanning enn innvandrere som foretar slike flyttinger.
- Flyttinger er altså forbundet både med større sannsynlighet for å komme i jobb/utdanning, og større sannsynlighet for å slutte i jobb/utdanning.

I dette hovedkapitlet undersøker vi om innvandrere som flytter mellom arbeidsmarkedsregioner viser større eller mindre endringer i arbeidsmarkedsstatus enn innvandrere som ikke flytter. Undersøkelsene er foretatt ved hjelp av kohortanalyser, der vi følger utvalgte ankomstkohorter av innvandrere gjennom noen år etter at de innvandret for første gang. For å måle forskjeller i endring av arbeidsmarkedsstatus, har vi sammenliknet den status på arbeidsmarkedet de som flytter oppnår sammenliknet med tilsvarende grupper blant innvandrere som ikke flytter.

Med hensyn til definisjon av status, viser vi til metodene beskrevet i kapittel 2. og illustrert i figur 2.1, der hvert enkelt individ blir registrert og definert med sin viktigste status på arbeidsmarkedet i hvert enkelt år som inngår i analysen.

Som definisjon på flytting blir de som har flyttet mellom to eller flere av de 89 økonomiske regionene her definert som «flyttere», mens alle andre blir definert som «bofaste». Den siste gruppen kan imidlertid også ha flyttet, men da lokalt innenfor en avgrenset arbeidsmarkedsregion. Slike flyttinger vil ifølge vår definisjon ikke medføre at man søker seg til andre arbeidsmarkeder for eventuelt å bedre sin status på arbeidsmarkedet.

Blant innvandrere har vi her valgt ut alle innvandrere fra ankomstkohortene i 2004 og 2008 og deretter fulgt hver av dem gjennom de fem påfølgende årene etter at de ble registrert innvandret for første gang. Det vil si henholdsvis i femårsperiodene 2005-2009 for 2004-kohorten og 2009-2013 for 2008-kohorten.

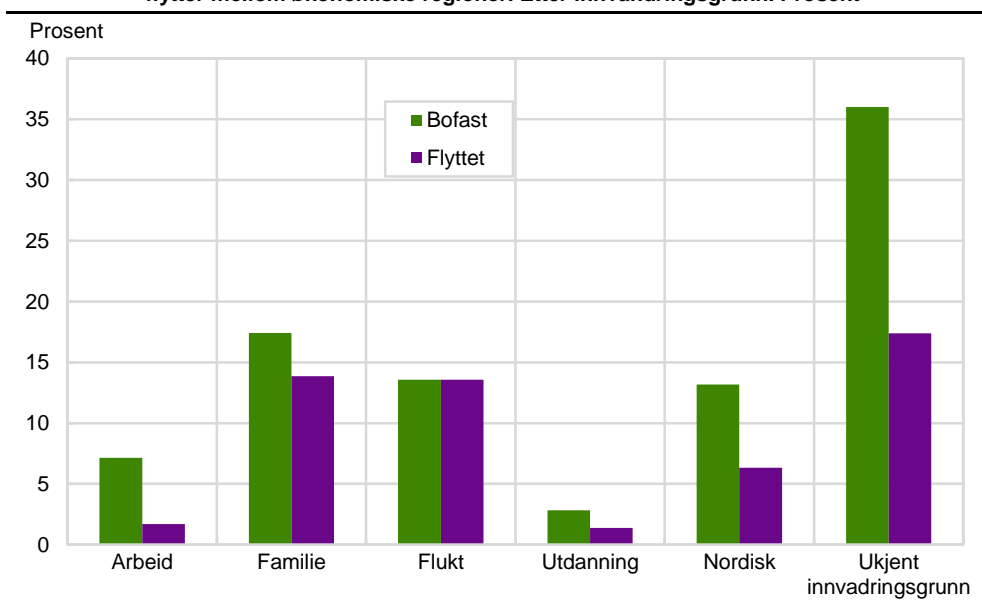
Analysen er imidlertid foretatt som en «toveisanalyse», avhengig av hvilken status på arbeidsmarkedet innvandrere er registrert med som sin viktigste status i ankomståret. For de som allerede er registrert med status som sysselsatte og/eller under utdanning i basisåret, viser analysene i hvilken grad disse klarer å opprettholde sin status som sysselsatt og/eller under utdanning de neste fem årene, der de som ikke foretar innenlandske flyttinger mellom 89 økonomiske regioner i

undersøkelsesperioden sammenliknes med innvandrere som foretar en eller flere slike flyttinger. I den andre hovedgruppen har vi tatt utgangspunkt i alle innvandrere som ikke er å finne registrert som sysselsatte og/eller under utdanning i basisåret, og analysert hvordan disse enten forblir stående utenfor disse «aktivitetsstatusene» som sysselsatt og/eller under utdanning, eller i hvilken grad de går over til en av disse statusene avhengig av om de fortsetter å være bosatte i den regionen de var registrert bosatte i basisåret, eller om de foretar en innenlands flytting i løpet av undersøkelsesperioden. Denne «toveisanalysen» gir dermed et bidrag til å måle innvandreres integrering i samfunnet, gitt integreringskriteriet det å delta i yrkeslivet og/eller utdanning, sett i forhold til ikke å delta på disse feltene. Første del av analysen måler tendensen til å gå fra noe utenfor disse statusgruppene til å bli deltakere i yrkesliv og/eller utdanning, mens andre del av analysen sier noe om i hvilken grad de klarer å holde seg innenfor disse statusgrupper når man først har kommet seg dit, versus det å forlate en posisjon innenfor yrkesliv og/eller utdanning for å bevege seg over i noe annet utenfor sysselsetting og utdanning.

6.1. Innvandrere som forblir utenfor sysselsetting og/eller utdanning.

Vi tar først utgangspunkt i alle nye registrerte innvandrere i 2004 som ikke ble registrert verken som sysselsatte eller under utdanning i dette ankomståret, men som heller ikke går inn i registrert sysselsetting eller utdanning i de påfølgende fem årene 2005-2009. Som vi ser av figur 6.1, er den største andelen av disse å finne blant nye innvandrere med ukjent innvandringsgrunn etterfulgt av de med familie og flukt som innvandringsgrunn, mens utdannings- og arbeidsinnvandrere er lite representert i denne gruppen. At arbeids- og utdanningsinnvandrere i det hele tatt er representert kan virke litt merkelig, i og med at de ankom landet nettopp for å ta en jobb eller å ta en utdanning. Nå er det slik at sysselsettingen registreres i det siste kvartalet av kalenderåret, slik at arbeidsinnvandrere som ankom til sysselsetting tidligere i ankomståret, men som forlot sin jobb innen siste kvartal, kan bli stående som ikke-sysselsatte i ankomståret. En mulighet kan være at en del utdanningsinnvandrere ble registrert ankommet landet sent i 2004 for så å starte en utdanning i 2005. Men den andelen som gjengis her klarte heller ikke å starte en registrert utdanning i perioden 2005-2009. Mest sannsynlig skyldes dette innvandrere som er å finne som au-pairer, som gis utdanning som innvandringsgrunn, men som ikke registreres i det ordinære utdanningssystemet vi her benytter.

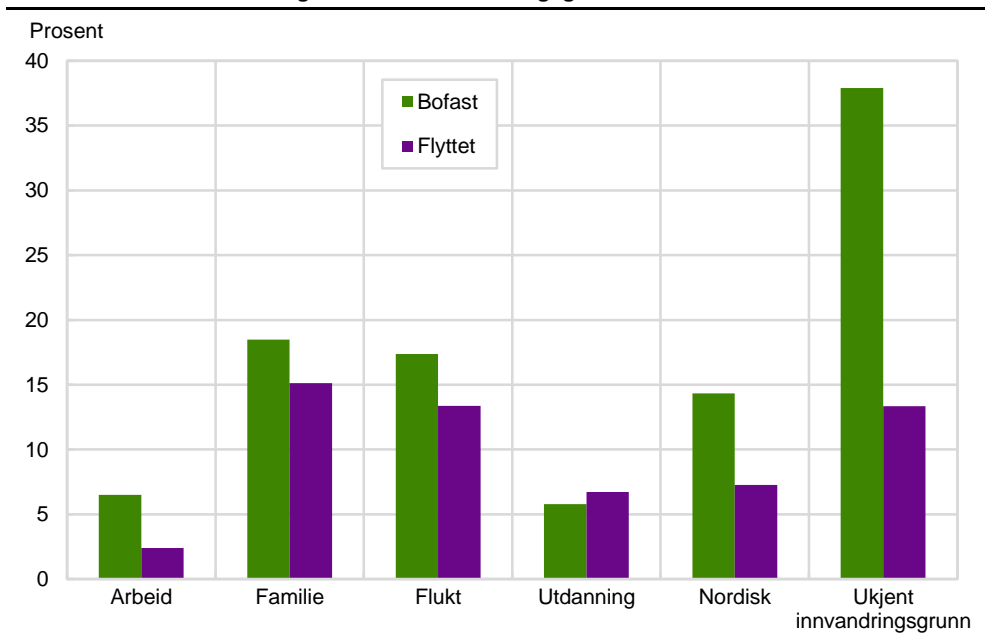
Figur 6.1 Nye registrerte innvandrere i 2004 som ikke ble registrert sysselsatt og/eller under utdanning i 2004, og som ikke endrer status til sysselsetting og/eller under utdanning i 2005-2009, målt som andel av de som ikke flytter (bofast) og de som flytter mellom økonomiske regioner. Etter innvandringsgrunn. Prosent

Ser vi på forskjellen mellom bofaste og de som har flyttet mellom arbeidsmarkedsregioner, er de bofaste klart overrepresentert med unntak av flyktninger, der andelen av bofaste og de som flytter er omtrent lik. Dette indikerer at det for de fleste innvandrergupper kan ha lønnet seg å flytte for å unngå å bli stående utenfor både sysselsetting og utdanning.

I figur 6.2 viser vi tilsvarende andeler for innvandrere som ankom landet for første gang i 2008. Mye av strukturen mellom gruppene er den samme som for 2004-kohorten, ved at det er innvandrere med ukjent innvandringsgrunn som er overrepresentert etterfulgt av innvandrere med familie og flukt som innvandringsgrunn, mens arbeids- og utdanningsinnvandrere viser lavest andeler som forblir stående utenfor «aktivitetsstatusene» arbeid og utdanning. Med et lite unntak for utdanningsinnvandrere, er det igjen de som ikke foretar innenlandske flyttinger som er overrepresentert blant de som verken kommer i jobb eller utdanning.

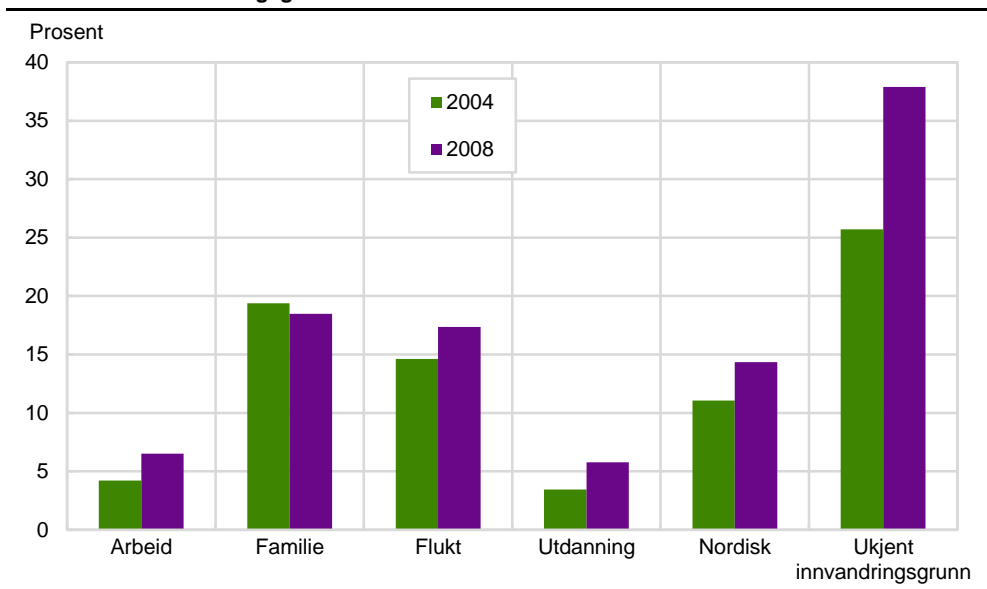
Figur 6.2 Nye registrerte innvandrere i 2008 som ikke ble registrert sysselsatt og/eller under utdanning i 2008, og som ikke endrer status til sysselsatt og/eller under utdanning i 2009-2013, målt som andel av de som ikke flytter (bofast) og de som flytter mellom økonomiske regioner. Etter innvandringsgrunn. Prosent

I det følgende har vi sammenliknet andelen av innvandrere fra 2004- og 2008-kohortene som blir stående utenfor «aktivitetsstatusene» arbeid og/eller utdanning fra og med det første registreringsåret og gjennom de påfølgende fem årene. Vi starter først med de innvandrere som ikke flytter mellom arbeidsmarkedsregioner gjennom de periodene vi undersøker (figur 6.3).

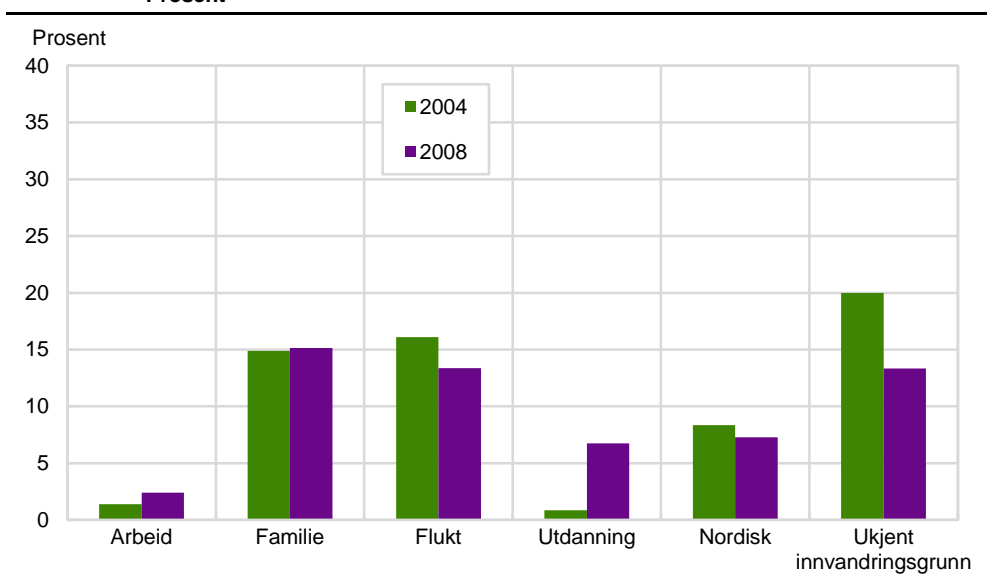
Som tidligere vist, er det til dels store forskjeller mellom innvandrerguppene gitt innvandringsgrunn, men også mellom de forskjellige kohortene. Blant alle innvandrerguppene, bortsett fra de med familie som innvandringsgrunn, er det 2004-kohorten som synes å komme best ut med lavest andel av populasjonen som ikke kommer inn i arbeid og/eller under utdanning gjennom undersøkelsesperiodene. De noe svakere resultatene for 2008-kohorten enn for 2004-kohorten gjenspeiler også at klart flere personer ble stående permanent utenfor arbeid og utdanning i 2008-kohorten, i og med at antall innvandrere var klart høyere i 2008 enn i 2004. Nå kan man si at de som innvandret i 2008 ble stilt overfor store utfordringer på arbeidsmarkedet i kraft av finanskrisen som slo til for fullt like etter at de hadde innvandret, men på den annen side måler vi resultatene helt frem til og med 2013, slik at særdeles gode økonomiske vekstår som 2011 og 2012 også er inkludert i analyseperioden.

Figur 6.3 Nye registrerte innvandrere i 2004 og 2008 som ikke ble registrert sysselsatt og/eller under utdanning i ankomståret, og som ikke endrer status til sysselsatt og/eller under utdanning i henholdsvis 2005-2009 og 2009-2013, målt som andel av de som ikke flytter mellom økonomiske regioner i løpet av periodene. Etter innvandringsgrunn. Prosent

Som vi så over, er resultatene klart bedre blant innvandrere som valgte å foreta en flytting mellom arbeidsmarkedsregioner i løpet av undersøkelsesperiodene. Her synes det også å være noe bedre resultater blant 2004-kohorten enn hos de som innvandret i 2008 for arbeids- og utdanningsinnvandrere (se figur 6.4). Innvandrere med familie som innvandringsgrunn viser om lag samme resultater for 2004- som for 2008-kohorten, mens for de øvrige innvandrergруппene er det noe lavere andel av 2008-kohorten som forblir utenfor «aktivitetsstatusene» enn av 2004-kohorten.

Figur 6.4 Nye registrerte innvandrere i 2004 og 2008 som ikke ble registrert sysselsatt og/eller under utdanning i ankomståret, og ikke endrer status til sysselsatt og/eller under utdanning i henholdsvis 2005-2009 og 2009-2013, målt som andel av de som flytter mellom økonomiske regioner i løpet av periodene. Etter innvandringsgrunn. Prosent

6.2. Innvandrere som endrer status til sysselsetting og/eller under utdanning

I dette underkapitlet har vi, i motsetning til i det forrige, sett nærmere på den andelen av innvandrere som lykkes med å komme seg inn i sysselsetting og/eller

utdanning i årene etter at de innvandret. Som i avsnittet over, ser vi på innvandrerkoortene fra 2004 og 2008. I likhet med i underkapitlet over, tar vi utgangspunkt i alle innvandrere som ikke var registrert med noen sysselsetting og/eller under utdanning i ankomståret for de som innvandret i 2004 og 2008.

Her følger vi hele denne delen av koortene gjennom hvert av de fem påfølgende årene for å se hvor stor andel av koortene som har kommet seg inn på arbeidsmarkedet og/eller startet en registrert utdanning. Vi skiller også her mellom de som ikke flyttet i løpet av disse fem årene (bofaste), og de som har flyttet i løpet av perioden. De innvandrere som er med i undersøkelsen er alle registrert bosatte i Norge fra og med ankomståret og i alle de påfølgende fem årene vi ser på.

6.2.1. Ankomstkoorter fra 2004 med utgangspunkt i arbeidsmarkedsstatus i 2004

Vi starter først med alle innvandrere som innvandret i 2004 og som sto utenfor «aktivitetsstatusene» sysselsetting og/eller utdanning i 2004, men som endrer sin status til sysselsatt og/eller under utdanning i de påfølgende fem årene 2005-2009. Som vi ser av figur 6.5, er det en betydelig andel av arbeidsinnvandrere som kommer seg inn i en av «aktivitetsstatusene» de påfølgende årene. Nå skal det sies at det var langt færre arbeidsinnvandrere som var registrert utenfor sysselsetting i ankomståret enn de som var registrert som sysselsatte, noe også innvandringsgrunnen klart tilsier. Men som nevnt, kan enkelte arbeidsinnvandrere ha forlatt sin jobb innen siste kvartal i ankomståret, og dermed blitt stående som ikke-sysselsatte i ankomståret slik sysselsettingen registreres.

Men av de dette gjelder, ser vi at over 70 prosent har kommet seg i jobb og eller/utdanning allerede i løpet av det første året etter innvandringen. Femårsperioden sett under ett viser at det er arbeidsinnvandrere som flytter mellom arbeidsmarkedsregioner som oppnår størst overgang til «aktivitetsstatusene», men forskjellene fra bofaste er ikke så stor. Blant de bofaste er det en økning i overgangen til sysselsetting og/eller utdanning i det andre året før det hele flater ut, dog med den største overgangsprosenten i det fjerde året. Blant arbeidsinnvandrere som flytter er det en klar økning de tre første årene, med for koorten den største overgangsprosenten i det tredje året, da om lag 90 prosent av de som flytter er kommet i jobb eller startet en utdanning. Deretter avtar overgangsprosenten ut perioden, noe som betyr at det er flere fra koorten som forlater en jobb eller utdanning enn de som går motsatt vei. Det er viktig å ha i tankene at for 2004-koorten representerer dels det fjerde, men spesielt det femte året finanskriseprosent.

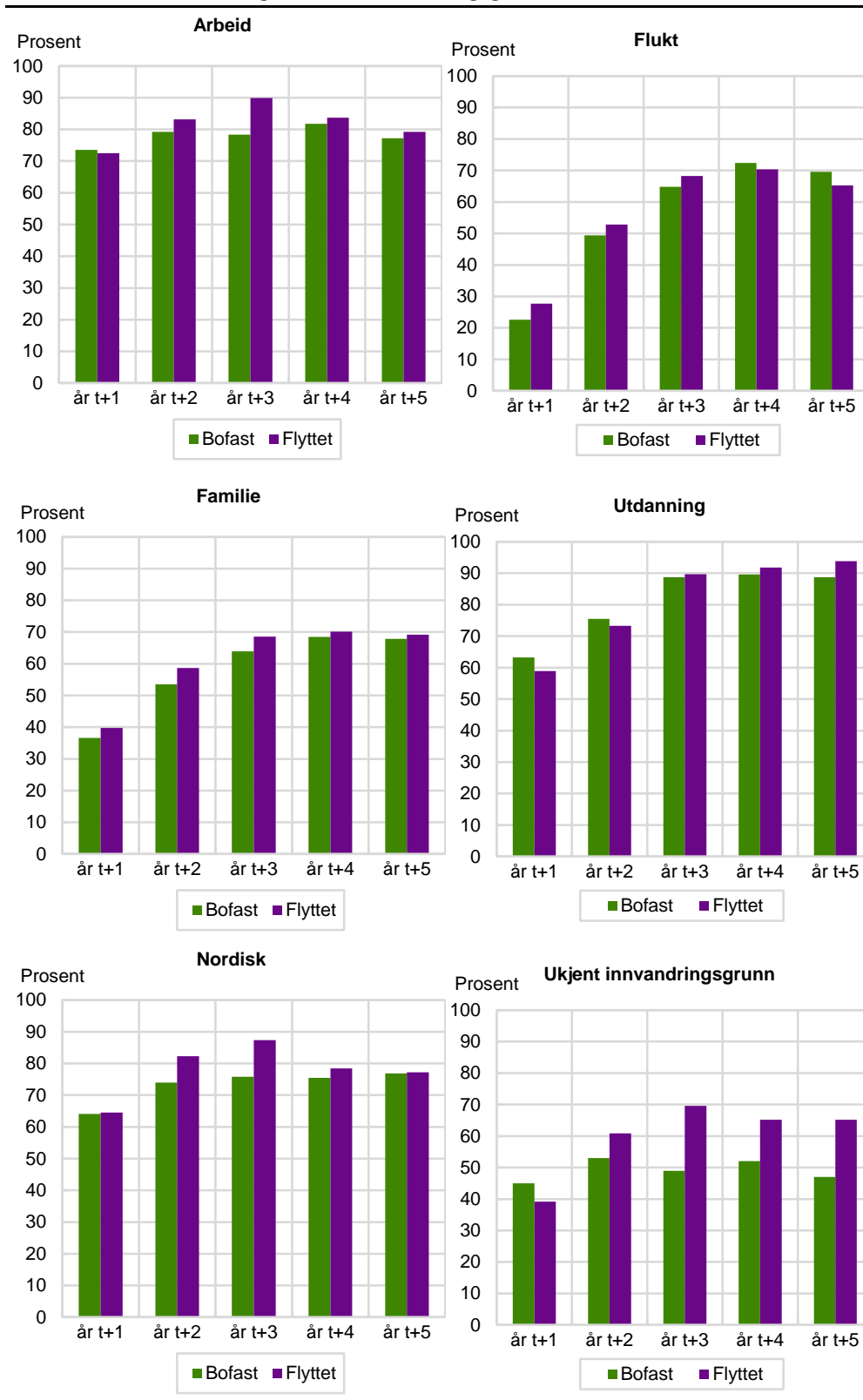
Blant flyktninger er det en klar økning i overgangen til sysselsetting og/eller utdanning i løpet av de fire første årene både for bofaste og flyttere, men dog sterkest for de som flytter mellom arbeidsmarkedsregionene. Men som vi ser, er overgangsandelene en del lavere enn for arbeidsinnvandrere, med en overgangsprosent på mellom 20-30 prosent det første året og opp til om lag 70 prosent i det fjerde året, for deretter igjen å falle.

Familieinnvandrere viser som flyktninger en klar økning i overgangen til sysselsetting og/eller utdanning de fire første årene, og gjennomgående noe sterkere for de som flytter enn for de som ikke flytter. Også for familieinnvandrere er det en utflating og svak nedgang i det femte året, som altså for denne koorten utgjør finanskriseprosent.

Utdanningsinnvandrere er den av innvandrergruppene som totalt sett viser størst tendens til å gå fra en status utenfor sysselsetting og/eller utdanning og til en av disse to «aktivitetsstatusene». Det er likevel litt merkelig at ikke flere enn om lag 60 prosent gjør det i løpet av det første året, men kan som nevnt ha sammenheng

med hvordan au-pairene, som er å finne i denne gruppen, blir registrert med hensyn til utdanning. I de tre siste årene er overgangsandelen kommet opp i hele 90 prosent, med litt høyere overgang for de som har flyttet, mens situasjonen var omvendt i de to første årene, da bofaste utdanningsinnvandrere viste en litt større overgang til sysselsetting og/eller utdanning enn flytterne.

Figur 6.5 Nye registrerte innvandrere i 2004 som ikke ble registrert sysselsatt og/eller under utdanning i 2004, og som endrer status til sysselsatt og/eller under utdanning i 2005-2009 målt som andel av de som ikke flytter (bofast) og de som flytter mellom økonomiske regioner. Etter innvandringsgrunn. Prosent

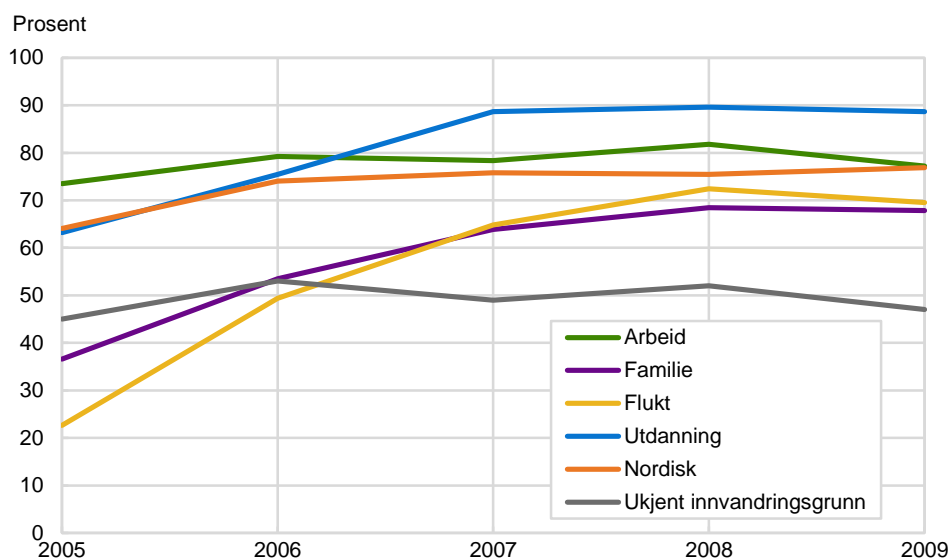

Blant nordiske innvandrere var det også drøyt 60 prosent som gikk over til sysselsetting og/eller utdanning det første året, før andelen øker både for bofaste og spesielt for de som flytter i det andre og tredje året. Deretter faller andelen noe tilbake for de som har flyttet.

I samsvar med det vi tidligere har sett er det innvandrere med ukjent innvandringsgrunn som viser svakest overgang til sysselsetting og/eller utdanning. Dette kommer også frem av figur 6.5 der kun inntil om lag halvparten av de bofaste innen denne gruppen kommer seg over i jobb eller starter en utdanning gjennom den observerte femårsperioden. For de som flytter innen denne gruppen, er imidlertid overgangen klart større.

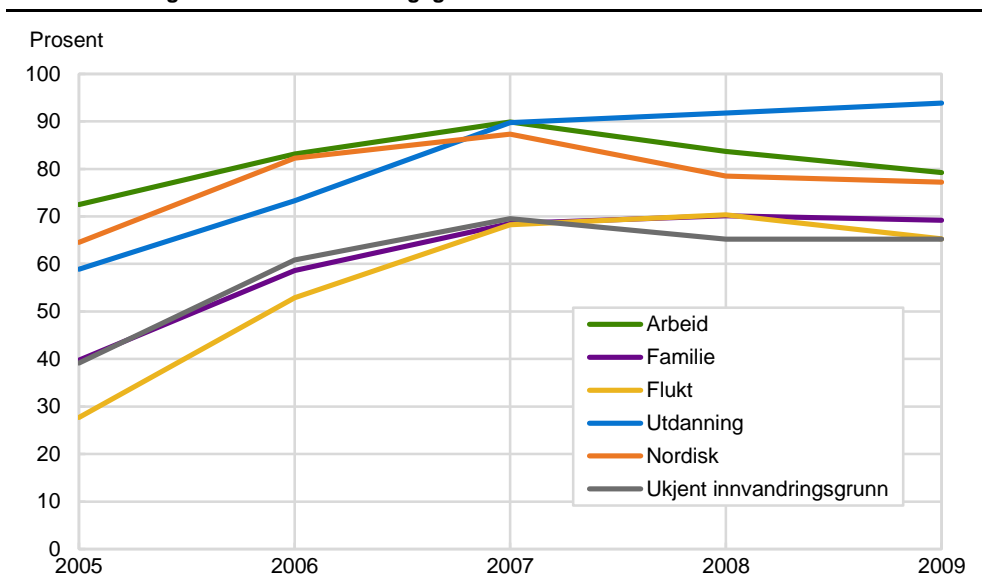
I dette avsnittet har vi satt sammen resultatene for alle innvandrergруппene gitt innvandringsgrunn, samt nordiske innvandrere. For å ta de bofaste først så er det altså utdanningsinnvandrere som etter hvert viser de største overgangene til jobb og/eller utdanning, etterfulgt av arbeidsinnvandrere og nordiske innvandrere (se figur 6.6). Flyktninger viser svakest tendens til overgang i løpet av de første par årene, men passerer etter tre års botid både familieinnvandrere og innvandrere med ukjent innvandringsgrunn med hensyn til overgang til jobb og/eller utdanning, der altså den siste gruppen etter hvert viser klart svakest overgang.

Figur 6.6 Nye registrerte innvandrere i 2004 som ikke ble registrert sysselsatt og/eller under utdanning i 2004, og som endrer status til sysselsatt og/eller under utdanning i 2005-2009 og som ikke flytter, målt som andel av de som ikke flytter mellom økonomiske regioner. Etter innvandringsgrunn

Til slutt ser vi på tilsvarende forskjeller mellom innvandrergруппene blant de som har valgt å flytte mellom arbeidsmarkedsregioner i løpet av disse årene (se figur 6.7). Resultatene viser også her mye av den samme strukturen mellom innvandrergруппene som blant de bofaste, bare med den forskjell at overgangstendensen er litt større blant flytterne enn blant de bofaste, og at forskjellene mellom innvandrergруппene er noe mindre blant de som flytter. Men også her er det utdanningsinnvandrere som kommer best ut, etterfulgt av arbeidsinnvandrere og nordiske innvandrere, mens innvandrere med ukjent innvandringsgrunn kommer svakest ut mot slutten av perioden, men forskjellene fra flyktninger og familieinnvandrere er ikke nevneverdig stor.

Figur 6.7 Nye registrerte innvandrere i 2004 som ikke ble registrert sysselsatt og/eller under utdanning i 2004, og som endrer status til sysselsatt og/eller under utdanning i 2005-2009 og som flytter, målt som andel av de som flytter mellom økonomiske regioner. Etter innvandringsgrunn

6.2.2. Ankomstkohorter fra 2008 med utgangspunkt i arbeidsmarkedsstatus i 2008

I dette avsnittet viser vi tilsvarende overganger over en femårsperiode for innvandrere som ankom landet for første gang i 2008, og som altså ikke var registrert som sysselsatte og/eller under utdanning i løpet av det første året de innvandret (se figur 6.8).

Arbeidsinnvandrere viser også her en forholdsvis stor overgang til jobb og/eller utdanning i løpet av det første året 2009, og som deretter øker svakt for både de som ikke flytter og de som flytter frem til og med det fjerde året, for deretter å falle svakt i det femte året, som altså er 2013. Det er imidlertid små forskjeller mellom de som ikke flytter og de som flytter, men i det hele en svakt høyere overgang til sysselsetting og/eller utdanning blant de som flytter mellom arbeidsmarkedsregionene. Det er imidlertid viktig å bemerke seg den forholdsvis store overgangen til jobb og/eller utdanning det første året etter innvandring, som for 2008-kohorten av innvandrere er finanskriseåret 2009.

Flyktninger viser også her mye av det samme som for den forrige kohorten fra 2004, med en forholdsvis lav overgang til jobb og/eller utdanning i løpet av det første året, men som deretter øker jevnt gjennom de tre neste årene, for så å flate ut på om lag 2/3 av kohorten i det siste året av undersøkelsesperioden. I det første året er overgangsandelen litt større blant de som ikke flytter enn blant de som flytter, mens de som velger å flytte mellom arbeidsmarkedsregioner deretter viser enn litt større overgang til sysselsetting og/eller utdanning enn de som ikke flytter.

Familieinnvandrere viser mye av den samme strukturen som blant flyktninger, ved at overgangen til sysselsetting og/eller utdanning i det første året er forholdsvis moderat, for deretter å øke jevnt opp til det siste året, der overgangsandelen flater ut på drøyt 60 prosent av kohorten. Sett under ett er det faktisk familieinnvandrere som ikke flytter som oppnår størst overgang til sysselsetting og/eller utdanning, og da takket være litt større overgang enn blant de som flytter i løpet av de tre siste årene av perioden.

Utdanningsinnvandrere viser her bemerkelsesverdig lav overgang til sysselsetting og/eller utdanning i året etter at de innvandret i 2008, men som nevnt gjelder altså dette finanskriseåret 2009. Deretter øker overgangene klart gjennom hele perioden,

med en topp i det femte og siste året, da overgangsandelen har kommet opp i om lag 85 prosent av kohorten både blant de som flytter og de som ikke flytter. Det er også blant utdanningsinnvandrere observert at de som ikke flytter viser en litt større overgang til sysselsetting og/eller utdanning enn blant de som flytter, og da spesielt i det andre og det tredje året etter innvandringen.

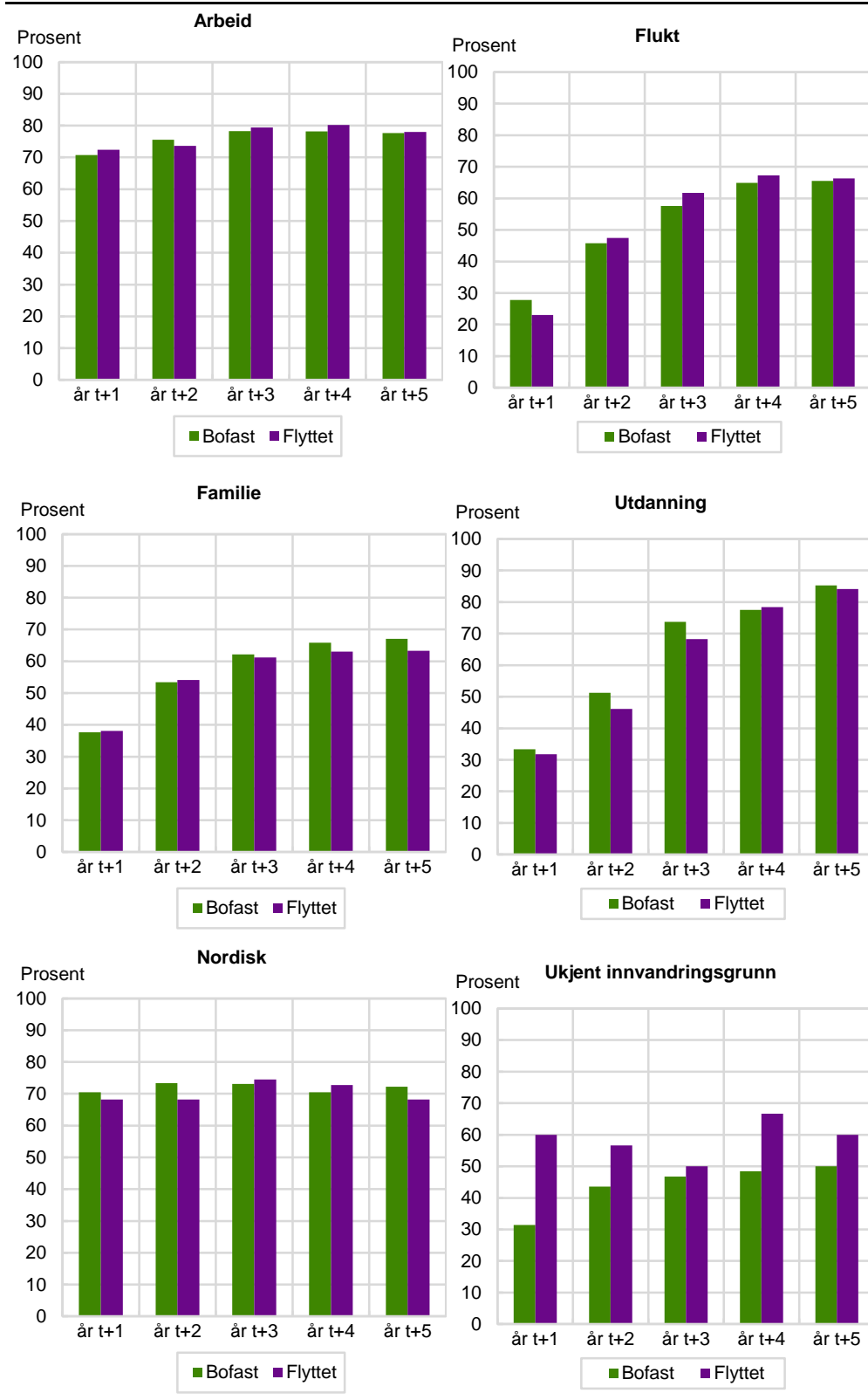
Nordiske innvandrere utmerker seg med en bemerkelsesverdig stabilitet i overgangen gjennom hele perioden. Om lag 70 prosent av de som sto utenfor «aktivitetsstatusene» i innvandringsåret klarte å komme seg over i jobb og /eller utdanning året etter. Deretter holder denne andelen seg stabil gjennom de neste fire årene, især for de bofaste, men også for de som flytter. De som ikke flytter viser imidlertid en svakt større overgang til jobb og/eller utdanning de to første årene etter innvandringen enn flytterne, mens de som flytter kommer svakt bedre ut i det tredje og fjerde året, før de bofaste nordiske innvandrere igjen presterer svakt bedre i det femte og siste året vi ser på her.

Blant innvandrere med ukjent innvandringsgrunn er det også for denne kohorten forholdsvis store forskjeller mellom de som flytter og de som ikke flytter mellom arbeidsmarkedsregionene, ved at de som flytter oppnår en klart større overgang til sysselsetting og/eller utdanning enn de som ikke flytter.

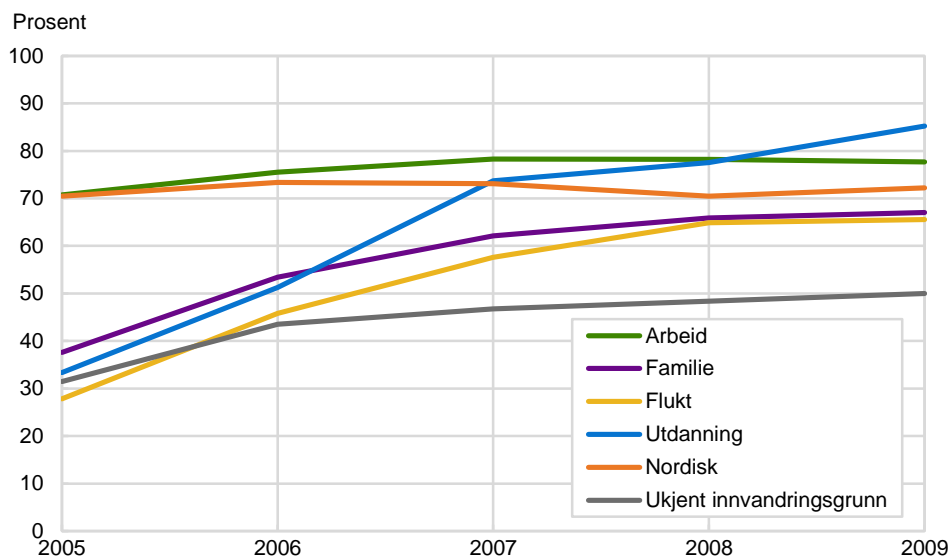
Vi har også for denne kohorten satt sammen resultatene for alle innvandrergруппene gitt innvandringsgrunn, samt nordiske innvandrere. For å ta de bofaste først, er det også for denne kohorten utdanningsinnvandrere som til slutt viser den største overgangen til jobb og/eller utdanning, men dette skjer først i det aller siste av de fem årene vi ser på. Innen det er det arbeidsinnvandrere og nordiske innvandrere som viser størst overgang til sysselsetting og/eller utdanning (se figur 6.9). Flyktninger viser svakest tendens til overgang i løpet av det første året, men øker deretter overgangen slik at de etter fire års botid er om lag på høyde med familieinnvandreres overgang. Innvandrere med ukjent innvandringsgrunn viser også her fra og med det andre året lavest overgang til jobb og/eller utdanning.

Til slutt ser vi på tilsvarende forskjeller mellom innvandrergруппene fra 2008 som har valgt å flytte mellom arbeidsmarkedsregioner i løpet av disse årene (se figur 6.10). Resultatene viser også her mye av den samme strukturen mellom innvandrergруппene som blant de bofaste, og forskjellene i overgangstendensene blant flyttere og de bofaste er noe mindre enn for 2004-kohorten. Men også her er det utdanningsinnvandrere som til slutt kommer best ut, etterfulgt av arbeidsinnvandrere og nordiske innvandrere, skjønt vi må helt frem til etter fire års botid før utdanningsinnvandreres overgangsandel kommer høyere enn blant arbeidsinnvandrere og nordiske innvandrere. Mens flyktninger, utdanningsinnvandrere og familieinnvandrere viser lavest overganger til sysselsetting og/eller utdanning i de første par årene, er det innvandrere med ukjent innvandringsgrunn som også her har en tendens til å komme noe svakere ut mot slutten av perioden, men forskjellene fra flyktninger og familieinnvandrere er heller ikke her nevneverdig stor.

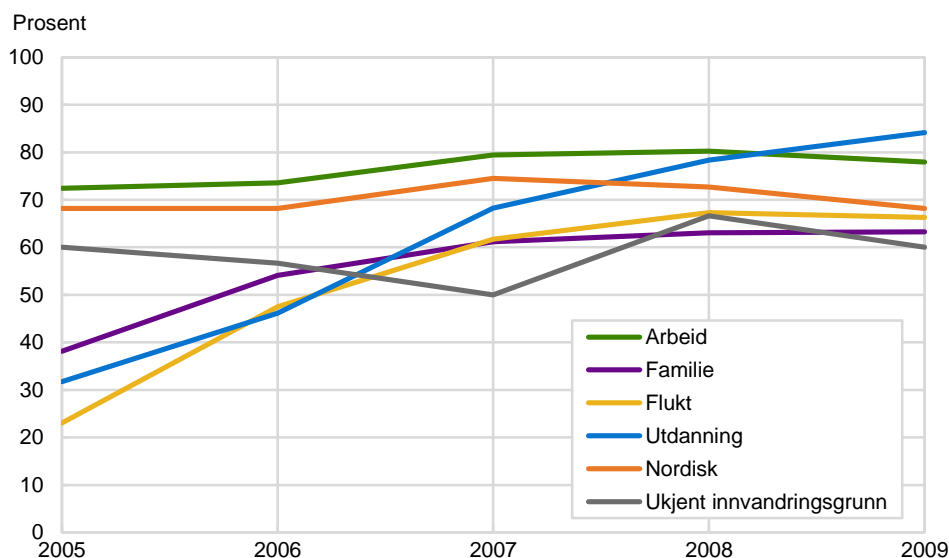
Figur 6.8 Nye registrerte innvandrere i 2008 som ikke ble registrert sysselsatt og/eller under utdanning i 2008, og som endrer status til sysselsatt og/eller under utdanning i 2009-2013 målt som andel av de som ikke flytter (bofast) og de som flytter mellom økonomiske regioner. Etter innvandringsgrunn

Figur 6.9 Nye registrerte innvandrere i 2008 som ikke ble registrert sysselsatt og/eller under utdanning i 2008, og som endrer status til sysselsatt og/eller under utdanning i 2009-2013 og som ikke flytter, målt som andel av de som ikke flytter mellom økonomiske regioner. Etter innvandringsgrunn

Figur 6.10 Nye registrerte innvandrere i 2008 som ikke ble registrert sysselsatt og/eller under utdanning i 2008, og som endrer status til sysselsatt og/eller under utdanning i 2009-2013 og som flytter, målt som andel av de som flytter mellom økonomiske regioner. Etter innvandringsgrunn. Prosent

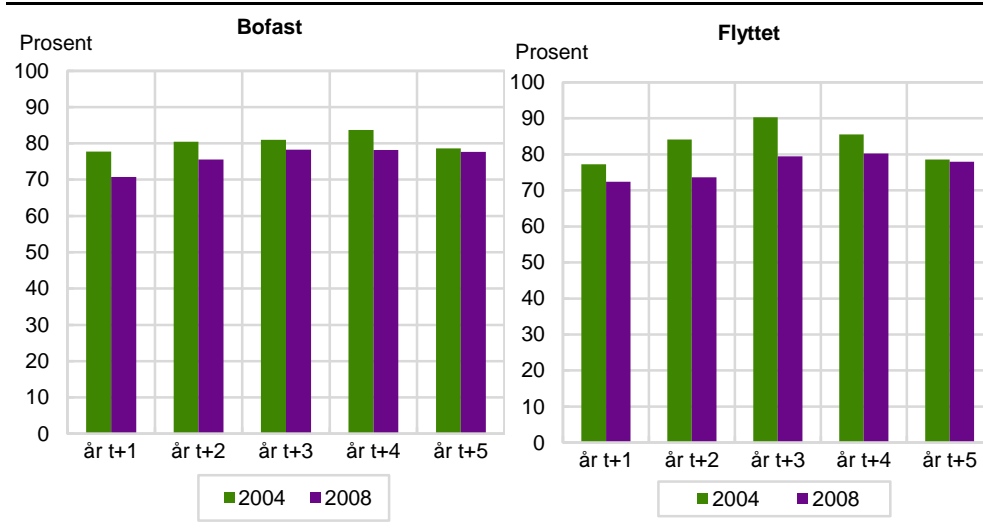

6.2.3. En sammenlikning av ankomstkohortene 2004 og 2008 gitt samme arbeidsmarkedsstatus i henholdsvis 2004 og 2008

I dette avsnittet har vi satt sammen overgangen fra «innaktive» til «aktive» statusgrupper for kohortene av innvandrere vi har sett på her. Figur 6.11 viser sammenstillinger for alle arbeidsinnvandrere som ikke flytter og flytter gjennom de femårsperiodene vi ser på.

Blant de som ikke flytter er det gjennomgående 2004-kohorten som kommer best ut, med en overgangsprosent til sysselsetting og/eller utdanning på rundt 80 prosent av gruppen hele tiden. Arbeidsinnvandrere fra 2008-kohorten viser litt svakere overgang i de første årene, noe som nok kan settes i forbindelse med finanskrisen, men er omtrent på linje med 2004-kohorten i det siste året av periodene, da 2004-kohorten når finanskrisetåret 2009.

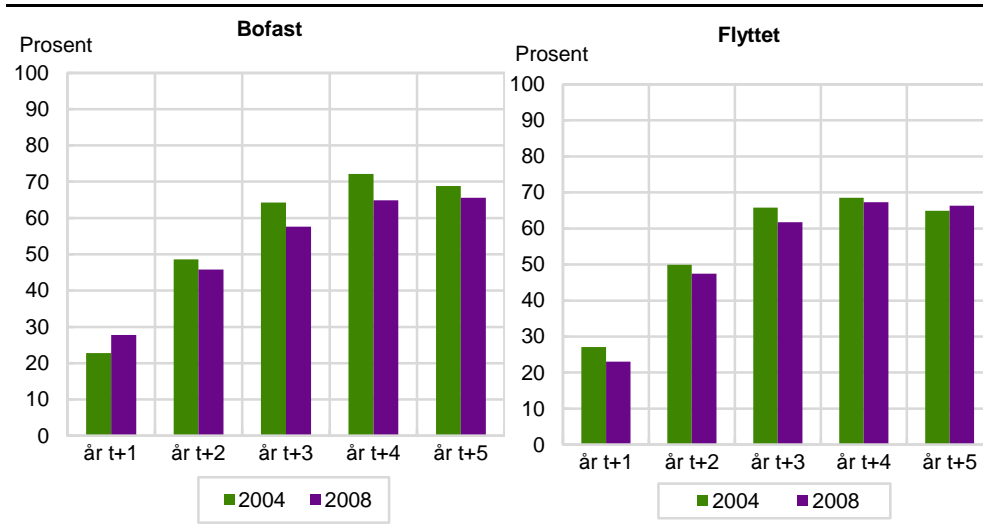
Figur 6.11 Innvandrere fra ankomstkohortene 2004 og 2008 med arbeide som innvandringsgrunn som ikke ble registrert som sysselsatt og/eller under utdanning i år t 0, men som er registrert som sysselsatte og/eller under utdanning i løpet av de påfølgende fem årene. I prosent av bofaste og flyttere

Beveger vi oss over til arbeidsinnvandrere som flyttet mellom arbeidsmarkedsregioner, er mye av den samme strukturen mellom kohortene også å finne her som hos ikke-flytterne. Overgangsratene er stort sett noe høyere blant flytterne enn blant de bofaste, men igjen er det arbeidsinnvandrere fra 2004-kohorten som gjennomgående oppnår størst overgang til sysselsetting og/eller utdanning, dog med nærmest sammenfall med 2008-kohorten i det siste året.

I det neste har vi satt sammen resultatene på tilsvarende måte for de samme kohortene med flyktninger (se figur 6.12). For å ta de bofaste først, er det mye av de samme forskjeller kohortene imellom som det vi fant hos arbeidsinnvandrere over. Overgangsratene er imidlertid vesentlig lavere for flyktninger enn hos arbeidsinnvandrere.

Figur 6.12 Innvandrere fra ankomstkohortene 2004 og 2008 med flukt som innvandringsgrunn som ikke ble registrert som sysselsatte og/eller under utdanning i år t 0, men som er registrert som sysselsatte og/eller under utdanning i løpet av de påfølgende fem årene. I prosent av bofaste og flyttere

Best ut periodene sett under ett kommer også her 2004-kohorten, der flyktninger som ankom landet i 2004 viser større overgang til sysselsetting og/eller utdanning enn 2008-kohorten i samtlige år, bortsett fra i det første året. At 2004-kohorten av flyktninger har en tendens til å svekke overgangen noe fra det fjerde til det femte

året, har også her sammenheng med at det femte året for 2004-kohorten av flyktninger er finanskriseåret 2009.

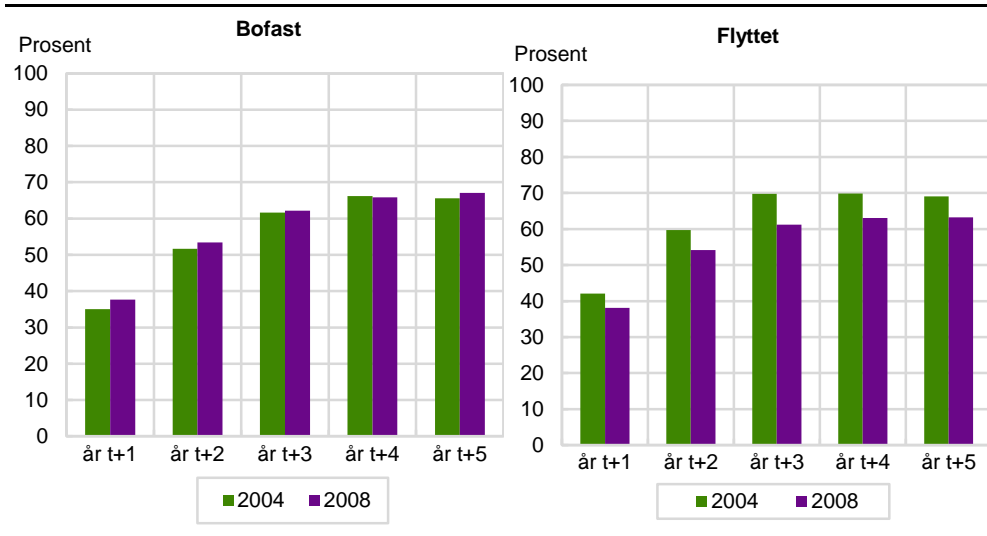
Går vi over til flyktninger som flytter mellom arbeidsmarkedsregioner, er mye av den samme strukturen mellom kohort-gruppene også å finne her som hos ikke-flytterne. Overgangsratene er med en svak overvekt noe høyere blant flytterne enn blant de bofaste når perioden sees under ett.

Best ut periodene sett under ett kommer også her 2004-kohorten, der flyktninger som ankom landet i 2004 viser større overgang til sysselsetting og/eller utdanning enn 2008-kohorten i de fire første årene, men ligger svakt lavere i det femte året, der altså finanskriseåret 2009 utgjør det femte året for 2004-kohorten. Det er imidlertid en svak nedgang i overgangene til sysselsetting og/eller utdanning fra det fjerde til det femte året også i 2008-kohorten av flyktninger som flytter.

Tilsvarende sammensetninger er også gjort for kohortene av innvandrere med familie som innvandringsgrunn (se figur 6.13). Blant de bofaste er det noe mindre forskjeller kohortene imellom enn det vi fant hos arbeidsinnvandrere og flyktninger over. Her er det små forskjeller i overgangene til sysselsetting og/eller utdanning, dog med litt større overgang blant familieinnvandrere som innvandret i 2008 enn i 2004, med et lite unntak for det fjerde året i periodene.

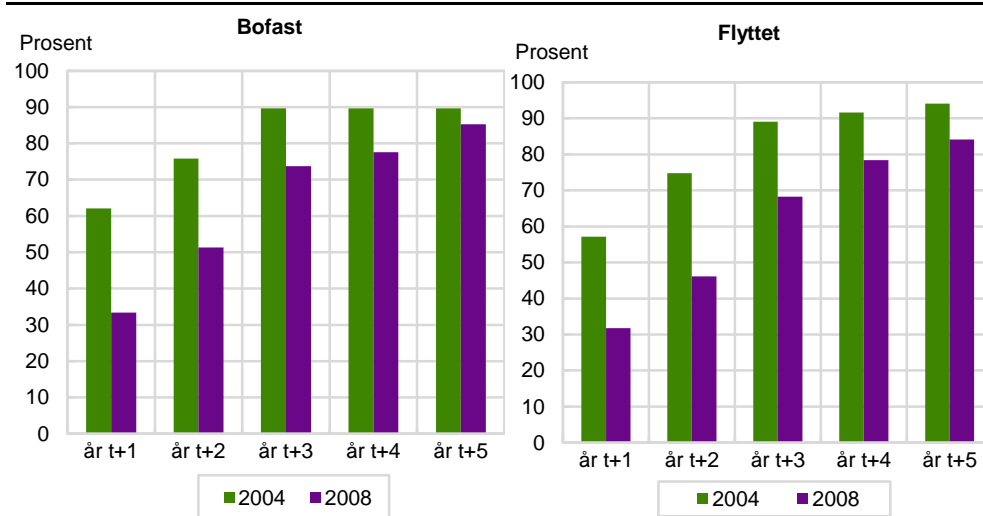
Går vi over til familieinnvandrere som har flyttet mellom arbeidsmarkedsregionene, er det klart større forskjeller kohort-gruppene i mellom, der det gjennomgående er familieinnvandrere som innvandret i 2004 som viser størst overgang til sysselsetting og/eller utdanning. For øvrig er det verdt å merke seg at de som flytter i 2004-kohorten viser større overgang til sysselsetting og/eller utdanning enn de som ikke flyttet, mens det er små forskjeller mellom flyttere og ikke-flyttere i 2008-kohorten.

Figur 6.13 Innvandrere fra ankomstkohortene 2004 og 2008 med familie som innvandringsgrunn som ikke ble registrert som sysselsatte og/eller under utdanning i år t 0, men som er registrert som sysselsatte og/eller under utdanning i løpet av de påfølgende fem årene. I prosent av bofaste og flyttere

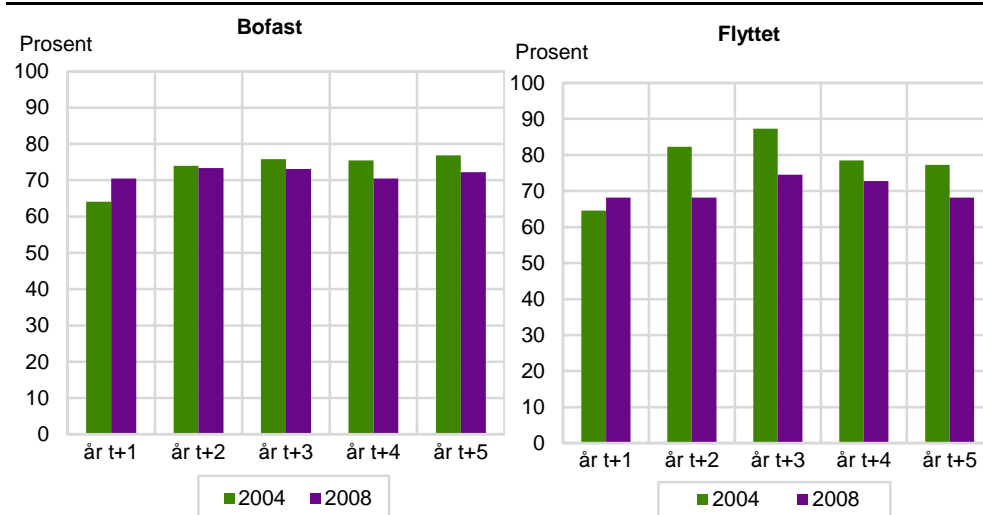
Blant utdanningsinnvandrere er vi igjen tilbake til forholdsvis store forskjeller mellom kohort-gruppene (figur 6.14). For å ta de bofaste først også her, er det utdanningsinnvandrere som innvandret i 2004 som gjennomgående viser størst overgang til sysselsetting og/eller utdanning gjennom hele perioden, dog med noe mindre forskjeller fra 2008-kohorten mot slutten av perioden, da altså finanskriseåret 2009 er det femte året for 2004-kohorten.

Figur 6.14 Innvandrere fra ankomstkohortene 2004 og 2008 med utdanning som innvandringsgrunn som ikke ble registrert som sysselsatte og/eller under utdanning i år t 0, men som er registrert som sysselsatte og/eller under utdanning i løpet av de påfølgende fem årene. I prosent av bofaste og flyttere

Tilsvarende overganger blant utdanningsinnvandrere som flytter mellom arbeidsmarkedsregioner er også vist i figur 6.14. Igjen er det utdanningsinnvandrere som innvandret i 2004 som gjennomgående viser størst overgang til sysselsetting og/eller utdanning gjennom hele perioden. Blant utdanningsinnvandrere er det imidlertid små forskjeller i overgangene mellom de som flytter og de som ikke flytter i begge kohort-gruppene.

Figur 6.15 Innvandrere fra ankomstkohortene 2004 og 2008 fra nordiske land som ikke ble registrert som sysselsatte og/eller under utdanning i år t 0, men som er registrert som sysselsatte og/eller under utdanning i løpet av de påfølgende fem årene. I prosent av bofaste og flyttere

Blant innvandrere fra andre nordiske land, er det noe mindre forskjeller mellom kohort-gruppene (figur 6.15). Det fremkommer at det er de som flytter mellom arbeidsmarkedsregionene som oppnår noe større overgang fra «ikke-aktive» til «aktive» statusgrupper enn de som ikke flytter i 2004-kohorten, mens det er små forskjeller mellom ikke-flyttere og flyttere i 2008-kohorten. For å ta de bofaste først også her, viser nordiske innvandrere som innvandret i 2004 noe større overgang til sysselsetting og/eller utdanning enn tilsvarende kohort som innvandret i 2008 med unntak av det første året, da forholdet var omvendt. Dette er litt overraskende i og med at det første hele året for 2008-kohorten var finanskrisetåret 2009, mens tilsvarende førsteår for 2004-kohorten var 2005, som var et år med

klart bedre utvikling i sysselsettingen. Likedan er det også overraskende at 2004-kohorten har en høyere «match» på aktivitetstater i det femte året sammenliknet med 2008-kohorten, i og med at finanskriseåret 2009 representerer det femte året for 2004-kohorten, mens tilsvarende femteår for 2008-kohorten er 2013.

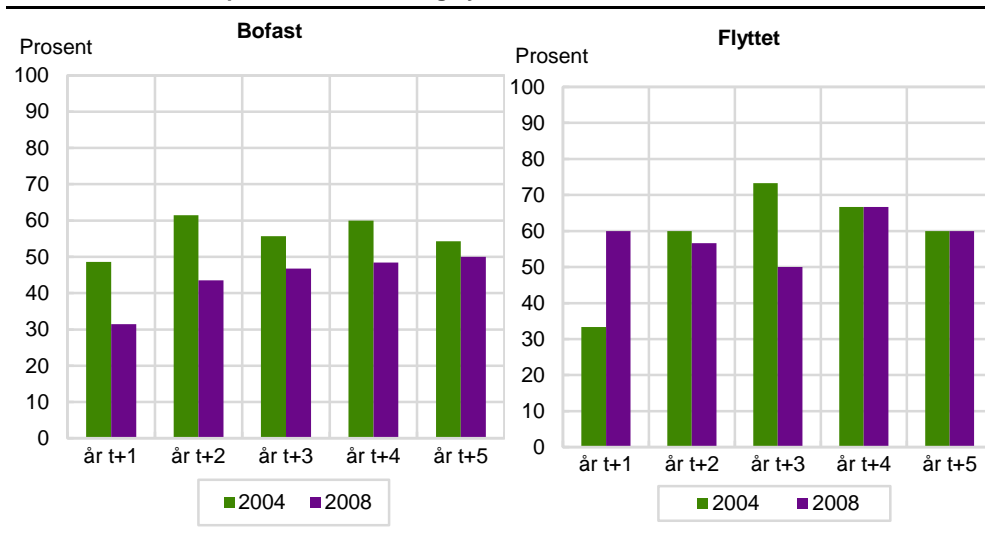
Tilsvarende overganger blant nordiske innvandrere som flytter mellom arbeidsmarkedsregioner viser litt større forskjeller enn de som ikke flytter. Som nevnt er hovedtendensen her en noe høyere «match» på «aktivitetstater» blant de som flytter enn blant de som ikke flytter i 2004-kohorten. I likhet med de bofaste, er det nordiske innvandrere som innvandret i 2004 som viser størst overgang til sysselsetting og/eller utdanning i de fire siste årene, mens forholdet også her er omvendt i det første året av periodene.

Til slutt har vi også tatt med tilsvarende sammensetninger for de små kohortene av innvandrere med ukjent innvandringsgrunn (se figur 6.16). Til forskjell fra de nordiske innvandrere over, går det her klart frem at det er de som flytter mellom arbeidsmarkedsregionene som oppnår klart større overgang til sysselsetting og/eller utdanning enn de som ikke flytter.

For å ta de bofaste først, er det her klart større forskjeller kohortene imellom enn det vi fant hos de øvrige innvandrergroppene over. Her er det klart større overgang til sysselsetting og/eller utdanning gjennom perioden blant de som innvandret i 2004 enn de med ukjent innvandringsgrunn som innvandret i 2008.

De som flytter av denne kategorien innvandrere gjør det som nevnt vesentlig bedre, med større overgang til sysselsetting og/eller utdanning, enn de som ikke flytter, og da spesielt blant de som innvandret i 2008. Forskjellene mellom ikke-flyttere og flyttere er vesentlig mindre blant innvandrere med ukjent innvandringsgrunn som innvandret i 2004, men dog størst overgang blant flytterne også her.

Figur 6.16 Innvandrere fra ankomstkohortene 2004 og 2008 med ukjent innvandringsgrunn som ikke ble registrert som sysselsatte og/eller under utdanning i år t 0, men som er registrert som sysselsatte og/eller under utdanning i løpet av de påfølgende fem årene. I prosent av bofaste og flyttere

6.3. Innvandrere som forblir sysselsatte og/eller under utdanning.

I den andre halvdel av dette kapitlet har vi tatt utgangspunkt i de samme ankomstkohortene av innvandrere som i den første halvdel, men med den forskjell at de allerede i ankomståret blir registrert innenfor «aktivitetsstatusene» sysselsatt og/eller under utdanning. Med tanke på innvandringspolitikken er

hovedvekten for integrering hele tiden lagt på spørsmålene om hvordan å få innvandrere over fra ikke-aktive statusgrupper utenfor sysselsetting og/eller under utdanning og inn i «aktivitetsstatuser» som sysselsatte og/eller under utdanning. Klart mindre vekt er lagt på spørsmålet om hva som skal til for at innvandrere også kan opprettholde sin integreringsstatus ved å forbli innenfor «aktivitetsstatusene» når de først har kommet dit. Som vi så i kapittel 4, har det ikke bare vært observert store bruttostrømmer til sysselsetting blant enkelte innvandrergupper, men også meget store bruttostrømmer ut av sysselsetting og over i såkalte «ikke-aktive» statusgrupper. Med hensyn til «aktivitetsstatusen» under utdanning, er det selvsagt ingen målsetting at flest mulig skal forbli innenfor denne statusgruppen så lenge som mulig, men dog at en overgang fra under utdanning skal resultere i en kontinuerlig deltakelse i «aktivitetsstatusen» slik den er definert her, men da som sysselsatte.

Vi har som i underkapittel 6.1 først tatt for oss de som ikke endrer sin hovedstatus fra den status de ble registrert med i sitt ankomstsår i løpet av de fem påfølgende årene etter innvandring for de som innvandret for første gang i 2004 og 2008. Men i motsetning til i kapittel 6.1, ser vi her på de som allerede ble registrert å være innenfor «aktivitetsstatusene» sysselsatt og/eller under utdanning i ankomståret, og sannsynligheten for fortsatt å bli innenfor denne statusen også i de påfølgende fem årene. På tilsvarende måte som tidligere har vi fordelt gruppene på de som forblir bosatte innenfor den samme arbeidsmarkedsregionen de var registrert bosatte i basisåret også gjennom de neste fem årene (bofaste), og de som i løpet av de fem neste årene etter ankomståret foretar en eller flere flyttinger mellom arbeidsmarkedsregioner (flyttere).

Vi starter opp med å ta utgangspunkt i alle nye registrerte innvandrere i 2004, som ble registrert som sysselsatte og/eller under utdanning allerede i dette ankomståret, men som ikke går ut av registrert sysselsetting og/eller utdanning i de påfølgende fem årene 2005-2009. Som vi ser av figur 6.17, er den største andelen av disse å finne blant nye innvandrere med utdanning som innvandringsgrunn etterfulgt av nordiske innvandrere og de med arbeid som innvandringsgrunn, mens flyktninger er den av innvandrergruppene som i minst grad klarer å opprettholde sin «aktivitetsstatus» gjennom årene 2005-2009.

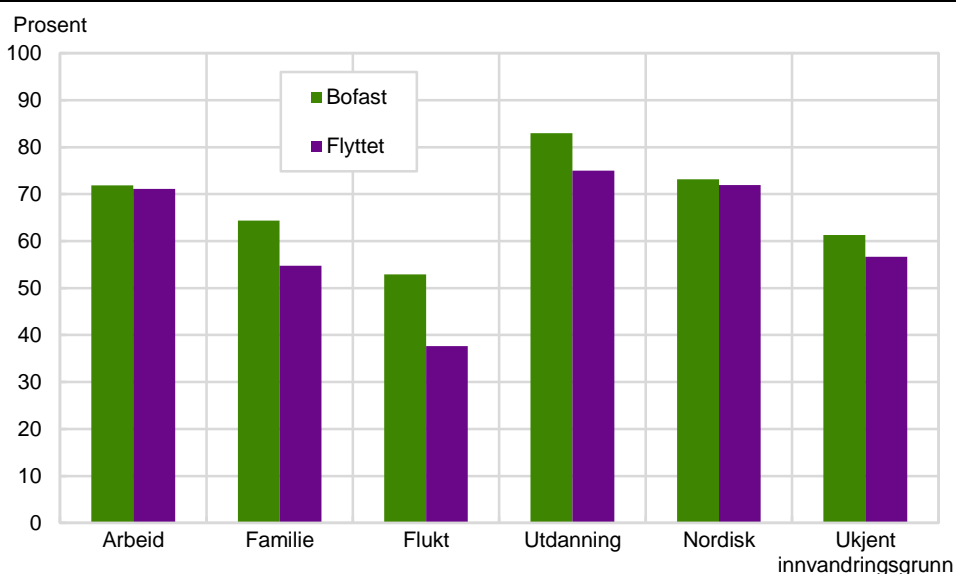
Når resultatene splittes opp på de som ikke flytter (bofaste) og de som flytter, er det en tendens til litt motsatte resultater av det vi fant for innvandrere som sto utenfor «aktivitetsstatusene» og skulle inn. Her er det en klar tendens til at det er innvandrere som ikke flytter som i størst grad klarer å opprettholde sin status som sysselsatt og/eller under utdanning, mens de som flytter har en noe større sannsynlighet til å forlate sin initiale «aktivitetsstatus» og gå over i statusgrupper utenfor yrkeslivet eller utdanningssystemet. Denne tendensen varierer imidlertid klart mellom innvandrergruppene gitt innvandringsgrunn. Som vi ser, er det små forskjeller mellom tendensen til å opprettholde sin «aktivitetsstatus» mellom de som ikke-flytter og de som flytter blant arbeidsinnvandrere og nordiske innvandrere, dog svakt større sannsynlighet til å forbli aktive blant de som ikke flytter. De øvrige gruppene viser en klart større sannsynlighet til å forbli aktive dersom de ikke flytter, og størst er denne forskjellen blant flyktninger. Som nevnt er det flyktninger som er minst tilbøyelige til å opprettholde sin status som sysselsatt og/eller under utdanning, men som vi ser, er denne tilbøyeligheten klart minst blant flyktninger som foretar flyttinger mellom arbeidsmarkedsregioner enn blant de som ikke gjør det. Vi har både i Stambøl (2013b) og i kapittel 5 i denne rapporten sett at det er flyktninger som viser best samsvar mellom sine innenlandske flyttinger og sysselsettingsutviklingen i de regionale arbeidsmarkedene. I Stambøl (2013b) så vi også at det er flyktninger som viser størst sannsynlighet for å flytte i retning bostedsregioner med størst konsentrasjoner av innvandrere med samme innvandringsgrunn som dem selv. Vi stilte den gang et spørsmål om det var

de regionale arbeidsmarkedene eller om det var befolkningskonsentrasjonene i regionene som var det viktigste flyttemotivet. Ut fra de resultatene vi ser her, kan det virke som at befolkningskonsentrasjoner betyr noe mer enn regionale forskjeller i sysselsettingsutviklingen.

Nå skal man likevel være litt forsiktig med å trekke altfor sterke konklusjoner. Det ligger også mulige skjulte seleksjoner i disse resultatene, i og med at vi ikke vet hvorfor aktørene forlater sin «aktivitetsstatus» som sysselsatt og/eller under utdanning og over i noe annet. Med hensyn til forskjellen mellom det å flytte og det ikke å flytte, kan det godt være at personer som er sysselsatte i en region, og klarer å beholde sin posisjon som sysselsatt i den samme jobben, ikke har like store insentiver for å flytte som en aktør som av en eller annen grunn mister sin status som aktiv, og av den grunn flytter.

Figur 6.17 Nye registrerte innvandrere i 2004 som ble registrert som sysselsatt og/eller under utdanning i 2004, og som ikke endrer status fra sysselsatt og/eller under utdanning i 2005-2009, målt som andel av de som ikke flytter (bofast) og de som flytter mellom økonomiske regioner. Etter innvandringsgrunn

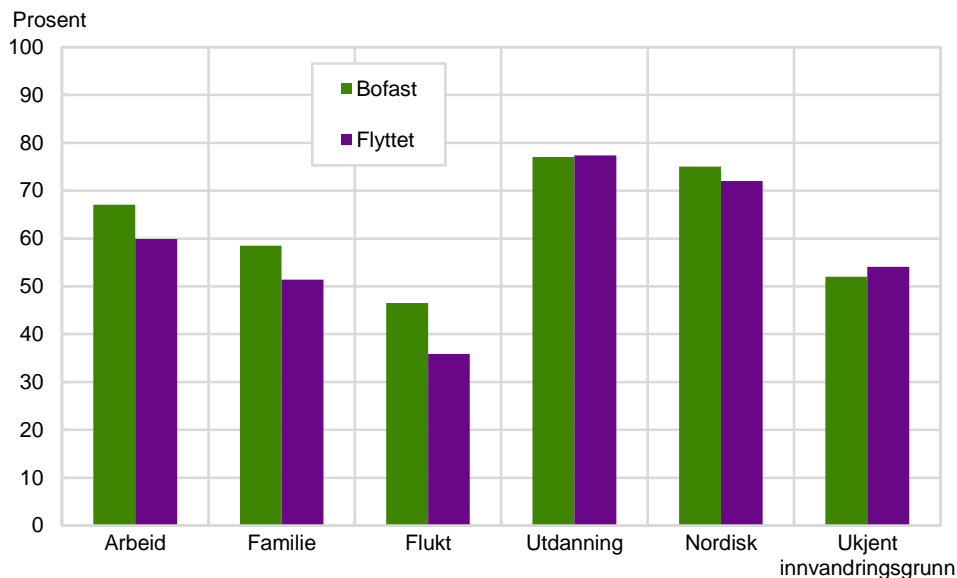

I figur 6.18 har vi sett på tilsvarende tendens til å opprettholde sin status som sysselsatt og/eller under utdanning blant innvandrere som innvandret i 2008. Igjen er det innvandrere med utdanning som innvandringsgrunn som har størst sannsynlighet for å opprettholde sin «aktivitetsstatus» gjennom de neste fem årene etter at de har innvandret, noe som omfatter nesten 80 prosent av hele gruppen. Nordiske innvandrere følger deretter, med en opprettholdelsesandel på litt over 70 prosent av alle som var enten i jobb og/eller under utdanning i ankomståret. Arbeidsinnvandrere kommer noe svakere ut i denne kohorten, der om lag 2/3 av de som var registrert som sysselsatt og/eller under utdanning i ankomståret klarer å opprettholde sin «aktivitetsstatus» gjennom de neste fem årene. Det må påpekes at denne kohorten med arbeidsinnvandrere fikk finanskrisen tett på seg, ved at finanskrisen slo til for fullt allerede det første året etter at de innvandret. Men i likhet med 2004-kohorten, er det også flyktingene i 2008-kohorten som viser minst sannsynlighet for å opprettholde sin «aktivitetsstatus» i årene etter at de innvandret.

Når vi splitter resultatene opp på de som ikke flytter mellom arbeidsmarkedsregioner og de som flytter, er det noe større sannsynlighet for å opprettholde sin «aktivitetsstatus» blant de som forblir bofaste enn for de som flytter. Men som vi ser, også her klare forskjeller mellom innvandrerguppene. Blant innvandrere med ukjent innvandringsgrunn viser de som flytter noe større sannsynlighet for å

opprettholde sin «aktivitetsstatus» enn de som ikke flytter, mens det er ingen forskjell i så måte blant utdanningsinnvandrere som flytter og de som ikke flytter. I de øvrige gruppene er det mer sannsynlig at de som ikke flytter kommer noe bedre ut enn de som flytter, og igjen er det flyktninger som viser størst forskjell på ikke-flyttere og flyttere.

Figur 6.18 Nye registrerte innvandrere i 2008 som ble registrert som sysselsatt og/eller under utdanning i 2008, og som ikke endrer status fra sysselsatt og/eller under utdanning i 2009-2013, målt som andel av de som ikke flytter (bofast) og de som flytter mellom økonomiske regioner. Etter innvandringsgrunn

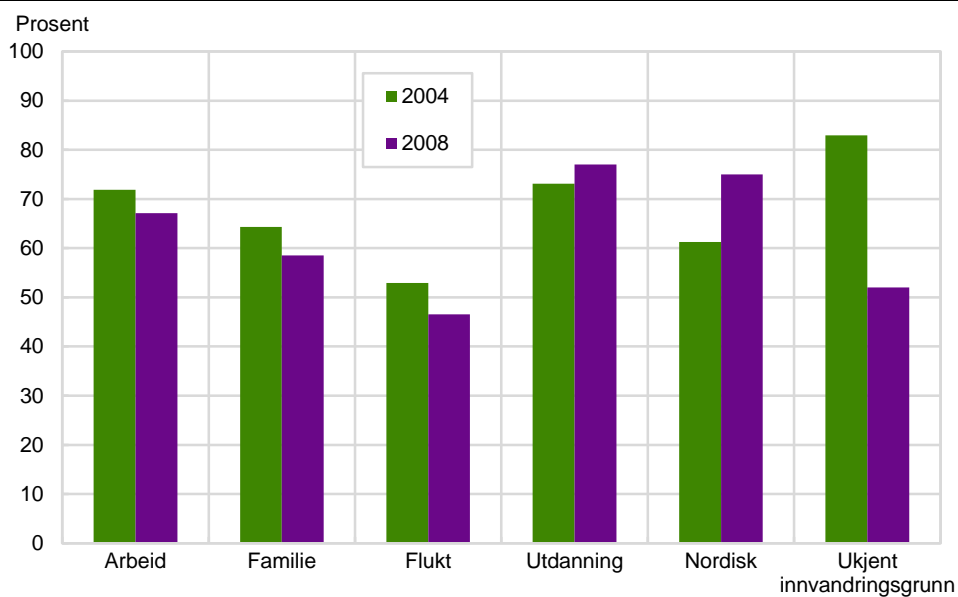

I det følgende har vi sammenliknet andelen av innvandrere fra de to kohortene som forblir innenfor «aktivitetsstatusene» sysselsatt og/eller utdanning fra og med det første registreringsåret og gjennom de påfølgende fem årene. Vi starter først med de innvandrere som ikke flytter mellom arbeidsmarkedsregioner gjennom de periodene vi undersøker (figur 6.19).

Som tidligere vist er det til dels store forskjeller mellom innvandrerguppene gitt innvandringsgrunn, men også mellom kohortene. Blant arbeidsinnvandrere, familieinnvandrere og flyktninger er det 2004-kohorten som kommer best ut, med høyest andel av populasjonen som forblir i arbeid og/eller under utdanning gjennom undersøkelsesperiodene. 2008-kohorten kommer derimot svakt ut for disse tre innvandrerguppene. Derimot er det 2008-kohorten som viser størst sannsynlighet for kontinuerlig deltakelse innenfor «aktivitetsstatusene» gjennom hele perioden blant utdanningsinnvandrere og nordiske innvandrere. For den lille gruppen av innvandrere med ukjent innvandringsgrunn, er det 2004-kohorten som viser størst stabilitet innenfor «aktivitetsstatusene» blant innvandrerkohortene, men også blant alle innvandrerguppene gitt innvandringsgrunn.

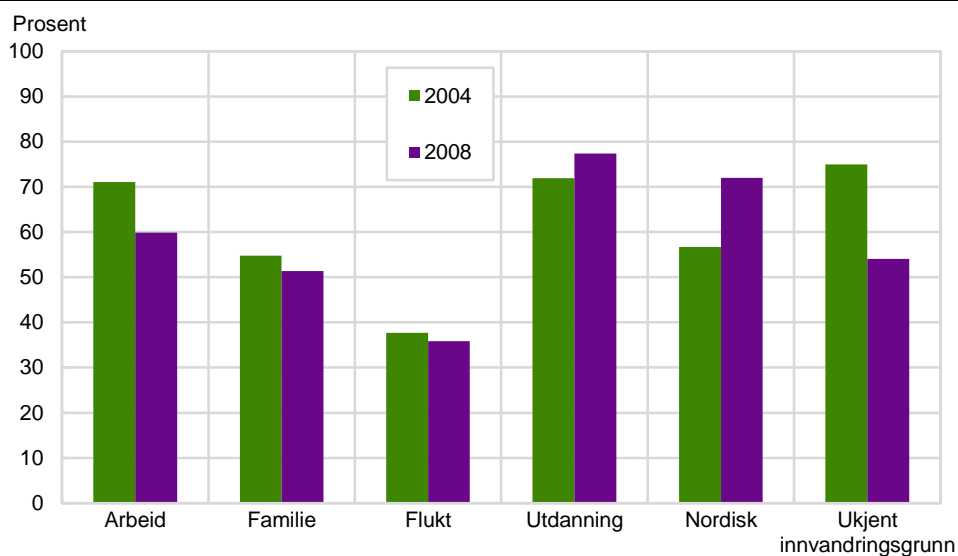
Som tidligere beskrevet er det utdanningsinnvandrere og til dels arbeidsinnvandrere og nordiske innvandrere som kommer best ut blant samtlige innvandrergupper med hensyn til høy stabilitet i aktivitet, mens altså flyktninger kommer svakest ut i begge kohort-grupper, og svakest blant flyktingene som ankom landet i 2008 hos de som ikke flytter.

Figur 6.19 Nye registrerte innvandrere i 2004 og 2008 som ble registrert som sysselsatt og/eller under utdanning i ankomståret, og som ikke endrer status fra sysselsatt og/eller under utdanning i henholdsvis 2005-2009 og 2009-2013, målt som andel av de som ikke flytter i løpet av periodene. Etter innvandringsgrunn

På tilsvarende måte har vi sammenliknet andelen av innvandrere fra de to kohortene som forblir innenfor «aktivitetsstatusene» av de som flytter mellom arbeidsmarkedsregioner gjennom de periodene vi undersøker (figur 6.20).

Figur 6.20 Nye registrerte innvandrere i 2004 og 2008 som ble registrert som sysselsatt og/eller under utdanning i ankomståret, og som ikke endrer status fra sysselsatt og/eller under utdanning i henholdsvis 2005-2009 og 2009-2013, målt som andel av de som flytter mellom økonomiske regioner i løpet av periodene. Etter innvandringsgrunn

Det er til dels store forskjeller mellom innvandrergroppene gitt innvandringsgrunn også her, men også mellom kohortene. Blant arbeidsinnvandrere, familieinnvandrere og innvandrere med ukjent innvandringsgrunn og flyktninger er det 2004-kohorten som synes å komme best ut med høyest andel av populasjonen som forblir i arbeid og/eller under utdanning gjennom undersøkelsesperiodene, mens utdanningsinnvandrere og nordiske innvandrere kommer bedre ut i 2008-kohorten.

Som tidligere beskrevet er det utdanningsinnvandrere som kommer best ut blant samtlige innvandrergupper som flytter med hensyn til høy stabilitet i aktivitet, mens flykninger kommer svakest ut i begge kohort-grupper, og svakest blant flyktningene som ankom landet i 2008 blant innvandrere som flytter.

6.4. Innvandrere som endrer status fra sysselsatt og/eller under utdanning

I dette underkapitlet har vi i motsetning til i det forrige, sett nærmere på den andelen av innvandrere som ikke lykkes med å opprettholde sin status som sysselsatte og/eller under utdanning i årene etter at de innvandret.

Som i avsnittet over ser vi på innvandrerkohortene fra 2004 og 2008. I likhet med i underkapitlet over, tar vi utgangspunkt i alle innvandrere som var registrert med et sysselsettingsforhold og/eller registrert under utdanning i ankomståret for de som innvandret i 2004 og 2008. Vi følger denne delen av kohortene gjennom hvert av de fem påfølgende årene for å se hvor stor andel som har gått ut av sysselsetting og/eller ut av et registrert utdanningsforhold. Vi skiller mellom de som ikke flyttet i løpet av disse fem årene (bofaste), og de som har flyttet mellom arbeidsmarkedsregioner i løpet av periodene. De innvandrere som er med i undersøkelsen er alle registrert bosatte i Norge fra og med ankomståret og i alle de påfølgende fem årene vi ser på.

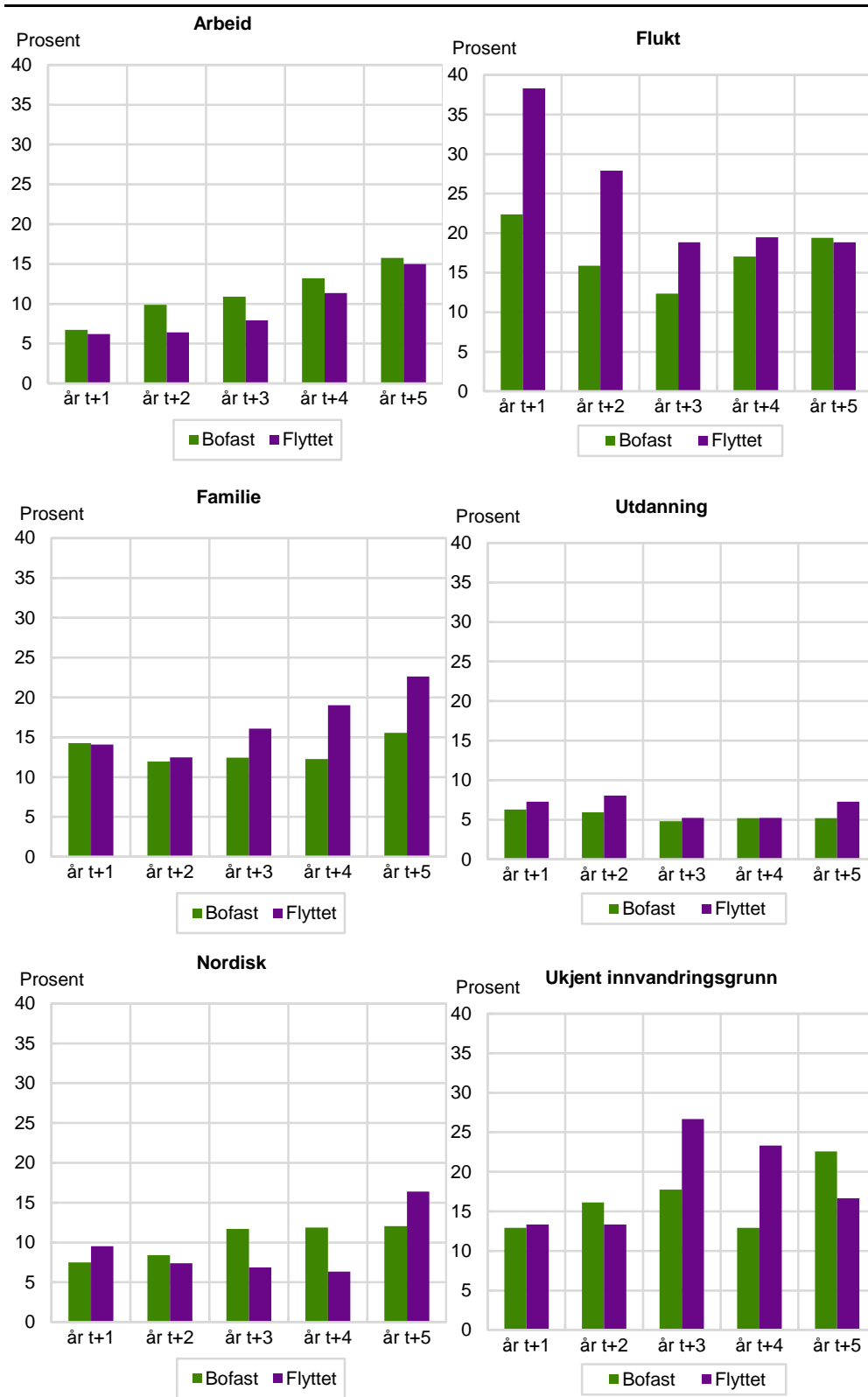
6.4.1. Ankomstkohorter fra 2004 med arbeidsmarkedsstatus per 2004

Vi starter med alle innvandrere som innvandret i 2004 og som var registrert som sysselsatte og/eller under utdanning i 2004, men som endrer sin status fra sysselsetting og/eller under utdanning i løpet av de påfølgende fem årene 2005-2009. Som vi ser av figur 6.21, er det en viss andel av arbeidsinnvandrere fra denne kohorten som faller utenfor «aktivitetsstatusene» de påfølgende årene. Nå skal det sies at det var langt flere arbeidsinnvandrere som var registrert med sysselsetting i ankomståret enn de som var registrert som ikke-sysselsatte, noe også grunnen til innvandring tilsier.

Men av dem dette gjelder, ser vi at drøyt 5 prosent har gått ut av sysselsetting og/eller utdanning i løpet av det første året etter innvandring. Femårsperioden sett under ett viser at det er arbeidsinnvandrere som ikke flytter mellom arbeidsmarkedsregioner som viser størst avgang fra «aktivitetsstatusene» fra det andre til det fjerde året, mens forskjellene fra bofaste er små det første og siste året i perioden. Blant de bofaste er det en økning i overgangen fra sysselsetting og/eller utdanning gjennom hele perioden, dog med størst overgangsprosent akkumulert i det siste året. Blant arbeidsinnvandrere som flytter er det liten økning de tre første årene, men som deretter tar seg klart opp i det fjerde og siste året. Det er igjen viktig å påpeke at for 2004-kohorten representerer dels det fjerde, men spesielt det femte året deler av finanskriseperioden.

Blant flykninger er det en klar overgang fra sysselsetting og/eller utdanning i løpet av det første året, og da sterkest for de som flytter mellom arbeidsmarkedsregionene. Som vi ser, er overgangsandelene klart høyere enn for arbeidsinnvandrere, med en overgangsprosent på mellom 20-25 prosent det første året for de som ikke flytter og opp mot 40 prosent for de som flytter. I motsetning til arbeidsinnvandrere faller overgangsandelen blant flykninger klart i det andre og tredje året både blant de som ikke flytter og blant de som flytter, for deretter å øke litt igjen for de som ikke flytter og flate ut på litt under 20 prosent for de som flytter. En tendens til fallende prosentandeler blant flykninger ut av sysselsetting og/eller utdanning utover i perioden, betyr at av de som gikk ut av sysselsetting og/eller utdanning det første året, så er det en del som returnerer til «aktivitetsstatusene» igjen utover i perioden.

Figur 6.21 Nye registrerte innvandrere i 2004 som ble registrert som sysselsatt og/eller under utdanning i 2004, og som endrer status fra sysselsatt og/eller under utdanning i 2005-2009, målt som andel av de som ikke flytter (bofast) og de som flytter mellom økonomiske regioner. Etter innvandringsgrunn

Familieinnvandrere viser også en klar overgang fra sysselsetting og/eller utdanning det første året, om enn klart mindre enn blant tilsvarende gruppe av flyktninger. Mens overgangen er forholdsvis jevn mellom de som ikke flytter og de som flytter de første to årene, er det deretter en sterkere økning ut av «aktivitetsstatusene» blant familieinnvandrere som flytter mellom arbeidsmarkedsregioner enn blant de som ikke flytter.

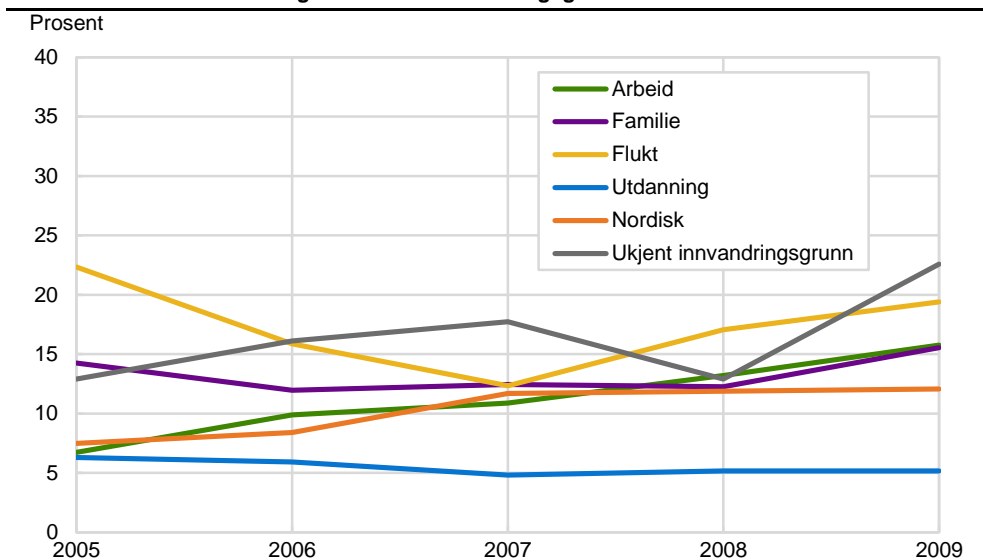
Utdanningsinnvandrere er som ventet den av innvandrergруппene som viser minst tendens til å gå fra en status innenfor sysselsetting og/eller utdanning og ut av disse «aktivitetsstatusene». Som vi ser, er det en svakt større overgang blant utdanningsinnvandrere som flytter enn blant de som ikke flytter i de to første og i det siste året av perioden, mens det er små forskjeller mellom disse gruppene i det tredje og fjerde året.

Blant nordiske innvandrere var det også en forholdsvis moderat overgang fra sysselsetting og/eller utdanning det første året, om enn litt større enn for arbeids- og utdanningsinnvandrere, før andelen øker for de bofaste i det tredje og fjerde året, og især for de som flytter i det femte året.

I samsvar med det vi tidligere har sett, viser innvandrere med ukjent innvandringsgrunn en noe større overgang fra sysselsetting og/eller utdanning enn de andre innvandrergруппene med unntak av flyktninger. Det er også her en viss økning i overgangene utover i perioden, og da spesielt for de som flytter frem til det tredje og fjerde året, mens de bofaste når sin klart høyeste overgang i det siste året av perioden.

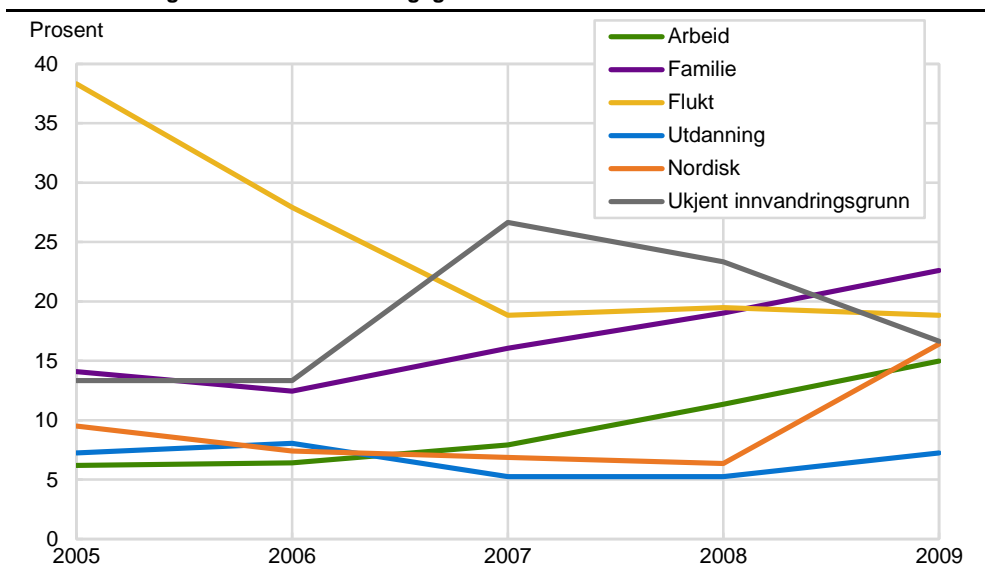
I dette avsnittet har vi satt sammen resultatene for alle innvandrergруппene gitt innvandringsgrunn, samt for nordiske innvandrere. For å ta de bofaste først, er det altså flyktningene og innvandrere med ukjent innvandringsgrunn som viser de største overgangene fra jobb og/eller utdanning etterfulgt av familieinnvandrere, mens arbeidsinnvandrere øker sin overgang klart gjennom perioden (se figur 6.22). Utdanningsinnvandrere viser minst tendens til overgang fra sysselsetting og/eller utdanning gjennom hele perioden, og da med en tendens til litt fallende mer enn økende overgang.

Figur 6.22 Nye registrerte innvandrere i 2004 som ble registrert som sysselsatt og/eller under utdanning i 2004, og som endrer status fra sysselsatt og/eller under utdanning i 2005-2009 blant de som ikke flytter, målt som andel av de som ikke flytter mellom økonomiske regioner. Etter innvandringsgrunn

Tilsvarende resultater for alle innvandrergруппene som flytter, er det også her flyktningene og innvandrere med ukjent innvandringsgrunn som viser de største overgangene fra jobb og/eller utdanning (se figur 6.23). Det er flyktningene som viser klart størst overgang de to første årene, mens innvandrere med ukjent innvandringsgrunn er gruppen med størst overgang det tredje og fjerde året, men familieinnvandrere går forbi alle, og viser størst overgang fra sysselsetting og/eller utdanning i det siste året i femårsperioden. Som for de bofaste, er det også blant flytterne utdanningsinnvandrere som viser minst tendens til overgang fra sysselsetting og/eller utdanning perioden sett under ett, men i de to første årene var overgangen blant arbeidsinnvandrere som flyttet den laveste.

Figur 6.23 Nye registrerte innvandrere i 2004 som ble registrert som sysselsatt og/eller under utdanning i 2004, og som endrer status fra sysselsatt og/eller under utdanning i 2005-2009 og som flytter, målt som andel av de som flytter mellom økonomiske regioner. Etter innvandringsgrunn. Etter innvandringsgrunn.

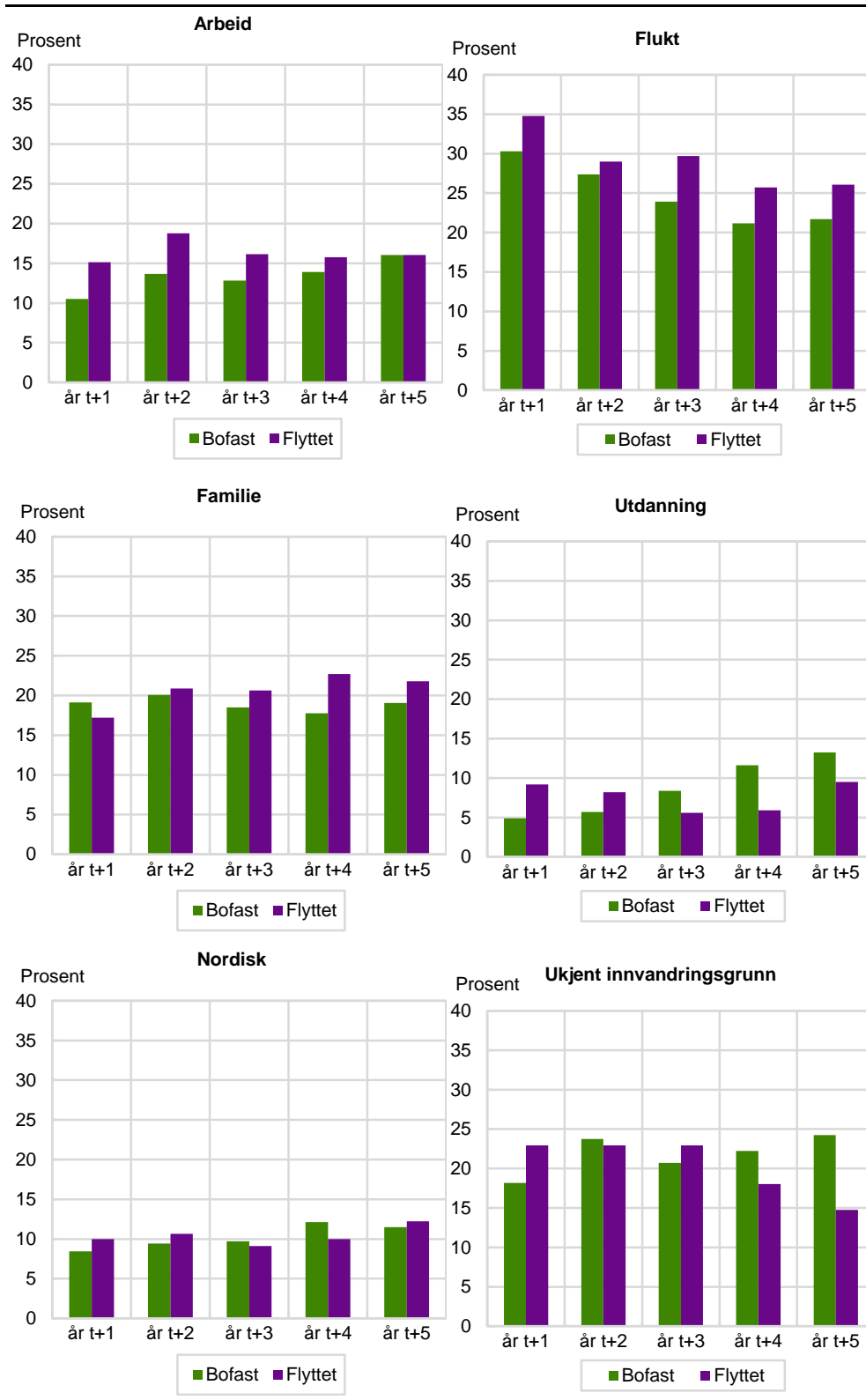
6.4.2. Ankomstkohorter fra 2008 med arbeidsmarkedsstatus per 2008

I dette avsnittet viser vi tilsvarende overganger over en femårsperiode for innvandrere som ankom landet for første gang i 2008, og som var registrert som sysselsatte og/eller under utdanning i løpet av det første året de innvandret, men som endrer sin status fra sysselsetting og/eller under utdanning i løpet av de påfølgende fem årene 2009-2013 (se figur 6.24).

Som vi ser, er det noe høyere andel av arbeidsinnvandrere fra denne kohorten som faller utenfor «aktivitetsstatusene» de påfølgende årene enn vi så for 2004-kohorten. Nå skal nevnes at det var langt flere arbeidsinnvandrere som var registrert med sysselsetting i ankomståret 2008 enn i 2004. Men av dem dette gjelder ser vi at drøyt 10 prosent av de som ikke flyttet gikk ut av sysselsetting og/eller utdanning i løpet av det første året etter innvandring, mens tilsvarende andel av arbeidsinnvandrere som flyttet var 15 prosent. Femårsperioden sett under ett viser at det er arbeidsinnvandrere som flytter mellom arbeidsmarkedsregioner som viser størst avgang fra «aktivitetsstatusene», og da spesielt de første fire årene, mens forskjellene fra bofaste er små det siste året i perioden. Blant de bofaste er det en økende trend i overgangen fra sysselsetting og/eller utdanning gjennom det meste av perioden, og med den største overgangsprosenten akkumulert i det siste året. Blant arbeidsinnvandrere som flytter, er det en klar økning fra det første til det andre året, for deretter å falle til et nivå på drøyt 15 prosent ut perioden. Det er igjen viktig å påpeke at for 2008-kohorten representerer den første delen av perioden finanskriseårene.

Blant flyktninger er det en klar overgang fra sysselsetting og/eller utdanning i løpet av det første året, og da sterkest for de som flytter mellom arbeidsmarkedsregionene. Som vi ser, er overgangsandelene klart høyere enn for arbeidsinnvandrere, med en overgangsprosent på om lag 30 prosent det første året for de som ikke flytter og opp mot 35 prosent for de som flytter. I motsetning til arbeidsinnvandrere, faller overgangsandelen blant flyktninger fra det andre til det fjerde året blant de som ikke flytter og også med en fallende trend for de som flytter, for så å flate ut i det femte året. En tendens til fallende prosentandeler blant flyktninger ut av sysselsetting og/eller utdanning utover i perioden, betyr at av de som gikk ut av sysselsetting og/eller utdanning det første året, så er det en del som returnerer til «aktivitetsstatusene» utover i perioden.

Figur 6.24 Nye registrerte innvandrere i 2008 som ble registrert som sysselsatt og/eller under utdanning i 2008, og som endrer status fra sysselsatt og/eller under utdanning i 2009-2013, målt som andel av de som ikke flytter (bofast) og de som flytter mellom økonomiske regioner. Etter innvandringsgrunn

Familieinnvandrere viser også en klar overgang fra sysselsetting og/eller utdanning det første året, om enn klart mindre enn blant tilsvarende gruppe av flyktninger, men høyere enn blant arbeidsinnvandrere. Deretter holder overgangen fra sysselsetting og/eller utdanning seg forholdsvis stabil for familieinnvandrere, men dog noe høyere for de som flytter enn for de som ikke flytter fra og med det andre året og ut perioden.

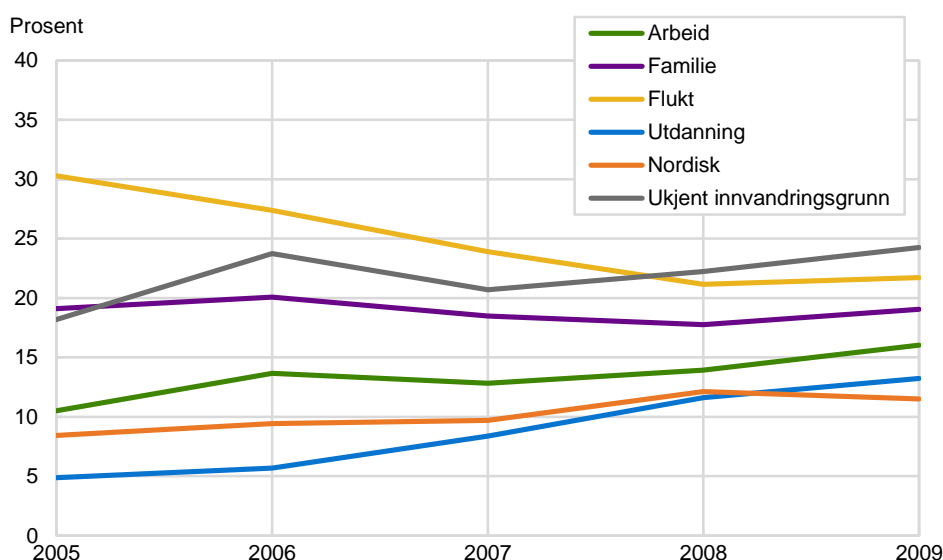
Utdanningsinnvandrere er også her den av innvandrergруппene som viser minst tendens til å gå fra en status innenfor sysselsetting og/eller utdanning og ut av disse to «aktivitetsstatusene». Som vi ser, er det en større overgang blant utdanningsinnvandrere som flytter enn blant de som ikke flytter i de to første årene, mens forholdet er omvendt de tre siste årene av perioden.

Blant de nordiske innvandrere var det også en forholdsvis moderat overgang fra sysselsetting og/eller utdanning det første året, om enn noe større enn blant utdanningsinnvandrere, før andelen holder seg forholdsvis stabil med en svakt økende tendens mot slutten av perioden. Det er de som flytter som viser størst overgang fra sysselsetting og/eller utdanning de to første og det siste året, mens situasjonen er omvendt i det tredje og fjerde året.

Innvandrere med ukjent innvandringsgrunn viser en noe større overgang fra sysselsetting og/eller utdanning enn de andre innvandrergруппene, men med unntak av flyktninger også her. Det er også her en viss økning i overgangene utover i perioden for de som ikke flytter, mens overgangene er noe fallende for de som flytter mot slutten av perioden. De som flytter har da også en litt større tendens til overgang de første årene, mens de bofaste er de som viser størst overgang fra sysselsetting og/eller utdanning de to siste årene av perioden.

I dette avsnittet har vi satt sammen resultatene for alle innvandrergруппene gitt innvandringsgrunn, samt for nordiske innvandrere. Blant de bofaste er det altså flyktningene og innvandrere med ukjent innvandringsgrunn som viser de største overgangene fra jobb og/eller utdanning etterfulgt av familieinnvandrere, mens arbeidsinnvandrere øker sin overgang gjennom perioden (se figur 6.25). Utdanningsinnvandrere viser minst tendens til overgang fra sysselsetting og/eller utdanning gjennom perioden, bortsett fra det siste året da nordiske innvandrere viser en svakt lavere overgang ut av «aktivitetsstatusene».

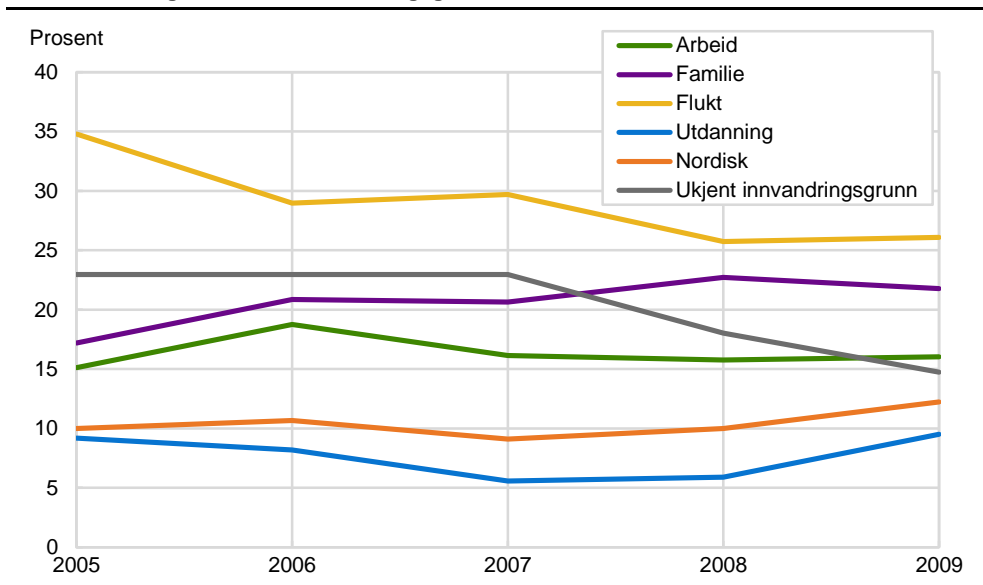
Figur 6.25 Nye registrerte innvandrere i 2008 som ble registrert som sysselsatt og/eller under utdanning i 2008, og som endrer status fra sysselsatt og/eller under utdanning i 2009-2013 og som ikke flytter, målt som andel av de som ikke flytter mellom økonomiske regioner. Etter innvandringsgrunn

Tilsvarende resultater for alle innvandrergруппene fra 2008-kohorten som flytter, er det også her flyktningene som viser de største overgangene fra jobb og/eller utdanning (se figur 6.26). Deretter følger innvandrere med ukjent innvandringsgrunn med nest størst overgang de tre første årene, mens familieinnvandrere inntar denne posisjonen i de to siste årene av perioden. Som for de bofaste, er det også blant flytterne utdanningsinnvandrere som viser minst tendens til overgang fra

sysselsetting og/eller utdanning gjennom hele perioden, der nordiske innvandrere viser den nest laveste overgangen, mens arbeidsinnvandrere kommer i en mellomstilling.

Figur 6.26 Nye registrerte innvandrere i 2008 som ble registrert som sysselsatt og/eller under utdanning i 2008, og som endrer status fra sysselsatt og/eller under utdanning i 2009-2013 og som flytter målt som andel av de som flytter mellom økonomiske regioner. Etter innvandringsgrunn

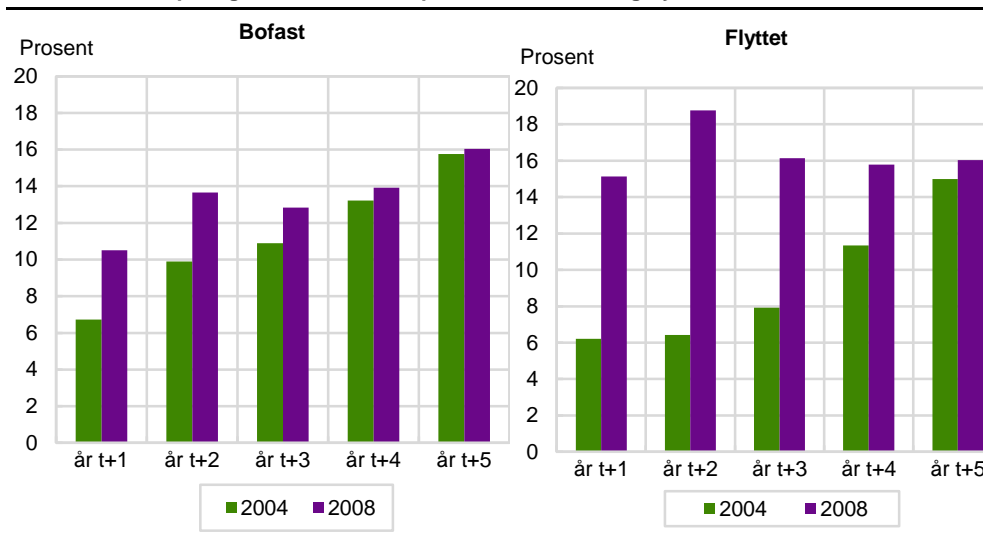

6.4.3. En sammenlikning av ankomstkohortene i 2004 og 2008 gitt samme arbeidsmarkedsstatus i henholdsvis 2004 og 2008

I dette avsnittet har vi satt sammen overgangen fra «aktive» til «ikke-aktive» statusgrupper for begge kohortene av innvandrere vi har sett på. Figur 6.27 viser sammenstillinger for alle arbeidsinnvandrere som ikke flytter og flytter gjennom de femårsperiodene vi ser på.

Blant de som ikke flytter er det 2004-kohorten av arbeidsinnvandrere som kommer best ut, og spesielt de tre første årene, med en relativt lavere avgangsprosent ut av sysselsetting og/eller utdanning. Arbeidsinnvandrere fra 2008-kohorten er de som perioden sett under ett viser størst avgang fra aktivitet.

Figur 6.27 Innvandrere fra ankomstkohortene 2004 og 2008 med arbeide som innvandringsgrunn som ble registrert som sysselsatte og/eller under utdanning i år t 0, men som ikke er registrert som sysselsatte og/eller under utdanning i løpet av de påfølgende fem årene. I prosent av bofaste og flyttere

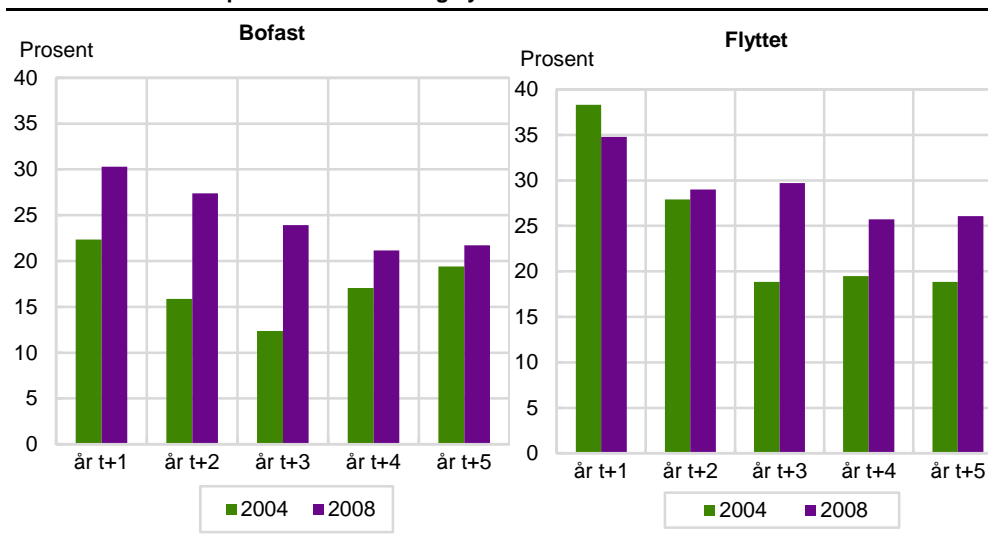

Beveger vi oss over til arbeidsinnvandrere som flyttet mellom arbeidsmarkedsregioner, er mye av den samme strukturen mellom kohortene også å finne her som hos ikke-flytterne, men med vesentlig større utslag. Det er flytterne blant 2008-kohorten av arbeidsinnvandrere som gjennomgående viser størst avgang fra sysselsetting og/eller utdanning i denne perioden, og klart større enn blant arbeidsinnvandrere fra 2004-kohorten gjennom de fire første årene. Det er imidlertid verdt å merke seg at overgangen ut av sysselsetting og/eller utdanning var lavere blant arbeidsinnvandrere fra 2004-kohorten som flyttet enn blant de som ikke flyttet, mens for 2008-kohorten er avgangsratene stort sett høyere blant flytterne enn blant de bofaste.

I det neste har vi satt sammen resultatene på tilsvarende måte for begge kohortene med flyktninger (se figur 6.28). For å ta de bofaste først, er det flyktninger fra 2008-kohorten som var registrert som sysselsatte og/eller under utdanning i 2008 som viser den klart største avgangen fra sysselsetting og/eller utdanning, og da spesielt de tre første årene av perioden. Flyktningene fra 2004-kohorten viser gjennomgående minst avgang fra sysselsetting og/eller utdanning, noe som dermed også omfatter det siste året i perioden, som for 2004-kohorten utgjør finanskriseåret 2009.

Går vi over til flyktninger som flytter mellom arbeidsmarkedsregioner, er strukturen mellom kohort-gruppene klart forskjellig fra det vi fant hos ikke-flytterne. Overgangsratene ut av sysselsetting og/eller utdanning er med en klar overvekt høyere blant flytterne enn blant de bofaste når perioden sees under ett. Flyktninger fra både 2004- og 2008-kohorten viser meget sterk avgang fra sysselsetting og/eller utdanning de to første årene, for deretter å flate ut med en avgang på mellom 25-30 prosent for 2008-kohorten, mens 2004-kohorten reduserer sin avgang til under 20 prosent ut perioden. For flyktninger som flytter kommer altså de fra 2008-kohorten klart svakere ut enn 2004-kohorten med hensyn til å opprettholde sin status som sysselsatt og/ eller under utdanning.

Figur 6.28 Innvandrere fra ankomstkohortene 2004 og 2008 med flukt som innvandringsgrunn som ble registrert som sysselsatte og/eller under utdanning i år t 0, men som ikke er registrert som sysselsatte og/eller under utdanning i løpet av de påfølgende fem årene. I prosent av bofaste og flyttere

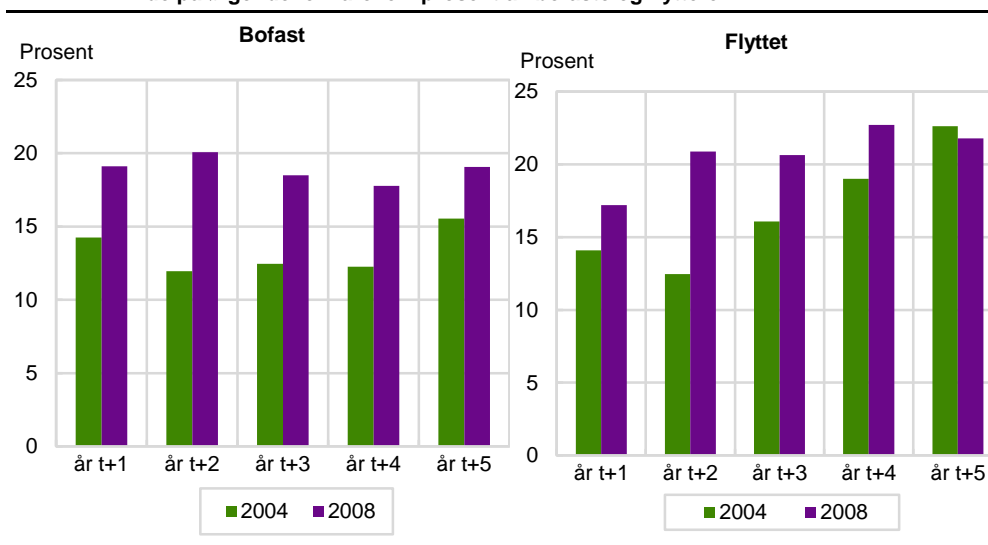

Tilsvarende sammensetninger er også gjort for kohortene av innvandrere med familie som innvandringsgrunn (se figur 6.29). Blant de bofaste er det også her en del forskjeller kohortene imellom med hensyn til å forlate en jobb og/eller utdanning. Det er familieinnvandrere fra 2004-kohorten som viser lavest tilbøyelighet til å forlate en av «aktivitetsstatusene» gjennom perioden vi ser på. Det vil si at det er familieinnvandrere fra 2008-kohorten som viser størst tilbøyelighet til å

forlate en av «aktivitetsstatusene», og relativt sett noe mer i de første årene enn helt mot slutten av perioden, som for 2004-kohorten representerer finanskrisen.

Går vi over til familieinnvandrere som har flyttet mellom arbeidsmarkedsregionene, er det nesten gjennomgående at de som har flyttet viser noe større avgang fra sysselsetting og/eller utdanning enn de som ikke har flyttet. Igjen er det familieinnvandrere fra 2004-kohorten som var registrert med sysselsetting og/eller utdanning i 2004 som viser lavest frekvens til å forlate en av «aktivitetsstatusene», men 2004-kohorten får en litt høyere avgang enn 2008-kohorten i det siste året av periodene, som altså for 2004-kohorten utgjør finanskrisearket 2009.

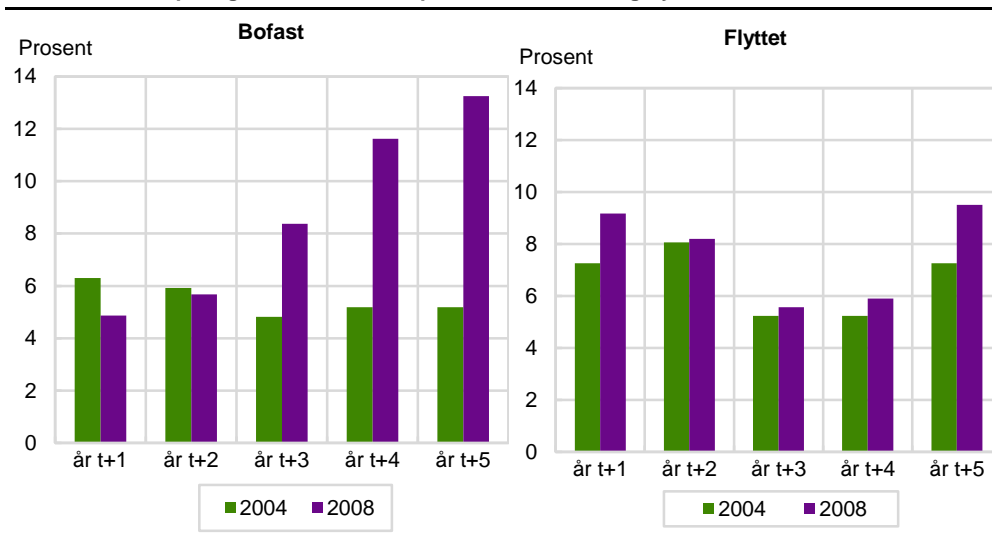
Figur 6.29 Innvandrere fra ankomstkohortene 2004 og 2008 med familie som innvandringsgrunn som ble registrert som sysselsatte og/eller under utdanning i år t 0, men som ikke er registrert som sysselsatte og/eller under utdanning i løpet av de påfølgende fem årene. I prosent av bofaste og flyttere

Blant utdanningsinnvandrere er det observert klare forskjeller mellom kohortgruppene, og da spesielt mot slutten av periodene (figur 6.30). For å ta de bofaste først også her, er det utdanningsinnvandrere som innvandret i 2008 som viser lavest avgang fra sysselsetting og/eller utdanning de to første årene av perioden, mens utdanningsinnvandrere fra 2004-kohorten helt klart overtar denne posisjonen de tre siste årene. Den relativt lavere avgangen fra «aktivitetsstatusene» gjennom finanskrisen for 2008-kohorten må sees i lys av selve innvandringsgrunnen, i og med at de innvandrer for å ta utdanning, og dermed går direkte inn i en av «aktivitetsstatusene», og da mer til utdanning enn til sysselsetting. Det fremkommer også at utdanningsinnvandrere fra 2008-kohorten som ikke flytter mellom arbeidsmarkedsregionene, viser noe større avgang fra «aktive» til «ikke-aktive» statusgrupper de tre siste årene av perioden enn hos tilsvarende gruppe som flytter. Blant utdanningsinnvandrere fra 2004-kohorten er situasjonen omvendt, ved at det er de som flytter som har størst avgang fra sysselsetting og/eller utdanning.

Dette ser vi i tilsvarende overganger blant utdanningsinnvandrere som flytter mellom arbeidsmarkedsregioner, som også er vist i figur 6.30. Både 2004- og 2008-kohorten av utdanningsinnvandrere som flytter har begge noe høyere avgang enn ikke-flytterne de to første årene, for så å redusere avgangen klart i det tredje og fjerde året, før de begge øker avgangen fra sysselsetting og/eller utdanning igjen i det siste året av periodene. Men det er utdanningsinnvandrere fra 2008-kohorten som gjennomgående viser størst avgang fra «aktivitetsstatusene» blant de som flytter.

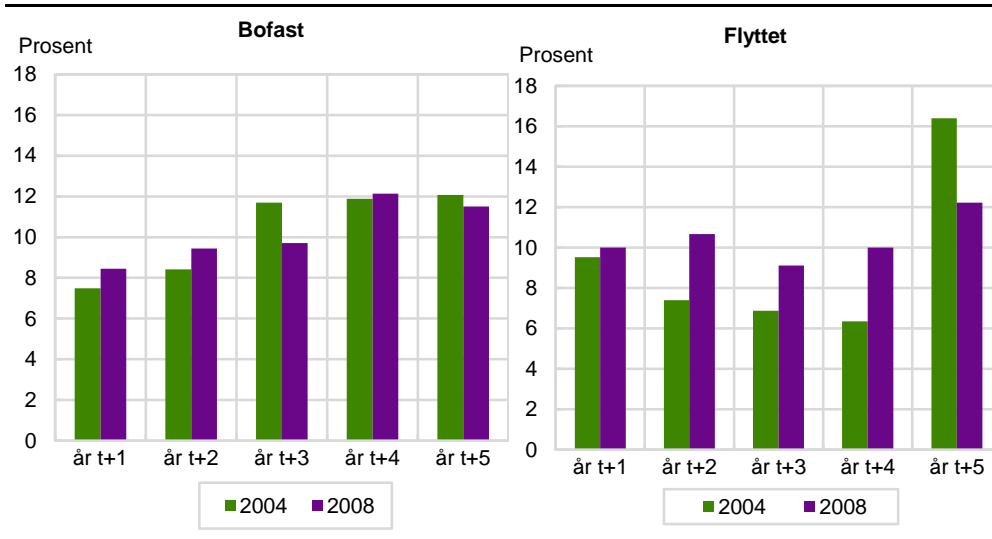
Figur 6.30 Innvandrere fra ankomstkohortene 2004 og 2008 med utdanning som innvandringsgrunn som ble registrert som sysselsatte og/eller under utdanning i år t 0, men som ikke er registrert som sysselsatte og/eller under utdanning i løpet av de påfølgende fem årene. I prosent av bofaste og flyttere

Blant innvandrere fra andre nordiske land er det også noen forskjeller mellom kohort-gruppene fra 2004 og 2008 (figur 6.31). Blant de bofaste er den største avgangen fra sysselsetting og/eller utdanning i de to første årene observert blant nordiske innvandrere fra 2008-kohorten, mens 2004-kohorten klart øker sin avgang i det tredje året, før både 2004- og 2008-kohorten av nordiske innvandrere viser relativt høyere avgang fra sysselsetting og/eller utdanning mot slutten av periodene.

Tilsvarende overganger blant nordiske innvandrere som flytter mellom arbeidsmarkedsregioner viser i likhet med de bofaste, at det er nordiske innvandrere som innvandret i 2008 som hadde størst avgang fra sysselsetting og/eller utdanning i begynnelsen av perioden, men som vi ser, gjelder dette alle de fire første årene av perioden. 2004-kohorten gjør derimot et stort hopp oppover i sin avgang i det siste året, som for dem da utgjør finanskriseåret 2009. For øvrig viser 2004-kohorten av nordiske innvandrere som flytter en moderat avgang fra «aktivitetsstatusene» fra det andre til det fjerde året av perioden, og da med klart lavere avgang enn blant nordiske innvandrere som ikke flyttet.

Figur 6.31 Innvandrere fra ankomstkohortene 2004 og 2008 fra nordiske land som ble registrert som sysselsatte og/eller under utdanning i år t 0, men som ikke er registrert som sysselsatte og/eller under utdanning i løpet av de påfølgende fem årene. I prosent av bofaste og flyttere

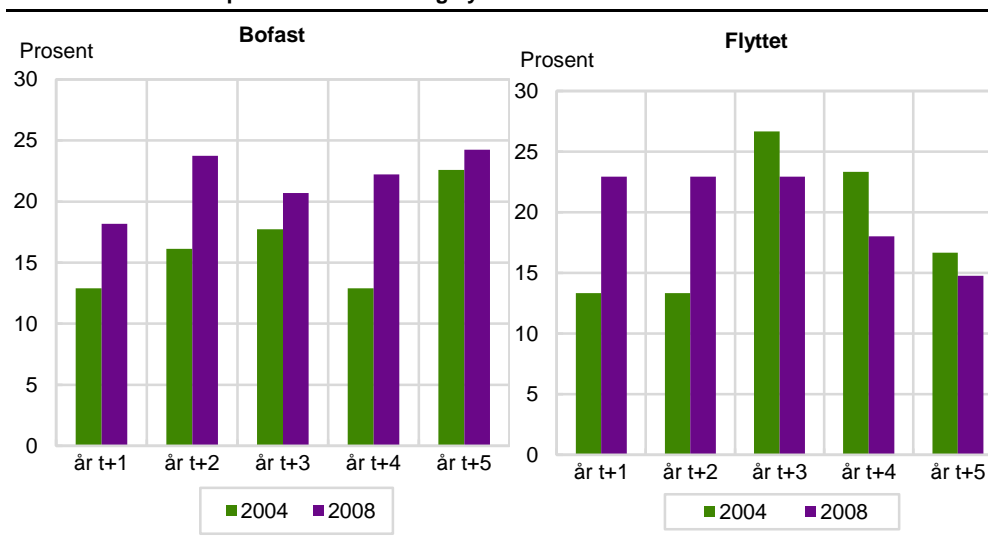

Til slutt har vi også tatt med tilsvarende sammensetninger for de små kohortene av innvandrere med ukjent innvandringsgrunn (se figur 6.32). Blant de bofaste er det de som innvandret i 2008 som gjennomgående viser størst avgang fra sysselsetting og/eller utdanning gjennom perioden.

Bofaste innvandrere med ukjent innvandringsgrunn fra 2004-kohorten viser økende avgang fra sysselsetting og/eller utdanning de første årene, før de reduserer avgangen en del i det fjerde året, for så igjen å øke avgangen det siste året, som også for denne gruppen utgjør finanskriseåret 2009.

Av de som flytter i denne kategorien innvandrere, var det de som innvandret i 2008 som viser størst avgang fra sysselsetting og/eller utdanning de to første årene, mens 2004-kohorten klart tar over denne posisjonen i det tredje og fjerde året av perioden, før både 2004- og 2008-kohorten reduserer sin avgang i det siste året. Som vi ser, gir hovedbildet ikke store forskjeller mellom de som flytter og de som ikke flytter, men noen variasjoner er det gjennom perioden.

Figur 6.32 Innvandrere fra ankomstkohortene 2004 og 2008 med ukjent innvandringsgrunn som ble registrert som sysselsatte og/eller under utdanning i år t 0, men som ikke er registrert som sysselsatte og/eller under utdanning i løpet av de påfølgende fem årene. I prosent av bofaste og flyttere

7. En gjennomgang og drøfting av de viktigste resultatene

I dette siste kapitlet har vi foretatt en gjennomgang av de viktigste resultatene fra hovedkapitlene i rapporten. Resultatene er til dels gitt i oppsummerende form, men også drøftet slik at resultatene kan vurderes ut fra litt forskjellige sammenhenger. Kapitlet følger strukturen i rapporten, ved at viktige funn fra hovedkapitlene 4, 5 og 6 er gjengitt og drøftet i henholdsvis underkapittel 7.1, 7.2 og 7.3.

7.1. Netto- og bruttoendringer i sysselsettingen blant innvandrere, personer født i Norge av innvandrerforeldre og befolkningen for øvrig

Under første hovedtema i rapporten undersøkes hvordan sysselsettingen blant innvandrere, personer født i Norge av innvandrerforeldre og den øvrige befolkningen har utviklet seg i perioden etter årtusenskiftet. Det gis først en nettooversikt over utviklingen i perioden 2000-2013. Deretter vises mer detaljert hvordan bruttostrømmene inn og ut av sysselsetting har endret seg for de samme gruppene gjennom den samme perioden ved hjelp av arbeidsmarkedsmobilitet basert på registerdata, samt også fordelt etter innvandreres grunn for innvandring. Det gis både nasjonale tall og regionale tall etter fire sentralitetsnivåer.

7.1.1. Sterk økning i innslaget av innvandrere i sysselsettingen

Sysselsettingsutviklingen for alle persongrupper i yrkesaktiv alder følger i store trekk konjunkturbildet etter årtusenskiftet, men dog med klare variasjoner persongruppene imellom. For personer uten innvandringsbakgrunn var det en nedgang i sysselsettingen i 2002 og 2003 før den så vidt kom i pluss i 2004, for deretter å øke kraftig frem til toppåret 2007, med en årlig vekst i antall sysselsatte på om lag 60 000 personer. Deretter kom et kraftig fall i sysselsettingsveksten hos majoritetsbefolkningen i 2008 for deretter å falle med nesten 40 000 sysselsatte i finanskrisetåret 2009. Sysselsettingen falt også noe for personer uten innvandrerbakgrunn i 2010, før det igjen ble en liten økning i 2011 avløst av en svak nedgang i 2012, mens sysselsettingsveksten så vidt kom på plussiden i 2013.

Blant innvandrere har det vært en økning i sysselsettingen i samtlige år etter tusenårsskiftet. Selv i årene med meget svak økonomisk utvikling i begynnelsen av 2000-tallet bidro innvandrere med en økning i sysselsettingen. Etter EU-utvidelsen i 2004 økte arbeidsinnvandringen fra nye EU-land sterkt frem til et foreløpig toppunkt i det svært gode økonomiske året 2007. Økningen i antall sysselsatte var fortsatt noe lavere blant innvandrere enn blant den øvrige befolkningen frem til og med 2006, for så i 2007 å øke mer enn hos majoritetsbefolkningen. I første fase av finanskrisen faller veksten i sysselsettingen klart mer hos befolkningen uten innvandrerbakgrunn enn blant innvandrere. I finanskrisetåret 2009 faller veksten i sysselsettingen blant innvandrere, men på langt nær ned mot null. I dette året da sysselsettingen blant personer uten innvandrerbakgrunn faller med nesten 40 000 personer øker sysselsettingen blant innvandrere med drøyt 10 000 personer. Dette utgjør et klart skille, og spesielt tatt i betraktning at innvandrere ikke utgjør mer enn om lag ti prosent av befolkningen i 2009.

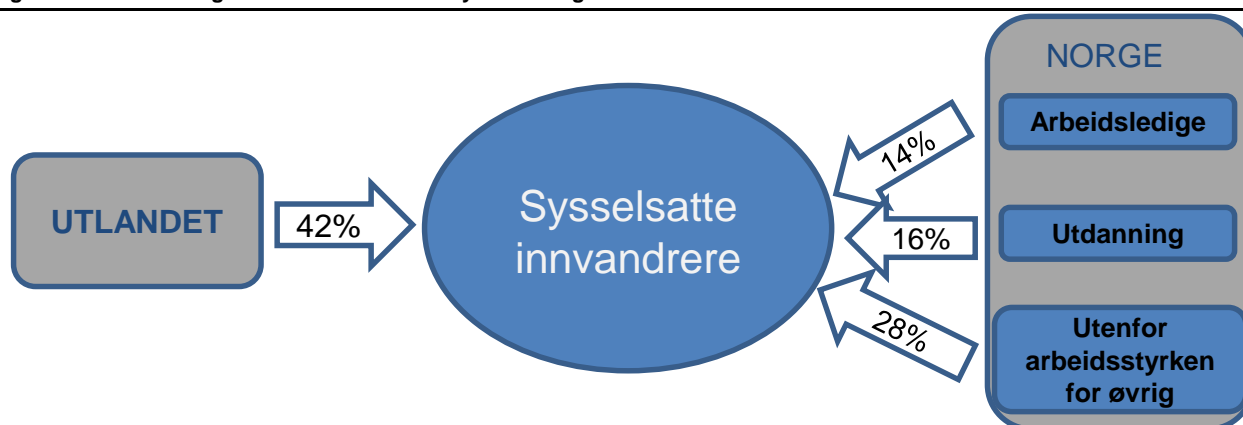
Personer født i Norge av innvandrerforeldre utgjør en mindre gruppe enn innvandrere, og bidrar ikke så mye til endringene i sysselsettingen. Skjønt, gruppen bidrar stort sett til økning i sysselsettingen gjennom hele perioden, og da mest i de sterke vekstårene 2006 og 2007 samt i tiden etter finanskrisen. I likhet med innvandrere, men i motsetning til den øvrige befolkningen, bidro personer født i Norge av innvandrerforeldre til en svak vekst i sysselsettingen i finanskrisetåret 2009.

7.1.2. Innvandrere utgjør en stadig større andel av «strømmene» på arbeidsmarkedet

Den andelen innvandrere utgjør av overgangene på arbeidsmarkedet, har økt klart utover på 2000-tallet. En stor andel av tilgangen til sysselsetting blant innvandrere stammer fra direkte innvandring, med sterk økning i årene etter 2004, avbrutt av en nedgang i veksten i finanskriseåret 2009, for så igjen å øke frem til den største tilgangen ble registrert i 2011. Deretter har tilgangen gått litt ned, men ligger fortsatt på et høyt nivå. Som vi ser av figur 7.1, bidro innvandringen med om lag 42 prosent av hele tilgangen til sysselsetting blant innvandrere i 2013.

Den nest største tilførselen av innvandrere til jobb gitt statusgruppe, stammer fra de som året før var å finne som registrert bosatte i Norge med status utenfor arbeidsstyrken. Som vi ser av figur 7.1, utgjorde dette om lag 28 prosent av innvandreres rekruttering i 2013. Antall innvandrere som går fra utdanning til jobb og fra arbeidsledighet til jobb er noe lavere, dog med en økende tendens gjennom tidsperioden med unntak for et fall i finanskriseåret 2009. Som figuren viser, stammet henholdsvis 16 og 14 prosent av tilgangen av nye sysselsatte innvandrere i 2013 fra registrert bosatte innvandrere som var under utdanning og arbeidsledige året før.

Figur 7.1 Fordeling av bruttostrømmer til sysselsetting blant innvandrere i 2013. Hele landet

Samles tilførselen til jobb blant innvandrere som stammer fra utdanning, fra utenfor arbeidsstyrken for øvrig og fra arbeidsledighet, er det arbeidskraftsstrømmene av innvandrere som allerede er registrert bosatte i Norge som utgjør den største bruttostrømmen av innvandrere til jobb, med unntak for årene 2008 og 2009, da strømmen av innvandet arbeidskraft direkte fra utlandet var vel så stor. Som vi ser av figur 7.1, summerte den innenlandske rekrutteringen til jobb blant innvandrere seg til nesten 60 prosent av hele tilgangen til jobb blant innvandrere i 2013.

7.1.3. Mange sysselsatte innvandrere går ut av arbeidsstyrken

Samtidig som innvandrere har strømmet inn i jobber fra ulike statusgrupper på arbeidsmarkedet samt fra utlandet, har det også strømmet mange innvandrere ut av sysselsetting og over i de samme statusgruppene som den nye tilgangen av innvandrere ble rekruttert fra.

Den innenlandske sysselsettingsavgangen blant innvandrere har nesten vært på høyde med hver av tilgangsstrømmene av innvandrere til jobb som allerede er registrert bosatte i landet og som innvandrer, og i finanskriseåret 2009 høyere enn hver av disse to tilgangsstrømmene. Etter en neddemping i 2010 og 2011 økte avgangen igjen i 2012 og 2013.

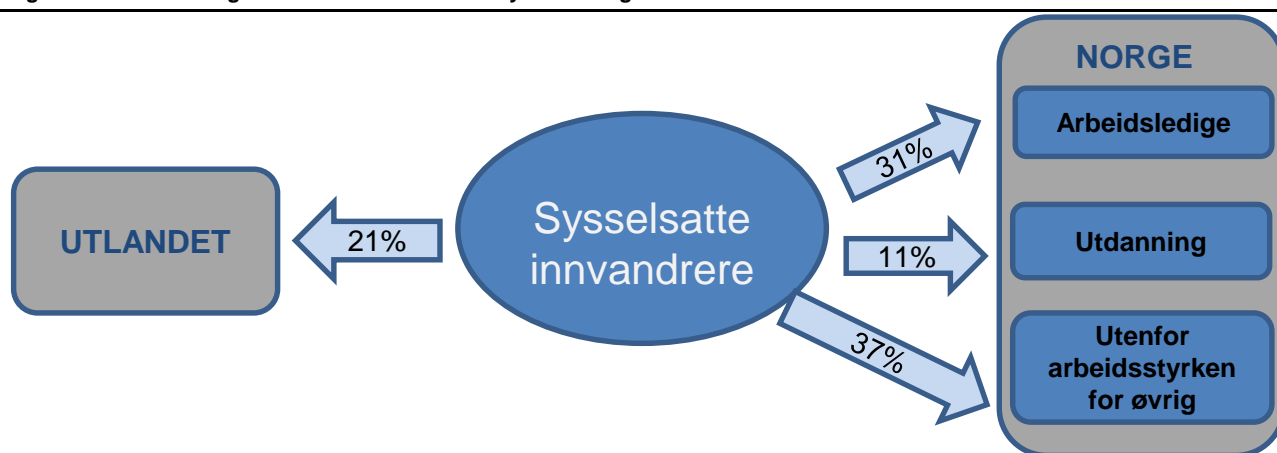
Det er en økende tendens til at registrert bosatte innvandrere som forlater et arbeidsforhold som registrert sysselsatte, går ut av arbeidsstyrken for øvrig året

etter. Dette er også den statusgruppen flest innvandrere som forlater en registrert sysselsetting ender opp. Som vi ser av figur 7.2, omfattet dette 37 prosent av alle innvandrere som forlot en jobb i 2013. Dette er noe overraskende, i og med at de kommer fra et registrert arbeidsforhold og har muligheten til å registrere seg som arbeidsledige, der en del også må antas å ha rett til noe arbeidsledighetstrygd.

Et spørsmål man kan stille, er om flere av de innvandrere som går ut av sysselsetting fra det ene året og til en status utenfor arbeidsstyrken året etter fortsatt er bosatte i landet? Det er fokusert på at flere innvandrere ikke melder utvandring når de utvandrer, og at denne utvandringen må foretas administrativt en tid etter at selve utvandringen har funnet sted, som regel minst to år senere. En annen mulighet for at denne gruppen er så vidt stor, er at noen kan «flytte» midlertidig ut av landet, for deretter å returnere til Norge etter en viss tid, for så igjen å søke seg ny jobb. Tilgangen av registrert bosatte innvandrere til sysselsetting fra statusgruppen utenfor arbeidsstyrken er ganske stor, og større enn det avgangen fra sysselsetting og ut av arbeidsstyrken skulle tilsi.

Figur 7.2 Fordeling av bruttostrømmer ut av sysselsetting blant innvandrere i 2013. Hele landet

Det er også mange sysselsatte innvandrere som går over i arbeidsledighet året etter. Dette utgjorde drøyt 30 prosent av innvandrere som forlot en jobb fra 2012 til 2013. Det samme gjelder overgangen fra registrert sysselsetting til å bli registrert under utdanning, men denne gruppen er den minste av disse overgangsgruppene, og utgjorde i 2013 kun 11 prosent av innvandrere som forlot et arbeidsforhold. Innvandrere som går ut av sysselsetting til utlandet består av de som er blitt registrert utvandret på ordinær måte. Denne gruppen har vært moderat stor men svakt økende i årene etter 2007, men dog uten å få noen synlig økning i finanskriseåret 2009, slik det skjedde for de øvrige overgangsgruppene, og da spesielt til arbeidsledighet. Som vi ser av figur 7.2, utgjorde denne gruppen drøyt 20 prosent av alle innvandrere som forlot et arbeidsforhold fra 2012 til 2013.

7.1.4. Nettoeffektene av mobiliteten til og fra statusgruppene varierer mye

Blant innvandrere er innvandringen til sysselsetting klart større enn registrert utvandring fra sysselsetting, slik at nettotilførselen til sysselsetting gjennom netto innvandring er den klart mest dominerende. For øvrig viser innvandrere noe større overgang fra utdanning til sysselsetting enn strømmene som går motsatt vei. Med unntak av årene 2003 og 2004, har det også vært større tilførsel av registrert bosatte innvandrere til sysselsetting fra utenfor arbeidsstyrken for øvrig enn det har vært avgang fra sysselsetting ut av arbeidsstyrken. Overgangene mellom sysselsetting og arbeidsledighet har variert noe mer.

Blant personer født i Norge av innvandrerforeldre er det netto tilførsel til sysselsetting fra utdanning som bidrar mest til å øke sysselsettingen for denne persongruppen. Etter 2006 har det gjennomgående vært større tilførsel til sysselsetting fra utenfor arbeidsstyrken for øvrig enn det har gått strømmene i motsatt retning. For øvrig var tilførselen fra arbeidsledige til jobb høyere enn strømmene den motsatte veien før finanskrisen, strømmene fra jobb til arbeidsledighet større i årene rundt finanskrisen, før strømmene er i nær balanse i årene etter finanskrisen.

Blant personer uten innvandrerbakgrunn er nettotilførselen til sysselsetting som forventet størst fra de som kommer fra utdanning i forhold til de som går motsatt vei, men dog med varierende utslag gjennom perioden. Dette kan forklares av endringene i sysselsettingsutviklingen, der tilførselen fra utdanning til sysselsetting er relativt størst i oppgangstider, mens strømmene som går motsatt vei har en tendens til å øke i nedgangstider.

Nettovirkningene av strømmene fra og til arbeidsledighet er nærmere null, og avvikene fra null kan i stor grad forklares av økonomiske sykluser frem til og med finanskrisen. Det er ikke like lett å forklare at strømmen fra sysselsetting til arbeidsledighet stort sett har vært større enn strømmen fra arbeidsledighet til sysselsetting i årene etter finanskrisen, da økonomien stort sett har utviklet seg bra til og med 2013. Utviklingen i nettokurvene fra og til arbeidsledighet er imidlertid ganske lik for både innvandrere, personer født i Norge av to innvandrerforeldre og personer uten innvandrerbakgrunn. Den store innvandringen til jobb i disse årene kan fremstå som en mulig forklaringsfaktor, der denne strømmen kan være med på å dempe forventet overgang fra arbeidsledighet til sysselsetting i en periode med god økonomisk vekst for samtlige av disse tre persongruppene. At personer uten innvandrerbakgrunn viser negative nettotall for strømmene mellom sysselsetting og utenfor arbeidsstyrken er forståelig på grunn av stor avgang på grunn av alder, der innvandrere og spesielt personer født i Norge av innvandrerforeldre så langt i liten grad har nådd pensjonsalderen.

7.1.5. En reallokering i sysselsettingen i retning arbeidskraft med innvandrerbakgrunn

Ved å undersøke bruttostrømmene fra og til sysselsetting i allerede etablerte bedrifter som enten øker antall sysselsatte, nedbemanner eller ikke endrer antall sysselsatte, er det oppdaget reallokeringer i sysselsettingen i retning arbeidskraft med innvandrerbakgrunn.

I oppbemanningsbedrifter utgjorde tilgangen av nye innvandrere 2,6 ganger avgangen av innvandrere fra disse bedrifter. Blant personer født i Norge av innvandrerforeldre var tilsvarende tall 2,3 ganger så stor tilførsel som avgang og blant personer uten innvandrerbakgrunn var tilgangen om lag dobbelt så stor som avgangen.

I bedrifter som nedbemanner utgjorde rekrutteringen av personer født i Norge av innvandrerforeldre og av innvandrere mellom 55 og 60 prosent av de som gikk motsatt vei. Den klart minste rekrutteringsandel sett i forhold til avgangen stammet fra personer uten innvandrerbakgrunn.

Personer født i Norge av innvandrerforeldre og innvandrere viser større prosentvis rekruttering til enn avgang fra bedrifter som ikke endrer antall sysselsatte. Når begge disse grupper viser klart større rekruttering enn avgang, må nødvendigvis personer uten innvandrerbakgrunn vise tilsvarende større avgangsandel enn de som rekrutteres.

7.1.6. Nye innvandrere på arbeidsmarkedet blir sysselsatte i allerede etablerte bedrifter

De fleste nye innvandrere på arbeidsmarkedet blir sysselsatt i allerede etablerte bedrifter, der veksten er meget klar i perioden etter 2004 med unntak av et klart vekstfall under finanskrisen, før veksten igjen tar seg opp. På den annen side er det også stor avgang av innvandrere fra de etablerte bedriftene, men ikke mer enn at innvandrere hele tiden bidrar med netto tilførsel av arbeidskraft til de etablerte bedriftene, så også i finanskrisetåret 2009.

Det er også en tilgang av nye sysselsatte innvandrere til nyetablerte bedrifter, noe som har vært svakt økende gjennom nesten hele perioden vi ser på. Antall innvandrere som går til nyetablerte bedrifter er gjennomgående større enn antall innvandrere som mister sin jobb på grunn av nedleggelse av bedrifter.

Dette mønsteret er klart forskjellig fra personer uten innvandrerbakgrunn, der det fra inngangen til finanskrisen og ut undersøkelsesperioden varierer mellom større tilgang til og større avgang fra de etablerte bedriftene, mens det er små forskjeller mellom antallet personer som rekrutteres til nyetablerte bedrifter og det antallet som mister sin jobb på grunn av bedriftsnedleggelse.

7.1.7 Arbeidsinnvandrere bidrar mest til sysselsettingstilgangen, men også til avgangen

Den klart største tilførselen av nye sysselsatte stammer fra innvandrere med arbeid som innvandringsgrunn, og da spesielt i tiden etter 2004, da økningen har vært formidabel fra et årlig rekrutteringsnivå på om lag 0,1 prosent av totalt antall sysselsatte i hele landet og opp til om lag 1,1 prosent i toppåret 2011.

Før 2004 var den største tilførselen av nye sysselsatte innvandrere å finne blant de med familie og flukt som innvandringsgrunn samt innvandrere fra øvrige nordiske land. Fra 2004 er det arbeidsinnvandrere som står for den klart sterkeste økningen i sysselsettingen, etterfulgt av innvandrere med familie og flukt som innvandringsgrunn og dernest nordiske innvandrere. Innvandrere med utdanning som innvandringsgrunn har vist en jevnt økende andel nye sysselsatte gjennom hele perioden, mens nye sysselsatte innvandrere med ukjent innvandringsgrunn har vist en fallende tendens gjennom perioden.

Det har også vært en økt andel innvandrere som går ut av sysselsetting. Denne økningen er klart sterkest blant innvandrere med arbeid som innvandringsgrunn, der økningen i avgangen startet noen år senere enn økningen i rekrutteringen, og ble ganske betydelig frem til finanskrisen, for så å øke ytterligere mot slutten av perioden. Nordiske innvandrere og familieinnvandrere øker avgangen fra sysselsetting mot slutten av undersøkelsesperioden, mens avgangen fra sysselsetting blant flyktninger synes å ha stabilisert seg etter finanskrisen.

7.1.8. Nettotilførselen av arbeidsinnvandrere avtar, men øker noe blant familie- og utdanningsinnvandrere og flyktninger

Nettotilførselen av arbeidsinnvandrere har for det meste økt klart, men med en sterk tilbakegang i finanskrisetåret 2009 samt i 2013, da tilgangen sank og avgangen økte. Innvandrere med familie som innvandringsgrunn har også hatt klar nettoøkning i sysselsettingen, men til forskjell fra arbeidsinnvandrere viser de fortsatt nettoøkning i sysselsettingen mot slutten av den perioden vi ser på. Flyktninger har hatt mer moderat økning i nettotilførselen til sysselsetting enn arbeids- og familieinnvandrere, men viser derimot en svak økning i tilgangen til sysselsetting og svak nedgang i avgangen fra sysselsetting helt ut perioden vi ser på her.

Nordiske innvandrere oppfører seg noe annerledes enn flere av de andre gruppene, ved at avgangen fra sysselsetting var klart fallende i årene før finanskrisen, for deretter å øke jevnt ut undersøkelsesperioden. I likhet med arbeidsinnvandrere bidrar nordiske innvandrere til klart lavere nettotilførsel til sysselsettingen mot slutten av undersøkelsesperioden. Utdanningsinnvandrere bedrer sin posisjon på arbeidsmarkedet etter 2004, samt også i årene etter finanskrisen med sterkere tilførsel av nye sysselsatte, mens avgangen holder seg forholdsvis stabil.

At innvandrere bidro til nettotilførsel til sysselsettingen under finanskrisen skyldes netto tilførsel av arbeids-, familie- og utdanningsinnvandrere samt nordiske innvandrere, mens flyktninger og innvandrere med ukjent innvandringsgrunn bidro negativt.

7.1.9. Regionale variasjoner, men ikke så store

Flere av resultatene over er også brutt ned på kommuner, som er gruppert etter til sammen fire sentralitetsnivåer. Når tilgang på innvandret arbeidskraft måles som andel av totalt sysselsetting i hver av sentralitetsgruppene, er det «minst sentrale» kommuner på det laveste sentralitetsnivået og de «mest sentrale» kommunene som viser størst tilførsel av innvandrere til sin sysselsetting, mens tilførselen er litt lavere i «mindre sentrale» og i «noe sentrale» kommuner. Til forskjell fra landsgjennomsnittet og fra kommuner på de to øverste sentralitetsnivåer, fikk tilgangen av innvandrere til kommuner med lavere sentralitet ikke nevneverdig brudd gjennom finanskriseperioden, men fortsetter med vekst også i 2009 og 2010, om enn lavere enn før finanskrisen. Dette er i samsvar med vurderinger gjort i Stambøl (2009), der det ble varslet at finanskrisen vil få størst negative virkninger på sysselsetting i de mest sentrale regionene, mens de mer perifere arbeidsmarkedene ville bli noe mindre berørt.

Strukturen på tilførselen av innvandrere til sysselsetting er forholdsvis sammenfallende for de forskjellige sentralitetsnivåene gitt tidligere arbeidsmarkedsstatus. Skjønt, tilførselen av registrert bosatte innvandrere til sysselsetting fra utdanning øker med sentralitetsnivåene, noe som er forventet ut fra utdanningsinstitusjonens lokalisering.

Bruttostrømmene ut av sysselsetting blant innvandrere er noe større for de høyere sentralitetsnivåene enn for de lavere, og strømmer fra sysselsetting til registrert utvandring noe større fra høyere sentralitetsnivåer mot slutten av perioden.

De samlede effektene av bruttostrømmene viser en nettotilførsel av innvandrere til sysselsetting i de «minst sentrale» kommunene fra om lag 0,1 prosent av total-sysselsettingen i begynnelsen av 2000-tallet til om lag 1 prosent av sysselsettingen i toppåret 2011, for deretter å øke noe mindre. Personer uten innvandrerbakgrunn viser her en meget sterk nettoøkning til sysselsetting i årene før finanskrisen, mens nettoendringene deretter er negative med unntak av en svak økning i 2010.

I de «mindre sentrale» kommunene, går innvandrere fra nær nullendring i sysselsettingen tidlig på 2000-tallet til å bidra med over 1 prosent nettoøkning i sysselsettingen både i 2007 og 2012. Personer uten innvandrerbakgrunn bidro også her sterkt til nettoøkningen i sysselsettingen frem til toppåret 2007, for deretter å vise flere år med negative bidrag.

I «noe sentrale» kommuner går innvandreres bidrag til sysselsettingsveksten fra om lag 0,2 prosent tidlig på 2000-tallet til over 1 prosent i de to toppårene 2007 og 2011, men fallet i sysselsettingsveksten er mer markert i finanskrisetåret 2009 enn på de to laveste sentralitetsnivåene. For personer uten innvandrerbakgrunn var det også her en klar økning i sysselsettingen før finanskrisen, for deretter å bli negativ i 2009, 2012 og 2013.

Kommunene med høyest sentralitet viser mye av den samme strukturen som på de øvrige sentralitetsnivåer, om enn med noe større utslag. Innvandrere bidro her med en sysselsettingsvekst fra om lag 0,2-0,3 prosent i begynnelsen av årtuset til en vekst på 1,7 prosent i toppåret 2007 og drøyt 1,5 prosent i 2011, mens fallet i sysselsettingsveksten var mer markert i finanskrisetåret enn for øvrige sentralitetsnivåer. Personer uten innvandrerbakgrunn bidrar her litt annerledes, ved at de etter et fall i sysselsettingen på 1 prosent i finanskrisetåret 2009, bidrar til sysselsettingsvekst ut undersøkelsesperioden, men dog svakere enn innvandrere.

Innvandrere viser på alle sentralitetsnivåer, at tilgangen av sysselsatte til allerede etablerte bedrifter gjennomgående er større enn avgangen fra slike bedrifter, samt at tilgangen til nyetablerte bedrifter gjennomgående er større enn den sysselsettingsavgangen innvandrere opplever på grunn av bedriftsnedleggelse.

Arbeidsinnvandrere bidrar mest til tilførselen av arbeidskraft på alle regionale plan, med noe større tilførsel både på lavere og høyere sentralitetsnivåer enn landsgjennomsnittet, men litt mindre enn landsgjennomsnittet i de noe sentrale kommunene. På den annen side bidrar arbeidsinnvandrere også med den største avgangen fra sysselsetting på samtlige sentralitetsnivåer.

Mens arbeids- og familieinnvandrere og flyktninger bidrar til størst tilgang i de tre laveste sentralitetsnivåene, bidrar nordiske innvandrere mer enn flyktninger til rekrutteringen i de mest sentrale regionene. Utdanningsinnvandrere bidrar over alt til økning i tilførselen av sysselsatte, men målt i antall, klart mest i de mest sentrale regionene.

Som på nasjonalt nivå, reduserer arbeidsinnvandrere og nordiske innvandrere sin nettotilførsel til sysselsettingen mot slutten av perioden på alle sentralitetsnivåer, mens familie- og utdanningsinnvandrere og til dels flyktninger fortsatt øker sine nettobidrag til sysselsettingen.

Skifte av jobb trekker innvandrere noe i retning sentrale arbeidsmarkeder under oppgangstid, mens nedgangstid synes å ha større negativ virkning på innvandreres sysselsetting i sentrale regioner enn i mindre sentrale regioner.

7.2. Sammenhengen mellom arbeidsmarked og flytting blant innvandrere, personer født i Norge av innvandrerforeldre og befolkningen for øvrig

Et sentralt spørsmål å besvare er hvordan regionale sysselsettingsmuligheter, målt som årlige netto- og bruttoendringer i sysselsettingen i forskjellige regioner, har sammenheng med innvandreres flyttinger og bosetting. Under det andre hovedtemaet undersøkes og estimeres hvordan netto- og bruttoflyttestrømmene i Norge, og også fra utlandet, har hatt sammenheng med både netto- og bruttoendringer i den regionale sysselsettingen totalt og blant innvandrere i perioden etter årtusenskiftet for innvandrere etter innvandringsgrunn, norskfødte personer av innvandrere og den øvrige befolkningen. Det regionale nivået er her stort sett basert på 89 økonomiske regioner, mens enkelte resultater er presentert etter en tilnærmet landsdelsinndeling.

7.2.1. Regional sysselsettingsutvikling har forskjellig betydning for innenlands flytting

Arbeidsinnvandrere viser stort sett svak sammenheng mellom netto innenlands flytting og den regionale sysselsettingsutviklingen inntil vi kommer frem til 2013. Dette har sammenheng med at arbeidsinnvandrere har søkt seg til regionale arbeidsmarkeder der det er færre arbeidsinnvandrere fra før med mindre konkurransen fra andre arbeidsinnvandrere.

Innvandrere med flukt som innvandringsgrunn viser derimot klar positiv sammenheng mellom netto innenlands innflytting og regional netto sysselsettingsutvikling. Flyktningene flytter altså til de regionene der nettoøkningen i sysselsettingen er sterkest. Den positive sammenhengen er i og for seg ikke overraskende. Som vist i Stambøl (2013b), er det innvandrere med flukt som innvandringsgrunn som viser størst tilbøyelighet for å flytte oppover i sentralitetshierarkiet, og med det øke sannsynligheten for å flytte i til regionale arbeidsmarkeder med relativt bedre sysselsettingsutvikling. Samtidig viser flyktninger en klar tendens til å flytte til større konsentrasjoner av andre med flukt som innvandringsgrunn, og da ikke bare på grunn av jobb, men for å bo i nærheten av likesinnede.

Innvandrere med familie som innvandringsgrunn viser mye av de samme resultater som flyktninger med hensyn til sammenheng mellom innenlands flyttereining og regional sysselsettingsutvikling. Dette har sammenheng med at av den registrert bosatte beholdningen av familieinnvandrere er det fortsatt flere som er tilknyttet flyktninger enn arbeidsinnvandrere, selv om den siste gruppen har vært økende de siste årene av undersøkelsesperioden.

Blant innvandrere med utdanning som innvandringsgrunn er også sammenhengen mellom netto innenlands flytting og regional sysselsettingsutvikling for det meste positiv. Nordiske innvandrere viser derimot i all hovedsak negativ sammenheng mellom innenlands nettoflytting og regionale nettoendringer i sysselsettingen. Resultatene likner mye de funn som ble gjort for arbeidsinnvandrere. Innvandrere med ukjent innvandringsgrunn viser overveiende svak sammenheng mellom innenlands netto innflytting og regional sysselsettingsutvikling.

Personer født i Norge av innvandrerforeldre utgjør en stadig økende befolkningsgruppe i Norge. Deres netto innenlandske flyttinger har en viss tendens til å gå i retning regioner med noe sterkere enn svakere sysselsettingsvekst.

Tilsvarende resultater for den øvrige befolkningen har tradisjonelt vist klar positiv sammenheng mellom regional sysselsettingsutvikling og innenlands nettoflytting. Resultatene for perioden 2003-2007 bekrefter fortsatt denne sammenhengen. Deretter inntreier et trendskifte, ved at sammenhengen mellom netto innflytting og regional sysselsettingsvekst blir noe svakere i 2008, for deretter å gi svake og ikke-signifikante estimer for alle årene frem til og med 2013. Et påfallende resultat er det klare fallet i estimatens signifikans etter 2005, og da parallelt med en stadig økende innvandring. Et sentralt spørsmål å stille da, er hvordan sammenhengen har utviklet seg mellom innvandringen og den regionale sysselsettingsutviklingen utover på 2000-tallet?

7.2.2. Innvandringen følger i store trekk den regionale sysselsettingsutviklingen

Det er arbeidsinnvandrere og innvandrere med familie som innvandringsgrunn som viser den klart sterkeste sammenhengen mellom innvandring og regional sysselsettingsutvikling blant innvandrere. Innvandrere med flukt, utdanning og ukjent innvandringsgrunn samt nordiske innvandrere viser sånn midt på treet sammenheng i forhold til de øvrige persongruppene.

Etter en noe svakere sammenheng mellom innvandring og regional sysselsettingsutvikling gjennom finanskrisen, tok sammenhengen seg noe opp igjen de siste årene av undersøkelsesperioden, og da spesielt blant arbeidsinnvandrere og innvandrere med familie og utdanning som innvandringsgrunn.

Mens sammenhengen mellom innenlands nettoinnflytting og regional sysselsettingsutvikling var forholdsvis moderat og til dels svak for flere av innvandrergruppene samt sterkt fallende blant personer uten innvandrerbakgrunn utover i

perioden, er situasjonen klart annerledes i sammenhengen mellom innvandringen og den regionale sysselsettingsutviklingen. Mye tyder på at innvandringen til dels kompenserer for en noe svakere trend i utviklingen i sammenhengen mellom netto innenlands flytting og netto regional sysselsettingsutvikling. Vi har derfor også sett på sammenhengen mellom innenlands nettoutflytting og innvandringen.

7.2.3. Innvandringen skifter retning i forhold til innenlandske flyttebevegelser

Etter en overveiende negativ sammenheng mellom den innenlandske nettoinnflyttingen og innvandringen på begynnelsen av 2000-tallet, snudde denne sammenhengen til å bli klart positiv i tiden rundt 2004 og i de nærmeste årene deretter. Dette betyr at mens innvandringen gikk i retning regioner der den innenlandske nettoutflyttingen var størst i begynnelsen av årtusenet, så snudde denne trenden slik at innvandringen gikk i samme retning som den innenlandske nettoinnflyttingen i tiden rundt og like etter utvidelsen av EU østover, som ga tiltagende økning i arbeidsinnvandringen til Norge. Fra og med 2007 blir imidlertid denne sammenhengen klart svakere, for deretter å trekke i retning negativ sammenheng mellom netto innenlands flytting og innvandring. Dette betyr at innvandringen etter år 2006 i stor grad har gått til regioner i Norge som har svakere enn gjennomsnittlig innenlands netto innflytting. Dette gjelder for de fleste innvandrerguppene, men i noe mindre grad blant flyktninger.

Personer med innvandrerbakgrunn har bidratt stadig mer til nettoøkningene i sysselsettingen i de regionale arbeidsmarkedene, og da spesielt gjennom stor netto innvandring direkte fra utlandet. Det er helt klart arbeidsinnvandrere og deres familier som har bidratt mest til denne sterke økningen, mens flyktninger og deres familier, som i sum er en meget stor innvandrergruppe i Norge, bidrar mindre til nettoøkningene enn det deres antall skulle tilsi. Personer uten innvandrerbakgrunn har bidratt moderat til de sterke nettoøkningene som har foregått i sysselsettingen gjennom den perioden vi her har sett på. Til gjengjeld bidrar de mer til ubalansene i det innenlandske flyttemønsteret, med en tendens til å flytte vekk fra østlandsregionene utenom Oslo og Akershus, vekk fra Vestlandet og vekk fra Nord-Norge. Dette er i for seg et regionalt flyttemønster som også fant sted i tider før tusenårsskiftet.

Med den sterke sysselsettingsveksten som har foregått i de fleste av årene på 2000-tallet, og da især på Vestlandet, er en fortsatt klar nettoutflytting av personer uten innvandrerbakgrunn fra flere av disse «vekstregionene» med på å svekke de regionale arbeidsmarkedenes forklaringskraft på de innenlandske nettoutflyttebevegelserne.

Flere av de regionale arbeidsmarkedene har endret seg svært mye i Norge i løpet av det siste tiåret, og da spesielt i kraft av meget sterke økninger i petroleumsinvesteringene, samtidig som det tradisjonelle innenlandske flyttemønsteret i store trekk har holdt seg oppe. En nærliggende konklusjon å trekke, er at svekkelsen i forklaringskraft mellom regional sysselsettingsutvikling og regionale nettoutflyttinger kommer som et resultat av at det er de regionale arbeidsmarkedene som har endret seg, mens de innenlandske flyttebevegelserne ikke har endret seg nevneverdig. For å løse dette tilsynelatende «dilemmaet», har den meget sterke nettoinnvandringen fylt en del av den etterspørselen etter arbeidskraft som det innenlandske flyttemønsteret ikke har klart å dekke.

Videre kan det dermed argumenteres for, at det innenlandske flyttemønsteret har foregått slik det siste tiåret at etterspørselen etter innvandret arbeidskraft har økt mer enn det ellers ville ha gjort med et noe mer balansert innenlandsk flyttemønster sett på bakgrunn av den regionale sysselsettingsutviklingen, og sånn sett bidratt til å øke innvandringen mer enn den ellers ville ha vært.

For ytterligere å understreke dette forholdet, har vi undersøkt denne utviklingen i sammenheng med de lave fødselstallene Norge opplevde på store deler av 1970- og 1980-tallet. De som ble født i disse årene representerte en viktig rekruttering til utdanning og arbeidsmarkedet i årene utover på 2000-tallet. Ved å se på utviklingen for de ti minste kohortene, for de som ble født i årene 1977-1986, avdekket vi en klar regional omfordeling, ved at Oslo har mottatt en betydelig andel av disse gjennom innenlandsk flytting, mens de øvrige regionene har fått redusert disse små kohortene ytterligere, og da spesielt østlandsregionene utenom Oslo og Akershus, Vestlandet og Nord-Norge.

Undersøkelsene har vist at nettoinnvandringen til Norge har kompensert den sterke nedgangen i rekruttering disse kohortene representerte gjennom lave fødselstall på 1970- og 1980-tallet, samtidig som innvandringen har vært av stor betydning som rekruttering til disse små kohortene i en tid da disse kohortene ble stadig viktigere for å dekke den store etterspørselen etter arbeidskraft som fant sted både før og etter finanskrisen. Som vi har sett har tilførselen til disse kohortene gjennom innvandring i stor grad fulgt det regionale behovet for rekruttering som reduksjonen av disse små kohortene har medført gjennom innenlandsk flytting, samt å fylle det økte regionale behovet for rekruttering til sysselsetting som oppsto i kjølvannet av de sterke økningene i petroleumsinvesteringene. Når vi samtidig har sett at det er personer uten innvandrerbakgrunn som i størst grad har beveget seg vekk fra de sterke vekstområdene gjennom innenlands utflytting, har behovet for rekruttering til disse kohortene gjennom innvandring økt ytterligere.

7.2.4. Flyktninger og familieinnvandrere flytter til regioner der de har størst andel av sysselsettingen fra før, mens arbeidsinnvandrere og nordiske innvandrere viser det motsatte

Sammenhengen mellom innenlands nettoflytting og den andel hver persongruppe utgjør av sysselsettingen i regionene viser en klar og positiv sammenheng for flyktningene. Dette er i tråd med det vi fant i sammenhengen mellom innenlands nettoflytting og bosettingsmønsteret i Stambøl (2013b), da vi må forvente at flyktninger utgjør en større andel av sysselsettingen i de regionene der de etter hvert har sin største bosetting. Innvandrere med familie som innvandringsgrunn viser også lenge en klar og positiv sammenheng mellom innenlands netto innflytting og den andelen familieinnvandrere utgjør av regionenes sysselsetting. Men her skjer det en klar endring mot slutten av perioden, da sysselsettingsandelens forklaringskraft på nettoflyttingen blant familieinnvandrere faller kraftig.

Noe av forklaringen til dette kan være sammensetningen av familieinnvandringen til Norge, der familiegjenforening med arbeidsinnvandrere har vært større enn familiegjenforening med flyktninger fra og med 2007. En stadig økende andel familieinnvandrere som er knyttet til arbeidsinnvandrere ventes etter hvert å trekke denne innvandrergruppens innenlandske flyttemønster mer i retning arbeidsinnvandreres innenlandske flyttemønster.

Arbeidsinnvandrere viser da også svak sammenheng mellom innenlands nettoflytting og den andelen de utgjør av den regionale sysselsettingen. Disse resultatene for arbeidsinnvandrere er i tråd med det vi i Stambøl (2013b) fant for sammenhengen mellom innenlands netto innflytting og bosettingskonsentrasjoner, og det vi i denne analysen fant for sammenhengen mellom innenlands nettoflytting og netto sysselsettingsutvikling. Arbeidsinnvandrere synes å ha en tendens til å flytte innenlands til regionale arbeidsmarkeder der det bor færre av sine «egne», og dit hvor de utgjør noe lavere andeler av den lokale sysselsettingen. Det kan synes som de oppsøker «nisjer» i de regionale arbeidsmarkedene gjennom sin innenlandske flytting, fremfor å klumpe seg sammen i regioner som kan være felles for flere andre innvandrere med samme innvandringsgrunn.

Utdanningsinnvandrere viser stort sett positiv sammenheng mellom netto innenlands flytting og den andel utdanningsinnvandrere utgjør av regionenes arbeidsstedssysselsetting. Nordiske innvandrere skiller seg ut som den av innvandrergruppene som viser svakest sammenheng mellom innenlands nettoflytting og den andelen nordiske innvandrere utgjør av regionenes sysselsetting.

Blant innvandrere med ukjent innvandringsgrunn og personer født i Norge av innvandrereforeldre er det stort sett positiv sammenheng mellom netto innenlands flytting og den andelen disse gruppene utgjør av den regionale sysselsettingen, men sammenhengen har en tendens til å bli noe svakere mot slutten av den perioden vi ser på.

7.2.5. Sammenhengen mellom endringer i regional sysselsetting og flytting øker i styrke når mobiliteten måles i brutto fremfor i netto

For at arbeidsmarkedene skal fungere bra, bør det være best mulig sammenheng mellom bruttoendringer i sysselsettingen og bruttoinnflyttingene til en region, blant annet fordi vi også forventer at bruttoutflyttingen fra en region kan være i samsvar med den sysselsettingsavgangen som skjer i en region.

Resultatene viser en sterk og positiv sammenheng mellom brutto innflytting og brutto arbeidsmarkedsmobilitet. Resultatene viser en sterk sammenheng mellom brutto innflytting og brutto arbeidskrafttilgang ved inngangen til 2000-tallet, som faller til lave og ikke signifikante sammenhenger litt under null i de svake økonomiske årene 2002 og 2003. Sammenhengen øker igjen klart gjennom perioden med sterk økonomisk vekst frem til finanskrisen, da sammenhengen mellom brutto innflytting og brutto arbeidskrafttilgang igjen faller til nær null, for så igjen å tilta gjennom de siste årene av undersøkelsesperioden.

Det er imidlertid arbeidsinnvandrere sammen med utdanningsinnvandrere som viser de sterkeste sammenhengene mellom brutto innflytting og brutto sysselsettingstilgang, mens flyktninger og familieinnvandrere viser mer moderat sammenheng, men dog positiv i de periodene da økonomien har vært i klar vekst.

Det er også forholdsvis sterk og positiv sammenheng mellom brutto innflytting og brutto sysselsettingstilgang blant nordiske innvandrere og i befolkningen uten innvandrerbakgrunn, mens innvandrere med ukjent innvandringsgrunn og personer født i Norge av innvandrereforeldre viser mer moderat sammenheng, men også de med flere år med positiv sammenheng mellom brutto innflytting og regional brutto tilgang av sysselsatte.

Sammenhengen mellom brutto utflytting og brutto avgang i sysselsettingen er også sterkere når økonomien går bra, for så å dempe seg ned til nær null når økonomien er svakere. Dette er i samsvar med forventninger om at antall personer som forlater en jobb for å søke seg over i en annen jobb er klart større i oppgangs- enn i nedgangstid, og sånn sett etterlater seg flere vakanser i de bedrifter de forlater når økonomien går bra.

Det er også her noe sterkere sammenheng hos arbeids- og utdanningsinnvandrere enn hos flyktninger og familieinnvandrere. Spesielt kommer denne forskjellen frem under den sterke vekstperioden forut for finanskrisen. Av de øvrige gruppene er sammenhengen mellom brutto utflytting og brutto sysselsettingsavgang noe sterkere blant nordiske innvandrere og personer uten innvandrerbakgrunn enn blant innvandrere med ukjent innvandringsgrunn og blant personer født i Norge av innvandrereforeldre.

Sammenhengen mellom brutto innflytting og brutto tilgang av sysselsatte er noe sterkere enn tilsvarende sammenheng mellom brutto utflytting og brutto avgang fra sysselsetting. Dette er som nevnt positivt for funksjonsmåten i de regionale arbeidsmarkedene, ved at det gjenspeiler et bra samsvar mellom bruttoetterspørsel etter arbeidskraft og rekruttering gjennom innflytting. Dette mønsteret er også til stede i samtlige av de persongruppene vi ser på, og mest synlig i perioder da økonomien utvikler seg bra og tilgangen av nye jobber er størst, mens forholdet mellom utflytting og sysselsettingsavgang øker sin relative forklaringskraft når økonomien utvikler seg svakere. Blant gruppene virker det som især arbeidsinnvandrere, men også nordiske innvandrere, har en litt sterkere sammenheng knyttet til innflyttingen enn de øvrige gruppene med innvandrerbakgrunn, men også utdanningsinnvandrere og personer uten innvandrerbakgrunn viser sterkere sammenheng mellom brutto innflytting og sysselsettingstilgang enn mellom brutto utflytting og sysselsettingsavgang enn flere av de øvrige gruppene.

Forholdet mellom innvandrergruppene endrer seg noe når vi går over til å måle sammenhengen mellom flytting og regionale arbeidsmarkeder i brutto i stedet for i netto. En relativt sterkere forklaringskraft av arbeidsinnvandreres regionale innflytting enn nettoflytting kan ha sammenheng med at deres flyttinger er mer rettet mot arbeidsmarkedet enn i enkelte andre innvandrergrupper. En annen forklaringsfaktor er at arbeidsinnvandrere også viser sterk sammenheng mellom brutto utflytting og regional sysselsettingsavgang, slik at deres store strømmer både inn i, men også ut av sysselsetting er med på å nøytralisere sysselsettingseffektene på nettoflyttingene. Noe av det samme, om enn i noe mindre grad, kan sies om utdanningsinnvandrere og nordiske innvandrere. Hos flyktninger er situasjonen annerledes, ved at de relativt til andre innvandrergrupper får svakere sammenheng mellom flytting og regionale arbeidsmarkeder når flyttingene måles i brutto fremfor i netto. Dette kan indikere en noe svakere forbindelse mellom innflyttingene i forhold til bruttoetterspørselen etter arbeidskraft. Dette er også med på å styrke hypotesene om at flyttinger blant flyktninger ikke er like klart rettet mot arbeidsmarkedet, men kan også skyldes andre forhold, som blant annet regionale bosettingskonsentrasjoner av andre flyktninger (se bl.a. Stambøl, 2013b)

7.2.6. Klar sammenheng mellom brutto tilflytting og sysselsettingsavgang

Vi stilte hypoteser om at bruttostrømmene på arbeidsmarkedet er med på å øke behovet for nye ansettelser. Nå foregår de aller fleste reallokeringer på arbeidsmarkedet innenfor de lokale arbeidsmarkedene, ved at mange skifter jobb lokalt, som igjen er med å skape vakanser. Avgang av arbeidskraft på grunn av overgang til trygder kan bidra i samme retning, mens avganger som skyldes nedbemanning eller nedleggelse av bedrifter ikke erstattes. I sum forventer vi at så mange jobber må erstattes, at det får virkning på tilgangssiden, og i så fall også berøre innflyttingen til en region. Så hypotesen var at stor brutto avgang i sysselsetting vil gi impulser til økt tilgang gjennom brutto innflytting.

Vi fant da også positiv sammenheng mellom innenlands brutto innflytting og brutto sysselsettingsavgang, og spesielt i de perioder hvor økonomien utvikler seg bra. Dette har sammenheng med at det er under oppgangstider at flest personer forlater en jobb på grunn av jobbskifte, mens avgangen fra sysselsetting til arbeidsledighet og til forskjellige ordninger utenfor arbeidsstyrken er større i nedgangstider, der denne avgangen ikke skal erstattes gjennom ny sysselsetting.

Spesielt arbeidsinnvandrere, men også utdanningsinnvandrere viser her sterkere sammenheng mellom brutto innflytting og sysselsettingsavgang enn flyktninger og familieinnvandrere, mens nordiske innvandrere og personer uten innvandrerbakgrunn viser noe sterkere sammenheng mellom brutto innflytting og brutto sysselsettingsavgang enn innvandrere med ukjent innvandringsgrunn og personer

født i Norge av innvandrerforeldre. Disse resultatene er i bra samsvar med mye av det vi fant om arbeidsmarkedsmobilitet, der arbeidsinnvandrere både viser stor rekruttering til jobber, men samtidig også stor avgang fra jobber og ut av arbeidsstyrken, slik at de som gruppe er med å generere sin egen etterspørsel.

Blant de øvrige gruppene er det overveiende sterkere sammenheng mellom brutto innflytting og sysselsettingsavgang blant nordiske innvandrere og personer uten innvandrerbakgrunn enn blant innvandrere med ukjent innvandringsgrunn og personer født i Norge av innvandrerforeldre, og da spesielt i de sterke økonomiske vekstårene forut for finanskrisen.

7.3. Flyttinger i forbindelse med yrkes- og utdanningsdeltakelse blant innvandrere etter innvandringsgrunn

Under det tredje hovedtemaet undersøker vi om innvandrere som flytter mellom arbeidsmarkedsregioner viser større eller mindre endringer i arbeidsmarkedsstatus enn innvandrere som ikke flytter. Vi følger utvalgte ankomstkohorter av innvandrere i 2004 og 2008 gjennom en femårsperiode etter at de innvandret for første gang. For å måle forskjeller i endring av arbeidsmarkedsstatus har vi sammenliknet den status på arbeidsmarkedet de som flytter oppnår sammenliknet med tilsvarende grupper blant innvandrere som ikke flytter.

Analysen er foretatt som en «toveisanalyse», avhengig av hvilken status på arbeidsmarkedet innvandrere er registrert med i ankomståret. I den første hovedgruppen har vi tatt utgangspunkt i alle innvandrere som ikke var registrert som sysselsatte og/eller under utdanning i basisåret, og analysert hvordan disse enten forblir stående utenfor disse «aktivitetsstatusene», og i hvilken grad de går over til en av disse statusene avhengig av om de fortsetter å være bosatte i den arbeidsmarkedsregionen de var registrert bosatte i basisåret, eller om de foretar en innenlands flytting mellom arbeidsmarkedsregioner. For de som allerede er registrert med status som sysselsatte og/eller under utdanning i basisåret, viser analysene i hvilken grad disse klarer å opprettholde sin status som sysselsatt og/eller under utdanning de neste fem årene, eller i hvilken grad de ikke klarer å opprettholde sin «aktivitetsstatus». Denne «toveisanalysen» gir dermed et bidrag til å måle innvandreres integrering i samfunnet gitt integreringskriteriet det å delta i yrkeslivet og/eller under utdanning sett i forhold til ikke å delta på disse feltene.

7.3.1. Innvandrere som blir stående utenfor sysselsetting og/eller utdanning

Det er store forskjeller både mellom innvandrergruppene, mellom bofaste og flyttere og mellom kohortgruppene med hensyn til hvor stor andel av innvandrere som sto utenfor sysselsetting og/eller utdanning i ankomståret og som i løpet av påfølgende femårsperiode aldri ble registrert verken som sysselsatte eller i noen utdanning. Denne gruppen utgjør en større andel av de som ikke flytter enn de som flytter i løpet av denne perioden. Med andre ord kan det ha vært lønnsomt å flytte mellom arbeidsmarkedsregioner for å gå over fra «ikke-aktive» til «aktive» statusgrupper i løpet av de femårsperioder vi har sett på.

Blant innvandrergruppene er det utdanningsinnvandrere og arbeidsinnvandrere som kommer best ut, med lave andeler av sine ankomstkohorter som forblir utenfor registrert sysselsetting og/eller utdanning både i ankomståret og de påfølgende fem årene. Nordiske innvandrere følger deretter, mens flyktninger og familieinnvandrere viser en klart høyere andel som forblir «ikke-aktive». Blant flyktninger og familieinnvandrere ligger inaktivitetsandelen i gjennomsnitt på drøyt 15 prosent av den andelen av kohortene som flytter og på om lag 20 prosent av de

som ikke flytter. Størst andeler av innvandrerkohortene som ble stående utenfor «aktivitetsstatusene» var å finne blant innvandrere med ukjent innvandringsgrunn.

Resultatene viser at det var en noe større andel av innvandrere som innvandret i 2008 som ble stående permanent utenfor arbeid og utdanning enn det var blant de som innvandret i 2004.

7.3.2. Innvandrere som endrer status til sysselsetting og/eller under utdanning

Andelen innvandrere som sto utenfor sysselsetting og/eller utdanning i ankomst-året, men som på et eller annet tidspunkt ble registrert som sysselsatte og/eller under utdanning i en påfølgende femårsperiode, varierer også mye mellom innvandrerguppene, mellom bofaste og flyttere og mellom kohortgruppene. Nå er det ikke slik at den andelen av innvandrerguppene som går over i sysselsetting og/eller utdanning utgjør den øvrige gruppen av innvandrere når de som aldri kommer i jobb og/eller utdanning trekkes fra. Dette har sammenheng med at det varierer mellom innvandrere når de i den påfølgende femårsperioden kommer i jobb og/eller utdanning, og ikke minst hvor lang tid om gangen de blir i «aktivitetsstatus» i løpet av femårsperiodene vi ser på. Som tidligere resultater i analysen har vist, skifter innvandrere ofte mellom å være i sysselsetting og ikke være i sysselsetting.

Hovedtrenden er imidlertid at innvandrere som flytter mellom arbeidsmarkeds-regioner viser noe større tendens til å gå over til sysselsetting og/eller utdanning enn de som ikke flytter. Men dette varierer mellom innvandrerguppene, og er også avhengig av hvilke år i de femårige undersøkeleseperiodene vi ser på. Størst utbytte av å flytte fremfor ikke å flytte, viser innvandrere med ukjent innvandringsgrunn etterfulgt av nordiske innvandrere og arbeidsinnvandrere, mens flyktninger, familie- og utdanningsinnvandrere viser små men varierende grader av «match» på «aktivitetsstatusene» mellom de som flytter og de som ikke flytter.

Størst overgangsandeler til sysselsetting og/eller utdanning viser utdanningsinnvandrere, som når en «matchandel» på om lag 90 prosent av 2004-kohorten, men noe lavere for 2008-kohorten. Arbeidsinnvandrere og nordiske innvandrere følger deretter, med en andel av kohortene som på et eller annet tidspunkt i femårsperiodene har gått over i sysselsetting og/eller utdanning på mellom 70 og 80 prosent av utgangsbestanden. For flyktninger og familieinnvandrere er tilsvarende «matchandeler» stigende til om lag to tredjedeler av 2004-kohorten og noe lavere for 2008-kohorten. Lavest overgang til sysselsetting og/eller utdanning er å finne blant innvandrere med ukjent innvandringsgrunn, med en andel under halvparten av både 2004-kohorten og 2008-kohorten for de som ikke flytter, men en del høyere for de som flytter, med en «matchandel» på mellom 50 og 60 prosent av utgangsbestanden.

Med hensyn til kohort-gruppene seg i mellom, er hovedtrenden noe høyere overgang til sysselsetting og/eller utdanning blant innvandrere som innvandret i 2004 sammenliknet med de som innvandret i 2008. En viktig grunn til denne forskjellen er at de som innvandret i 2008 fikk noe større problemer med å komme seg over i «aktivitetsstatus» på grunn av finanskrisen, men de klarte heller ikke å ta igjen 2004-kohorten i løpet av den svært gode økonomiske utviklingen som fant sted i årene 2011-2013. Dessuten består som nevnt «aktivitetsstatusene» her ikke bare av sysselsatte, men også muligheten for å starte en utdanning, som normalt øker noe når konjunktorene er svakere.

7.3.2. Innvandrere som blir værende sysselsatte og/eller under utdanning

Når vi tar utgangspunkt i innvandrere fra de samme ankomstkohortene som ble registrert som sysselsatte og/eller under utdanning allerede i ankomståret, er det også store forskjeller mellom gruppene med hensyn til hvor stor andel som klarer å opprettholde sin status som «aktiv» i løpet av de påfølgende femårsperiodene. En interessant faktor her, er at av de som overlever som «aktive» gjennom hele undersøkelsesperiodene er det innvandrere som ikke flytter som er overrepresentert. Altså i motsetning til innvandrere som sto utenfor «aktivitetsstatusene» i ankomståret, klarer innvandrere som kommer i sysselsetting og/eller utdanning allerede i ankomståret i større grad å beholde sin posisjon som «aktiv» blant de som ikke flytter enn blant de som flytter mellom arbeidsmarkedsregioner. På sett og vis kan dette være «logisk», i og med at av de som eventuelt mister en jobb og/eller avslutter en utdanning, er det flere som velger å flytte for å oppnå en «aktivitetsstatus» andre steder, enn de som ikke mister sin jobb og/eller fortsetter å være under utdanning, og dermed forblir innenfor disse «aktivitetsstatusene» der de er bosatt.

Det er utdanningsinnvandrere som best klarer å beholde sin posisjon som «aktiv» gjennom hele undersøkelsesperioden, med en aktivitetsandel på mellom 70 og 80 prosent av utgangsbestanden både blant de som flytter og de som ikke flytter. Nordiske innvandrere følger deretter med opprettholdelsesandeler på litt over 70 prosent både for de som flytter og de som ikke flytter. Arbeidsinnvandrere viser en opprettholdelsesandel på nær 70 prosent for de som ikke flytter, og om lag 60 prosent for de som flytter. Til sammenlikning viser familieinnvandrere og innvandrere med ukjent innvandringsgrunn en opprettholdelsesandel på fra rundt 50 til drøyt 60 prosent, mens flyktninger er den innvandrerguppen som kommer klart svakest ut, med opprettholdelsesandel på fra litt under til litt over halvparten av utgangsbestanden for de som ikke flytter og ned mot drøyt en tredjedel blant de som flytter mellom arbeidsmarkedsregionene.

Resultatene viser at det var en noe større andel av innvandrere som innvandret i 2004 som klarte å opprettholde sin «aktivitetsstatus» som sysselsatt og/eller under utdanning gjennom hele undersøkelsesperioden, enn det var av innvandrere som innvandret i 2008. Riktignok viser utdanningsinnvandrere og nordiske innvandrere fra 2008-kohorten noe bedre opprettholdelse, mens for alle øvrige innvandrergupper kom 2004-kohorten best ut.

7.3.3. Innvandrere som endrer status fra sysselsatt og/eller under utdanning

Til slutt har vi sett på tendensene til å forlate en status som enten sysselsatt og/eller under utdanning til en «ikke-aktiv» status utenfor arbeidsmarkedet og/eller utdanningssystemet.

Andelen innvandrere som ble registrert som sysselsatte og/eller under utdanning i ankomståret, men som forlot sin status som sysselsatt og/eller under utdanning i en påfølgende femårsperiode, varierer også mye mellom innvandrergruppene, mellom bofaste og flyttere og mellom kohortgruppene. Nå er det ikke slik at den andelen av innvandrergruppene som går ut av sysselsetting og/eller utdanning utgjør den øvrige gruppen av innvandrere når de som ikke går ut av jobb og/eller utdanning trekkes fra. Dette har sammenheng med at det er stor variasjon mellom innvandrere når de i den påfølgende femårsperioden går ut av jobb og/eller utdanning, og ikke minst hvor lang tid om gangen de forblir utenfor en eller flere «aktivitetsstatus» i løpet av femårsperiodene vi ser på. Som tidligere vist, skifter innvandrere ofte mellom å være i sysselsetting og ikke å være i sysselsetting.

Hovedtrenden er at innvandrere som flytter mellom arbeidsmarkedsregionene viser noe større tendens til å gå ut av sysselsetting og/eller utdanning enn de som ikke flytter. Men dette varierer noe mellom innvandrergroppene, og er også avhengig av hvilke år i undersøkelsesperiodene vi ser på. Som nevnt, kan det være «logisk» at avgangen fra «aktivitetsstatusene» er noe høyere blant de som flytter enn de som ikke flytter, fordi motivet for å flytte kan være større blant de som eventuelt har mistet en jobb og/eller er ferdig med en utdanning enn hos de som beholder sin jobb og/eller fortsetter sin utdanning. Størst relativ avgang fra «aktivitetsstatusene» mellom de som flytter og de som ikke flytter viser innvandrere med flukt og familie som innvandringsgrunn. Mens avgangen blant arbeidsinnvandrere fra 2008-kohorten var klart større blant de som flytter enn de som ikke flytter, var situasjonen omvendt for 2004-kohorten. Nordiske innvandrere, utdanningsinnvandrere og innvandrere med ukjent innvandringsgrunn viser også vekslende avgangsrater mellom ikke-flyttere og flyttere.

Flyktninger viser størst avgangsandeler fra sysselsetting og/eller utdanning, med en «avgangsandel» gjennom periodene som ligger i intervallet 12-30 prosent for de bofaste og fra snaut 20 til drøyt 35 prosent for de som flytter. Tilsvarende avgangsandeler blant familieinnvandrere ligger i intervallet 12-20 prosent for de som ikke flytter og 13-23 prosent for de som flytter. Lavest andel som går ut av sysselsetting og/eller utdanning viser utdanningsinnvandrere og nordiske innvandrere, mens arbeidsinnvandrere kommer i en mellomstilling, dog med klart høyere avgangsandeler i 2008-kohorten enn i 2004-kohorten.

Med hensyn til kohortene for øvrig er hovedtrenden en noe høyere avgang fra sysselsetting og/eller utdanning blant innvandrere som innvandret i 2008 sammenliknet med de som innvandret i 2004. En viktig grunn til denne forskjellen er at de som innvandret i 2008 fikk noe større problemer med å opprettholde sine «aktivitetsstatuser» på grunn av finanskrisen, men avgangen er også noe større enn i 2004-kohorten i løpet av den svært gode økonomiske utviklingen som fant sted i årene 2011-2013.

Referanser

Aslesen, H.W., A. Isaksen og L.S. Stambøl (2008): Knowledge Intensive Business Service as Innovation Agent through Client interaction and Labour Mobility. I *"International Journal of Services, Technology and Management"*, Vol. 9, No 2, pp. 138-153.

Burda, M. og C.Wyplosz (1994): Gross worker and job flows in Europe. *European Economic Review*, 38: 1287-1315.

Burgess, S, J.I.Lane og D.W.Stevens (1994): Job Flows and Worker Flows; Issues and Evidence from a Panel of US Firms. I R. Schettkat (red.). *The Flow Analysis of Labour Markets*, London and New York, Routledge, 96-114.

Carlsen, F., K. Johansen og L. S. Stambøl (2013): Effects of Regional Labour Markets on Migration Flows, by Education Level. I *Labour - Review of labour economics and industrial relations*. Vol 27, Issue 1, March 2013, pp 80-92. Wiley–Blackwell.

Dale-Olsen, H. og D. Rønningen (2001): The Impact of Unit Choice on Job and Worker Flows. I Jensen, T.B og A.Holm. *Nordic Labour Market Research on Register Data*, TemaNord 2001:593, Nordisk Ministerråd. København.

Davis, S.J. og J.C.Haltiwanger (1992): Gross Job Creation, Gross Job Destruction, and Employment Reallocation. *The Quarterly Journals of Economics*, 107: 819-863.

Davis, S.J. og J.C.Haltiwanger (1998): Measuring Gross Worker and Job Flows. I Haltiwanger, J.C, M.E.Mansner and R.Topol (red.). *Labor Statistics Measurements Issues*. Chicago: University of Chicago Press, 77-119.

Davis, S.J. og J.C.Haltiwanger (1999): Gross Job Flows, I Ashenfelter, O og D.Card. *Handbook of Labor Economics, Volume 3b*, Amsterdam and New York, Elsevier.

Davis, S.J., J.C.Haltiwanger og S.Schuh (1996): *Job Creation and Destruction*, Cambridge, MA: MIT Press.

Davis, S.J, R.J Faberman og J.C. Haltiwanger (2006). The Flow Approach to Labor Markets: New Data Sources and Micro–Macro Links. *Journal of Economic Perspectives*—Volume 20, Number 3—Summer 2006—Pages 3–26

Davis, S. J., R. J. Faberman og J.C. Haltiwanger (2010). The Establishment-Level Behavior of Vacancies and Hiring, NBER Working Papers 16265, National Bureau of Economic Research, Inc.

Davies, S.J., R.J. Faberman og J.C. Haltiwanger (2011). Labor Market Flows in the Cross Section and Over Time, NBER Working Papers 17294, National Bureau of Economic Research, Inc.

Edvardsson, I.R, E.Heikkilä, M.Johansson, L.O.Persson og L.S.Stambøl (2000): *Competitive capitals - Performance of Local Labour Markets - An International Comparison based on Gross-stream Data*. Working Paper 2000: 7, Nordregio, Stockholm.

Edvardsson, I.R., E.Heikkilä, M.Johansson, L.O.Persson og L.S.Stambøl (2002): The Performance of Metropolitan Labour Markets. A Comparison based on Gross-stream Data. In *Jahrbuch für Regionalwissenschaft*. Heidelberg-Berlin. Germany.

Edvardsson, I.R., E. Heikkilä, H. Johannesson, M. Johansson, D. Rauhut, T.D. Schmidt, L.S. Stambøl og S. Wilkman (2007): *Demographic Changes, Labour Migration and EU-enlargement - Relevance for the Nordic Regions*. Report 2 in the Nordic Research Programme 2005-2008: Internationalisation of regional development policies - Needs and demand in the Nordic countries. NORDREGIO, Stockholm.

Gautier, P.A., van den Berg, J.Gerard, van Ours og G.Ridder (1999): Separations at the Firm Level. I Haltiwanger, J.C., J.I.Lane, J.R.Spletzer, J.J.M.Theeuwes og K.R.Troske. *The Creation and Analysis of Employer-Employee Matched Data*. Amsterdam and New York. Elsevier: 313-328.

Heikkilä, E., M.Johansson, L.O.Persson og L.S.Stambøl. (1999): Regional labour mobility in Finland, Norway and Sweden. In *North*, The Journal of Nordregio, no 6, 1999, Scandinavian University Press.

Heikkilä, E. og L.S. Stambøl (1999): Regional labour force migration: A Finnish-Norwegian Experience. I A. Alanen, H. Eskelinen, J. Mønnesland, I. Susiluoto og H. Tervo (red.): *"Structures and Prospects in Nordic Regional Economics"*. Nordregio Report 1999:5, Stockholm

Johansson, M. og L.O. Persson (1999): "Mobile Unemployment in a Post-industrial Society: The Case of Sweden". I Crampton, G.R. (red.): *European Research in Regional Science*, Vol 9. Pion Limited.

Kommunal- og regionaldepartementet (2011): *Kompetansearbeidsplasser – drivkraft for vekst i hele landet*, NOU 2011:3.

Mohn K., L.S.Stambøl og K.Ø.Sørensen (1994): *Regional analyse av arbeidsmarked og demografi - Drivkrefter og utviklingstrekk belyst ved modellsystemet REGARD*. Sosiale og økonomiske studier 88. Statistisk sentralbyrå.

Persson, L.O. (red.) (2001): *Local Labour Market Performance in Nordic Countries*. Report 2001:9, Nordregio, Stockholm.

Pettersen, S. V. (2013). *Utvandring fra Norge 1971-2011*. Rapporter 2013/30, Statistisk sentralbyrå.

Skjerpen, T., L.S. Stambøl og M. Tønnessen (2015a): *Utvandring blant innvandrere i Norge – Del 1: Litteraturstudie, makroanalyse og regionale mønstre*. Rapporter 2015/17, Statistisk sentralbyrå.

Skjerpen, T., L.S. Stambøl og M. Tønnessen (2015b): Innvandrere som utvandrer igjen, *Økonomiske Analyser – 2/2015*, Statistisk sentralbyrå.

Spletzer, J.R. (1997): *Longitudinal Establishment Microdata at the Bureau of Labour Statistics: Development, Use and Access*. Proceedings and the American Statistical Association.

Stambøl, L.S. (1991): Migration Projection in Norway: A Regional Demographic-Economic Model. I Stilwell, J. og P. Congdon (red.) *Migration Models, Macro and Micro Approaches*. Belhaven Press. London og New York.

Stambøl, L.S. (1994): *Flytting, utdanning og arbeidsmarked 1986-1990. En interaktiv analyse av sammenhengen mellom endringer i flyttetilbøyelighet og arbeidsmarked*. Rapporter 1994/17. Statistisk sentralbyrå.

Stambøl, L.S. (1998): Regional mobilitet i arbeidsstyrken - Bruttostrømsanalyser og tilbudssidetilpasninger i de regionale arbeidsmarkedene, *Økonomiske analyser*, 8/98, Statistisk sentralbyrå.

Stambøl, L. S. (1999): Interregional labour force mobility in Norway, *Economic Survey*, no. 2, 1999, Statistisk sentralbyrå.

Stambøl, L.S. (2000a): Regional arbeidsmarkedsmobilitet i Norge - Bruttostrømsanalyser og etterspørselsbetraktninger i de regionale arbeidsmarkedene, *Økonomiske analyser*, 4/2000, Statistisk sentralbyrå.

Stambøl, L.S. (2000b): Analyser av regional mobilitet på arbeidsmarkedet med vekt på flytting, konjunktursvingninger og næringsstruktur. I *En strategi for sysselsetting og verdiskaping*, Norges offentlige utredninger (NOU) 2000:21, Finansdepartementet. Oslo, Akademika 2000, 487-509.

Stambøl, L.S. (2002): *Qualifications, mobility and performances in a sample of Norwegian regional labour markets*. Rapporter 2002/6, Statistisk sentralbyrå.

Stambøl, L.S. (2005): *Urban and Regional Labour Market Mobility in Norway*, Social and Economic Studies 110, Statistisk sentralbyrå.

Stambøl, L.S. (2009): Utvikling i regionale arbeidsmarkeder. *Samfunnsspeilet*, 5-6/2009, Statistisk sentralbyrå.

Stambøl, L.S. (2010): "Impacts of Regional Labour Market Changes on Migration Trends - Research Examples from Norway". I Huskey, L. og C. Southcott (red.): *"Migration in the Circumpolar North"*. Canadian Circumpolar Institute Press in cooperation with the University of the Arctic. pp. 93-116.

Stambøl, L.S. (2011): *Regional bransjebredde, bransjedybde og arbeidsplassdynamikk*. Vedleggsrapport til NOU 2011:3. Kompetansearbeidsplasser–drivkraft for vekst i hele landet, Kommunal- og regionaldepartementet.

Stambøl L.S. (2012): Branch composition, firm size, job growth and job-reallocation. Paper presentert på *the 52nd Congress of the European Regional Science Association*. Bratislava, Slovakia, 21. - 25. august 2012.

Stambøl, L.S. (2013a): Student Mobility – Recruitment to studies and supply of post-graduates in a geographical perspective. Paper presentert på *the 53rd Congress of the European Regional Science Association*. Palermo, Italia, 27. - 31. august 2013.

Stambøl L.S. (2013b): *Bosettings- og flyttemønstre blant innvandrere og deres norskfødte barn*. Rapporter 2013/46, Statistisk sentralbyrå.

Stambøl L.S. (2013c): *Flytting til og fra Oslos bydeler*. Rapporter 2013/11, Statistisk sentralbyrå.

Stambøl, L.S. (2014): Settlement and Migration Patterns among Immigrants in Norway. Paper presentert på *the 54th Congress of the European Regional Science Association*. St. Petersburg, Russland, 26. - 29. august 2014.

Stambøl, L. S. (red.), E. Heikkilä, M. Johansson, H. Jussila, L.O. Persson og det danske Finansministeriet (1996): *Flytting og arbeidsmarked i nordiske land - Et forprosjekt*. TemaNord 1996:576. Nordisk Ministerråd. København.

Stambøl, L.S., N.M.Stølen og T. Åvitsland (1996): Regionale analyser av arbeidsmarked og demografi med modellen REGARD. I Mønnesland, J. og K.R.Zetterstrøm (red.). *Regional-regnskap i Norden - Utvikling av regionaløkonomiske modeller, regnskaper og analysemessige anvendelser i Nordiske land*. Working Papers 1996:9, NordREFO, Stockholm.

Stambøl, L. S. (red.), M. Johansson, L.O. Persson og E. Rissanen (1997): *Flytting og sysselsetting i nordiske land - Bruttostrømsanalyser og tilbudsidentifikasjoner i de regionale arbeidsmarkedene*. TemaNord 1997:599. Nordisk Ministerråd. København.

Stambøl L.S., N.M.Stølen og T.Åvitsland (1998): Regional analyses of labour markets and demography - a model based Norwegian example. I *Papers in Regional Science - The Journal of the RSAI*, vol. 77, no. 1, 37-62, 1998, Illinois, USA.

Stambøl, L. S. (red.), E. Heikkilä, M. Johansson, O. Nygren and L.O. Persson (1999): *Regional arbeidsmarkedsmobilitet i nordiske land - Bruttostrømsanalyser og etterspørselsbetraktninger i de regionale arbeidsmarkedene*. TemaNord 1999:551. Nordisk Ministerråd. København.

Statistisk sentralbyrå (2002): *Standard for økonomiske regioner*, Norges Offisielle Statistikk (NOS C 616/626).

Tønnessen, M, Å. Cappelen og T. Skjerpen (2014): Befolkningsframskrivinger 2014-2100: Inn- og utvandring. *Økonomiske analyser*, 4/2014, Statistisk sentralbyrå.

Vassenden, K. (2015): *Om kvaliteten på den norske inn- og utvandringsstatistikken*, Notater 2015/17, Statistisk sentralbyrå.

Vedlegg A: Kommuner etter sentralitet

Her brukes kommuneinndelingen per 1.1.2013

Sentralitet 1: Minst sentrale kommuner			
0428 Trysil	1211 Etne	1630 Åfjord	1917 Ibestad
0430 Stor-Elvdal	1224 Kvinnherad	1632 Roan	1920 Lavangen
0432 Rendalen	1227 Jondal	1633 Osen	1922 Bardu
0434 Engerdal	1232 Eidfjord	1634 Oppdal	1923 Salangen
0436 Tolga	1265 Fedje	1640 Holtålen	1924 Målselv
0437 Tynset	1411 Gulen	1665 Tydal Røros	1925 Sørreisa
0438 Alvdal	1412 Solund	1644	1926 Dyrøy
0439 Folldal	1413 Hyllestad	1738 Lierne	1927 Tranøy
0441 Os	1416 Høyanger	1739 Røyrvik	1928 Torsken
0511 Dovre	1417 Vik	1740 Namsskogan	1929 Berg
0512 Lesja	1418 Balestrand	1749 Flatanger	1931 Lenvik
0513 Skjåk	1419 Leikanger	1750 Vikna	1938 Lyngen
0514 Lom	1420 Sogndal	1751 Nærøy	1939 Storfjord
0515 Vågå	1421 Aurland	1755 Leka	1940 Gáivuotna Kåfjord
0516 Nord-Fron	1422 Lærdal	1811 Bindal	1941 Skjervøy
0517 Sel	1424 Årdal	1815 Vega	1942 Nordreisa
0540 Sør-Aurdal	1426 Luster	1818 Herøy	1943 Kvænangen
0542 Nord-Aurdal	1428 Askvoll	1826 Hattfjelldal	2002 Vardø
0543 Vestre Slidre	1438 Bremanger	1834 Lurøy	2011 Guovdageaidnu
0544 Øystre Slidre	1439 Vågsøy	1835 Træna	Kautokeino
0545 Vang	1441 Selje	1836 Rødøy	2014 Loppa
0615 Flå	1443 Eid	1837 Meløy	2015 Hasvik
0616 Nes	1444 Hornindal	1838 Gildeskål	2018 Måsøy
0617 Gol	1445 Gloppen	1839 Beiarn	2019 Nordkapp
0618 Hemsedal	1449 Stryn	1848 Steigen	2020 Porsanger
0619 Ål	1511 Vanylven	1849 Håbmer	Porsángu Porsanki
0620 Hol	1524 Norddal	Hamarøy	2021 Kárásjohka
0633 Nore og Uvdal	1546 Sandøy	1850 Divtasvuodna	Karasjok
0826 Tinn	1563 Sunndal	Tysfjord	2022 Lebesby
0828 Seljord	1566 Surnadal	1851 Lødingen	2023 Gamvik
0829 Kviteseid	1567 Rindal	1856 Røst	2024 Berlevåg
0830 Nissedal	1571 Halså	1857 Værøy	2025 Deatnu Tana
0831 Fyresdal	1573 Smøla	1859 Flakstad	2028 Båtsfjord
0833 Tokke	1576 Aure	1860 Vestvågøy	2030 Sør-Varanger
0834 Vinje	1612 Hemne	1866 Hadsel	
0940 Valle	1617 Hitra	1867 Bø	
0941 Bykle	1620 Frøya	1868 Øksnes	
1133 Hjelmeland	1621 Ørland	1870 Sortland	
1134 Suldal	1627 Bjugn	1871 Andøy	
1135 Sauda		1874 Moskenes	
1151 Utsira			

Sentralitet 2: Mindre sentrale kommuner			
0423 Grue	1401 Flora	1702 Steinkjer	1812 Sømna
1003 Farsund	1429 Fjaler	1703 Namsos	1813 Brønnøy
1004 Flekkefjord	1430 Gaular	1724 Verran	1816 Vevelstad
1037 Kvinesdal	1431 Jølster	1725 Namdalseid	1820 Alstahaug
1046 Sirdal	1432 Førde	1736 Snåase Snåsa	1822 Leirfjord
1112 Lund	1433 Naustdal	1742 Grong	1824 Vefsn
1219 Bømlo	1514 Sande	1743 Høylandet	1825 Grane
1221 Stord	1515 Herøy	1744 Overhalla	1827 Dønna
1222 Fitjar	1519 Volda	1748 Fosnes	1840 Saltdal
1223 Tysnes	1520 Ørsta	1756 Inderøy	1845 Sørfold
1228 Odda			1865 Vågan
1231 Ullensvang			2003 Vadsø
1233 Ulvik			2004 Hammerfest
1234 Granvin			2012 Alta
1235 Voss			2017 Kvalsund
			2027 Unjárga Nesseby

Sentralitet 3: Noe sentrale kommuner			
0111 Hvaler	0805 Porsgrunn	1502 Molde	1804 Bodø
0118 Aremark	0806 Skien	1504 Ålesund	1805 Narvik
0412 Ringsaker	0807 Notodden	1505 Kristiansund	1828 Nesna
0425 Åsnes	0811 Siljan	1516 Ulstein	1832 Hemnes
0426 Våler	0814 Bamble	1517 Hareid	1833 Rana
0427 Elverum	0815 Kragerø	1523 Ørskog	1841 Fauske
0429 Åmot	0817 Drangedal	1525 Stranda	1852 Tjeldsund
0501 Lillehammer	0819 Nome	1526 Stordal	1853 Evenes
0502 Gjøvik	0821 Bø	1528 Sykkylven	1854 Ballangen
0519 Sør-Fron	0822 Sauherad	1529 Skodje	1903 Harstad
0520 Ringeby	0827 Hjartdal	1531 Sula	1911 Kvæfjord
0521 Øyer	0901 Risør	1532 Giske	1913 Skånland
0522 Gausdal	0911 Gjerstad	1534 Haram	1915 Bjarkøy (slått sammen med Harstad)
0528 Østre Toten	0912 Vegårshei	1535 Vestnes	1919 Gratangen
0529 Vestre Toten	0914 Tvedestrand	1539 Rauma	
0536 Søndre Land	0929 Åmli	1543 Nesset	
0538 Nordre Land	1106 Haugesund	1545 Midsund	
0541 Etnedal	1146 Tysvær	1547 Aukra	
0632 Rollag	1149 Karmøy	1548 Fræna	
0709 Larvik	1160 Vindafjord	1551 Eide	
0723 Tjøme	1216 Sveio	1554 Averøy	
		1557 Gjemnes	
		1560 Tingvoll	

Sentralitet 4: Sentrale kommuner			
0101 Halden	0415 Løten	1001 Kristiansand	1251 Vaksdal
0104 Moss	0417 Stange	1002 Mandal	1252 Modalen
0105 Sarpsborg	0418 Nord-Odal	1014 Vennesla	1253 Osterøy
0106 Fredrikstad	0419 Sør-Odal	1017 Songdalen	1256 Meland
0119 Marker	0420 Eidskog	1018 Søgne	1259 Øygarden
0121 Rømskog	0532 Jevnaker	1021 Marnardal	1260 Radøy
0122 Trøgstad	0533 Lunner	1026 Åseral	1263 Lindås
0123 Spydeberg	0534 Gran	1027 Audnedal	1264 Austrheim
0124 Askim	0602 Drammen	1029 Lindesnes	1266 Masfjorden
0125 Eidsberg	0604 Kongsberg	1032 Lyngdal	1601 Trondheim
0127 Skiptvet	0605 Ringerike	1034 Hægebostad	1613 Snillfjord
0128 Rakkestad	0612 Hole	1101 Eigersund	1622 Agdenes
0135 Råde	0621 Sigdal	1102 Sandnes	1624 Rissa
0136 Rygge	0622 Krødsherad	1103 Stavanger	1635 Rennebu
0137 Våler	0623 Modum	1111 Sokndal	1636 Meldal
0138 Hobøl	0624 Øvre Eiker	1114 Bjerkreim	1638 Orkdal
0211 Vestby	0625 Nedre Eiker	1119 Hå	1648 Midtre Gauldal
0213 Ski	0626 Lier	1120 Klepp	1653 Melhus
0214 Ås	0627 Røyken	1121 Time	1657 Skaun
0215 Frogner	0628 Hurum	1122 Gjesdal	1662 Klæbu
0216 Nesodden	0631 Flesberg	1124 Sola	1663 Malvik
0217 Oppegård	0701 Horten	1127 Randaberg	1664 Selbu
0219 Bærum	0702 Holmestrand	1129 Forsand	1711 Meråker
0220 Asker	0704 Tønsberg	1130 Strand	1714 Stjørdal
0221 Aurskog-Høland	0706 Sandefjord	1141 Finnøy	1717 Frosta
0226 Sørumsund	0711 Svelvik	1142 Rennesøy	1718 Leksvik
0227 Fet	0713 Sande	1144 Kvitsøy	1719 Levanger
0228 Rælingen	0714 Hof	1145 Bokn	1721 Verdal
0229 Enebakk	0716 Re	1201 Bergen	1902 Tromsø
0230 Lørenskog	0719 Andebu	1238 Kvam	1933 Balsfjord
0231 Skedsmo	0720 Stokke	1241 Fusa	1936 Karlsøy
0233 Nittedal	0722 Nøtterøy	1242 Samnanger	
0234 Gjerdrum	0728 Lardal	1243 Os	
0235 Ullensaker	0904 Grimstad	1244 Austevoll	
0236 Nes	0906 Arendal	1245 Sund	
0237 Eidsvoll	0919 Froland	1246 Fjell	
0238 Nannestad	0926 Lillesand	1247 Askøy	
0239 Hurdal	0928 Birkenes		
0301 Oslo	0935 Iveland		
0402 Kongsvinger	0937 Evje og Hornnes		
0403 Hamar	0938 Bygland		

Vedlegg B: Inndeling av landet i 89 økonomiske regioner

Økonomiske regioner 2002: Basert på kommuneinndelinger per 1.1.2013

191	Halden	991	Risør	1691	Trondheim
192	Moss	992	Arendal	1692	Frøya/Hitra
193	Fredrikstad/Sarpsborg	993	Lillesand	1693	Brekstad
194	Askim/Mysen	994	Setesdal	1694	Oppdal
291	Follo	1091	Kristiansand	1695	Orkanger
292	Bærum/Asker	1092	Mandal	1696	Rørø
293	Lillestrøm	1093	Lyngdal/Farsund	1791	Steinkjer
294	Ullensaker/Eidsvoll	1094	Flekkefjord	1792	Namsos
391	Oslo	1191	Egersund	1793	Stjørdalshalsen
491	Kongsvinger	1192	Stavanger/Sandnes	1794	Levanger/Verdalsøra
492	Hamar	1193	Haugesund	1795	Grong
493	Elverum	1194	Jæren	1796	Rørø
494	Tynset	1291	Bergen	1891	Bodø
591	Lillehammer	1294	Odda	1892	Narvik
592	Gjøvik	1295	Voss	1893	Brønnøysund
593	Midt-Gudbrandsdalen	1296	Sunnhordland	1894	Sandnessjøen
594	Nord-Gudbrandsdalen	1491	Florø	1895	Mosjøen
595	Hadeland	1492	Høyanger	1896	Mo i Rana
596	Valdres	1493	Sogndal/Årdal	1897	Lofoten
691	Drammen	1494	Førde	1898	Vesterålen
692	Kongsberg	1495	Nordfjord	1991	Harstad
693	Hønefoss	1591	Molde	1992	Tromsø
694	Hallingdal	1592	Kristiansund	1993	Andselv
791	Tønsberg/Horten	1593	Ålesund	1994	Finnsnes
792	Holmestrand	1594	Ulsteinvik	1995	Nord-Troms
793	Sandefjord/Larvik	1595	Ørsta/Volda	2091	Vadsø
794	Sande/Svelvik	1596	Sunnalsøra	2092	Hammerfest
891	Skien/Porsgrunn	1597	Surnadal	2093	Alta
892	Notodden/Bø			2094	Kirkenes
893	Kragerø			9999	Uoppgitt
894	Rjukan				
895	Vest-Telemark				

Vedlegg C. Estimeringsresultater i samsvar med figurer og tilhørende figurnumre i kapittel 5

Estimeringsresultater i samsvar med figurer og tilhørende figurnumre i kapittel 5

Tabell C1a. Sammenhengen mellom innenlands nettoinnflytting og netto sysselsettingsendring 2001-2013. Innvandrere etter innvandringsgrunn, personer født i Norge av innvandrerforeldre og øvrige befolkning 15-74 år. Estimeringene er basert på 89 økonomiske regioner. Nettoflytting i antall personer

Innvandrings- bakgrunn:	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Arbeid	0,27 (1,32)	0,28 (1,48)	0,43 (1,30)	0,46 (1,12)	-0,09 (-0,10)	-0,42 (-0,29)	0,97 (0,56)
Flukt	1,45 (0,24)	-2,13 (-0,45)	-2,60 (-0,37)	10,90 (1,43)	20,05 (2,45**)	29,42 (3,23***)	11,53 (1,72*)
Familie	0,42 (0,24)	0,59 (0,36)	-0,41 (-0,14)	4,82 (1,54)	4,81 (1,66*)	11,46 (3,09***)	5,11 (1,87*)
Utdanning	0,01 (0,01)	-0,57 (-0,94)	0,27 (0,24)	1,71 (1,20)	2,06 (2,31**)	3,25 (2,83***)	2,13 (1,49)
Nordisk	0,13 (0,13)	0,61 (0,56)	1,07 (1,20)	-1,90 (-1,29)	-0,134 (-0,08)	-1,21 (-0,70)	0,54 (0,32)
Ukjent innvandringsgrunn	-0,10 (-0,08)	0,60 (0,44)	-0,09 (-0,06)	1,38 (1,37)	1,51 (1,05)	0,86 (0,49)	0,50 (0,31)
Født i Norge av innvandrerforeldre	0,47 (0,39)	0,48 (0,33)	-0,73 (-0,38)	1,58 (1,01)	2,06 (0,88)	3,12 (1,26)	1,35 (0,41)
Øvrige befolkning	21,49 (1,82*)	12,84 (0,81)	37,21 (2,20**)	60,87 (3,60***)	91,72 (5,68***)	99,42 (4,37***)	53,60 (2,91***)

Innvandrings- bakgrunn:	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Arbeid	-0,57 (-0,30)	-0,57 (-0,20)	0,98 (0,29)	0,46 (0,35)	-2,06 (-1,00)	8,09 (2,16**)
Flukt	17,91 (2,98***)	6,19 (1,00)	15,01 (2,17**)	6,91 (1,63*)	7,91 (1,66*)	16,77 (2,74***)
Familie	7,45 (2,94***)	-0,11 (-0,05)	6,90 (2,41**)	2,80 (1,77*)	0,29 (0,14)	4,22 (1,15)
Utdanning	1,39 (1,82*)	1,46 (2,18**)	0,87 (0,99)	0,81 (1,22)	0,19 (0,19)	1,46 (1,06)
Nordisk	-0,91 (-0,74)	-1,86 (-1,72*)	-0,84 (-0,41)	-0,43 (-0,36)	0,15 (0,09)	1,68 (0,81)
Ukjent innvandringsgrunn	1,07 (0,82)	-0,20 (-0,18)	0,02 (0,02)	0,56 (0,57)	-0,02 (-0,01)	1,09 (0,56)
Født i Norge av innvandrerforeldre	3,64 (1,38)	-0,02 (-0,01)	1,74 (0,65)	1,87 (1,70*)	0,94 (0,59)	2,62 (0,61)
Øvrige befolkning	35,24 (1,82*)	2,98 (0,17)	23,28 (1,12)	-0,15 (-0,01)	14,03 (1,14)	13,64 (0,74)

Signifikansnivå: 99 % ***, 95 % **, 90 % *. T-verdier i parentes.

Tabell C.1b Sammenhengen mellom brutto innvandring og netto sysselsettingsendring 2001-2013. Innvandrere etter innvandringsgrunn, personer født i Norge av innvandrerforeldre og øvrige befolkning. Estimeringene er basert på 89 økonomiske regioner. Innvandring i antall personer

Innvandrings- bakgrunn:	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Arbeid	3,36 (0,83)	0,41 (0,09)	1,93 (0,30)	26,34 (2,30**)	58,00 (3,55***)	134,66 (4,56***)	128,29 (2,79**)
Flukt	2,84 (1,01)	-0,47 (-0,15)	2,65 (0,58)	13,81 (2,98***)	13,59 (2,41**)	14,34 (2,76**)	9,61 (1,43)
Familie	9,18 (0,75)	-3,63 (-0,20)	-0,51 (-0,02)	53,31 (2,30**)	84,32 (3,42***)	118,56 (4,01***)	73,49 (2,60**)
Utdanning	4,65 (1,25)	0,71 (0,17)	4,67 (0,67)	17,94 (1,85*)	33,37 (3,06***)	42,02 (3,37***)	22,80 (1,71*)
Nordisk	5,77 (0,52)	-3,29 (-0,30)	-3,05 (-0,20)	25,43 (1,67*)	41,76 (2,52**)	61,20 (3,01***)	31,42 (1,54)
Ukjent innvandringsgrunn	1,22 (0,37)	-0,91 (-0,27)	0,07 (0,01)	9,31 (1,89*)	14,60 (2,53**)	21,50 (2,92***)	10,48 (1,67*)
Født i Norge av innvandrerforeldre	-1,03 (-0,25)	-2,77 (-0,76)	-2,64 (-0,33)	8,30 (1,32)	8,88 (1,33)	15,54 (2,19**)	5,88 (0,97)
Øvrige befolkning	9,01 (0,88)	3,65 (0,34)	1,08 (0,06)	41,29 (2,39**)	61,38 (3,56***)	71,06 (3,83***)	34,53 (2,40**)

Innvandrings- bakgrunn:	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Arbeid	214,80 (3,16***)	102,82 (1,45**)	138,66 (2,25**)	99,43 (2,71***)	93,72 (2,51**)	120,08 (2,48**)
Flukt	15,68 (2,94**)	13,51 (1,93*)	0,50 (0,09)	3,92 (1,29)	4,64 (1,14)	0,72 (0,14)
Familie	144,06 (3,98***)	74,40 (2,02**)	79,65 (2,17**)	57,92 (2,56**)	60,17 (2,40**)	83,25 (2,53**)
Utdanning	48,61 (2,84***)	32,42 (1,70*)	39,71 (1,69*)	28,47 (2,10**)	25,88 (2,27**)	34,68 (2,09**)
Nordisk	74,83 (2,77***)	50,16 (1,50)	73,95 (1,62*)	45,38 (1,51)	32,58 (1,64*)	38,99 (1,70*)
Ukjent innvandringsgrunn	20,89 (2,66***)	36,84 (2,24**)	16,23 (1,64)	10,02 (1,64*)	8,98 (1,82*)	10,46 (1,83*)
Født i Norge av innvandrerforeldre	11,83 (1,69*)	9,79 (1,31)	6,80 (1,17)	4,48 (1,19)	7,48 (1,66*)	7,11 (1,15)
Øvrige befolkning	58,94 (3,67***)	30,36 (1,69*)	36,56 (1,98*)	24,08 (2,23**)	21,33 (2,06**)	32,38 (2,36**)

Signifikansnivå: 99 % ***, 95 % **, 90 % *. T-verdier i parentes.

Tabell C.1c Sammenhengen mellom innenlands nettoinnflytting og (brutto) innvandring 2001-2013. Personer etter innvandringsgrunn. Estimeringene er basert på 89 økonomiske regioner. Antall personer

Innvandrings- bakgrunn:	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Arbeid	-0,01 (-0,19)	-0,13 (-5,26***)	-0,01 (-0,12)	0,48 (10,65)	0,52 (6,30***)	0,66 (5,45***)	0,14 (0,51)
Flukt	-0,02 (-0,64)	-0,06 (-3,43***)	0,04 (1,66*)	0,15 (6,70***)	0,14 (4,93***)	0,10 (5,34***)	0,01 (0,11)
Familie	-0,03 (-0,27)	-0,65 (-6,50***)	-0,18 (-1,30)	0,99 (10,54***)	0,74 (5,85***)	0,69 (5,96***)	0,07 (0,43)
Utdanning	0,03 (1,04)	-0,09 (-3,52***)	0,05 (1,14)	0,36 (10,25***)	0,32 (6,45***)	0,27 (5,91***)	0,04 (0,53)
Nordisk	-0,13 (-1,38)	-0,43 (-7,73***)	-0,18 (-1,90*)	0,59 (9,44***)	0,36 (4,09***)	0,39 (4,86***)	-0,08 (-0,70)
Ukjent innvandringsgrunn	-0,03 (-0,98)	-0,13 (-8,07***)	-0,06 (-2,15***)	0,19 (9,30***)	0,11 (3,85***)	0,12 (4,45***)	-0,01 (-0,42)
Født i Norge av innvandrerforeldre	-0,04 (-1,86*)	-0,06 (-7,39***)	-0,05 (-2,35**)	0,09 (5,60***)	0,04 (1,70*)	0,05 (2,72**)	-0,02 (-1,00)
Øvrige befolkning	0,04 (0,42)	-0,28 (-4,33***)	0,04 (0,41)	0,73 (10,35***)	0,52 (5,83***)	0,41 (5,61***)	0,05 (0,55)

Innvandrings- bakgrunn:	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Arbeid	-1,03 (-3,29***)	-0,18 (-0,68)	-1,30 (-4,41***)	-0,92 (-2,36**)	-0,52 (-1,58)	-1,05 (-3,00***)
Flukt	-0,10 (-3,08***)	-0,05 (-0,98)	-0,08 (-2,75***)	-0,06 (-1,90*)	-0,08 (-2,25**)	-0,09 (-2,27**)
Familie	-0,55 (-2,69***)	-0,16 (-0,60)	-0,75 (-4,30***)	-0,62 (-2,63**)	-0,38 (-1,71*)	-0,69 (-2,78***)
Utdanning	-0,23 (-2,58**)	-0,08 (-0,72)	-0,49 (-4,65***)	-0,38 (-2,57**)	-0,09 (-0,90)	-0,25 (-2,08**)
Nordisk	-0,62 (-4,62***)	-0,48 (-2,34**)	-1,29 (-6,67***)	-1,19 (-4,09***)	-0,57 (-3,49***)	-0,65 (-4,18***)
Ukjent innvandringsgrunn	-0,18 (-4,70***)	-0,10 (-0,93)	-0,26 (-5,92***)	-0,22 (-3,61***)	-0,12 (-2,83***)	-0,15 (-3,74***)
Født i Norge av innvandrerforeldre	-0,08 (-4,11***)	-0,07 (-2,58**)	-0,13 (-6,49***)	-0,12 (-3,69***)	-0,10 (-3,42***)	-0,16 (-4,76***)
Øvrige befolkning	-0,26 (-2,92***)	-0,05 (-0,43)	-0,37 (-4,12***)	-0,26 (-2,32**)	-0,10 (-1,12)	-0,24 (-2,38**)

Signifikansnivå: 99 % ***, 95 % **, 90 % *. T-verdier i parentes.

Tabell C.2a. Sammenhengen mellom innenlands nettoinnflytting og andelen innvandrere i regionenes arbeidssysselsetting 2001-2013. Innvandrere etter innvandringsgrunn, personer født i Norge av innvandrerforeldre og øvrige befolkning 15-74 år. Estimeringene er basert på 89 økonomiske regioner. Nettoflytting i antall personer

Innvandrings- bakgrunn:	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Arbeid	0,43 (2,16**)	0,20 (1,04)	0,13 (0,76)	0,03 (0,13)	-0,85 (-1,81*)	-0,60 (-0,96)	-1,09 (-1,31)
Flukt	29,79 (5,79***)	24,28 (5,87***)	22,47 (6,58***)	24,73 (7,46***)	24,77 (7,21***)	24,11 (7,37***)	17,67 (6,55***)
Familie	8,15 (5,48***)	8,03 (5,65***)	8,41 (5,80***)	9,44 (6,66***)	6,90 (5,15***)	10,84 (7,14***)	5,67 (4,72***)
Utdanning	1,49 (3,00***)	1,96 (3,52***)	1,88 (3,30***)	2,64 (3,67***)	1,39 (3,12***)	1,46 (3,16***)	2,38 (3,86***)
Nordisk	-2,06 (-1,96*)	-2,53 (-2,34**)	-0,80 (-1,55)	-1,21 (-1,49)	-1,73 (-2,04**)	-1,11 (-1,51)	-0,97 (-1,20)
Ukjent	1,88	1,60	0,67	0,73	1,96	1,25	-0,09
innvandringsgrunn	(1,63)	(1,18)	(0,79)	(1,32)	(2,70**)	(1,68*)	(-0,12)
Født i Norge av	2,51	2,90	2,21	3,06	3,03	3,65	0,64
innvandrerforeldre	(2,10**)	(2,06**)	(2,01**)	(3,81***)	(2,59**)	(3,70***)	(0,40)
Øvrige befolkning	11,97 (0,99)	-21,74 (-1,36)	2,79 (0,27)	44,28 (5,01***)	41,78 (4,76***)	45,56 (4,68***)	23,79 (2,65**)

Innvandrings- bakgrunn:	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Arbeid	-1,64 (-2,14***)	-1,34 (-1,32)	-0,54 (-0,49)	0,31 (0,44)	-0,58 (-0,55)	0,96 (0,68)
Flukt	14,63 (7,17***)	11,52 (5,97***)	12,59 (6,65***)	11,90 (6,03***)	12,55 (6,09***)	11,71 (5,87***)
Familie	5,53 (6,09***)	3,93 (4,94***)	5,03 (6,24***)	3,74 (4,79***)	1,53 (1,48)	1,58 (1,17)
Utdanning	1,05 (3,73***)	0,48 (2,03**)	1,22 (4,72***)	1,31 (3,90***)	1,40 (3,16***)	1,35 (2,84**)
Nordisk	-1,18 (-2,41***)	-0,92 (-2,37**)	-0,81 (-1,22)	-0,89 (-1,35)	-0,73 (-0,88)	-0,11 (-0,14)
Ukjent	0,14	0,20	0,43	0,03	-0,30	-0,11
innvandringsgrunn	(0,26)	(0,49)	(0,93)	(0,05)	(-0,48)	(-0,16)
Født i Norge av	2,52	1,83	1,40	1,71	1,39	0,27
innvandrerforeldre	(2,42**)	(2,56**)	(1,62*)	(2,98**)	(1,74*)	(0,17)
Øvrige befolkning	-0,93 (-0,12)	0,69 (0,11)	-4,81 (-0,70)	3,44 (0,62)	7,79 (1,24)	0,93 (0,17)

Signifikansnivå: 99 % ***, 95 % **, 90 % *. T-verdier i parentes.

Tabell C.2b. Sammenhengen mellom innenlands nettoinnflytting og den andelen hver persongruppe utgjør av regionenes arbeidsstedssysselsetting 2001-2013. Innvandrere etter innvandringsgrunn, personer født i Norge av innvandrerforeldre og øvrige befolkning 15-74 år. Estimeringene er basert på 89 økonomiske regioner. Nettoflytting i antall personer

Innvandrings- bakgrunn:	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Arbeid	-0,58 (-0,18)	0,15 (0,07)	3,20 (1,46)	-1,82 (-0,72)	-7,26 (-1,51)	-1,57 (-0,33)	-5,49 (-1,58)
Flukt	69,06 (1,74*)	87,33 (2,86***)	70,15 (2,89***)	91,09 (3,57***)	79,82 (3,29***)	75,98 (3,45***)	63,76 (3,78***)
Familie	37,40 (4,29***)	30,26 (3,82***)	27,23 (3,70***)	26,08 (3,65***)	19,22 (2,97***)	31,03 (4,84***)	18,37 (3,33***)
Utdanning	1,29 (0,13)	6,87 (0,64)	6,27 (0,51)	6,67 (0,44)	-1,61 (-0,16)	6,01 (0,57)	11,63 (0,85)
Nordisk	-4,15 (-1,49)	-3,72 (-1,25)	-1,52 (-1,04)	-1,22 (-0,51)	-1,88 (-0,71)	-1,39 (-0,57)	-2,38 (-0,79)
Ukjent	7,52	5,20	2,61	3,32	6,74	4,69	-0,47
innvandringsgrunn	(2,45**)	(1,36)	(1,09)	(2,06**)	(2,99***)	(1,90*)	(-0,16)
Født i Norge av	59,44	53,13	42,36	50,67	43,86	47,57	8,01
innvandrerforeldre	(3,35***)	(2,60**)	(2,76***)	(5,44***)	(3,13***)	(4,48***)	(0,46)
Øvrige befolkning	-11,97 (-0,99)	21,74 (1,36)	-2,79 (-0,27)	-44,28 (-5,01***)	-41,78 (-4,76***)	-45,56 (-4,68***)	-23,79 (-2,65***)

Innvandrings- bakgrunn:	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Arbeid	-3,05 (-1,22)	0,45 (0,18)	-1,09 (-0,43)	-0,67 (-0,44)	0,48 (0,23)	-0,48 (-0,17)
Flukt	50,87 (3,91***)	45,01 (3,50***)	61,22 (4,86***)	48,18 (3,40***)	57,47 (3,79***)	54,84 (3,56***)
Familie	19,77 (4,57***)	16,27 (4,27***)	19,96 (4,81***)	16,82 (4,30***)	6,70 (1,34)	8,00 (1,20)
Utdanning	-0,62 (-0,11)	2,65 (0,55)	1,53 (0,28)	-3,08 (-0,44)	-1,20 (-0,14)	4,65 (0,55)
Nordisk	-2,93 (-1,50)	-2,68 (-1,71*)	-1,98 (-0,72)	-2,52 (-0,88)	-4,44 (-1,20)	-0,41 (-0,11)
Ukjent	0,91	0,87	1,43	-0,44	-3,49	-2,93
innvandringsgrunn	(0,41)	(0,48)	(0,63)	(-0,16)	(-1,00)	(-0,66)
Født i Norge av	31,36	25,96	19,30	29,78	24,40	1,44
innvandrerforeldre	(2,84***)	(3,60***)	(2,13**)	(5,42***)	(2,95***)	(0,08)
Øvrige befolkning	0,93 (0,12)	-0,69 (-0,11)	4,81 (0,70)	-3,44 (-0,62)	-7,79 (-1,24)	-0,93 (-0,17)

Signifikansnivå: 99 % ***, 95 % **, 90 % *. T-verdier i parentes.

Tabell C.2c. Sammenhengen mellom innvandring og andelen innvandrere i hver gruppe etter innvandrerbakgrunn i regionenes arbeidsstedssysselsetting 2001-2013. Innvandrere etter innvandringsgrunn, personer født i Norge av innvandrerforeldre og øvrige befolkning 15-74 år. Estimeringene er basert på 89 økonomiske regioner. Innvandring i antall personer

Innvandrings- bakgrunn:	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Arbeid	298,22 (5,91***)	180,96 (4,20***)	204,10 (4,89***)	286,17 (4,47***)	404,57 (5,07***)	545,03 (6,00***)	400,08 (4,56***)
Flukt	47,81 (2,69***)	45,36 (2,69***)	30,00 (1,90*)	59,38 (3,85***)	61,60 (3,93***)	49,28 (4,39***)	69,34 (4,57***)
Familie	307,31 (5,08***)	418,21 (5,05***)	277,16 (5,03***)	247,91 (4,76***)	266,71 (5,02***)	269,89 (5,18***)	292,74 (5,50***)
Utdanning	236,11 (4,13***)	280,07 (4,25***)	422,95 (6,24***)	491,91 (6,06***)	672,21 (6,06***)	722,19 (7,95***)	751,44 (7,37***)
Nordisk	99,87 (3,65***)	100,46 (3,68***)	84,58 (3,56***)	77,91 (3,42***)	83,96 (3,34***)	90,47 (3,16***)	114,94 (3,37***)
Ukjent innvandringsgrunn	52,33 (7,90***)	54,72 (7,92***)	48,13 (7,79***)	47,07 (8,14***)	51,93 (7,87***)	58,32 (7,77***)	62,83 (8,51***)
Født i Norge av innvandrerforeldre	104,02 (6,54***)	104,14 (6,91***)	90,95 (6,79***)	79,93 (6,44***)	78,42 (6,52***)	67,18 (7,22***)	76,33 (7,72***)
Øvrige befolkning	-58,91 (-7,14***)	-61,47 (-7,16)	-60,59 (-7,53***)	-58,54 (-7,70***)	-57,60 (-7,81***)	-52,93 (-8,05***)	-44,11 (-8,17***)

Innvandrings- bakgrunn:	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Arbeid	242,28 (3,21***)	102,61 (2,69***)	108,95 (2,37**)	100,53 (2,32**)	87,40 (2,26**)	73,92 (2,11**)
Flukt	51,62 (4,26***)	57,69 (4,13***)	43,18 (4,11***)	32,01 (3,22***)	40,07 (3,05***)	29,66 (2,33**)
Familie	332,14 (5,38***)	299,97 (5,45***)	285,91 (5,62***)	297,62 (5,47***)	292,62 (5,27***)	280,31 (5,18***)
Utdanning	662,30 (6,71***)	689,65 (7,08***)	785,57 (7,23***)	824,21 (7,98***)	631,54 (7,69***)	608,68 (7,53***)
Nordisk	131,27 (3,19***)	151,62 (3,27***)	202,57 (3,45***)	257,26 (3,85***)	166,06 (3,86***)	148,77 (3,82***)
Ukjent innvandringsgrunn	74,64 (7,55***)	177,28 (8,96***)	95,56 (8,08***)	104,63 (7,65***)	90,10 (8,49***)	81,53 (8,28***)
Født i Norge av innvandrerforeldre	68,81 (6,96***)	72,42 (7,53***)	75,99 (7,07***)	86,50 (7,23***)	90,62 (7,73***)	97,40 (7,40***)
Øvrige befolkning	-40,98 (-7,45***)	-37,75 (-7,11***)	-34,15 (-6,82***)	-31,87 (-6,39***)	-28,39 (-6,37***)	-26,02 (-5,88***)

Signifikansnivå: 99 % ***, 95 % **, 90 % *. T-verdier i parentes.

Tabell C.3a. Sammenhengen mellom innenlands nettoinnflytting og brutto tilgang på arbeidskraft 2001-2013. Innvandrere etter innvandringsgrunn, personer født i Norge av innvandrerforeldre og øvrige befolkning 15-74 år. Estimeringene er basert på 89 økonomiske regioner. Nettoinnflytting i antall personer. Tilgang i prosent av total sysselsetting

Innvandringsbakgrunn:	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Arbeid	0,20 (1,69*)	0,08 (0,57)	0,07 (0,66)	0,11 (0,78)	-0,06 (-0,21)	-0,17 (-0,36)	-1,03 (-1,33)
Flukt	7,32 (2,17**)	3,18 (0,94)	-1,43 (-0,76)	3,41 (1,26)	2,12 (0,88)	6,53 (2,10**)	3,03 (0,97)
Familie	2,04 (2,13**)	1,35 (1,17)	-0,50 (-0,65)	1,76 (1,67*)	0,54 (0,63)	2,18 (1,72*)	-0,03 (-0,02)
Utdanning	0,41 (1,34)	0,34 (0,76)	-0,07 (-0,23)	0,17 (0,36)	0,04 (0,16)	0,30 (0,79)	0,31 (0,49)
Nordisk	-0,60 (-0,99)	-1,00 (-1,30)	0,05 (0,20)	0,02 (0,05)	-0,08 (-0,17)	-0,44 (-0,78)	-0,42 (-0,55)
Ukjent innvandringsgrunn	0,02 (0,03)	0,54 (0,56)	0,08 (0,21)	0,94 (2,75**)	0,51 (1,23)	-0,08 (-0,13)	-0,43 (-0,58)
Født i Norge av innvandrerforeldre	-0,05 (-0,08)	0,40 (0,39)	0,11 (0,23)	1,20 (2,30**)	0,16 (0,23)	0,45 (0,55)	-0,73 (-0,49)
Øvrige befolkning	-0,22 (-0,03)	-13,52 (-1,21)	-0,05 (-0,01)	23,15 (4,08***)	8,44 (1,57)	11,72 (1,43)	4,90 (0,55)

Innvandringsbakgrunn:	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Arbeid	-0,46 (-0,58)	-0,65 (-0,71)	0,08 (0,10)	-1,02 (-1,16)	-2,50 (-1,53)	0,57 (0,24)
Flukt	6,01 (2,37**)	0,42 (0,20)	-0,20 (-0,12)	7,21 (2,56**)	10,77 (2,93**)	14,40 (3,90***)
Familie	2,16 (2,01**)	-0,67 (-0,82)	0,47 (0,68)	0,85 (0,78)	-0,92 (-0,56)	0,33 (0,14)
Utdanning	-0,04 (-0,12)	-0,08 (-0,36)	0,01 (0,01)	0,44 (0,95)	0,40 (0,53)	0,18 (0,21)
Nordisk	-0,80 (-1,59)	-0,43 (-1,20)	-0,03 (-0,05)	-1,13 (-1,39)	-1,38 (-1,08)	-0,48 (-0,37)
Ukjent innvandringsgrunn	0,24 (0,44)	-0,07 (-0,20)	0,03 (0,08)	-0,05 (-0,07)	-0,83 (-0,86)	-0,18 (-0,15)
Født i Norge av innvandrerforeldre	1,46 (1,37)	-0,23 (-0,35)	0,16 (0,26)	0,46 (0,61)	0,21 (0,17)	-0,31 (-0,12)
Øvrige befolkning	3,48 (0,43)	-3,21 (-0,57)	1,51 (0,31)	-5,06 (-0,73)	1,51 (0,15)	2,56 (0,28)

Signifikansnivå: 99 % ***, 95 % **, 90 % *. T-verdier i parentes.

Tabell C.3b. Sammenhengen mellom innenlands brutto innflytting og netto sysselsettingsendring 2001-2013. Innvandrere etter innvandringsgrunn, personer født i Norge av innvandrerforeldre og øvrige befolkning 15-74 år. Estimeringene er basert på 89 økonomiske regioner. Brutto innflytting og netto sysselsetting i antall personer

Innvandringsbakgrunn:	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Arbeid	0,56 (0,80)	0,68 (1,05)	-1,10 (-1,54)	0,55 (0,64)	1,64 (1,97*)	4,00 (2,55**)	3,16 (1,24)
Flukt	4,19 (0,59)	-0,23 (-0,04)	-6,33 (-1,48)	3,39 (0,57)	8,93 (1,54)	13,14 (1,73*)	5,24 (0,72)
Familie	2,51 (0,64)	0,59 (0,14)	-4,54 (-1,36)	3,74 (0,74)	7,69 (1,83*)	12,22 (1,94*)	6,21 (0,97)
Utdanning	0,52 (0,46)	0,17 (0,19)	-1,21 (-1,36)	0,09 (0,06)	1,86 (1,58)	3,04 (1,70*)	1,56 (0,80)
Nordisk	2,96 (0,90)	1,54 (0,53)	-2,36 (-1,15)	2,86 (0,97)	4,28 (1,99**)	5,61 (1,90*)	2,85 (0,96)
Ukjent innvandringsgrunn	1,88 (0,43)	0,55 (0,13)	-2,87 (-1,02)	3,23 (0,90)	5,82 (1,77*)	5,78 (1,43)	2,72 (0,68)
Født i Norge av innvandrerforeldre	1,22 (0,38)	0,27 (0,08)	-2,55 (-1,01)	2,99 (0,91)	5,08 (1,67*)	6,01 (1,31)	3,17 (0,70)
Øvrige befolkning	113,83 (1,00)	38,22 (0,38)	-58,68 (-0,78)	137,08 (1,24)	214,39 (2,30**)	320,14 (2,54**)	143,34 (1,13)

Innvandringsbakgrunn:	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Arbeid	8,25 (2,51**)	0,02 (0,00)	1,98 (0,59)	17,74 (2,73***)	18,62 (2,23**)	38,37 (3,19***)
Flukt	10,52 (1,69*)	-1,34 (-0,23)	2,13 (0,41)	15,26 (2,08**)	14,17 (1,72*)	25,34 (2,33**)
Familie	11,93 (2,00**)	-0,90 (-0,16)	2,88 (0,54)	18,27 (2,40**)	16,89 (2,14**)	29,07 (2,62**)
Utdanning	2,78 (1,72*)	-0,02 (-0,01)	0,71 (0,45)	5,32 (2,42**)	6,73 (2,21**)	9,97 (2,27**)
Nordisk	5,49 (2,16**)	-0,80 (-0,32)	1,70 (0,68)	8,55 (2,34**)	8,61 (2,07**)	14,36 (2,72***)
Ukjent innvandringsgrunn	5,65 (1,74*)	-0,16 (-0,05)	1,57 (0,60)	8,20 (2,30**)	7,34 (2,12**)	10,94 (2,29**)
Født i Norge av innvandrerforeldre	8,20 (1,83*)	-0,48 (-0,11)	2,40 (0,61)	13,26 (2,28**)	13,29 (1,98*)	21,29 (2,38**)
Øvrige befolkning	223,69 (2,21**)	3,44 (0,03)	67,15 (0,77)	308,26 (2,42**)	296,58 (2,29**)	430,09 (2,61**)

Signifikansnivå: 99 % ***, 95 % **, 90 % *. T-verdier i parentes.

Tabell C.3c. Sammenhengen mellom innenlands brutto utflytting og netto sysselsettingsendring 2001-2013. Innvandrere etter innvandringsgrunn, personer født i Norge av innvandrerforeldre og øvrige befolkning 15-74 år. Estimeringene er basert på 89 økonomiske regioner. Nettoflytting og nettosysselsetting i antall personer

Innvandringsbakgrunn:	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Arbeid	0,29 (0,45)	0,40 (0,60)	-1,11 (-1,67*)	0,14 (0,15)	1,84 (1,73*)	3,76 (1,93*)	2,88 (0,97)
Flukt	2,74 (1,17)	1,90 (0,90)	-1,31 (-0,89)	2,62 (1,29)	4,17 (2,02**)	5,92 (2,14**)	2,77 (0,89)
Familie	2,09 (0,85)	0,01 (0,00)	-3,15 (-1,35)	2,56 (0,74)	6,61 (2,01**)	9,35 (2,04**)	4,26 (0,74)
Utdanning	0,51 (0,71)	0,74 (1,32)	-0,86 (-1,43)	0,04 (0,05)	1,63 (1,74*)	2,36 (1,64)	1,10 (0,79)
Nordisk	2,83 (0,73)	0,93 (0,26)	-3,19 (-1,45)	2,18 (0,64)	3,94 (1,48)	5,95 (1,73*)	2,62 (0,74)
Ukjent innvandringsgrunn	1,98 (0,47)	-0,05 (-0,01)	-3,41 (-1,24)	1,60 (0,45)	5,06 (1,64)	6,11 (1,56)	2,68 (0,63)
Født i Norge av innvandrerforeldre	0,75 (0,26)	-0,21 (-0,07)	-2,93 (-1,28)	1,58 (0,56)	4,70 (1,66*)	5,70 (1,45)	2,63 (0,55)
Øvrige befolkning	92,34 (0,82)	25,38 (0,24)	-69,59 (-0,94)	102,35 (1,00)	189,51 (2,15**)	289,62 (2,45**)	123,61 (0,99)

Innvandringsbakgrunn:	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Arbeid	7,72 (1,92*)	-0,30 (-0,06)	1,79 (0,46)	17,29 (2,55**)	20,68 (2,27**)	30,30 (2,36**)
Flukt	4,71 (1,62)	-0,56 (-0,20)	2,76 (1,04)	8,36 (2,33**)	6,26 (1,60)	8,57 (1,56)
Familie	8,36 (1,65)	-0,21 (-0,04)	2,04 (0,46)	15,46 (2,23**)	16,60 (2,03**)	24,84 (2,07**)
Utdanning	2,74 (1,98*)	-0,31 (-0,20)	0,67 (0,48)	4,51 (2,19**)	6,55 (2,42**)	8,51 (2,14)
Nordisk	5,49 (1,82*)	-0,31 (-0,11)	1,62 (0,55)	8,98 (2,05**)	8,45 (1,67*)	12,68 (1,98*)
Ukjent innvandringsgrunn	4,71 (1,39)	-0,29 (-0,09)	2,72 (0,55)	7,65 (1,95*)	7,35 (1,83*)	9,85 (1,75*)
Født i Norge av innvandrerforeldre	5,10 (1,18)	-0,40 (-0,10)	1,99 (0,50)	11,39 (2,07**)	12,35 (1,87*)	18,67 (1,76*)
Øvrige befolkning	201,69 (1,94*)	7,95 (0,08)	60,73 (0,67)	308,41 (2,38**)	282,55 (2,16**)	416,45 (2,48**)

Signifikansnivå: 99 % ***, 95 % **, 90 % *. T-verdier i parentes.

Tabell C.3e. Sammenhengen mellom innenlands brutto innflytting og brutto syssettingstilgang 2001-2013. Innvandrere etter innvandringsgrunn, personer født i Norge av innvandrerforeldre og øvrige befolkning 15-74 år. Estimeringene er basert på 89 økonomiske regioner. Brutto innflytting i antall personer. Tilgang i prosent av total syssetting

Innvandringsbakgrunn:	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Arbeid	1,31 (3,49***)	1,38 (3,17***)	-0,07 (-0,15)	0,83 (1,69*)	0,58 (1,22)	2,89 (3,08***)	3,94 (2,31**)
Flukt	10,20 (2,59**)	6,69 (1,56)	-1,61 (-0,62)	6,44 (1,80*)	2,67 (0,78)	10,25 (2,31**)	7,77 (1,57)
Familie	6,44 (2,99***)	5,90 (2,09**)	-1,06 (-0,52)	5,40 (1,88*)	2,75 (1,11)	8,87 (2,40**)	8,48 (1,96*)
Utdanning	1,64 (3,06***)	1,65 (2,47**)	-0,21 (-0,31)	0,97 (1,22)	0,63 (0,92)	2,25 (2,28**)	2,77 (2,16**)
Nordisk	6,20 (3,47***)	5,51 (2,81***)	-0,09 (-0,07)	3,90 (2,31**)	1,75 (1,36)	4,55 (2,64***)	4,80 (2,40**)
Ukjent innvandringsgrunn	6,95 (2,86***)	7,04 (2,40**)	-0,71 (-0,41)	4,47 (2,10)	2,43 (1,25)	4,82 (2,05**)	4,73 (1,78*)
Født i Norge av innvandrerforeldre	4,52 (2,52**)	4,91 (2,06**)	-0,47 (-0,31)	3,90 (2,06**)	1,80 (1,00)	5,00 (1,89*)	4,70 (1,55)
Øvrige befolkning	210,81 (3,42***)	168,36 (2,46**)	-4,25 (-0,09)	146,60 (2,31**)	81,86 (1,48)	216,32 (2,93***)	209,15 (2,45**)

Innvandringsbakgrunn:	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Arbeid	8,02 (3,62***)	0,25 (0,10)	1,88 (0,94)	14,13 (3,27***)	23,10 (3,60***)	26,35 (3,54***)
Flukt	10,53 (2,49**)	0,72 (0,20)	2,24 (0,74)	13,18 (2,69***)	19,68 (3,10***)	22,19 (3,36***)
Familie	11,52 (2,85***)	0,59 (0,16)	2,75 (0,87)	14,64 (2,88***)	20,68 (3,40***)	22,59 (3,32***)
Utdanning	3,02 (2,81***)	0,43 (0,42)	0,79 (0,85)	4,87 (3,24***)	8,76 (3,76***)	8,13 (3,12***)
Nordisk	5,30 (3,08***)	0,43 (0,27)	1,63 (1,10)	7,19 (2,95***)	11,21 (3,52***)	11,64 (3,62***)
Ukjent innvandringsgrunn	5,87 (2,66***)	0,60 (0,32)	1,47 (0,95)	6,88 (2,89***)	9,22 (3,46***)	9,59 (3,30***)
Født i Norge av innvandrerforeldre	7,91 (2,60**)	0,42 (0,15)	2,24 (0,96)	10,63 (2,77***)	16,75 (3,23***)	18,08 (3,31***)
Øvrige befolkning	219,07 (3,22***)	29,12 (0,46)	57,47 (1,11)	263,61 (3,11***)	363,27 (3,66***)	347,45 (3,45***)

Signifikansnivå: 99 % ***, 95 % **, 90 % *. T-verdier i parentes.

Tabell C.3f. Sammenhengen mellom innenlands brutto utflytting og brutto sysselsettingsavgang 2001-2013. Innvandrere etter innvandringsgrunn, personer født i Norge av innvandrerforeldre og øvrige befolkning 15-74 år. Estimeringene er basert på 89 økonomiske regioner. Brutto utflytting i antall personer. Avgang i prosent av total sysselsetting

Innvandringsbakgrunn:	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Arbeid	1,33 (3,37***)	1,07 (2,38**)	0,46 (0,89)	1,08 (1,65*)	0,09 (0,11)	2,66 (1,79*)	6,39 (2,43**)
Flukt	2,77 (1,78*)	2,67 (1,76*)	0,59 (0,45)	3,48 (2,19**)	-1,30 (-0,87)	2,62 (1,24)	6,06 (2,16**)
Familie	5,29 (3,34***)	4,76 (2,46**)	1,12 (0,57)	4,47 (1,78*)	-0,07 (-0,03)	5,46 (1,57)	11,47 (2,22**)
Utdanning	1,64 (4,03***)	0,93 (2,24**)	0,34 (0,66)	1,21 (2,02**)	0,07 (0,11)	1,85 (1,86*)	3,42 (2,89***)
Nordisk	8,33 (3,34***)	6,33 (2,55**)	1,97 (1,06)	4,99 (2,02)	0,71 (0,36)	4,65 (1,81*)	7,03 (2,20**)
Ukjent innvandringsgrunn	8,90 (3,25***)	6,60 (2,27**)	0,92 (0,39)	5,03 (1,83*)	0,28 (0,12)	4,39 (1,50)	6,94 (1,84*)
Født i Norge av innvandrerforeldre	6,13 (3,23***)	4,67 (2,17**)	0,86 (0,46)	3,43 (1,66*)	0,08 (0,04)	4,04 (1,41)	7,48 (1,75*)
Øvrige befolkning	255,90 (3,51***)	177,04 (2,36**)	40,69 (0,64)	140,38 (1,86*)	13,10 (0,20)	164,65 (1,83*)	257,66 (2,30**)

Innvandringsbakgrunn:	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Arbeid	9,25 (2,37**)	2,42 (0,52)	3,20 (0,84)	15,34 (2,27**)	21,36 (2,23**)	18,10 (1,95*)
Flukt	4,41 (1,57)	1,25 (0,45)	4,01 (1,55)	4,54 (1,26)	8,47 (2,08**)	5,47 (1,47)
Familie	10,40 (2,14**)	3,13 (0,65)	4,24 (0,98)	14,22 (2,07**)	18,96 (2,22**)	16,31 (1,89*)
Utdanning	3,44 (2,65***)	1,42 (0,99)	1,52 (1,11)	4,87 (2,28**)	6,61 (2,41**)	6,37 (2,29**)
Nordisk	6,74 (2,33**)	2,31 (0,82)	2,97 (1,03)	8,92 (2,07**)	12,41 (2,38**)	9,31 (2,03**)
Ukjent innvandringsgrunn	6,57 (2,02**)	1,79 (0,62)	2,51 (0,94)	7,26 (1,87*)	9,23 (2,20**)	7,70 (1,91*)
Født i Norge av innvandrerforeldre	7,88 (1,90*)	1,90 (0,48)	3,77 (0,97)	10,88 (2,02**)	14,88 (2,16**)	14,42 (1,90*)
Øvrige befolkning	231,25 (2,32**)	67,91 (0,71)	94,45 (1,07)	270,15 (2,10**)	312,60 (2,28**)	236,51 (1,94*)

Signifikansnivå: 99 % ***, 95 % **, 90 % *. T-verdier i parentes.

Tabell C.3h. Sammenhengen mellom innenlands brutto innflytting og brutto sysselsettingsavgang 2001-2013. Innvandrere etter innvandringsgrunn, personer født i Norge av innvandrerforeldre og øvrige befolkning 15-74 år. Estimeringene er basert på 89 økonomiske regioner. Brutto innflytting i antall personer. Avgang i prosent av total sysselsetting

Innvandringsbakgrunn:	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Arbeid	1,47 (3,40***)	1,01 (2,29**)	0,55 (1,00)	1,03 (1,66)	0,10 (0,16)	2,25 (1,85*)	4,33 (1,89*)
Flukt	12,30 (2,65***)	7,11 (1,62)	1,34 (0,37)	8,78 (1,88*)	-0,52 (-0,12)	9,02 (1,58)	9,34 (1,41)
Familie	7,99 (3,12***)	5,87 (2,03**)	1,12 (0,40)	6,66 (1,83*)	0,19 (0,06)	7,33 (1,54)	9,79 (1,69*)
Utdanning	2,26 (3,50***)	1,61 (2,36**)	0,47 (0,61)	1,45 (1,48)	0,01 (0,02)	1,97 (1,59)	3,61 (2,12**)
Nordisk	7,41 (3,48***)	4,96 (2,45**)	1,47 (0,86)	4,65 (2,17**)	0,40 (0,25)	4,13 (1,85*)	6,10 (2,29**)
Ukjent innvandringsgrunn	8,98 (3,12***)	6,85 (2,31**)	0,69 (0,29)	5,61 (2,02**)	0,66 (0,27)	4,45 (1,48)	6,15 (1,73*)
Født i Norge av innvandrerforeldre	5,83 (2,75***)	4,84 (2,01**)	0,83 (0,40)	4,56 (1,90*)	0,12 (0,05)	4,58 (1,37)	5,74 (1,42)
Øvrige befolkning	245,48 (3,33***)	156,14 (2,22**)	32,95 (0,52)	158,12 (1,95*)	13,00 (0,19)	166,21 (1,72*)	249,78 (2,19**)

Innvandringsbakgrunn:	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Arbeid	7,84 (2,43**)	0,58 (0,14)	3,24 (0,98)	12,73 (1,95*)	19,32 (2,20**)	14,72 (1,64)
Flukt	10,68 (1,78*)	2,99 (0,53)	4,06 (0,81)	13,12 (1,80*)	18,32 (2,14**)	15,96 (2,04**)
Familie	11,27 (1,95*)	2,22 (0,40)	4,74 (0,91)	13,29 (1,74*)	17,06 (2,06**)	14,58 (1,80*)
Utdanning	3,33 (2,18**)	0,98 (0,64)	1,49 (0,96)	4,97 (2,16**)	7,06 (2,29**)	5,89 (1,90*)
Nordisk	5,18 (2,10**)	1,77 (0,72)	2,82 (1,15)	6,93 (1,90*)	9,86 (2,27**)	7,82 (2,03**)
Ukjent innvandringsgrunn	6,14 (1,96*)	1,51 (0,53)	2,52 (0,98)	6,61 (1,86*)	7,81 (2,15**)	6,90 (2,01**)
Født i Norge av innvandrerforeldre	7,83 (1,80*)	1,44 (0,34)	3,83 (0,99)	10,07 (1,76*)	14,21 (2,01**)	12,67 (1,96*)
Øvrige befolkning	217,38 (2,22**)	64,68 (0,68)	92,38 (1,08)	259,53 (2,04**)	299,74 (2,20**)	232,87 (1,94*)

Signifikansnivå: 99 % ***, 95 % **, 90 % *. T-verdier i parentes.

Figurregister

Figur 2.1	En oversikt over beregninger av jobb- og arbeidsmarkedsmobilitet ved hjelp av et konsistent regionalt «vakanseregnskap»	18
Figur 4.1	Netto endring i antall sysselsatte fra året før, 2001-2013. Innvandrere, personer født i Norge av innvandrerforeldre og befolkningen for øvrig, 15-74 år. Hele landet	23
Figur 4.2	Netto endring i antall sysselsatte fra året før 2001-2013. Innvandrere, personer fødte i Norge av innvandrerforeldre og befolkningen for øvrig, 26-59 år. Hele landet	24
Figur 4.3	Endring i antall innvandrere som er gjennomgående sysselsatte i to påfølgende år 2001-2013. Etter aldersgrupper. Hele landet	24
Figur 4.4	Endring i antall personer født i Norge av innvandrerforeldre som er gjennomgående sysselsatte i to påfølgende år 2001-2013. Etter aldersgrupper. Hele landet	25
Figur 4.5	Endring i antall personer uten innvandrerbakgrunn som er gjennomgående sysselsatte i to påfølgende år 2001-2013. Etter aldersgrupper. Hele landet	26
Figur 4.6	Brutto endring i antall sysselsatte fra året før i 2001-2013 målt som tilgang fra utenfor jobb og avgang ut av jobb i Norge og fra og til utlandet. Innvandrere 15-74 år. Hele landet	27
Figur 4.7	Brutto endring i antall sysselsatte i 2001-2013 målt som tilgang fra utenfor jobb og avgang ut av jobb i Norge og fra og til utlandet. Innvandrere 26-59 år. Hele landet	27
Figur 4.8	Brutto endring i antall sysselsatte i 2001-2013 målt som tilgang fra utenfor jobb og avgang ut av jobb i Norge og fra og til utlandet. Personer født i Norge av innvandrerforeldre. 15-74 år. Hele landet	28
Figur 4.9	Brutto endring i antall sysselsatte fra året før 2001-2013 målt som tilgang fra utenfor jobb og avgang ut av jobb. Personer født i Norge av innvandrerforeldre 26-59 år. Hele landet	29
Figur 4.10	Brutto endring i antall sysselsatte fra året før i 2001-2013 målt som tilgang fra utenfor jobb og avgang ut av jobb. Personer uten innvandrerbakgrunn 15-74 år. Hele landet	30
Figur 4.11	Brutto endring i antall sysselsatte fra året før 2001-2013 målt som tilgang fra utenfor jobb og avgang ut av jobb. Personer uten innvandrerbakgrunn 26-59 år. Hele landet	31
Figur 4.12	Brutto tilgang til og avgang fra sysselsetting etter arbeidsmarkedsstatus 2001-2013. Prosent av total sysselsetting i hele landet. Innvandrere 15-74 år	35
Figur 4.13	Netto tilgang til sysselsetting etter arbeidsmarkedsstatus 2001-2013. Prosent av total sysselsetting i hele landet. Innvandrere 15-74 år	36
Figur 4.14	Brutto tilgang til og avgang fra sysselsetting etter arbeidsmarkedsstatus 2001-2013. Prosent av total sysselsetting i hele landet. Personer 15-74 år født i Norge av innvandrerforeldre	38
Figur 4.15	Netto tilgang til sysselsetting etter arbeidsmarkedsstatus 2001-2013. Prosent av total sysselsetting i hele landet. Personer 15-74 år født i Norge av innvandrerforeldre	39
Figur 4.16	Brutto tilgang til og avgang fra sysselsetting etter arbeidsmarkedsstatus 2001-2013. Prosent av total sysselsetting i hele landet. Personer 15-74 år uten innvandrerbakgrunn	40
Figur 4.17	Netto tilgang til sysselsetting etter arbeidsmarkedsstatus 2001-2013. Prosent av total sysselsetting i hele landet. Personer 15-74 år uten innvandrerbakgrunn	42
Figur 4.18	Brutto tilgang til og avgang fra sysselsetting etter arbeidsmarkedsstatus 2001-2013. Prosent av total sysselsetting i kommuner med sentralitet 1 (minst sentrale kommuner). Innvandrere	43
Figur 4.19	Brutto tilgang til og avgang fra sysselsetting etter arbeidsmarkedsstatus 2001-2013. Prosent av total sysselsetting i kommuner med sentralitet 2 (mindre sentrale kommuner). Innvandrere	43
Figur 4.20	Brutto tilgang til og avgang fra sysselsetting etter arbeidsmarkedsstatus 2001-2013. Prosent av total sysselsetting i kommuner med sentralitet 3 (noe sentrale kommuner). Innvandrere	44
Figur 4.21	Brutto tilgang til og avgang fra sysselsetting etter arbeidsmarkedsstatus 2001-2013. Prosent av total sysselsetting i kommuner med sentralitet 4 (sentrale kommuner). Innvandrere	45
Figur 4.22	Netto tilgang til sysselsetting etter arbeidsmarkedsstatus 2001-2013. Prosent av total sysselsetting i kommuner med sentralitet 1 (minst sentrale kommuner). Innvandrere	46
Figur 4.23	Brutto tilgang til sysselsetting etter arbeidsmarkedsstatus 2001-2013. Prosent av total sysselsetting i kommuner med sentralitet 2 (mindre sentrale kommuner). Innvandrere	47

Figur 4.24	Netto tilgang til sysselsetting etter arbeidsmarkedsstatus 2001-2013. Prosent av total sysselsetting i kommuner med sentralitet 3 (noe sentrale kommuner). Innvandrere.....	48
Figur 4.25	Netto tilgang til sysselsetting etter arbeidsmarkedsstatus 2001-2013. Prosent av total sysselsetting i kommuner med sentralitet 4 (sentrale kommuner). Innvandrere .	49
Figur 4.26	Brutto tilgang til og avgang fra sysselsetting etter arbeidsmarkedsstatus 2001-2013. Prosent av total sysselsetting i kommuner med sentralitet 1 (minst sentrale kommuner). Personer uten innvandrerbakgrunn	49
Figur 4.27	Brutto tilgang til og avgang fra sysselsetting etter arbeidsmarkedsstatus 2001-2013. Prosent av total sysselsetting i kommuner med sentralitet 2 (mindre sentrale kommuner). Personer uten innvandrerbakgrunn	50
Figur 4.28	Brutto tilgang til og avgang fra sysselsetting etter arbeidsmarkedsstatus 2001-2013. Prosent av total sysselsetting i kommuner med sentralitet 3 (noe sentrale kommuner). Personer uten innvandrerbakgrunn	51
Figur 4.29	Brutto tilgang til og avgang fra sysselsetting etter arbeidsmarkedsstatus 2001-2013. Prosent av total sysselsetting i kommuner med sentralitet 4 (sentrale kommuner). Personer uten innvandrerbakgrunn	51
Figur 4.30	Netto tilgang til sysselsetting etter arbeidsmarkedsstatus 2001-2013. Prosent av total sysselsetting i kommuner med sentralitet 1 (minst sentrale kommuner). Personer uten innvandrerbakgrunn	52
Figur 4.31	Netto tilgang til sysselsetting etter arbeidsmarkedsstatus 2001-2013. Prosent av total sysselsetting i kommuner med sentralitet 2 (mindre sentrale kommuner). Personer uten innvandrerbakgrunn	53
Figur 4.32	Netto tilgang til sysselsetting etter arbeidsmarkedsstatus 2001-2013. Prosent av total sysselsetting i kommuner med sentralitet 3 (noe sentrale kommuner). Personer uten innvandrerbakgrunn	54
Figur 4.33	Netto tilgang til sysselsetting etter arbeidsmarkedsstatus 2001-2013. Prosent av total sysselsetting i kommuner med sentralitet 4 (sentrale kommuner). Personer uten innvandrerbakgrunn	55
Figur 4.34	Brutto tilgang av nye sysselsatte til eksisterende og nyetablerte bedrifter og avgang fra sysselsetting fra eksisterende og nedlagte bedrifter 2001-2013. Prosent av total sysselsetting i hele landet. Innvandrere	56
Figur 4.35	Brutto tilgang av nye sysselsatte til eksisterende og nyetablerte bedrifter og avgang fra sysselsetting fra eksisterende og nedlagte bedrifter 2001-2013. Prosent av total sysselsetting i hele landet. Personer uten innvandrerbakgrunn	56
Figur 4.36	Brutto tilgang av nye sysselsatte til eksisterende og nyetablerte bedrifter og avgang fra sysselsetting fra eksisterende og nedlagte bedrifter 2001-2013. Prosent av total sysselsetting i hele landet. Personer født i Norge av innvandrerforeldre.....	57
Figur 4.37	Brutto tilgang til eksisterende og nyetablerte bedrifter og avgang fra eksisterende og nedlagte bedrifter 2001-2013. Prosent av total sysselsetting i minst sentrale kommuner (sentralitet 1). Innvandrere.....	58
Figur 4.38	Brutto tilgang av nye sysselsatte i eksisterende og nyetablerte bedrifter og avgang fra sysselsetting fra eksisterende og nedlagte bedrifter 2001-2013. Prosent av total sysselsetting i mindre sentrale kommuner (sentralitet 2). Innvandrere	59
Figur 4.39	Brutto tilgang av nye sysselsatte til eksisterende og nyetablerte bedrifter og avgang fra sysselsetting fra eksisterende og nedlagte bedrifter 2001-2013. Prosent av total sysselsetting i noe sentrale kommuner (sentralitet 3). Innvandrere	59
Figur 4.40	Brutto tilgang av nye sysselsatte til eksisterende og nyetablerte bedrifter og avgang fra sysselsetting fra eksisterende og nedlagte bedrifter 2001-2013. Prosent av total sysselsetting i sentrale kommuner (sentralitet 4). Innvandrere.....	60
Figur 4.41	Brutto tilgang av nye sysselsatte til eksisterende og nyetablerte bedrifter og avgang fra sysselsetting fra eksisterende og nedlagte bedrifter 2001-2013. Prosent av total sysselsetting i minst sentrale kommuner (sentralitet 1). Personer uten innvandrerbakgrunn.....	61
Figur 4.42	Brutto tilgang av nye sysselsatte til eksisterende og nyetablerte bedrifter og avgang fra sysselsetting fra eksisterende og nedlagte bedrifter 2001-2013. Prosent av total sysselsetting i mindre sentrale kommuner (sentralitet 2). Personer uten innvandrerbakgrunn.....	62
Figur 4.43	Brutto tilgang av nye sysselsatte til eksisterende og nyetablerte bedrifter og avgang fra sysselsetting fra eksisterende og nedlagte bedrifter 2001-2013. Prosent av total sysselsetting i noe sentrale kommuner (sentralitet 3). Personer uten innvandrerbakgrunn.....	62
Figur 4.44	Brutto tilgang av nye sysselsatte til eksisterende og nyetablerte bedrifter og avgang fra sysselsetting fra eksisterende og nedlagte bedrifter 2001-2013. Prosent av total sysselsetting i sentrale kommuner (sentralitet 4). Personer uten innvandrerbakgrunn.....	63
Figur 4.45	Brutto tilgang av nye sysselsatte til eksisterende og nyetablerte bedrifter og avgang fra sysselsetting fra eksisterende og nedlagte bedrifter 2001-2013. Prosent av total sysselsetting i de minst sentrale kommuner (sentralitet 1). Personer født i Norge av innvandrerforeldre.....	64

Figur 4.46	Brutto tilgang av nye sysselsatte til eksisterende og nyetablerte bedrifter og avgang fra sysselsetting fra eksisterende og nedlagte bedrifter 2001-2013. Prosent av total sysselsetting i mindre sentrale kommuner (sentralitet 2). Personer født i Norge av innvandrerforeldre.....	64
Figur 4.47	Brutto tilgang av nye sysselsatte til eksisterende og nyetablerte bedrifter og avgang fra sysselsetting fra eksisterende og nedlagte bedrifter 2001-2013. Prosent av total sysselsetting i noe sentrale kommuner (sentralitet 3). Personer født i Norge av innvandrerforeldre.....	65
Figur 4.48	Brutto tilgang av nye sysselsatte til eksisterende og nyetablerte bedrifter og avgang fra sysselsetting fra eksisterende og nedlagte bedrifter 2001-2013. Prosent av total sysselsetting i sentrale kommuner (sentralitet 4). Personer født i Norge av innvandrerforeldre	66
Figur 4.49	Brutto tilgang av nye sysselsatte og brutto avgang fra sysselsetting 2001-2013 blant innvandrere etter innvandringsgrunn. I prosent av total sysselsetting i hele landet	68
Figur 4.50	Brutto tilgang av nye sysselsatte og brutto avgang fra sysselsetting 2001-2013 etter innvandringsgrunn. I prosent av total sysselsetting i minst sentrale kommuner med sentralitet 1.....	70
Figur 4.51	Brutto tilgang av nye sysselsatte og brutto avgang fra sysselsetting 2001-2013 etter innvandringsgrunn. I prosent av total sysselsetting i mindre sentrale kommuner med sentralitet 2.....	72
Figur 4.52	Brutto tilgang av nye sysselsatte og brutto avgang fra sysselsetting 2001-2013 etter innvandringsgrunn. I prosent av total sysselsetting i noe sentrale kommuner med sentralitet 3.....	74
Figur 4.53	Brutto tilgang av nye sysselsatte og brutto avgang fra sysselsetting 2001-2013 etter innvandringsgrunn. I prosent av total sysselsetting i sentrale kommuner med sentralitet 4	76
Figur 5.1	Sammenhengen mellom innenlands nettoinnflytting og netto sysselsettingsendring 2001-2013. Innvandrere etter innvandringsgrunn, personer født i Norge av innvandrerforeldre og øvrige befolkning 15-74 år. Estimeringene er basert på 89 økonomiske regioner og estimatene illustrert med t-verdier. Nettoflytting i antall personer	81
Figur 5.2	Sammenhengen mellom brutto innvandring og netto sysselsettingsendring 2001-2013. Innvandrere etter innvandringsgrunn, personer født i Norge av innvandrerforeldre og øvrige befolkning 15-74 år. Estimeringene er basert på 89 økonomiske regioner og estimatene illustrert med t-verdier. Innvandring i antall personer	83
Figur 5.3	Sammenhengen mellom innenlands nettoinnflytting og (brutto) innvandring 2001-2013. Personer etter innvandringsbakgrunn. Estimeringene er basert på 89 økonomiske regioner og estimatene illustrert med t-verdier	84
Figur 5.4	Netto innflytting, netto innvandring og netto sysselsettingsendring etter arbeidssted 2002-2004. Gjennomsnittlig antall personer i alderen 15-74 år etter innvandrerbakgrunn og landsdel.....	85
Figur 5.5	Netto innflytting, netto innvandring og netto sysselsettingsendring etter arbeidssted 2005-2007. Gjennomsnittlig antall personer i alderen 15-74 år etter innvandrerbakgrunn og landsdel.....	87
Figur 5.6	Netto innflytting, netto innvandring og netto sysselsettingsendring etter arbeidssted 2008-2010. Gjennomsnittlig antall personer i alderen 15-74 år etter innvandrerbakgrunn og landsdel.....	88
Figur 5.7	Netto innflytting, netto innvandring og netto sysselsettingsendring etter arbeidssted 2011-2013. Gjennomsnittlig antall personer i alderen 15-74 år etter innvandrerbakgrunn og landsdel.....	89
Figur 5.8	Antall levendefødte i Norge i perioden 1966-2014.....	91
Figur 5.9	Personer født i årene 1977-1986 fordelt på regioner i henholdsvis 1987, 2002 og 2014. Prosent	92
Figur 5.10	Netto innenlands flytting i 2002-2013 for personer født i årene 1977-1986. Det vil si fra personene var i alderen 16-25 år i 2002 til de ble 27-36 år i 2013. Antall personer	93
Figur 5.11	Netto innvandring i 2002-2013 for personer født i årene 1977-1986. Det vil si fra personene var i alderen 16-25 år i 2002 til de ble 27-36 år i 2013. Antall personer....	94
Figur 5.12	Sammenhengen mellom innenlands nettoinnflytting og andelen innvandrere i regionenes arbeidsstedssysselsetting 2001-2013. Innvandrere etter innvandringsgrunn, personer født i Norge av innvandrerforeldre og øvrige befolkning 15-74 år. Estimeringene er basert på 89 økonomiske regioner og estimatene illustrert med t-verdier. Nettoflytting i antall personer.....	96
Figur 5.13	Sammenhengen mellom innenlands nettoinnflytting og den andelen hver persongruppe utgjør av regionenes arbeidsstedssysselsetting 2001-2013. Innvandrere etter innvandringsgrunn, personer født i Norge av innvandrerforeldre og øvrige befolkning 15-74 år. Estimeringene er basert på 89 økonomiske regioner og estimatene illustrert med t-verdier. Nettoflytting i antall personer	99

Figur 5.14	Sammenhengen mellom innvandring og andel innvandrere i hver gruppe etter innvandrerbakgrunn i regionenes arbeidsstedssysselsetting 2001-2013. Innvandrere etter innvandringsgrunn, personer født i Norge av innvandrerforeldre og øvrige befolkning 15-74 år. Estimeringene er basert på 89 økonomiske regioner og estimatene illustrert med t-verdier. Innvandring i antall personer.....	100
Figur 5.15	Sammenhengen mellom innenlands nettoinnflytting og brutto tilgang på arbeidskraft 2001-2013. Innvandrere etter innvandringsgrunn, personer født i Norge av innvandrerforeldre og øvrige befolkning 15-74 år. Estimeringene er basert på 89 økonomiske regioner og estimatene illustrert med t-verdier '.....	101
Figur 5.16	Sammenhengen mellom innenlands brutto innflytting og netto sysselsettingsendring 2001-2013. Innvandrere etter innvandringsgrunn, personer født i Norge av innvandrerforeldre og øvrige befolkning 15-74 år. Estimeringene er basert på 89 økonomiske regioner og estimatene illustrert med t-verdier.....	103
Figur 5.17	Sammenhengen mellom innenlands brutto utflytting og netto sysselsettingsendring 2001-2013. Innvandrere etter innvandringsgrunn, personer født i Norge av innvandrerforeldre og øvrige befolkning 15-74 år. Estimeringene er basert på 89 økonomiske regioner og estimatene gitt med t-verdier.....	104
Figur 5.18	Sammenhengen mellom innenlands brutto inn- og utflytting og netto sysselsettingsendring 2001-2013. Innvandrere etter innvandringsgrunn, personer født i Norge av innvandrerforeldre og øvrige befolkning 15-74 år. Estimeringene er basert på 89 økonomiske regioner og estimatene gitt med t-verdier.....	105
Figur 5.19	Sammenhengen mellom innenlands brutto innflytting og bruttosysselsettingstilgang 2001-2013. Innvandrere etter innvandringsgrunn, personer født i Norge av innvandrerforeldre og øvrige befolkning 15-74 år. Estimeringene er basert på 89 økonomiske regioner og estimatene illustrert med t-verdier.....	106
Figur 5.20	Sammenhengen mellom innenlands brutto utflytting og brutto sysselsettingsavgang 2001-2013. Innvandrere etter innvandringsgrunn, personer født i Norge av innvandrerforeldre og øvrige befolkning 15-74 år. Estimeringene er basert på 89 økonomiske regioner og estimatene illustrert med t-verdier.....	107
Figur 5.21	Sammenhengen mellom innenlands brutto inn- og utflytting og brutto sysselsettingstilgang og -avgang 2001-2013. Innvandrere etter innvandringsgrunn, personer født i Norge av innvandrerforeldre og øvrige befolkning 15-74 år. Estimeringene er basert på 89 økonomiske regioner og estimatene illustrert med t-verdier.....	109
Figur 5.22	Sammenhengen mellom innenlands brutto innflytting og brutto sysselsettingsavgang 2001-2013. Innvandrere etter innvandringsgrunn, personer født i Norge av innvandrerforeldre og øvrige befolkning 15-74 år. Estimeringene er basert på 89 økonomiske regioner og estimatene illustrert med t-verdier.....	110
Figur 6.1	Nye registrerte innvandrere i 2004 som ikke ble registrert sysselsatt og/eller under utdanning i 2004, og som ikke endrer status til sysselsetting og/eller under utdanning i 2005-2009, målt som andel av de som ikke flytter (bofast) og de som flytter mellom økonomiske regioner. Etter innvandringsgrunn. Prosent.....	112
Figur 6.2	Nye registrerte innvandrere i 2008 som ikke ble registrert sysselsatt og/eller under utdanning i 2008, og som ikke endrer status til sysselsatt og/eller under utdanning i 2009-2013, målt som andel av de som ikke flytter (bofast) og de som flytter mellom økonomiske regioner. Etter innvandringsgrunn. Prosent.....	113
Figur 6.3	Nye registrerte innvandrere i 2004 og 2008 som ikke ble registrert sysselsatt og/eller under utdanning i ankomståret, og som ikke endrer status til sysselsatt og/eller under utdanning i henholdsvis 2005-2009 og 2009-2013, målt som andel av de som ikke flytter mellom økonomiske regioner i løpet av periodene. Etter innvandringsgrunn. Prosent.....	114
Figur 6.4	Nye registrerte innvandrere i 2004 og 2008 som ikke ble registrert sysselsatt og/eller under utdanning i ankomståret, og ikke endrer status til sysselsatt og/eller under utdanning i henholdsvis 2005-2009 og 2009-2013, målt som andel av de som flytter mellom økonomiske regioner i løpet av periodene. Etter innvandringsgrunn. Prosent.....	114
Figur 6.5	Nye registrerte innvandrere i 2004 som ikke ble registrert sysselsatt og/eller under utdanning i 2004, og som endrer status til sysselsatt og/eller under utdanning i 2005-2009 målt som andel av de som ikke flytter (bofast) og de som flytter mellom økonomiske regioner. Etter innvandringsgrunn. Prosent.....	116
Figur 6.6	Nye registrerte innvandrere i 2004 som ikke ble registrert sysselsatt og/eller under utdanning i 2004, og som endrer status til sysselsatt og/eller under utdanning i 2005-2009 og som ikke flytter, målt som andel av de som ikke flytter mellom økonomiske regioner. Etter innvandringsgrunn.....	117
Figur 6.7	Nye registrerte innvandrere i 2004 som ikke ble registrert sysselsatt og/eller under utdanning i 2004, og som endrer status til sysselsatt og/eller under utdanning i 2005-2009 og som flytter, målt som andel av de som flytter mellom økonomiske regioner. Etter innvandringsgrunn.....	118

Figur 6.8	Nye registrerte innvandrere i 2008 som ikke ble registrert sysselsatt og/eller under utdanning i 2008, og som endrer status til sysselsatt og/eller under utdanning i 2009-2013 målt som andel av de som ikke flytter (bofast) og de som flytter mellom økonomiske regioner. Etter innvandringsgrunn	120
Figur 6.9	Nye registrerte innvandrere i 2008 som ikke ble registrert sysselsatt og/eller under utdanning i 2008, og som endrer status til sysselsatt og/eller under utdanning i 2009-2013 og som ikke flytter, målt som andel av de som ikke flytter mellom økonomiske regioner. Etter innvandringsgrunn	121
Figur 6.10	Nye registrerte innvandrere i 2008 som ikke ble registrert sysselsatt og/eller under utdanning i 2008, og som endrer status til sysselsatt og/eller under utdanning i 2009-2013 og som flytter, målt som andel av de som flytter mellom økonomiske regioner. Etter innvandringsgrunn. Prosent	121
Figur 6.11	Innvandrere fra ankomstkohortene 2004 og 2008 med arbeide som innvandringsgrunn som ikke ble registrert som sysselsatt og/eller under utdanning i år t 0, men som er registrert som sysselsatte og/eller under utdanning i løpet av de påfølgende fem årene. I prosent av bofaste og flyttere	122
Figur 6.12	Innvandrere fra ankomstkohortene 2004 og 2008 med flukt som innvandringsgrunn som ikke ble registrert som sysselsatte og/eller under utdanning i år t 0, men som er registrert som sysselsatte og/eller under utdanning i løpet av de påfølgende fem årene. I prosent av bofaste og flyttere	122
Figur 6.13	Innvandrere fra ankomstkohortene 2004 og 2008 med familie som innvandringsgrunn som ikke ble registrert som sysselsatte og/eller under utdanning i år t 0, men som er registrert som sysselsatte og/eller under utdanning i løpet av de påfølgende fem årene. I prosent av bofaste og flyttere	123
Figur 6.14	Innvandrere fra ankomstkohortene 2004 og 2008 med utdanning som innvandringsgrunn som ikke ble registrert som sysselsatte og/eller under utdanning i år t 0, men som er registrert som sysselsatte og/eller under utdanning i løpet av de påfølgende fem årene. I prosent av bofaste og flyttere	124
Figur 6.15	Innvandrere fra ankomstkohortene 2004 og 2008 fra nordiske land som ikke ble registrert som sysselsatte og/eller under utdanning i år t 0, men som er registrert som sysselsatte og/eller under utdanning i løpet av de påfølgende fem årene. I prosent av bofaste og flyttere	124
Figur 6.16	Innvandrere fra ankomstkohortene 2004 og 2008 med ukjent innvandringsgrunn som ikke ble registrert som sysselsatte og/eller under utdanning i år t 0, men som er registrert som sysselsatte og/eller under utdanning i løpet av de påfølgende fem årene. I prosent av bofaste og flyttere	125
Figur 6.17	Nye registrerte innvandrere i 2004 som ble registrert som sysselsatt og/eller under utdanning i 2004, og som ikke endrer status fra sysselsatt og/eller under utdanning i 2005-2009, målt som andel av de som ikke flytter (bofast) og de som flytter mellom økonomiske regioner. Etter innvandringsgrunn	127
Figur 6.18	Nye registrerte innvandrere i 2008 som ble registrert som sysselsatt og/eller under utdanning i 2008, og som ikke endrer status fra sysselsatt og/eller under utdanning i 2009-2013, målt som andel av de som ikke flytter (bofast) og de som flytter mellom økonomiske regioner. Etter innvandringsgrunn	128
Figur 6.19	Nye registrerte innvandrere i 2004 og 2008 som ble registrert som sysselsatt og/eller under utdanning i ankomståret, og som ikke endrer status fra sysselsatt og/eller under utdanning i henholdsvis 2005-2009 og 2009-2013, målt som andel av de som ikke flytter i løpet av periodene. Etter innvandringsgrunn	129
Figur 6.20	Nye registrerte innvandrere i 2004 og 2008 som ble registrert som sysselsatt og/eller under utdanning i ankomståret, og som ikke endrer status fra sysselsatt og/eller under utdanning i henholdsvis 2005-2009 og 2009-2013, målt som andel av de som flytter mellom økonomiske regioner i løpet av periodene. Etter innvandringsgrunn	129
Figur 6.21	Nye registrerte innvandrere i 2004 som ble registrert som sysselsatt og/eller under utdanning i 2004, og som endrer status fra sysselsatt og/eller under utdanning i 2005-2009, målt som andel av de som ikke flytter (bofast) og de som flytter mellom økonomiske regioner. Etter innvandringsgrunn	131
Figur 6.22	Nye registrerte innvandrere i 2004 som ble registrert som sysselsatt og/eller under utdanning i 2004, og som endrer status fra sysselsatt og/eller under utdanning i 2005-2009 blant de som ikke flytter, målt som andel av de som ikke flytter mellom økonomiske regioner. Etter innvandringsgrunn	132
Figur 6.23	Nye registrerte innvandrere i 2004 som ble registrert som sysselsatt og/eller under utdanning i 2004, og som endrer status fra sysselsatt og/eller under utdanning i 2005-2009 og som flytter, målt som andel av de som flytter mellom økonomiske regioner. Etter innvandringsgrunn.	133
Figur 6.24	Nye registrerte innvandrere i 2008 som ble registrert som sysselsatt og/eller under utdanning i 2008, og som endrer status fra sysselsatt og/eller under utdanning i 2009-2013, målt som andel av de som ikke flytter (bofast) og de som flytter mellom økonomiske regioner. Etter innvandringsgrunn	134

Figur 6.25	Nye registrerte innvandrere i 2008 som ble registrert som sysselsatt og/eller under utdanning i 2008, og som endrer status fra sysselsatt og/eller under utdanning i 2009-2013 og som ikke flytter, målt som andel av de som ikke flytter mellom økonomiske regioner. Etter innvandringsgrunn	135
Figur 6.26	Nye registrerte innvandrere i 2008 som ble registrert som sysselsatt og/eller under utdanning i 2008, og som endrer status fra sysselsatt og/eller under utdanning i 2009-2013 og som flytter målt som andel av de som flytter mellom økonomiske regioner. Etter innvandringsgrunn	136
Figur 6.27	Innvandrere fra ankomstkohortene 2004 og 2008 med arbeide som innvandringsgrunn som ble registrert som sysselsatte og/eller under utdanning i år t 0, men som ikke er registrert som sysselsatte og/eller under utdanning i løpet av de påfølgende fem årene. I prosent av bofaste og flyttere	136
Figur 6.28	Innvandrere fra ankomstkohortene 2004 og 2008 med flukt som innvandringsgrunn som ble registrert som sysselsatte og/eller under utdanning i år t 0, men som ikke er registrert som sysselsatte og/eller under utdanning i løpet av de påfølgende fem årene. I prosent av bofaste og flyttere	137
Figur 6.29	Innvandrere fra ankomstkohortene 2004 og 2008 med familie som innvandringsgrunn som ble registrert som sysselsatte og/eller under utdanning i år t 0, men som ikke er registrert som sysselsatte og/eller under utdanning i løpet av de påfølgende fem årene. I prosent av bofaste og flyttere	138
Figur 6.30	Innvandrere fra ankomstkohortene 2004 og 2008 med utdanning som innvandringsgrunn som ble registrert som sysselsatte og/eller under utdanning i år t 0, men som ikke er registrert som sysselsatte og/eller under utdanning i løpet av de påfølgende fem årene. I prosent av bofaste og flyttere	139
Figur 6.31	Innvandrere fra ankomstkohortene 2004 og 2008 fra nordiske land som ble registrert som sysselsatte og/eller under utdanning i år t 0, men som ikke er registrert som sysselsatte og/eller under utdanning i løpet av de påfølgende fem årene. I prosent av bofaste og flyttere	139
Figur 6.32	Innvandrere fra ankomstkohortene 2004 og 2008 med ukjent innvandringsgrunn som ble registrert som sysselsatte og/eller under utdanning i år t 0, men som ikke er registrert som sysselsatte og/eller under utdanning i løpet av de påfølgende fem årene. I prosent av bofaste og flyttere	140
Figur 7.1	Fordeling av bruttostrømmer til sysselsetting blant innvandrere i 2013. Hele landet	142
Figur 7.2	Fordeling av bruttostrømmer ut av sysselsetting blant innvandrere i 2013. Hele landet	143

Tabellregister

Tabell 4.1	Brutto sysselsettingsendringer i alle eksisterende bedrifter som øker antall sysselsatte 2010 – 2011. Hele landet	32
Tabell 4.2	Brutto sysselsettingsendringer i alle eksisterende bedrifter som reduserer antall sysselsatte 2010 – 2011. Hele landet	33
Tabell 4.3	Brutto sysselsettingsendringer i alle eksisterende bedrifter som ikke ender antall sysselsatte 2010 – 2011. Hele landet	34
Tabell C.1a	Sammenhengen mellom innenlands nettoinnflytting og netto sysselsettingsendring 2001-2013. Innvandrere etter innvandringsgrunn, personer født i Norge av innvandrerforeldre og øvrige befolkning 15-74 år. Estimeringene er basert på 89 økonomiske regioner. Nettoflytting i antall personer	164
Tabell C.1b	Sammenhengen mellom brutto innvandring og netto sysselsettingsendring 2001-2013. Innvandrere etter innvandringsgrunn, personer født i Norge av innvandrerforeldre og øvrige befolkning. Estimeringene er basert på 89 økonomiske regioner. Innvandring i antall personer	165
Tabell C.1c	Sammenhengen mellom innenlands nettoinnflytting og (brutto) innvandring 2001-2013. Personer etter innvandringsgrunn. Estimeringene er basert på 89 økonomiske regioner. Antall personer er	166
Tabell C.2a	Sammenhengen mellom innenlands nettoinnflytting og andelen innvandrere i regionenes arbeidsstedssysselsetting 2001-2013. Innvandrere etter innvandringsgrunn, personer født i Norge av innvandrerforeldre og øvrige befolkning 15-74 år. Estimeringene er basert på 89 økonomiske regioner. Nettoflytting i antall personer	167
Tabell C.2b	Sammenhengen mellom innenlands nettoinnflytting og netto sysselsettingsendring 2001-2013. Innvandrere etter innvandringsgrunn, personer født i Norge av innvandrerforeldre og øvrige befolkning 15-74 år. Estimeringene er basert på 89 økonomiske regioner. Nettoflytting i antall personer	168
Tabell C.2c	Sammenhengen mellom innvandring og andelen innvandrere i hver gruppe etter innvandrerbakgrunn i regionenes arbeidsstedssysselsetting 2001-2013. Innvandrere etter innvandringsgrunn, personer født i Norge av innvandrerforeldre og øvrige befolkning 15-74 år. Estimeringene er basert på 89 økonomiske regioner. Innvandring i antall personer	169
Tabell C.3a	Sammenhengen mellom innenlands nettoinnflytting og brutto tilgang på arbeidskraft 2001-2013. Innvandrere etter innvandringsgrunn, personer født i Norge av innvandrerforeldre og øvrige befolkning 15-74 år. Estimeringene er basert på 89 økonomiske regioner. Nettoinnflytting i antall personer. Tilgang i prosent av total sysselsetting	170
Tabell C.3b	Sammenhengen mellom innenlands brutto innflytting og netto sysselsettingsendring 2001-2013. Innvandrere etter innvandringsgrunn, personer født i Norge av innvandrerforeldre og øvrige befolkning 15-74 år. Estimeringene er basert på 89 økonomiske regioner. Brutto innflytting og netto sysselsetting i antall personer	171
Tabell C.3c	Sammenhengen mellom innenlands brutto utflytting og netto sysselsettingsendring 2001-2013. Innvandrere etter innvandringsgrunn, personer født i Norge av innvandrerforeldre og øvrige befolkning 15-74 år. Estimeringene er basert på 89 økonomiske regioner. Nettoflytting og nettosysselsetting i antall personer	172
Tabell C.3e	Sammenhengen mellom innenlands brutto innflytting og brutto sysselsettingsstilgang 2001-2013. Innvandrere etter innvandringsgrunn, personer født i Norge av innvandrerforeldre og øvrige befolkning 15-74 år. Estimeringene er basert på 89 økonomiske regioner. Brutto innflytting i antall personer. Tilgang i prosent av total sysselsetting	173
Tabell C.3f	Sammenhengen mellom innenlands brutto utflytting og brutto sysselsettingsavgang 2001-2013. Innvandrere etter innvandringsgrunn, personer født i Norge av innvandrerforeldre og øvrige befolkning 15-74 år. Estimeringene er basert på 89 økonomiske regioner. Brutto utflytting i antall personer. Avgang i prosent av total sysselsetting	174
Tabell C.3h	Sammenhengen mellom innenlands brutto innflytting og brutto sysselsettingsavgang 2001-2013. Innvandrere etter innvandringsgrunn, personer født i Norge av innvandrerforeldre og øvrige befolkning 15-74 år. Estimeringene er basert på 89 økonomiske regioner. Brutto innflytting i antall personer. Avgang i prosent av total sysselsetting	175

Statistisk sentralbyrå

Postadresse:
Postboks 8131 Dep
NO-0033 Oslo

Besøksadresse:
Akersveien 26, Oslo
Oterveien 23, Kongsvinger

E-post: ssb@ssb.no
Internett: www.ssb.no
Telefon: 62 88 50 00

ISBN 978-82-537-9304-7 (trykt)
ISBN 978-82-537-9305-4 (elektronisk)
ISSN 0806-2056

ISBN 978-82-537-9304-7

9 788253 793047

Statistisk sentralbyrå
Statistics Norway